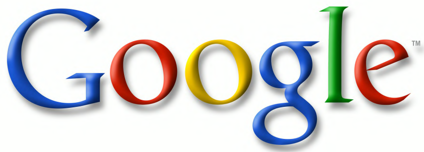

Google

VE RI
TAS

JAARBOEK

DER

KONINKLIJKE VLAAMSCHE ACADEMIE

VOOR

TAAL- EN LETTERKUNDE.

1903

ZEVENTIENDE JAAR

GENT
A. SIFFER
Drukker der Koninklijke Vlaamsche Academie

1903

Lijst van de uitgaven der Koninklijke Vlaamsche Academie.

I^e REEKS.

1. **Jaarboek** van 1887 tot 1902, ieder 2,00

IIe REEKS.

1. **Verslagen,** van 1887 tot 1902, ieder 4,00

IIIe REEKS. — MIDDELNEDERLANDSCHE UITGAVEN.

1. **De Zevenste Bliscap van Maria.** Mysteriespel der XVe eeuw, uitgegeven door K. Stallaert (1887), XXXII-116 blz. 2,50
2. **Woordenlijst** voor de **Zevenste Bliscap van Maria,** opgesteld door K. Stallaert (1888), 141 blz. . . . 0,50
3. **Woordenlijst op de Alexanders Geesten** van Jacob van Maerlant, door L. Roersch, 1ste *aflevering* (1888), 68 blz. 1,00
4. **Van de vij Vroeden van binnen Rome,** bezorgd door K. Stallaert (1889), XX-182 blz. 3,00
5. **Het Roermondsch dialect,** getoetst aan het Oud-Saksisch en Oud-Nederfrankisch, door Dr L. Simons (1889), 62 blz. 1,25
6. **Madelghijs' kintsheit,** al de gekende fragmenten, bezorgd door Jhr. Mr. Nap. de Pauw (1889), 208 blz. (met facsimile's) 2,50
7. **Dit is die Istory van Troyen,** bezorgd door Jhr. Mr. Nap. de Pauw en Edward Gailliard, 4 deelen, met facsimile's (1889-1892) 25,50
8. **Middelnederlandsche Gedichten en Fragmenten,** uitgegeven door Jhr. Mr. N. de Pauw 1893-1897), 3 afl. elke 2,00
9. **Kalender en Gezondheidsregels** getrokken uit het handschrift der boekerij van de hoogeschool te Loven, getiteld « *Liber orat. Fland. M. S.* » door P. Alberdingk Thijm (1893) 66 blz. 1,25
11. **Middelnederlandsche geneeskundige Recepten en Tractaten, Zegeningen en Tooverformulen,** uitgegeven door Dr W.-L. de Vreese (1894), XII-144 blz. 2,00
12. **Beschrijving van Middelnederlandsche en andere handschriften die in Engeland bewaard worden,** door K. de Flou en Edw. Gailliard (1895 en 1896), 3 bd., elk 2,00
13. **Beowulf,** Angelsaksich volksepos, vertaald in stafrijm **en met** inleiding en aanteekeningen voorzien, door Dr. L. Simons (1896) 355 bl. 4,00
14. **Hennen van Merchtenen's Cornicke van Brabant** (1414), uitgegeven door Guido Gezelle (1896), 235 blz. 3,00
15. **Jehan Froissart's Cronyke van Vlaenderen,** getranslateert uuten Franssoyse in Duytscher tale bij Gerijt Potter van der Loo, in de XVe eeuw, uitgegeven en toegelicht door Jhr. Mr. Nap. de Pauw (1898), VIII-580 blz. Eerste deel 5,00. — Tweede deel, Rekeningen der Baljuws (1^e afl.) (1900), VIII-344 blz. 3,00. Tweede deel (2^e afl.) (1902), blz. 345-656 (3^e deel ter pers) 3,00
16. **Ypre jeghen Poperinghe,** Gedingstukken der XIVe eeuw nopens het laken, uitgegeven en toegelicht door Jhr. Mr. Nap. de Pauw (1899), XLVI-320 blz. 4,00
17. **Bouc van der Audiencie** (Acten en Sentencien van den Raad van Vlaanderen in de XIVe eeuw), door Jhr. Mr. Nap. de Pauw, Eerste stuk (1901), XXI-612 blz. (2^e stuk ter pers) 5,00
18. **Die bedudinghe naden sinne van Sunte Augustijns Regule,** uitgegeven door K. de Flou (1901), XXIII-277 blz. 3,00

IVe REEKS. — UITGAVEN DER COMMISSIE VOOR GESCHIEDENIS, BIO- EN BIBLIOGRAPHIE.

1. **Alphabetische lijst van de voorloopig verzamelde namen der in België geboren Nederlandsche schrijvers, dienende tot het samenstellen van de Biographie der Zuidnederlandsche schrijvers,** door Fr. de Potter, 524 blz. (*niet in den handel*).

JAARBOEK

DER

KONINKLIJKE VLAAMSCHE ACADEMIE

VOOR

TAAL- EN LETTERKUNDE.

JAARBOEK

DER

KONINKLIJKE VLAAMSCHE ACADEMIE

VOOR

TAAL- EN LETTERKUNDE.

1903

ZEVENTIENDE JAAR

GENT
A. SIFFER
Drukker der Koninklijke Vlaamsche Academie

1903

JANUARI

Lauw- en Sneeuwmaand.

☽ E. K. Dinsdag 6. — ◯ V. M. Dinsdag 13. —
☾ L. K Dinsdag 20. — ● N. M. Woensdag 28.

1	Donderd.	*Besnijdenis van O. H. J.-C.* ss Euphrosia, Osmund
2	Vrijd.	ss Adelard, Concordius, Aspaas, Macaar (jonge)
3	Zaterd.	ss Genoveva, Cirijn, Florens, Salvator, Jan, Anterus
4	Zond.	ss Gregoor, Faraïldis, Benedicta, Rigobert, Titus
5	Maand.	ss Telesphoor, Simeon, Edward, Amata, Januari
6	Dinsd.	*Plechtigheid van HH. 3 Koningen*, s Balthazar
7	Woensd.	ss Luciaan, Tilio, Wittekind, Reimond, Polyant
8	Donderd.	ss Gudula, Erard, Palladius, Aldrik
9	Vrijd.	ss Juliaan, Marcellien, Benedict, Willem (v. Dongelb.)
10	Zaterd.	ss Agatho, Domitiaan, Willem van Aquitanië, Sura
11	Zond.	ss Hyginus, Honorato, Hortensius, Theodos
12	Maand.	ss Ernest, Arcadius, Valentiniana, Cesarta, Probus
13	Dinsd.	ss Veronica, Godfried, Leontius, Remeeuws
14	Woensd.	ss Hilarius (van Poitiers), Felix (van Nolla)
15	Donderd.	ss Pauwel, Maurus, Emebert, Isidoor, Ida
16	Vrijd.	ss Marcel, Priscilla, Bonus, Habarus, Michaeas
17	Zaterd.	ss Antoon, Sulpitius, Hendrik (van Balsano)
18	Zond.	*Plechtigheid van den H. Naam Jezus*, s Prisca
19	Maand.	ss Canut, Maria (van Betanië), Dagobert
20	Dinsd.	ss Fabiaan, Sebastiaan, Celidonia, Volusiaan
21	Woensd.	ss Agnes, Meinraad, Fructuosus, Epiphanes
22	Donderd.	ss Vincent, Anastaas, Walter, Enebrecht
23	Vrijd.	*Trouwdag van Maria*, ss Emerentia, Hildefons
24	Zaterd.	ss Timotheus, Babylas, Philo, Metel, Mardonis
25	Zond.	Bekeering van den h. Paulus, ss Apolloon, Poppo
26	Maand.	ss Polycarp, Bathilda, Paula, Alfons, Xenophon
27	Dinsd.	ss Jan-Chrysostoom, Jan Guldemond, Vitaliaan
28	Woensd.	ss Cyril, Juliaan, Karel (de Groote), Reinout
29	Donderd	ss Frans (van Sales), Valeer, Constantijn, Arnwolf
30	Vrijd.	ss Aldegonda, Martina, Bathildis, Felix (paus)
31	Zaterd.	ss Pieter (Nolascus), Marcella, Eudoxia, Cyrus

FEBRUARI

Sprokkel- of Regenmaand.

☽ E. K. Donderdag 5. — ◎ V. M. Donderdag 12. —
☾ L. K. Donderdag 19. — ● N. M. Vrijdag 27.

1	Zond.	ss Ignaas, Sigebert, Eubert, Ephrem, Brigida
2	Maand.	*O. L. V. Lichtmis*, s Heracliet, Adelboud
3	Dinsd.	ss Blasius, Berlinde, Celsa, Ansgar, Azarias
4	Woensd.	ss Andries (Corsijn), Joanna, Rembert (v. Torhout)
5	Donderd.	ss Agatha, Adela, Bertolf, Bertrada, Veronica
6	Vrijd.	ss Amand, Dorothea, Vedast, Nicaas, Andries
7	Zaterd.	ss Rijkhart, Romuald, Gonzalf, Theodoor
8	Zond.	*Septuagesima*, ss Jan (van Matha), Werner
9	Maand.	ss Appolonia, Ansbert, Nicephoor, Bertulf
10	Dinsd.	ss Scholastica, Willem, Paschaas
11	Woensd.	ss Severijn, Desideer, Adolf
12	Donderd.	ss Eulalia, Melitius, Claudiaan, Ansbrecht
13	Vrijd.	ss Juliaan, Gregoor (II), Gijsbrecht, Maura, Fresca
14	Zaterd.	ss Valentijn, Poliaan, Claudiaan, Antonijn
15	Zond.	*Sexagesima*, ss Faustijn, Jovita, Melis, Sigfried
16	Maand.	ss Juliana, Maxima, Secundus, Isaias
17	Dinsd.	ss Silvinus, Evermodus, Donaas, Faustijn
18	Woensd.	ss Simeon, Ingelbert, Constantia, Flaviaan
19	Donderd.	ss Bonifaas, Gabijn, Beatus, Koenraad
20	Vrijd.	ss Eleuther, Eucherius, Irenæus
21	Zaterd.	ss Pepijn (van Landen), Vital, Eleonora
22	Zond.	*Quinquagesima*, s Pieters'stoel te Antiochië
23	Maand.	ss Pieter-Damiaan, Milburgis, Leonora
24	Dinsd.	ss Matthijs (apostel), Marcellina, Modest
25	Woensd.	*Aschdag*, ss Adeltrudis, Walburgis, Gothard, Adelm
26	Donderd.	ss Pieter-Damiaan, Porphyr, Alexander, Leonius
27	Vrijd.	ss Leander, Gelaas, Honorina, Juliaan
28	Zaterd.	ss Roman, Basilia, Ermina, Macaar

MAART

Lente- of Dorremaand.

☽ E. K. Vrijdag 6. — ⊕ V. M. Vrijdag 13. —
☾ L. K. Vrijdag 20. — ● N. M. Zaterdag 29.

1	Zond.	*Quadragesima*, ss Suitbert, Albijn, Rogier, David
2	Maand.	ss Karel (de Goede), Absolon, Marnan
3	Dinsd.	ss Frederik, Cunegond, Camilla, Asterius, Marinus
4	Woensd.	*Quatertemperdag*, ss Casimir, Lucius, Archelaus
5	Donderd.	ss Adriaan, Theophiel, Oliva, Theophonia, Phocas
6	Vrijd.	*Quatertemperdag*, ss Coleta, Fridolijn, Vibiaan
7	Zaterd.	*Quatertemperdag*, ss Thomas (van Aquinen)
8	Zond.	*Reminiscere*, ss Jan (de Deo), Philemon, Herenia
9	Maand.	ss Francisca, Reinhard, Gregoor, Cyriel
10	Dinsd.	ss de HH. 40 Martelaren (te Sebaste), Himelein
11	Woensd.	ss Angela van Foligno, Heraclius, Vindiciaan
12	Donderd.	ss Gregoor (de Groote), Rosina, Nestor
13	Vrijd.	ss Euphrasia, Dionysia, Patricia, Nicephoor
14	Zaterd.	ss Mathildis, Alfried, Frontina, Arnout
15	Zond.	*Oculi*, ss Longijn, Nicander, Walt., Abraham (her.)
16	Maand.	ss Heribrecht, Eusebia, Castor, Abraham
17	Dinsd.	ss Gertrui, Jozef (v. Arimathea), Patricius
18	Woensd.	ss Gabriël (aartsengel), Ingenua, Alexander, Cyrillus
19	Donderd.	ss Jozef, Jozefina, Amand, Sibilla, Landold
20	Vrijd.	ss Wulfran, Ambroos, Joach., M arten (van Dume
21	Zaterd.	s Benedict (1e abt), Angelica, Amator
22	Zond.	*Lætare*, ss Pauwel, Katelijne (van Zweden), Eelko
23	Maand.	ss Victoriaan, Fidelis, Benedict, Otto
24	Dinsd.	ss Areteman, Irenæus, Simeon, Adhemar
25	Woensd.	*O.-L.-V. Boodschap*, ss Huibrecht, Emhard
26	Donderd.	ss Ludger, Emmanuël, Felix (bisschop), Castul
27	Vrijd.	ss Rupert, Lazaar, Augusta, Alexander
28	Zaterd.	ss Sixtus, Malchus, Priscus, Gilbert, Guntram
29	Zond.	*Passiezondag*, ss Bertold, Gelukz. Eustaas
30	Maand.	ss Quirijn, Regulus, Liberata, Veronus
31	Dinsd.	ss Cornelia, Benjamin, Menander, Balbiana

APRIL

Paasch- of Grasmaand.

☽ E. K. Zondag 5. — 🌕 V. M. Zondag 12. —
☾ L. K. Zondag 19 — ● N. M. Maandag 27.

1	Woensd.	ss Hugo, Alexandra, Walderijk, Emma
2	Donderd.	ss Frans (van Paula), Genoveva
3	Vrijd.	ss Rijkhart, Alexandrina, Tyro, Ulpian
4	Zaterd.	ss Isidoor, Quintiliaan, Hildebert
5	Zond.	*Palmenzondag*, ss Juliana, Vincent (Ferr.), Silvia
6	Maand.	ss Celestien, Sixtus I, Faustina, Prudentius
7	Dinsd.	ss Herman-Jozef, Clotarius, Albrecht
8	Woensd.	ss Walerik, Perpetuus, Walter, Dionys
9	Donderd.	*Witte Donderdag*, ss Waldetrudis, Hugo, Walcar
10	Vrijd.	*Goede Vrijdag*, ss Macarius, Mechtildis, Bademus
11	Zaterd.	*Paaschavond*, ss Leo (de Groote), Leonie, Eliza
12	Zond.	Paschen, ss Julius (I), Boudewijn, Erkenbod
13	Maand.	2e *Paaschdag*, ss Ida, Hermengildis, Justijn
14	Dinsd.	ss Ludwina, Tiburtijn, Valeriaan, Maximus
15	Woensd.	ss Anastasia, Pieter-Gonzales, Basilissa, Waltiaan
16	Donderd.	ss Benedict-Jozef, (Labre), Joachim, Callist, Drogo
17	Vrijd.	ss Anicetus, Rudolf, Isidora, Steven, Simeon
18	Zaterd.	ss Appoloon, Idesbald, Perfectus, Galdijn
19	Zond.	*Quasimodo*, ss Emma, Bernaard, (Leo (IX), Usmar
20	Maand.	ss Victor, Sulpitius, Hildegonde, Oca, Oda
21	Dinsd.	ss Anselm, Benanus-Simeon, Silvius, Wolbodo
22	Woensd.	ss Soter, Cajus, Leonidas, Theodoor (Sicea)
23	Donderd.	ss Joris, Geeraard (van Toul.), Leontia, Achilleus
24	Vrijd.	ss Fideel (van Sigmaringen), Valeriana, Robrecht
25	Zaterd.	ss Mark, Ermijn, Aniaan, Heribald, Moreus
26	Zond.	*Misericordia*, O. L. V. van Goeden Raad, s Cletus
27	Maand.	ss Pieter (Canisius), Angela, Anastaas, Zita
28	Dinsd.	ss Vital, Mark (evang.), Prudens, Proba
29	Woensd.	ss Robreeht, Pieter (mart.), Libert, Ava
30	Donderd.	ss Katelijne (van Senen), Emiliaan, Rozemond

MEI

Bloei- of Wonnemaand.

☽ E. K. Maandag 4. — ◯ V. M. Maandag 11. —
☾ L. K. Dinsdag 19. — ● N. M. Dinsdag 26.

1	Vrijd.	ss Philip, Jacob, Florina, Blandijn, Markoen
2	Zaterd.	ss Athanaas (de Groote), Patientia, Walbrecht
3	Zond.	*Jubilate*, H. Kruisvinding, Bescherming H. Jozef
4	Maand.	ss Monica, Floriaan, Silvaan, Pacificus
5	Dinsd.	ss Pius (V), Engel, Irena, Hilaar, Mauront
6	Woensd.	ss Jan (in de olie), Victoriana, Judith, Benedictus
7	Donderd.	ss Stanislaus, Justiniaan, Benedict (II), Gibriaan
8	Vrijd.	ss Wiro, Michiel's verschijning, Ita
9	Zaterd.	ss Gregoor, Bescherming van St. Jozef, Macaar
10	Zond.	*Cantate*, ss Isidoor, Antoon (van Flor.), Job, Gordiaan
11	Maand.	ss Frans (van Hieronymo), Eleonora, Mamertus
12	Dinsd.	ss Pancraas, Nerseus, Nenaaf, Achilleus, Alsinde
13	Woensd.	ss Servaas, Dominica, Natalis, Agrippa
14	Donderd.	ss Erembert, Bonifaas, Pacomius, Paschalis, Justa
15	Vrijd.	ss Dimphna, Gerebern, Sidroon, Euphraas
16	Zaterd.	ss Jan (van Nepomuc), Ubald, Hippolita
17	Zond.	*Vocem*, ss Paschalis, Gijzelbrecht, Fabius, Bruno
18	Maand.	1e *Kruisdag*, ss Venantius, Felix (v. Cant.), Hippoliet
19	Dinsd.	2e *Kruisdag*, ss Pieter, Celestien, Ivo, Ampel
20	Woensd.	3e *Kruisdag*, ss Bernardijn (van Senen), Godwald
21	Donderd.	**O. H. Hemelvaart**, ss Polyeuct, Valens, Idesberga
22	Vrijd.	ss Julia, Melis, Gabriëlla, Adam, Rita
23	Zaterd.	ss Gerlak, Desideer, Emilia, Wijbert, Hermel
24	Zond.	*Exaudi*, s Joanna, O. L. Vr. Hulp der Christenen
25	Maand.	ss Gregoor (VII), Urbaan, Bonifaas (IV), Adilia
26	Dinsd.	ss Philip (Nerius), Theodoor, Eleuther
27	Woensd.	ss Maria Magdalena (van Pazzi) Johan (paus)
28	Donderd.	ss German (van Parijs), Caran (diaken), Emiel
29	Vrijd.	ss Maximijn, Theodosia, Bonna, Cyriel
30	Zaterd.	ss Ferdinand (III), Felix (paus), Walfstan
31	Zond.	**Sinksen**, ss Petronella, Gerlak, Amelia, Roeland

JUNI

Zomer-, Weide- of Braakmaand.

☽ E. K. Dinsdag 2. — ☺ V. M. Woensdag 10. — ☾ L. K. Donderdag 18. — ● N. M. Donderdag 25.

1	Maand.	2e *Sinxendag*, ss Pamphiel, Octaaf, Dieboud
2	Dinsd.	ss Marcellijn, Eugeen, Erasmus
3	Woensd.	*Quatertemperdag*, ss Clotildis, Adelbrecht, Genesius
4	Donderd.	ss Frans (van Caracciolo), Antonia, Bonifacia
5	Vrijd.	*Quatertemperdag*, ss Bonifaas, Franco, Valeria
6	Zaterd.	*Quatertemperdag*, ss Norbrecht, Pauwel, Delphina
7	Zond.	*H. Drijvuldigheidsfeest*, ss Robrecht, Landolf
8	Maand.	ss Medard, Gildard, Wilhelmina, Calliopa
9	Dinsd.	ss Primus, Feliciaan, Pelagia
10	Woensd.	ss Margareta, Landrik, Maurijn
11	Donderd.	*H. Sacramentsdag*, ss Barnabas, Amabilis
12	Vrijd.	ss Basilides, Jan (van Sahagun), Marijn
13	Zaterd:	ss Antoon (van Padua), Roderik, Adolf
14	Zond.	*Plechtigheid H. Sacrament*, ss Basiel (de Groote)
15	Maand.	ss Isfrid, Vitus, Modest, Landelijn, Hilariaan
16	Dinsd.	ss Lutgardis, Quirijn, Aureliaan, Jan (Fr.-Regis)
17	Woensd.	ss Odulf, Alena, Reinier, Romualdus
18	Donderd.	ss Mark, Margellijn, Fortunaat, Geerland
19	Vrijd.	H. Hart van Jezus, ss Juliana, Gervaas, Protaas
20	Zaterd.	ss Silver, Florentina, Ida, Benigna, Macaar
21	Zond.	ss Aloïs (van Gonzaga), Reimund, Demetria
22	Maand.	ss Paulijn, Everhard, Albaan, Annibal, Consortia
23	Dinsd.	ss Ediltrudis, Agrippina, Maria (van Oignies)
24	Woensd.	ss Jan (Baptist), Iwan, Simplicius
25	Donderd.	ss Willem, Elooi's verheffing, Febronia, Prosper
26	Vrijd.	es Jan en Pauwel, Maxens, Deodaat
27	Zaterd.	ss Ladislaus, Diedwin, Stephania, Adelijn
28	Zond.	ss Leo (II), Ireneus, Plutark, Potamiana
29	Maand.	*ss Pieter en Pauwel*, Beata, Alexia, Aletha
30	Dinsd.	Gedachtenis van s Pauwel, ss Adilia, Emiliana

JULI

Hooimaand.

☽ E. K. Woensdag 1. — ◎ V. M. Donderdag 9. —
☾ L. K. Vrijdag 17. —
● N. M. Vrijdag 24. — ☽ E. K. Vrijdag 31.

1	Woensd.	ss Rumold, Rombout, Guthago, Esther, Theobald
2	Donderd.	O.-L.-V. Bezoeking, ss Otho, Marciaan
3	Vrijd.	ss Heliodoor, Anotool, Abel, Hyacinth
4	Zaterd.	ss Bertha, Ulrik, Marten, Flaviaan, Flavia, Uldarik
5	Zond.	Plechtigheid van ss. Pieter en Pauwel, Zoë
6	Maand.	ss Godelieve, Isaïas, Goard, Tranquillijn
7	Dinsd.	ss Willibald, Wibo, Odo, Edelberga, Felix
8	Woensd.	ss Elizabeth (van Portugal), Kiliaan, Aquilla
9	Donderd.	ss Adriaan en Jacob, martelaren van Gorcum
10	Vrijd.	ss Amelberga, Hilibert, Rufina, Secunda, Felicitas
11	Zaterd.	ss Norbert, Pius (I), Benedictus' verheff. Hildolf
12	Zond.	ss Jan (Gualbert), Jason, Nabor, Felix
13	Maand.	ss Anacletus, Hendrik Dionijs, Mildrada, Silas
14	Dinsd.	ss Bonaventura, Izabella (van Portugal), Vincent
15	Woensd.	ss Hendrik, Bernhard (van Baden), Zosima, Basijn
16	Donderd.	O. L. V. (van Carmelus), ss Reinhild, Fulrad
17	Vrijd.	ss Alexis, Arnout, Odilia, Leo (IV), Fredegand
18	Zaterd.	ss Camiel (van Lelis), H. Sacrament van Mirakel
19	Zond.	ss Vincent (a Paulo), Arseen, Justa, Aurelia, Macrina
20	Maand.	ss Hieronymus-Emiliaan, Margriete, Holpe
21	Dinsd.	ss Praxedis, Daneel, Fastrada, Victor
22	Woensd.	ss Maria-Magdalena, Wandregisil, Platos
23	Donderd.	ss Appolinaris, Liboor, Paschier, Romula
24	Vrijd.	ss Christina, Nicetas, Aquilina, Anglibert
25	Zaterd.	ss Jacob, Clodesinda, Christoffel, Valentina
26	Zond.	ss Anna, Noëlla, Exuperia, Olympius, German
27	Maand.	ss Pantaleo, de 7 Slapers gebroeders, Constantijn
28	Dinsd.	ss Nazar, Celsus, Innocent, Victor (paus)
29	Woensd.	ss Martha, Seraphina, Beatrijs, Callinik, Odolf
30	Donderd.	ss Abdon, Sennen, Rufijn, Donatilla, Ursijn
31	Vrijd.	ss Ignaas (van Loyola), Germaan (van Auxerre)

AUGUSTUS

Oogst- of Bouwmaand.

V. M. Zaterdag 8. — L. K. Zaterdag 16. — N. M. Zaterdag 22. — E. K. Zaterdag 29.

1	Zaterd.	*S. Pieters'banden* ss Eleazar, Bravo's verh., Friard
2	Zond.	*Portiuncula*, ss Alfons van Lig., Gustaaf, Steven
3	Maand.	ss Stevens' vinding, Nicodemus, Gamiliël, Lydia
4	Dinsd.	ss Domen, Aristarch, Tertulliaan, Euphroon
5	Woensd.	O. L. V. ter Sneeuw, ss Abel, Cassiaan, Oswald
6	Donderd.	Gedaanteverandering van Jezus, ss Justus, Paster
7	Vrijd.	ss Donaas, Cajetan, Albrecht, Vitricius
8	Zaterd.	ss Cyriac, Joannes (de Aalm.), Hormisdas, Severus
9	Zond.	ss Romaan, Justijn (van Alex.), Veriaan, Firmis
10	Maand.	ss Laurens, Asteria, Sara, Myron, Jan (Pastor
11	Dinsd.	ss Tiburcis, Suzana, Philomena, Goorik
12	Woensd.	ss Clara, Hilaria, Porchaar, Florimond
13	Donderd.	ss Gertrudis, Jan (Berchmans), Hippoliet
14	Vrijd.	ss Eusebius, Athanaas, Marcel, Werenfried
15	Zaterd.	O. L.-V.-Hemelvaart, ss Napoleon, Arnout
16	Zond.	ss Rochus, Hyacinth, Arnout, Arsacius, Ambroos
17	Maand.	ss Momas, Benedicta, Bertrand (van Cominge)
18	Dinsd.	ss Helena, Agapiet, Clara (van Monte-Falco)
19	Woensd.	ss Lodewijk, Flores, Julius, Magnus, Jelis
20	Donderd.	ss Bernaard, Samuël, Christoffel, Oswijn
21	Vrijd.	ss Joanna (van Chantal), Privaat, Euprepius
22	Zaterd.	ss Timotheus, Joachim (vader van O. L. V.)
23	Zond.	ss Philip (Benitius), Lupus, Sidoon, Zacheus
24	Maand.	ss Bartel, Joris (Limniota), Talion
25	Dinsd.	ss Lodewijk, Genesius, Hunegonda, Hermes
26	Woensd.	ss Zephyrijn, Adriaan, Ebbo, Abund
27	Donderd.	ss Jozef (Calasanct), Euthalia, Cesar, Mozes
28	Vrijd.	ss Augustijn, Hermes, Bibiaan, Juliaan
29	Zaterd.	Onthoofd. van den h. Joannes, ss Sabina, Candida
30	Zond.	ss Roza (van Lima), Fiacrius, Stentor, Felix (mart.)
31	Maand.	ss Reimond (Nonnatus), Izabella, Amaat

SEPTEMBER

Herfst-, Evene-, Fruit- of Piefmaand.

☉ V. M. Maandag 7. — ☾ L. K. Maandag 14. —
● N. M. Maandag 21. — ☽ E. K. Maandag 28.

1	Dinsd.	ss Gillis, Gedeon, Nivard, Melis
2	Woensd.	ss Stefaan, Bodeslaas, Agricola, Verena
3	Donderd.	ss Remaclus, Serapia, Erasma, Agulf, Thecla
4	Vrijd.	ss Rozalia, Candida, Hirmingarde, Mozes, Marcel
5	Zaterd.	ss Laurens, Justiniaan, Bertijn, Alton, Obdulia
6	Zond.	ss Onesiphorus, Begga, Magnus
7	Maand.	ss Regina, Hilduard, Clodoald, Willebrord
8	Dinsd.	*O. L. V. Geboorte*, ss Adriaan, Corbiniaan
9	Woensd.	ss Gorgoon, Omaar, Dorotheus, Straton
10	Donderd.	ss Nicolaas (van Tolentijn), Pulcheria, Daviet
11	Vrijd.	ss Protus, Hyacinth, Vinciana, Theodora
12	Zaterd.	ss Gwijde (van Anderlecht), Albeus, Wonedulf
13	Zond.	*H. N. van Maria*, ss Amaat, Flederijk, Maurl
14	Maand.	H. Kruisverheffing, ss Matern, Rosula
15	Dinsd.	ss Nicomedes, Carolina, Eutropia, Nicetas
16	Woensd.	*Quatertemperdag*, ss Cornelis, Cypriaan
17	Donderd.	ss Lambert, Hildegaard, Colomba, Camilla
18	Vrijd.	*Quatertemperdag*, ss Jozef (v Cupertino), Methodius
19	Zaterd.	*Quatertemperdag*, ss Januarius en gezellen, martel.,
20	Zond.	*O. L. V. van VII Weeën*, ss Eustaas, Philippa
21	Maand.	s Mattheus (apost. en ev.), Gerolf, Maura
22	Dinsd.	ss Thomas van Villanova, Mauritius, Emmeramus
23	Woensd.	ss Thecla, Linus, Polyxene, Soxius, Xantippa
24	Donderd.	O. L. V. der Slaven, ss Geeraard, Godevaart
25	Vrijd.	ss Firmijn, Cleophas, Scipio, Herculaan, Christoffel
26	Zaterd.	ss Cypriaan, Justina, Eusebius, Albaan, Nilus
27	Zond.	ss Cosmas, Damiaan, Hildetrude, Epicharis
28	Maand.	ss Wenceslaus, Chariton, Cyraan, Exupeer
29	Dinsd.	ss Michiel (aartsengel), Quiriacus, Euphonia
30	Woensd.	ss Hieronymus, Jeroom, Honorius, Karloman

OCTOBER

Wijn-, Hooi- of Zaaimaand.

🌕 V. M. Dinsdag 6. — ☾ L. K. Dinsdag 13. —
🌑 N. M. Dinsdag 20. — ☽ E. K. Woensdag 28.

1	Donderd.	ss Bavo, Remigius, Remeeuws, Piat, Ananias
2	Vrijd.	ss Geerwin, Leodegarius, Engelen bewaarders
3	Zaterd.	ss Geeraard, Gijbert, Maximiaan, Cypriaan
4	Zond.	O.L.V. van den H. Rozenkrans, 's Frans (v. Assisië)
5	Maand.	ss Placidius en gezellen, Flavia, Flaviana
6	Dinsd.	ss Bruno, Ægida, Fides, Fidea, Castus, Pardulf
7	Woensd.	ss Mark (paus), August, Sergius, Publia, Sagaris
8	Donderd.	ss Brigitta, Albertina, Thaïs, Demetrius, Libaria
9	Vrijd.	Maria's goddelijke moederschap, ss Dionijs, Gisleen
10	Zaterd.	ss Frans (van Borgia), Paulijn, Clarus, Gereon
11	Zond.	ss Gummar, Zenaïda, Nicaas, Tharacus, Ludovicus
12	Maand.	ss Maximiliaan, Wilfried, Harlinde, Relinde
13	Dinsd.	ss Eduard, Gerald, Colman, Lubens, Faust
14	Woensd.	ss Calixt, Donatiaan, Fortunata, Burchard
15	Donderd.	ss Theresia, Longina, Debora, Agileus, Thecla
16	Vrijd.	ss Florentijn, Seraphijn, Gallus, Balderik
17	Zaterd.	ss Hedwigis, Oseus, Andries
18	Zond.	ss Lucas (evang.), Justus, Triphon, Arnout, Solina
19	Maand.	ss Pieter (van Alcantara), Ptolomæus, Vredeswinde
20	Dinsd.	ss Jan (Cantius), Capracius, Wendelijn, Vital
21	Woensd.	ss Ursula en gezelinnen, Hilarion, Oscar, Celina
22	Donderd.	ss Cordula, Philip (van Heraclaë), Elodia, Mark
23	Vrijd.	ss Jan (van Capistrano), Severijn, Servand, Oda
24	Zaterd.	ss Raphaël (aartsengel), Evergist, Magloor
25	Zond.	ss Crispijn, Crispiniaan, Marciaan, Chrysant
26	Maand.	ss Evarist, Bernward, Rogatiaan, Luciaan
27	Dinsd.	ss Florens, Frumens, Elesbaan, Abban
28	Woensd.	ss Simeon, Judas, Anastasia, Faro, Neotus
29	Donderd.	ss Ermelindis, Narcis, Gaudens, Maximiliaan
30	Vrijd.	ss German (van Capua), Zenobia, Aurelia
31	Zaterd.	ss Wolfgang, Kwintijn, Lucilla, Foillan

NOVEMBER

Slacht- of Loefmaand.

V. M. Donderdag 5. — ☾ L. K. Donderdag 12. —
N. M. Donderdag 19 — ☽ E. K. Vrijdag 27.

1	Zond.	**Allerheiligen**, Bescherming van Maria, s Cesar
2	Maand.	*Allerzielendag*, ss Theodoor, Tobias
3	Dinsd.	ss Huibrecht, Malachias, Pyrmijn, Florbert
4	Woensd.	ss Karel (Borremeus), Modesta, Emerik, Vitalis
5	Donderd.	ss Odrada, Zachaar, Epistemis, Malachytas
6	Vrijd.	ss Leonard, Winok, Atticus
7	Zaterd.	ss Willibrord, Amarant, Engelbrecht
8	Zond.	ss Godfried, Maurus, Govaart, Willehad
9	Maand.	ss Theodoor (Tiro), Mathurijn, Nilus
10	Dinsd.	ss Andries (Avellijn), Triphon, Justus
11	Woensd.	ss Marten, Theodoor (Studites), Emiliaan
12	Donderd.	*S. Lieven*, patroon van Gent, ss Cunibert, Renaat
13	Vrijd.	ss Stanislaas (Kostka), Didak, Bruxius (Zebina)
14	Zaterd.	ss Alberic, Veneranda, Jocundus, Laurens (biss.)
15	Zond.	*Kerkwijding*, ss Leopold, Maclovius, Machuit
16	Maand.	ss Edmond (van Kantelberg), Eucherius, Otmar
17	Dinsd.	ss Gregoor, Thaumaturgus, Siard, Zacheus
18	Woensd.	ss Roman, Odo, Basilica, Hesychius, Hild
19	Donderd.	ss Elizabeth (van Hongarië), Pontiaan, Abdias
20	Vrijd.	ss Felix (van Valois), Agapias, Philemon
21	Zaterd.	ss Opdracht van O. L. V., Albrecht, Columbaan
22	Zond.	ss Cecilia, Alfons, Appias, Philemon
23	Maand.	ss Clemens, Adela (van Diest), Lucretia, Trudo
24	Dinsd.	ss Jan (van 't Kruis), Flora, Firmina
25	Woensd.	ss Katelijne, Raas, Jucunda, Fintan
26	Donderd.	ss Pieter (van Alexandrië), Koenraad, Silvester
27	Vrijd.	ss Lenaard (van Porto-Mauritio), Achar, Facundus
28	Zaterd.	ss Sosthenes, Mansuetus. Amedeus, Josaphat
29	Zond.	*Advent*, ss Saturn, Radboud, Philomeen, Brando
30	Maand.	ss Andries, Zoeziem, Castul, Troiaan, Acca

DECEMBER

Joel-, Winter- of Kerstmaand.

☉ V. M. Vrijdag 4. — ☾ L. K. Vrijdag 11. —
● N. M. Vrijdag 18. — ☽ E. K. Zondag 27.

1 Dinsd. ss Elooi, Agerius, Olympiades, Procul
2 Woensd. ss Paulina, Bibiana, Latalia, Wulfaard
3 Donderd. ss Frans (Xaveer), Salemo, Hilarlo, Walfaard
4 Vrijd. ss Barbara, Pieter (Chrysologus), Hortensia
5 Zaterd. ss Sabbas, Crispina, Dalmatius), Pelinus
6 Zond. ss Nicolaas, Pieter, Pascalis, Dionysia, Leontia
7 Maand. ss Ambroos, Phara, Eutrapius, Geneboud
8 Dinsd. *O. L. V. Onbevlekte-Ontvangenis*, s Thiboud
9 Woensd. ss Leocadia, Philoteus, Gorgonia, Bassiaan
10 Donderd. ss Eulalia, Melgiades, Fulgens, Romarik
11 Vrijd. ss Damasus, Basiliaan, Eutichius, Ida
12 Zaterd. ss Constantijn, Waldemir, Heraclius, Justijn
13 Zond. ss Lucia, Joost, Othilia, Aubert, Lucretia
14 Maand. ss Nicaas, Eutropia, Dioscorus, Volkwin
15 Dinsd. ss Maximijn, Candidus, Philote, Thalia
16 Woensd. *Quatertemperdag*, ss Eusebius, Adelheid, Albina
17 Donderd. ss Begga, Wivina, Olympiada, Yolenda, Floriaan
18 Vrijd. *Quatertemperdag*, s Verwachting der Geb. Christi
19 Zaterd. *Quatertemperdag*, ss Fausta, Nemeseus, Winiboud
20 Zond. ss Philogoon, Ammiaan, Dominiek (van Sylos)
21 Maand. ss Thomas (Didymus), Glyceer, Severijn
22 Dinsd. ss Hunger, Florus, Virgina, Flaviaan, Zeno
23 Woensd. ss Victoria, Servul, Cleomenses, Dagobert
24 Donderd. ss Adela, Gregoor (van Spoleta), Irmina, Delphina
25 Vrijd. Kerstdag, ss Eugenia, Anastasia, Adalsende
26 Zaterd. ss Steven (diak. en 1e martel,), Theophanes
27 Zond. ss Jan (apostel en evangelist), Nicerata
28 Maand. *HH. Onnoozele Kinderen*, ss Theophila, Antoon
29 Dinsd. ss Thomas (van Kantelberg), Polydoor, Crescens
30 Woensd. ss Eugeen, David, Regner, Sabbijn, Anysia
31 Donderd. ss Silvester, Melania, Culumba, Potentiaan

Koninklijke Familie van België.

Z. M. LEOPOLD II, LODEWIJK-PHILIP-MARIA-VICTOR, Koning der Belgen, Souverein van den Onafhankelijken Congo-Staat, Hertog van Saksen-Coburg-Gotha, geboren te Brussel den 9 April 1835, zoon van Leopold I, Koning der Belgen, overleden te Laken den 10 December 1865, en van Louisa-Maria-Theresia-Charlotta-Izabella, Prinses van Orléans, overleden te Oostende den 11 October 1850, ingehuldigd en den grondwettelijken eed afgelegd hebbende te Laken den 17 December 1865; gehuwd den 22 Augustus 1853 met H. K. en K. H. MARIA-HENDRIKA-ANNA, Aartshertogin van Oostenrijk, Koningin der Belgen, geboren te Pesth den 23 Augustus 1836, derde dochter van Aartshertog Jozef en van Prinses Maria van Wurtemburg, overleden te Spa den 19 September 1902.

Hunne kinderen :

LOUISA-MARIA-AMELIA, prinses van België, geboren te Brussel den 18 Februari 1858, gehuwd den 4 Februari 1875 met Hertog FERDINAND PHILIP-MARIA-AUGUST-RAPHAËL, hertog van Saksen, prins van Saksen Coburg-Gotha.

LEOPOLD FERDINAND-ELIAS-VICTOR-ALBRECHT-MARIA, Hertog van Brabant en Graaf van Henegouw, geboren te Laken den 12 Juni 1859, prins van België, overleden den 22 Januari 1869.

STEPHANIA-CLOTILDA-LOUISA-HERMINA-MARIA-CHARLOTTA, geboren te Laken den 21 Mei 1864, prinses van België, gehuwd den 10 Mei 1881 met Z. K. en K. H. Aartshertog RODOLF-FRANS-KAREL-JOZEF van Oostenrijk, Erfprins van het Keizerrijk, Koninklijke Prins van Hongarië en Bohemen, overleden den 30 Januari 1889.

CLEMENTINA-ALBERTINA-MARIA-LEOPOLDINA, prinses van België, geboren te Laken den 30 Juli 1872.

Broeder des Konings.

Z. K. H. PHILIP-EUGEEN-FERDINAND-MARIA-CLEMENS-BOUDEWIJN-LEOPOLD-JORIS, graaf van Vlaanderen, hertog van Saksen, prins van Saksen Coburg-Gotha, geboren te Laken den 24 Maart 1837, gehuwd te Berlijn den 25 April 1867

met H. H. MARIA-LOUISA-ALEXANDRINA-CAROLINA prinses van Hohenzollern-Sigmaringen, geboren den 17 November 1845.

Hunne kinderen :

Prins BOUDEWIJN-LEOPOLD-PHILIP-MARIA-KAREL-ANTOON-JOZEF, geboren te Brussel den 3 Juni 1869, aldaar overleden den 23 Januari 1891.

Prinses HENDRIKA-MARIA CHARLOTTA-ANTONIA, geboren te Brussel den 30 November 1870, gehuwd den 12 Februari 1896 met Prins PHILIP-EMMANUEL-MAXIMILIAAN-MARIA-EUDES van Orléans, hertog van Vendôme.

Prinses JOSEPHINA-MARIA-STEFANIA-VICTORIA, geboren te Brussel den 30 November 1870, aldaar overleden den 18 Januari 1871.

Prinses JOSEPHINA-CAROLA-MARIA-ALBERTINA, geboren te Brussel den 18 October 1872, gehuwd den 28 Mei 1894 met Prins KAREL-ANTOON-FREDERIK-WILLEM-LODEWIJK van Hohenzollern.

Prins ALBRECHT-LEOPOLD-CLEMENS-MARIA-MEINRAD, geboren te Brussel den 8 April 1875, gehuwd den 2 October 1900 met Prinses ELIZABETH in Beieren, geboren te Possenhoffen den 24 Juli 1876. Uit dit huwelijk :

Z. K. H. Prins LEOPOLD-PHILIP-KAREL-ALBRECHT-MEINRAD-HUBERTUS-MARIA-MIGUEL, Prins van België, geboren te Brussel den 3 November 1901.

Zuster des Konings.

Prinses MARIA-CHARLOTTA-AMELIA-AUGUSTA-VICTORIA-CLEMENTINA-LEOPOLDINA, geboren te Laken den 7 Juni 1840, gehuwd den 27 Juli 1857 met Z. K. H. aartshertog FERDINAND-MAXIMILIAAN van Oostenrijk, geboren den 6 Juli 1832, broeder van keizer Frans-Jozef van Oostenrijk, keizer van Mexico, doodgeschoten te Queretaro den 19 Juni 1867.

Vaderlandsche gedenkdagen.

9 April. — Verjaardag van Z. M. Leopold II.
15 Juni. — Naamdag van H. M. de Koningin.
21 Juli. — Inhuldiging van Z. M. Leopold I, vader des Konings, te Brussel.
15 November. — Naamdag van Z. M. den Koning.
17 December. — Troonbeklimming van Z. M. Leopold II.

INSTELLING

DER

KONINKLIJKE VLAAMSCHE ACADEMIE

VOOR

TAAL- EN LETTERKUNDE.

MINISTERIE VAN LANDBOUW, NIJVERHEID EN OPENBARE WERKEN.

Koninklijke Vlaamsche Academie voor Taal- en Letterkunde.

LEOPOLD II, Koning der Belgen,

Aan allen, tegenwoordigen en toekomenden, HEIL.

Willende een nieuw bewijs geven Onzer bezorgdheid voor de belangen der Nederlandsche letteren;

Overwegende dat niets meer van aard is om dezer ontwikkeling te bevorderen dan de inrichting van een bestendig letterkundig genootschap;

Op de voordracht van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Openbare Werken.

Wij hebben besloten en Wij besluiten :

Art. 1. Er wordt te Gent, onder de benaming van Koninklijke Vlaamsche Academie voor Taal- en Letterkunde, een genootschap ingericht van letterkundigen en geleerden, dat de studie en de beoefening der Nederlandsche Taal- en letterkunde tot voorwerp zijner werkzaamheden zal hebben.

Art. 2. De Koning is de Beschermheer dezer Academie.

Art. 3. De Academie bestaat uit : 1° werkende leden ; 2° inlandsche en uitheemsche eereleden ; 3° inlandsche briefwisselende leden.

De titel van eerelid kan vergund worden :

A. Aan werkende leden, welke door hunnen ouderdom of door andere oorzaken zich in de onmogelijkheid zouden bevinden aan de werkzaamheden der Academie te blijven deelnemen, of welke, na hunne benoeming, zouden ophouden in België gehuisvest te zijn.

B. Aan buitenlandsche geleerden, die zich hebben doen kennen door belangrijke werken.

Art. 4. Er zijn vijf en twintig werkende leden; twintig dezer leden moeten Belgen zijn en in België gehuisvest; de vijf andere kunnen worden gekozen onder Noord-Nederlandsche letterkundigen en geleerden, in België woonachtig.

Art. 5. De achttien eerste benoemingen van werkende leden zullen worden gedaan door Ons. De verdere benoemingen van werkende leden, de benoemingen der eere- en die der briefwisselende leden worden door de werkende leden gedaan en aan de Koninklijke goedkeuring onderworpen.

Art. 6. De werkende leden vereenigen zich maandelijks in gesloten zittingen, eenmaals 's jaars in openbare vergadering.

De eereleden en de briefwisselende leden kunnen aan de beraadslagingen over wetenschappelijke zaken deelnemen met stemrecht.

Art. 7. De benoemingen voor openstaande plaatsen worden gedaan in de maandelijksche zitting volgende op die, waarin kennis werd genomen van het openvallen dier plaatsen.

Art. 8. Het bureel der Academie bestaat uit eenen Bestuurder, eenen Onder-Bestuurder en eenen Bestendigen Secretaris, allen gekozen onder de werkende leden.

Art. 9. Het eerste bureel der Academie zal benoemd worden door Ons.

Art. 10. Te beginnen met het tweede jaar van haar bestaan zal de Academie jaarlijks haren Bestuurder en haren Onder-Bestuurder benoemen.

Art. 11. De Bestuurder en de Onder-Bestuurder kunnen niet onmiddellijk in dezelfde hoedanigheid herkozen worden.

De benoemingen van den Bestuurder en van den Onder-Bestuurder worden aan de goedkeuring des Konings onderworpen.

Art. 12. De Bestuurder heeft het algemeen beheer der Academie; hij zit alle vergaderingen voor en maakt van rechtswege deel aller commissiën; hij doet beraadslagen over de verschillige punten, welke in de bevoegdheid vallen van de Academie; hij zamelt

de stemmen in, door de leden uitgebracht, en spreekt de beslissingen uit, welke met meerderheid van stemmen genomen zijn.

In geval van ontstentenis wordt hij door den Onder-Bestuurder vervangen.

Art. 13. De eerste benoeming uitgezonderd, wordt de Bestendige Secretaris benoemd door den Koning op eene dubbele lijst van voorstelling, opgemaakt door de Academie, bij geheime stemming en bij volstrekte meerderheid der stemmen, in eene zitting waar ten minste de twee derden der werkende leden aanwezig zijn.

Art. 14. De Bestendige Secretaris houdt het boek der beraadslagingen : hij onderteekent met den Bestuurder de genomen beslissingen; hij levert de bewijsschriften van goedkeuring en andere getuigschriften af; hij ontvangt de brieven en de memoriën aan de Academie gezonden.

Hij is gelast met de briefwisseling en met de bewaring der archieven en der bibliotheek.

Hij is daarenboven gelast met den rekendienst der Academie.

Art. 15. Wanneer, door ziekte of eenig ander wettig beletsel, de Bestendige Secretaris zich in de onmogelijkheid bevindt de zittingen bij te wonen, kan hij, naar eigen keuze, zich doen vervangen door een werkend lid.

Art. 16. De Academie stelt haar reglement van

inwendige orde vast, dat aan de Koninklijke goedkeuring moet worden onderworpen.

Er kunnen aan dit Reglement geene wijzigingen worden gebracht dan op het voorstel van ten minste vijf leden, met de toestemming van de twee derdender werkende leden der Academie. Die wijzigingen moeten aan de goedkeuring van den Koning worden onderworpen.

De voorstellen tot wijziging van het reglement moeten op de dagorde en in de bijeenroepingsbrieven worden aangekondigd.

Art. 17. Aanwezigheidspenningen en schadeloosstelling voor reis- en verblijfkosten, waarvan het bedrag door Ons zal worden bepaald, kunnen aan de leden worden toegekend.

Art. 18. Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Openbare Werken is gelast met de uitvoering van het tegenwoordig besluit.

Gegeven te Brussel, den 8n Juli 1886.
LEOPOLD.

Van 's Konings wege :
De Minister van Landbouw, Nijverheid
en Openbare Werken,
Ridder DE MOREAU.

WIJZIGING VAN HET VOORGAANDE 17de ARTIKEL.

Een Koninklijk besluit van 12 November 1887 wijzigt als volgt het 17e artikel des Koninklijken Besluits van 8 Juli 1886, bepalende dat aan de *Leden* der Academie een aanwezigheidspenning voor de zittingen en eene vergoeding voor reis- en verblijfkosten kan worden toegekend :

« Aanwezigheidspenningen en reis- en verblijfkosten kunnen toegekend worden aan de *werkende Leden* der Academie. »

WETTEN

DER

KONINKLIJKE VLAAMSCHE ACADEMIE

VOOR

TAAL- EN LETTERKUNDE.

WETTEN (1).

1.

De werkzaamheden der KONINKLIJKE VLAAMSCHE ACADEMIE bevatten al de vakken der Nederlandsche taal- en letterkunde.

2.

De Academie bestaat uit : 1° vijf en twintig werkende leden; 2° hoogstens vijf en twintig buitenlandsche eereleden; 3° hoogstens tien inlandsche briefwisselende leden; 4° inlandsche eereleden, die vroeger werkende leden geweest zijn.

3.

De kiezingen voor werkende leden geschieden in de maandelijksche zitting na die, waarin kennis genomen is van het openvallen der plaatsen.

Eere- en briefwisselende leden worden gekozen **ééns** in het jaar, in de gewone zitting vóór de jaarlijksche openbare vergadering.

---

(1) Bekrachtigd bij Koninklijk besluit van 15 Maart 1887 : gewijzigd, voor het tijdstip der jaarlijksche openbare vergadering en de hiermede in verband zijnde artikelen aangaande de prijskampen en kiezingen, bij Koninklijk besluit van 23 Maart 1891.

Zittingen.

4.

De Academie vergadert in gewone zitting éénmaal ter maand, en houdt jaarlijks eene openbare vergadering in Juni, na de gewone zitting dier maand.

5.

De uitnoodiging tot het bijwonen der zittingen wordt omtrent acht dagen te voren verzonden. Zij meldt de voornaamste onderwerpen, die op de zitting te verhandelen zijn.

6.

De eere- en briefwisselende leden hebben het recht de vergadering bij te wonen, behalve wanneer de Academie geheime zitting houdt. Zij kunnen aan de beraadslaging over wetenschappelijke zaken deel nemen met stemrecht.

7.

Aan de geheime zittingen nemen geene andere dan werkende leden deel.

De geheime zitting is verplichtend, telkens als de Academie vergadert tot :

1° het voorstellen en kiezen tot de openstaande plaatsen in de Academie of in de Commissiën ;

2° het beraadslagen over wijzigingen, toe te brengen aan de Wetten :

3° het opstellen der prijsvragen;

4° het beoordeelen der ingezondene stukken.

Worden evenwel tot de geheime zitting, voorzien bij 4°, toegelaten, de eere- en briefwisselende leden, die van den keurraad deel maken.

8.

De zitting begint stipt op het uur, bij den uitnoodigingsbrief aangeduid, welk ook het getal zij der aanwezige leden.

De zitting vangt aan met de lezing des verslags over de vorige zitting en met de mededeeling der ontvangen brieven.

Het is verboden, gedurende die lezing, den Secretaris in de rede te vallen.

9.

Bij afwezigheid van den Bestuurder wordt zijne plaats waargenomen door den Onder-Bestuurder.

Bij afwezigheid van den Bestuurder en van den Onder-Bestuurder leidt het oudstbenoemde der aanwezige werkende leden, naar de volgorde der lijst van het *Jaarboek*, de zitting.

10.

De Bestuurder leest de dagorde, onmiddellijk na de lezing en vaststelling des verslags.

De dagorde, wat betreft de ingezondene verhandelingen, wordt geregeld volgens de dagteekening van ontvangst bij den Bestendigen Secretaris.

Alléén afgewerkte en op de dagorde vermelde stukken worden in de zitting voorgelezen.

De dagorde wordt door het Bestuur vastgesteld. Een voorstel, door minstens vijf leden schriftelijk aan het Bestuur gedaan, veertien dagen vóór de zitting, wordt op de dagorde gebracht.

11.

De voorlezingen, in de openbare zitting te houden, worden in de voorgaande gewone zitting aan de Academie onderworpen.

12.

In de gewone zitting vóór de jaarlijksche openbare vergadering wordt gestemd over het al of niet bekronen der ingezondene werken.

13.

De werkende en briefwisselende leden zullen, zooveel mogelijk, alle drie jaar een onuitgegeven opstel aanbieden.

Elk jaar, in de maand October, zal de bestendige Secretaris deze verplichting schriftelijk aan de werkende en briefwisselende leden herinneren.

Bestendige en tijdelijke Commissiën.

14.

Eene bestendige Commissie van tien leden is gelast met het bevorderen van de studie der Oudgermaansche en Middelnederlandsche talen, met het uitgeven van Middelnederlandsche werken, en met het bevorderen van de studie der gewestspraken.

15.

De leden dezer Commissie worden onder de werkende leden benoemd.

In geval van openstaande plaatsen worden de nieuwe leden gekozen door de Academie op eene dubbele lijst van candidaten, door de Commissie voorgesteld.

16.

Deze Commissie kiest in haar midden eenen Voorzitter en eenen Secretaris.

17.

Deze Commissie is gelast met het aanleggen eener verzameling van boeken betreffende gemelde studiën.

18.

Eene vergoeding van twintig frank het vel druks wordt toegekend aan al de leden, die gelast worden met de critische uitgave van Middelnederlandsche werken.

19.

Al de uitgaven, van welken aard ook, door de Commissie te doen, moeten vooraf aan het Bestuur onderworpen en door de Academie goedgekeurd worden.

20.

De Academie benoemt verder in haar midden zoo vele bestendige of tijdelijke Commissiën als de aard van hare werkzaamheden zal vorderen.

Kiezingen.

21.

Elke kiezing wordt in de uitnoodiging vermeld, met aanduiding van het uur, waarop zij zal geschieden, en van 't getal der openstaande plaatsen.

22.

Bij de kiezing wordt de volstrekte meerderheid van stemmen vereischt. Evenwel, indien na twee proeven geen der candidaten die meerderheid verkrijgt, gaat men over tot eene herstemming tusschen de twee

candidaten, die het hoogste getal stemmen bekomen hebben.

Bij gelijkheid van stemmen in deze laatste proef is de oudste candidaat gekozen.

23.

Wanneer verscheidene plaatsen open staan, wordt voor elke plaats afzonderlijk gestemd.

24.

Elk jaar, in de maand April, stelt de Academie het getal openstaande plaatsen van eere- en briefwisselende leden vast. Zij benoemt eene Commissie van drie werkende leden die, gezamenlijk met het Bestuur, voor elke dezer plaatsen twee candidaten voorstelt.

De namen der candidaten en de titels hunner werken worden, gedrukt, aan de werkende leden gezonden, en in de Mei-zitting besproken.

25.

In die zitting mogen, op voorstel van werkende leden en onder goedkeuring der Academie, andere candidaten op de lijst gebracht worden.

26.

De voorgaande bepalingen zijn niet toepasselijk op de benoeming der eerste 10 briefwisselende leden, der eerste 25 eereleden en der eerste 10 leden van de bestendige Commissie.

27.

De leden der Voorstellingscommissie mogen geene twee achtereenvolgende jaren gekozen worden.

28.

De Bestuurder en de Onder-Bestuurder worden gekozen in de zitting der maand November. Zij treden den eersten Januari in bediening.

Geen van beiden mag in dezelfde hoedanigheid onmiddellijk herkozen, noch de Bestuurder tot Onder-Bestuurder benoemd worden.

Wedstrijden.

29.

De Academie schrijft jaarlijks wedstrijden uit over onderwerpen betreffende Nederlandsche taal- en letterkunde. Vaderlandsche geschied- en oudheidkunde, schoone kunsten en boekenkennis zijn onder Nederlandsche taal- en letterkunde begrepen.

30.

De prijsvragen worden twee jaar op voorhand vastgesteld.

In de zitting van Juli benoemd de Academie eene Commissie van vijf leden om tien prijsvragen

voor te stellen. In de zitting van Augustus doet de Commissie verslag. De Academie kiest eenige der voorgestelde prijsvragen, en bepaalt daarbij de waarde der toe te kennen prijzen.

31.

De antwoorden moeten vóór den 1en Februari ingezonden zijn.

In de zitting dezer maand worden de keurraden benoemd. De leden, die eene prijsvraag opgegeven hebben, maken van rechtswege deel van den keurraad, en bieden er schriftelijk een omstandig verslag over aan, hetwelk, met de verslagen der andere keurders, in de zitting van Mei gelezen wordt.

Op deze verslagen, die gedrukt en aan de werkende leden gezonden worden stemt men in Juni. Het al of niet bekronen wordt beslist bij meerderheid van stemmen der aanwezige werkende leden.

De prijswerken blijven ter inzage van de leden tot den dag op welken de brieven der inzenders geopend worden.

32.

Voor de wedstrijden worden enkel handschriftelijke en niet te voren uitgegeven stukken aanvaard.

33.

De mededingers zetten op hun handschrift hunnen naam niet, maar alleen een teeken of eene ken-

spreuk, herhaald op den omslag van eenen gesloten brief, inhoudende hunnen naam en hunne woonplaats.

Zij die zich, op welke wijze ook, bekend maken, en zij, wier verhandelingen na den voorgeschreven dag aan den Bestendigen Secretaris besteld zijn, blijven uit den wedstrijd gesloten.

34.

De werkende leden mogen aan de Academische wedstrijden geen deel nemen.

35.

De verhandelingen, ten wedstrijde bestemd, moeten in de Nederlandsche taal geschreven, binnen het bepaalde tijdvak aan den Bestendigen Secretaris gezonden worden.

Drukwerken.

36.

De drukwerken der KONINKLIJKE VLAAMSCHE ACADEMIE bestaan uit :

1° *de Verslagen en Mededeelingen;*
2° *het Jaarboek;*
3° *de Verhandelingen en bijdragen;*

4° *de Bekroonde Verhandelingen;*

5° De uitgaven, door de Academie aangenomen, op voorstel der verschillende Commissiën.

37.

De *Verslagen en Mededeelingen* worden na elke zitting gedrukt, en minstens 8 dagen vóór de eerstvolgende zitting, aan de leden gezonden.

Het *Jaarboek* verschijnt in de maand Januari.

38.

De *Verslagen en Mededeelingen* vermelden de gedane mededeelingen en de gelezene verhandelingen, tenzij de meerderheid der aanwezige leden beslisse, dat deze niet gedrukt, of dat ze in de *Verhandelingen en Bijdragen* zullen opgenomen worden.

39.

De bestendige Secretaris is gemachtigd tot eene volgende aflevering der *Verslagen en Mededeelingen* de onleesbare verhandelingen uit te stellen, alsook de stukken, waarvan het zetten of het op steen brengen de uitgave vertragen mocht.

40.

Het Bestuur beslist welke verhandelingen het eerst zullen gedrukt worden. Daarbij wordt gelet;

1° op het tijdstip van de aanvaarding des werks door de Academie:

2° op de kosten der uitgave.

41.

Verhandelingen, aan de Academie ter uitgave medegedeeld, worden onderworpen aan de beoordeeling eener Commissie van drie leden.

De verslagen der beoordeelaars over de verhandelingen der werkende leden worden niet gedrukt. Evenwel, indien ze buiten de ontleding bijzonderheden behelzen die voor taal- of letterkunde van belang zijn, kan er een uittreksel in de *Verslagen en Mededeelingen* van opgenomen worden.

Het verslag over de verhandelingen van andere leden of geleerden wordt in de *Verslagen en Mededeelingen* gedrukt.

42.

De Bestendige Secretaris mag de verhandelingen, die voor den druk aangenomen zijn, aan de schrijvers ter noodige verbetering terugbestellen. Zijn echter deze schriften aanmerkelijk gewijzigd of vermeerderd, dan is hij verplicht ze opnieuw aan 't onderzoek der beoordeelaars te onderwerpen.

43.

In geen geval mag men den schrijver het handschrift der bekroonde verhandeling teruggeven.

De wijzigingen, gebracht in werken, die eenen prijs of eene eervolle melding bekwamen, en die het drukken waardig gekeurd zijn, zullen als aanteekeningen onder aan de bladzijde of als bijvoegsels achter de verhandelingen gedrukt worden.

44.

Indien verhandelingen van werkende leden voor den druk niet aangenomen zijn, dan mogen zij door de schrijvers teruggeëischt worden.

De handschriften der verhandelingen, ten wedstrijde ingezonden, en der schriften, door eere- of briefwisselende leden medegedeeld, en waarover een verslag bestaat, blijven eigendom der Academie. Echter kunnen de schrijvers, op hunne kosten, afschrift hunner werken ontvangen.

45.

Behoort eene verhandeling met platen toegelicht te worden, dan zal de schrijver den Bestendigen Secretaris daarvan kennis geven. Over het drukken der verhandeling en der platen wordt afzonderlijk gestemd.

46.

Geeft plaatwerk aanleiding tot buitengewone kosten, of is 't noodig dat eene verhandeling voorzien zij van verscheidene platen, dan wordt de uitgave verdaagd, en de Bestendige Secretaris maakt

tegen de eerstvolgende zitting het bestek op der kosten die het plaatwerk zal veroorzaken.

47.

De opstellers der schriften, gedrukt in de *Verslagen en Mededeelingen*, hebben recht op vijftig afdrukken van hun werk, met bijzonder bladmerk.

Honderd afdrukken worden gegeven aan den schrijver van een werk, dat in de *Verhandelingen* opgenomen is.

Verder hebben de schrijvers recht op een grooter getal, mits den drukker daarvoor eene vergoeding te geven van 4 centiemen het vel.

Voor zetkosten en buitengewone titelbladen betaalt men 3 fr. het honderd; druk, als voor de schrijvers-exemplaren, 4 centiemen het vel.

Ongedrukte omslag,	de honderd	exemplaren,				fr.	1,50
Gedrukte	»	»	»		»	»	3,00
Innaaien,	met platen,	min dan	5 vellen			»	3,00
»	»	»	meer	»	»	»	4,00

48.

De Academie heeft haren drukker, die van den Bestendigen Secretaris de uit te geven werken ontvangt, maar zonder oorlof van dezen niet afdrukt.

49.

Het heen en terugzenden der proefbladen geschiedt door bemiddeling van den Bestendigen Secretaris.

50.

De kosten van groote wijzigingen tijdens het proefverbeteren zijn ten laste van hen, die ze veroorzaakt hebben.

51.

De uitgaven der Academie worden getrokken op minstens 300 afdrukken en aan al de in België wonende leden gezonden. De buitenlandsche leden hebben recht op deze uigaven, mits zij in België iemand aanduiden, die gelast zij hun de werken te zenden.

Geldmiddelen.

52.

De geldmiddelen der Academie worden beheerd door eene Commissie van rekendienst, bestaande uit het Bestuur en drie leden, die in Januari gekozen worden. Die Commissie is gelast in Januari de begrooting van het ingetreden dienstjaar op te maken en aan de goedkeuring der Academie te onderwerpen.

53.

Het Bestuur is gelast alles, wat de drukwerken aangaat, te regelen.

54.

De rekeningen van elk dienstjaar worden door de Commissie van rekendienst in de zitting der maand December opgemaakt, en aan de Academie voorgelegd.

Boekverzameling. — Handvesten.

55.

De boekenverzameling staat onder toezicht van het Bestuur. De bewaring der boeken en handvesten is toevertrouwd aan den Bestendigen Secretaris.

56.

De geschriften, titels en papieren aangaande de Academie blijven altijd in handen van den Bestendigen Secretaris. De lijst daarvan wordt op het einde des jaars opgemaakt, en door den Bestuurder onderteekend.

57.

De boeken, die de Academie toebehooren, worden met het merk der Academie op het titelblad, en bij het inbinden op den rug gestempeld.

Nieuwaangeboden boeken worden in de zitting der Academie ter tafel gebracht, en niet vroeger in leening gegeven.

58.

Elke uitleening van boeken, der Academie behoorende, geschiedt tegen onderteekend ontvangbewijs van den vrager.

59.

De boeken en andere stukken worden voor niet langer dan éène maand uitgeleend. Zijn, in den loop van dien tijd, de uitgeleende boeken niet gevraagd door andere leden, dan kunnen ze voor eene tweede maal aan hetzelfde lid te leen gegeven worden.

60.

Het bestuur mag te allen tijde de uitgeleende boeken terugeischen.

61.

De dagteekening van het uitleenen en terugsturen der boeken en de naam des vragers worden in een bijzonder register aangeteekend. Daarbij wordt vermeld, in welken staat de boeken teruggegeven zijn.

62.

Hij, die een boek of ander stuk, aan de Academie toebehoorende, beschadigt of verliest, is verplicht het op zijne kosten te vervangen.

Plechtgewaad der Academie.

63.

Donkerblauwe frak. Op den kraag, mouwopslagen en in de lenden gestikte purperzijden palm- en lauwertakken, tusschen gouden boorden.

Gouden knoopen, met den Belgischen Leeuw in het midden op een schild, bekroond door de koninklijke kroon en omringd door de woorden : **Koninklijke Vlaamsche Academie.**

Broek van gelijke kleur als de frak, met gouden streep op den naad.

Witte vest met gouden knoopen. Klakhoed. Degen.

Bijzondere bepalingen.

64.

De Academie kan, indien zij het noodig acht, onder goedkeuring des Staatsbestuurs, een of meer harer leden gelasten met eene letterkundige of eene wetenschappelijke zending. Wordt daartoe besloten, dan ontvangen die leden van de Academie de noodige inlichtingen betreffende hunne zending.

65.

Bovenstaande bepalingen zijn de inrichtende Wetten der Koninklijke Vlaamsche Academie. Deze Wetten kunnen niet gewijzigd worden, tenzij in eene vergadering op voorstel van minstens vijf werkende leden bijeengeroepen, en met de toestemming van twee derden der aanwezig zijnde werkende leden. De voorstellen tot wijziging der Wetten moeten op de dagorde vermeld worden.

Elke wijziging wordt aan de goedkeuring des Konings onderworpen.

Gezien en goedgekeurd om gevoegd te worden bij Ons Besluit van 15 Maart 1887, nr 445.

(*Onderteekend*) : LEOPOLD.

van 's Konings wege,
de Minister van Landbouw, Nijverheid en Openbare Werken,

(*Onderteekend*) : Ridder DE MOREAU.

Voor gelijkvormig afschrift :
de Secretaris-generaal
van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Openbare Werken,

(*Onderteekend*) : BELLEFROID.

Ministerie van Binnenlandsche Zaken en Openbaar Onderwijs.

Bestuur van Wetenschappen, Letteren en Schoone Kunsten.

LEOPOLD II, Koning der Belgen,

Aan allen, tegenwoordigen en toekomenden, HEIL,

Gezien Ons Besluit van 8ⁿ Juli 1886, waarbij eene Koninklijke Vlaamsche Academie voor Taal- en Letterkunde ingesteld wordt en namelijk het artikel 16 van dit Besluit :

Herzien ons Besluit van 15ⁿ Maart 1887, waarbij het Reglement van inwendige orde der Koninklijke Vlaamsche Academie wordt goedgekeurd, en namelijk de eindparagraaf van artikel 65 van dit Reglement, luidende : « Elke wijziging wordt aan « de goedkeuring des Konings onderworpen. »

Gezien het artikel 4 van dit Reglement :

In aanmerking nemende dat, in zitting van 29ⁿ December 1890, de Koninklijke Vlaamsche Academie met algemeene stemmen het voorstel heeft goedgekeurd, dat in zitting van 19ⁿ November gedaan werd, ten einde de jaarlijksche openbare zitting van December te verschuiven tot op Juni en de tot deze zitting betrekking hebbende werkzaamheden tevens ook zes maanden uit te stellen;

Op voorstel van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken en Openbaar Onderwijs;

Wij besloten en Wij besluiten :

Artikel 1. Het artikel 4 van het reglement van inwendige orde der Koninklijke Vlaamsche Academie, luidende :

« Artikel 4. De Academie vergadert in gewone « zitting eenmaal ter maand en houdt jaarlijks eene « openbare vergadering in de maand *December* na « de gewone zitting dier maand »

wordt gewijzigt als volgt :

— Artikel 4. De Academie vergadert in gewone zitting eenmaal ter maand en houdt jaarlijks eene openbare vergadering in de maand *Juni*, na de gewone zitting dier maand.

Het artikel 24 diens Reglements, luidende :

« Artikel 24. Elk jaar in de maand *October*, « stelt de Academie het getal openstaande plaatsen « van eere- en briefwisselende leden vast... De namen « der candidaten en de titels hunner werken worden « gedrukt, aan de leden gezonden en in de *November*-zitting besproken »

wordt gewijzigd als volgt :

— Artikel 24. Elk jaar, in de maand *April*, stelt de Academie het getal der openstaande plaatsen van eere- en briefwisselende leden vast... De namen der candidaten en de titels hunner werken worden gedrukt, aan de leden gezonden en in de *Mei*-zitting besproken.

De kiezing heeft plaats in de gewone zitting der maand Juni.

De artikels 30 en 31, luidende :

« Art. 30. De prijsvragen worden twee jaar « op voorhand vastgesteld.

« In de zitting van *Januari* benoemt de Aca- « demie eene commissie van vijf leden om tien « prijsvragen voor te stellen; in de zitting van « *Februari* doet de commissie verslag...

« Artikel 31. De antwoorden moeten vóór den « 1n *Augustus* ingezonden zijn.

« In de zitting dezer maand worden de keur- « raden benoemd

« De leden, die eene prijsvraag gegeven heb- « ben, maken van rechtswege deel van den keur- « raad en bieden er schriftelijk een omstandig « verslag over aan, hetwelk met de verslagen der « andere keurders in de zitting van *November* gele- « zen wordt. Op deze verslagen, die gedrukt en « aan de werkende leden gezonden worden, stemt « men in *December*... »

worden gewijzigd als volgt :

— Artikel 30. De prijsvragen worden twee jaar op voorhand vastgesteld.

In de zitting van *Juli* benoemt de Academie eene commissie van vijf leden om tien prijsvragen voor te stellen. In de zitting van *Augustus* doet de commissie verslag...

— Art. 21. De antwoorden moeten vóór den 1n *Februari* ingezonden zijn.

In de zitting dezer maand worden de keur-raden benoemd.

De leden, die eene prijsvraag opgegeven heb-

ben, maken van rechtswege deel van den keurraad en bieden er schriftelijk een omstandig verslag over aan, hetwelk met de verslagen der andere keurders in de *Mei*-zitting gelezen wordt.

Op deze verslagen, die gedrukt en aan de werkende leden gezonden worden, stemt men in *Juni*....

Ten gevolge dezer wijzigingen zal in den loop des jaars 1891 geene openbare zitting der Koninklijke Vlaamsche Academie plaats grijpen.

Artikel 2. Onze Minister van Binnenlandsche Zaken en Openbaar Onderwijs is gelast met de uitvoering van dit besluit.

Gegeven te Brussel, den 23 Maart 1891.
(*Geteekend*) : LEOPOLD.

Van 's Konings wege :
De Minister van Binnenlandsche Zaken
en Openbaar Onderwijs,
(*Get.*) : J. DE BURLET.

Voor eensluidend afschrift :
De Secretaris-Generaal van het Ministerie van
Binnenlandsche Zaken en Openbaar Onderwijs
(*Get.*) : J. SAUVEUR.

Werkzaamheden der Academie, voorgeschreven door de Wetten.

Januari.

De in November gekozen Bestuurder en Onder-Bestuurder treden den 1 Januari in bediening.

Benoeming van drie leden, welke met het Bestuur de Commissie van rekendienst vormen.

Februari.

De Commissie van rekendienst onderwerpt aan de goedkeuring der Academie de begrooting van het ingetreden dienstjaar.

Benoeming der keurraden voor de prijswerken, welke vóór den eersten dezer maand moeten ingezonden zijn.

April.

De Academie stelt het getal opene plaatsen van eere- en briefwisselende leden vast.

Benoeming eener commissie van drie werkende leden die, samen met het Bestuur, voor elke opene plaats twee candidaten voorstellen.

De namen der candidaten en de titels hunner werken worden, gedrukt, aan de werkende leden gezonden.

Mei.

Lezing van de verslagen over de beoordeelde prijswerken.

Bespreking der candidaten voor de opene plaatsen van eere- en briefwisselende leden.

Juni.

Stemming over de verslagen betreffende de prijskampen.

Kiezing der eere- en briefwisselende leden.

Openbare zitting der Academie. Afkondiging van den uitslag der kiezingen. Uitreiking der prijzen, in de wedstrijden behaald.

Juli.

Benoeming eener Commissie van vijf leden om tien prijsvragen voor te stellen.

Augustus.

De Commissie, gelast met de voorstelling der prijsvragen, doet verslag daarover.

De Academie stelt de prijsvragen vast en bepaalt de waarde der toe te kennen belooningen.

October.

De Bestendige Secretaris herinnert, schriftelijk, aan de werkende en briefwisselende leden hunne verplichting om, zooveel mogelijk, alle drie jaar een onuitgegeven opstel aan te bieden.

November.

Kiezing van den Bestuurder en Onder-Bestuurder voor het volgende jaar.

December.

De Commissie van rekendienst maakt de rekening op van het afgeloopen dienstjaar en legt die aan de Academie voor.

Vrijdom van briefport.

BESTUUR VAN DEN
POST EN DEN TELEGRAAPH.

—

POST.

—

Vrijdom en tegen-teekening.

—

Nr 126/113.

BIJZONDER BEVEL.

—

Den 22 *November* 1886.

Ingevolge een ministerieel besluit mogen, vrij van briefport, in het koninkrijk verzonden worden de dienst-correspondentiën, onder banden door den Bestuurder en den Bestendigen Secretaris der *Koninklijke Vlaamsche Academie voor Taal- en Letterkunde* met de leden dezer instelling gewisseld.

De tegenwoordige bepaling zal overgeschreven worden op de tabellen gevoegd bij het Koninklijk besluit van den 30 October 1854.

De algemeene Bestuurder,
(*Onderteekend*) : GIFE.

N. B. — Opdat de brieven, drukproeven, boeken enz. vrijstelling genieten van port, moeten zij *onder kruisband* verzonden worden aan het adres van den Bestuurder of van den Bestendigen Secretaris, en voorzien met de handteekening van het Werkend, Briefwisselend of Eerelid, als verzender. Daarenboven moet het verzondene *aan het postbureel worden afgegeven*. Vrijstelling van port bestaat niet voor papieren *onder omslag*, of *eenvoudg in de postbus geworpen*.

Model voor de verzending.

Den Heere Bestendigen Secretaris
der Koninklijke Vlaamsche Academie
voor Taal- en Letterkunde.
Gent.

Het Lid,
....

BESTENDIGE COMMISSIËN.

Middelnederlandsche Letteren.

Bestendige Commissie, gelast met het bevorderen van de studie der Oudgermaansche en Middelnederlandsche talen, met het uitgeven van Middelnederlandsche werken en met het bevorderen van de studie der gewestspraken.

(*Artikel 14 der Wetten.*)

LEDEN :

de heeren Alberdingk Thijm
Broeckaert
Daems
de Flou
jhr. de Gheldere
jhr. de Pauw
de Potter
Gailliard
Hansen
van Even

(De Commissie vergadert op onbepaalde tijdstippen.)

Nieuwere Taal en Letteren.

Bestendige Commissie, gelast met de studie van al hetgeen in verband staat met de beoefening en de belangen der huidige taal- en letterkunde, met inbegrip van de Nederlandsche tooneelletterkunde; met de uitgaven van verzamelingen Kunst- en Vakwoorden, met inbegrip van Nederlandsche, zoo oudere als nieuwere, rechtstermen; van eene Bloemlezing uit de werken onzer XVIIe en XVIIIe eeuwsche schrijvers, bij voorkeur uit den schat der Volksliederen uit gemelde tijdvakken, en van eene bijzondere verzameling der voorname tooneelwerken van Nederlandsche schrijvers sedert het begin der XIVe eeuw.

(*Beslissing der Academie van* 15 *Mei* 1889.)

LEDEN.

de heeren Claeys
Coopman
Daems
de Vos
de Vreese
Hansen
Obrie
Prayon-van Zuylen
Snieders
Claes

De zittingen der Commissie zijn vastgesteld op den dag der maandelijksche vergadering in ***Februari***, ***April***, ***Juni***, ***Augustus***, ***October en December***.

(*Beslissing der Academie van* 21 *Augustus* 1889.
Gewijzigd door beslissing van 20 *September* 1893.)

Geschiedenis, Bio- en Bibliographie.

Bestendige Commissie, gelast met de studie der Vaderlandsche geschiedenis en der Vlaamsche kunst; met de uitgave der algemeene Levensbeschrijving der in België geboren Nederlandsche schrijvers; der algemeene Vlaamsche Bibliographie en van oude Vlaamsche geschiedschrijvers.

(*Beslissing der Academie van* 15 *Mei* 1889).

LEDEN :

de heeren Alberdingk Thijm
Bols
Broeckaert
de Flou
jhr. de Gheldere
jhr. de Pauw
de Potter
Gailliard
Sermon
van Even.

De Commissie vergadert ten dage der maandelijksche vergadering in *Januari*, *Maart*, *Mei*, *Juli*, *September* en *November*.

(*Beslissing der Academie van* 21 *Augustus* 1889.
Gewijzigd door beslissing van 20 *September* 1893.)

Commissie voor het Onderwijs in en door het Nederlandsch.

(*Beslissing der Academie van* 18 *Juli* 1900.)

LEDEN :

de heeren Alberdingk Thijm
Bols
Claes
de Ceuleneer
de Vreese
Mac Leod
Muyldermans
Obrie
Segers
Sermon.

WETTEN

der bestendige Commissie voor Nieuwere Taal- en Letterkunde, der bestendige Commissie voor Geschiedenis, Bio- en Bibliographie en der bestendige Commissie voor Onderwijs.

(*Uittreksel.*)

Art. 1. — Elke Commissie benoemt in haar midden een bureel, dat bestaat uit eenen Voorzitter, eenen Ondervoorzitter en eenen Secretaris, allen gekozen onder de werkende Leden der Academie. (*Toepassing van art.* 8 *des Koninklijken Besluits aangaande de inrichting der Academie.*)

De Voorzitter en de Ondervoorzitter treden om de twee jaren af en kunnen niet onmiddellijk in dezelfde hoedanigheid herkozen, noch de Voorzitter tot Ondervoorzitter benoemd worden. (*Toepassing van art.* 10 *en* 11 *van voormeld Koninklijk Besluit en art.* 28, § 2, *der Wetten.*)

De Secretaris is altijd herkiesbaar.

De Voorzitter, de Ondervoorzitter en de Secretaris worden gekozen in de laatste Commissiezitting van het tweede jaar hunner bediening. (*Toepassing van art.* 28, § 1, *der Wetten.*)

Art. 2. — De openvallende plaatsen worden door de Academie aangevuld bij kiezing, op voordracht eener dubbele lijst Candidaten, voorgesteld door de belanghebbende Comissie. (*Toepassing

van art. 15, 21, 22 *en* 23 *en gedeeltelijk van art.* 24 *der Wetten.*)

Art. 3. — De besluiten en uitgaven der Commissiën moeten vooraf aan het Bestuur der Academie onderworpen en in algemeene zitting der werkende Leden goedgekeurd worden (*Art.* 19 *der Wetten*.)

Art. 4. — Elke Commissie vergadert ten minste zesmaal 's jaars : de Commissie van Geschiedenis in Januari, Maart, Mei, Juli, September en November; de Commissie voor nieuwere Taal- en Letterkunde in Februari, April, Juni, Augustus, October en December; de Commissie voor het Onderwijs in Januari, Maart, Mei, Juli, September, November.

Van elke vergadering der Commissiën wordt verslag uitgebracht in de eerstvolgende algemeene zitting der Academie.

Art. 5. — De Wetten der Academie zijn ten volle van toepassing op de Commissiën.

Commissie van Rekendienst.

De Commissie van Rekendienst voor het jaar 1903 bestaat uit de Leden van het Bestuur : de heeren Prayon-van Zuylen, Sermon, de Potter, en de heeren Claeys, de Ceuleneer en jhr. de Pauw.

Commissie voor het Woordenboek der Nederlandsche Taal.

(*ingesteld den* 18 *Februari* 1891.)

LEDEN : de heeren de Vreese,
Obrie,
Coopman, secretaris.

Commissie voor de studie der Plaatsnamen.

(*ingesteld den* 17 *Januari* 1900.)

VOORZITTER : de heer Coremans.
SECRETARIS : de heer Coopman.
Leden : de heeren de Flou,
de Potter,
Gailliard.

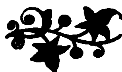
Maandelijksche zittingen in het jaar 1903.

21 Januari	15 Juli
18 Februari	5 Augustus
18 Maart	30 September
15 April	21 October
20 Mei	18 November
17 Juni	16 December
24 Juni, Openbare Zitting	

De Academie is gevestigd te Gent in het aloude *Dammansteen* of *Huis van Oombergen*, Koningstraat, nr 18.

Lokaalbewaarster : Juffr. Maria de Mey.

Kunstvoorwerpen in de zalen der Kon. Vlaamsche Academie.

SCHILDERIJEN.

De portretten van :

Z. M. Koning Leopold II, geschilderd door L. Maeterlinck.
Z. K. H. Prins Albrecht, door denzelfde.
den heer Staatsminister A. Beernaert, door Juliaan de Vriendt.
P. Willems, eersten bestuurder der Academie, door Otto.
Em. Hiel, door Eug. Cogen.
L. de Bo, taalkundige, door De Pondt.

BEELDHOUWWERK.

De marmeren borstbeelden van :

Jacob van Maerlant, gebeiteld door Em. Jespers.
Joost van den Vondel, door Alfons Gilis.
Jacob Cats, door Emile Cantillon.
Willem Bilderdijk, door Alfons Gilis.
Jan-Frans Willems, door G. Kasteleyn.
Jan David, naar F. de Vriendt, door D. van den Bossche.
F.-A. Snellaert, naar Isid. du Brucq, door G. Kasteleyn.
K.-L. Ledeganck, door Duwaerts.
Prud. van Duyse, door Al. de Beule.
H. Conscience, door denzelfde.
J.-M. Dautzenberg, door Hambresin.
Mark van Vaernewijck, door Comein.
Theodoor van Ryswyck, door de Vriendt.
Ph. Blommaert, door F. Deckers.

Maria Doolaeghe, door Braecke.
Des. Delcroix, door Hambresin.
J. Nolet de Brauwere, door Namur.
Eug. Stroobaut, door Samain.
J. de Laet, door F. Deckers.
L. Schuermans, door Duwaerts.
J. Dodd, door G. Kasteleyn.
P. Génard, door Dupuis.
P. Willems, door Comein.

Borstbeeld (in pleister) van Z. M. Koning Leopold II, naar Th. Vinçotte.
Idem van K.-L. Ledeganck, door Karel Smitz.
Pleisteren medaillon, voorstellende V.-H. Delecour (Van den Hove), naar Leop. Wiener.
Idem voorstellende P. Geiregat, door Ant. van Eenaeme.
Idem van B. Boucquillon, door F. Deckers.
Idem van H. van Peene, door Ant. van Eenaeme.

Stichtingen

IN

de Koninklijke Vlaamsche Academie.

Stichting Boury, met een kapitaal van 10,000 frank, in Belgische rent aan 2 1/2 ten honderd, aanvang nemende na het overlijden der Jufvrouwen Sophia en Maria Boury, te Brugge, « tot uitbreiding der Vlaamsche taal en zeden, namelijk door het aanmoedigen van het dichten en verspreiden van Vlaamsche liederen, op eenvoudige, gemakkelijke en zangeringe wijzen. »

(Goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 9 October 1895.)

Stichting van de Ven-Heremans, met eene nominale hoofdsom van 20,000 frank, rent drie ten honderd. « De interesten dezer som zullen uitsluitend gebruikt worden tot bevordering der Nederlandsche taal en wetenschap, inzonderheid door het uitgeven in deze taal van nieuwe werken over natuur- of geneeskundige wetenschappen, over rechtsgeleerdheid en over het vak van den ingenieur. »

(Goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 10 Maart 1903.)

Gedenkdagen der Koninklijke Vlaamsche Academie.

8 Juli 1886.

Instelling, bij Koninklijk besluit, der Kon. Vlaamsche Academie.

10 October 1886.

Plechtige openingszitting der Academie in de promotiezaal der Hoogeschool te Gent.

27 October 1886.

Eerste gewone maandelijksche vergadering.

1 Maart 1888.

De Academie neemt in huur van Mev. Esther de Kerchove, wed. van den heer Cam. van Pottelsberghe de la Potterie, het gebouw op den hoek der Vlasmarkt en Koningstraat, vroeger deel uitmakende van het oude Dammansteen.

2 October 1888.

Koninklijk besluit, waarbij aan de Kon. Vlaamsche Academie de beoordeeling wordt toevertrouwd van de stukken, mededingende in den driejaarlijkschen Staatsprijskamp voor Tooneelletterkunde.

15 Mei 1889.

Instelling der Bestendige Commissie voor Nieuwere Taal en Letteren en der Bestendige Commissie voor Geschiedenis, Bio- en Bibliographie.

14 October 1889.

Koninklijk besluit, waarbij aan de Kon. Vlaamsche Academie de beoordeeling wordt toevertrouwd der werken, mededingende naar den vijfjaarlijkschen prijs voor Vlaamsche letterkunde.

28 Maart 1892.

Aankoop, door de Regeering, van het aloud Dammansteen in de Koningstraat om tot lokaal te dienen voor de Academie.

22 Juni 1892.

Inbezitneming van het nieuw lokaal der Academie.

13 September 1895.

Gift toegezegd aan de Koninkl. Vlaamsche Academie door de jufvrouwen Sophia en Maria Boury (op verzoek van wijlen haren broeder Karel Boury), tot het stichten van eenen prijs voor Nederl. liederen.

9 October 1895.

Koninklijk besluit, voormelde gift goedkeurend.

16 October 1896.

Eerste tienjarig jubelfeest der Academie.

18 October 1896.

Plechtig bezoek van Z. Koninklijke Hoogheid Prins Albrecht.

De prins beantwoordt de hem toegestuurde verwelkomrede in het Nederlandsch.

17 November 1897.

Onthulling van het door de Regeering geschonken portret van den heer Staatsminister Aug. Beernaert, stichter der Koninklijke Vlaamsche Academie.

18 Juli 1900.

Instelling der Bestendige Commissie voor het Onderwijs in en door het Nederlandsch.

LIJST VAN DE LEDEN DER ACADEMIE.

Z. M. de Koning, Beschermheer.

WERKENDE LEDEN

benoemd bij Koninklijk besluit van 8 Juli 1886.

De Heeren :
Claeys (Dr Hendrik) ✠, te Gent;
de Pauw (jhr. Mr Napoleon) *O.* ✠, te Gent;
de Potter (Frans) *O.* ✠, *Bestendige Secretaris*, te Gent;
Gailliard (Edward), ✠, te Antwerpen;
Snieders (Dr August) *O.* ✠, te Antwerpen;

Alberdingk Thijm (Dr P.-P.) ✠, te Kessel-Loo.	*Gek.* 27 *Oct.* 1886.
Daems (S.) ✠, te Tongerloo.	» » »
Hansen (Dr C.-J.) ✠, te Antwerpen.	» » »
Obrie (Mr Julius), te Gent.	» » »
Coopman (Theophiel) ✠, te Schaarbeek.	» 15 *Dec.* 1886.
de Vos (Dr Amand), te Gent.	» » »
Broeckaert (J.-B.) ✠, te Dendermonde.	» 16 *Aug.* 1888.
van Even (E.) *O.* ✠, te Loven.	» 24 *Dec.* »
Coremans (Mr Edw.), te Antwerpen.	» 15 *Juli* 1891.
Sermon (Hendr.) ✠, » »	» 21 *Oct.* »
Bols (Jan) ✠, te Alsemberg.	» 16 *Dec.* »
de Flou (Karel) ✠, te Brugge.	» 21 *Aug.* 1893.
Claes (D.) ✠, te Namen.	» 21 *Aug.* 1895.
Janssens (A.) ✠, te St.-Nicolaas.	» 15 *Jun.* 1898.
de Gheldere (Dr jhr. K.), ✠, te Koekelare.	» 19 *Apr.* 1899.
Prayon-van Zuylen (Mr. A.), te Ledeberg.	» 17 *Mei* 1899.
Simons (Dr L.) ✠, te Schaarbeek.	» 18 *Oct.* 1899.
de Ceuleneer (Ad.) ✠, te Gent.	» 17 *Jan.* 1900.
Segers (Gustaaf), te Antwerpen.	» 21 *Nov.* 1900.
de Vreese (Dr Willem), te Gent.	» 16 *Juli* 1902.

BINNENLANDSCH EERELID.

de Heer :

van der Haeghen (Dr Jhr. Ferd.) *O.* ✠, te St.-Denijs-Westrem.

BRIEFWISSELENDE LEDEN.

De Heeren :

Haerynck (Hippoliet). *Gekozen den*		16	*Nov.*	1887.
de la Montagne (Victor), te Antwerpen. *Gek. den*		29	*Dec.*	1889.
Muyldermans (J.), te Mechelen	»	17	*Juni*	1896.
de Koninck (L.), te Rethi	»	15	»	1898.
de Corswarem (Ridder A.), te Hasselt	»	12	»	1900.
Van Spilbeeck (Waltman), te Tongerloo	»		»	»
Mac Leod (Julius), te Gent.	»		»	»
Teirlinck (Isidoor), te St.-Jans-Molenbeek	»		»	»
Joos (Amaat), te St.-Nicolaas.	»	19	»	1901.

. . . .

BUITENLANDSCHE EERELEDEN.

de Heeren :

Baumgartner (Alex.), letterkundige, Bellevue, Limpertsberg, te Luxemburg.
Beets (Dr A.), letterkundige, Oude Rijn, 7, te Leiden.
Boekenoogen (Dr G.-J.), letterkundige, te Leiden.
Bohl (Mr Joan), ✠, letterkundige, Keizergracht, 225, te Amsterdam.

Franck (Dr J.), hoogleeraar, Endenicher Allee, 14, te Bonn;
Gallée (Dr J.-H.), hoogleeraar, te Utrecht;
Heyne (Dr Moritz), hoogleeraar, te Goettingen;
Kern (Dr J.-H.-C.), hoogleeraar aan de Rijkshoogeschool, te Leiden;
Kluyver (Dr A.), taal- en letterkundige, Utrechtsche veer, 10, te Leiden;
Looten (Camiel), letterkundige, Ch. de Muyssart-straat, 20, te Rijsel,
Martin (Ernst), hoogleeraar, te Straatsburg;
Muller (Dr J.-W.), hoogleeraar, Plompetorengracht, 12, te Utrecht;
Quack (H.-P.-G.), letterkundige, te Amsterdam;
Schimmel (J.-H.), letterkundige, te Amsterdam;
Taco H. de Beer, letterkundige, Roemer Visscherstraat, 15, te Amsterdam;
Tannen (Karel), letterkundige, Pröven, 29, te Bremen;
Tepe van Heemstede (Leo), letterkundige, te Ober-Lahnstein;
te Winkel (Dr J.), hoogleeraar, te Amsterdam;
Verdam (Dr J.), hoogleeraar, te Leiden.
Viotta (H.), bestuurder van het Conservatorium te 's Gravenhage;
Weale (W.-H.-James), letter- en geschiedkundige te Londen;
Wenker (Dr Georg.) bewaarder van de Bibliotheek der Kon. Hoogeschool, te Marburg;
Winkler (Johan), taal- en letterkundige, Leidsche Vaart, 90, te Haarlem. . . . . . .

. . . .

. . . .

WOONPLAATS VAN DE BELGISCHE LEDEN DER ACADEMIE.

Werkende Leden ;

de Heeren :

Alberdingk Thijm (P.-Paul), te Kessel-Loo;
Bols (Jan), Dorpsplaats, te Alsemberg;
Broeckaert (J.-B.), Dijkstraat, 48, te Dendermonde;
Claes (D.), Henri-Blesstraat, 2, te Namen;
Claeys (H.), Catalognestraat, 16, te Gent;
Coopman (H.), Daillystraat, 129, te Schaarbeek;
Coremans (Ed.), Montebellostraat, te Antwerpen;
Daems (S.), abdij van Tongerloo;
de Ceuleneer (Ad.), Gildestraat, 5, te Gent;
de Flou (Karel), Beenhouwersstraat, 33, te Brugge;
de Gheldere (jhr. K.), te Koekelare;
de Pauw (jhr. Nap.), Lange Violettenstraat, 276, te Gent;
de Potter (Fr.), Godshuizendreef, 29, te Gent;
de Vos (Am.), Coupure, 247, te Gent;
de Vreese (Willem), Boulevard van 't Begijnhof, 95, te Gent;
Gailliard (Edw.), Nottebohmstraat, 34, te Antwerpen;
Hansen (C.-J.), Leeuw-van-Vlaanderenstraat, 1, te Antwerpen;
Janssens (Alfons), Zamanstraat, 39, te St.-Nicolaas;
Obrie (J.), Ketelvest, 44, te Gent;
Prayon-van Zuylen (Alf.), Brusselsche steenweg, 46, te Ledeberg;
Segers (Gust.), Van Dyckstraat, 80, te Antwerpen;
Sermon (Hendrik), Kroonstraat, 17, te Borgerhout;
Simons (Lod.), Florisstraat, 14, te Schaarbeek;
Snieders (A.), Turnhoutsche Baan, 130, te Borgerhout;
van Even (Edward), van Evenstraat, 6, te Loven.

Binnenlandsch Eerelid :

de Heer :

jhr. van der Haeghen (Ferd.), te St.-Denijs-Westrem (Maalte).

Briefwisselende Leden :

de Heeren :

de Koninck (Lodewijk), te Rethi;
de la Montagne (Victor), Wijngaardstraat, 10, te Antwerpen;
Haerynck (Hippoliet)...
Muyldermans (J.), Van Benedenlei, te Mechelen;
Ridder de Corswarem (A.), lid van de Kamer der Volksvertegenwoordigers, Maastrichterstraat, te Hasselt;
van Spilbeeck (Waltman), abdij van Tongerloo;
Mac Leod (Jul.), Reigerstraat, 3, te Gent;
Teirlinck (Isidoor), leeraar, de Rosnesstraat, 33, te St.-Jans-Molenbeek;
Joos (Amaat), in de Normaalschool te St.-Nicolaas.

. . . .

Afgestorven Leden der Academie.

1887.	Delcroix (D.), werkend lid.		
1888.	Snieders (R.), buitenlandsch eerelid.		
»	Nolet de Brauwere van Steeland (J.), werkend lid.		
»	Delgeur (L.), briefwisselend lid.		
»	Dodd (G.-J.), werkend lid.		
1889.	Stroobant (Eug.), werkend lid.		
»	Alberdingk Thijm (Jozef.-Alb.), buitenl. eerelid.		
1890.	de Coussemaker (Ig.), buitenlandsch eerelid.		
»	ten Kate (J.-J.-L.),	»	»
»	Campbell (M.-F.-A.-G.),	»	»
1891.	de Laet (J.), werkend lid.		
»	Schuermans (L.-W.), werkend lid.		
»	Roersch (L.),	»	»
1892.	Scherpenzeel (J). buitenlandsch eerelid.		
»	de Vries (M.),	»	»
1893.	Habets (Joz.),	»	»
»	Brouwers (J.-W.),	»	»
»	Stallaert (K.), werkend lid.		
1894.	Nuyens (W.-J.-Fr.), buitenlandsch eerelid.		
1895.	Mathot (L.), werkend lid.		
»	Moltzer (H.-E.), buitenlandsch eerelid.		
1896.	Willems (Fr), briefwisselend lid.		
1897.	Acquoy J.-G.-R.),	»	»
»	de Backer (Louis),	»	»
»	Micheels (J.-J.-M.), werkend lid.		
1898.	Willems (P.),	»	»
1899.	Génard (P.),	»	»
»	Arnold (Th.-J.-I.)	»	»
»	Hiel (Emm.),	»	»
»	Fruin (R.), buitenlandsch eerelid.		
»	Cosyn (P.-J.),	»	»
»	Bonvarlet (A.),	»	»
»	Gezelle (Guido), werkend lid.		
1900.	Burgersdijk (L.-A.), buitenlandsch eerelid.		
»	de Maere d'Aertrycke (Baron Aug.), werkend lid.		
»	Everts (W.), buitenlandsch eerelid.		
1901.	ten Brink (Jan),	»	»
1902.	van Droogenbroeck (J.-A.), werkend lid.		
1903.	Schaepman (H.-J.) buitenlandsch eerelid.		
»	Beets (N.)	»	»

Lijst van de Bestuurders der Academie.

de Heeren :

Willems (H.), 1886-1887.
de Pauw (jhr. N.), 1888.
de Laet (J.), 1889.
Hiel (Emm.), 1890.
Snieders (Aug.), 1891.
Micheels (J.), 1892.
Génard (P.), 1893.
Claeys (H.), 1894.
Hansen (C.-J.), 1895.
Gailliard (Edw.), 1896.
de Maere d'Aertrycke (Baron Aug.), 1897.
Alberdingk Thijm (Paul), 1898.
van Even (Edw.), 1899.
Daems (S.), 1900.
Coopman (Th.), 1901.
Obrie (Julius), 1902.
Prayon-van Zuylen (A.), 1903.

Lijst van de Onderbestuurders.

de Heeren :

de Pauw (jhr. N.), 1887.
de Laet (J.), 1888.
Hiel (Emm.), 1889.
Snieders (Aug.), 1890.
Micheels (J.), 1891.
Génard (P.), 1892.
Stallaert (K.), 1893.
Hansen (C.-J.), 1894.
Gailliard (Edw.), 1895.
de Maere d'Aertrycke (Baron Aug.), 1896.
Alberdingk Thijm (Paul), 1897.
van Even (Edw.), 1898.
Daems (S.), 1899.
Coopman (Th.), 1900.
Obrie (Julius), 1901.
van Droogenbroeck (Jan), 1902.
Sermon (Hendrik), 1903.

JAARLIJKSCHE WEDSTRIJDEN

DER

KONINKLIJKE VLAAMSCHE ACADEMIE.

1887.

Gouden eerepenning aan den heer P.-H. van Moerkerken, leeraar in de Nederlandsche Taal en Letterkunde van 's Rijks hoogere Burgerschool te Utrecht. voor zijne verhandeling over *De verbinding der volzinnen in het Gotisch.*

Vereerende melding aan den heer Dr. L. Simons, leeraar aan het Koninklijk Athenaeum te Loven, en aan de heeren Prosper de Pelsmaeker, te Denderleeuw, en Theodoor Stille, te Maastricht, beiden studenten aan de Hoogeschool te Loven, voor hunne te zamen bewerkte verhandeling over hetzelfde onderwerp.

Gouden eerepenning aan den heer Louis D. Petit, bewaarder der drukwerken aan de bibliotheek van 's Rijks Hoogeschool te Leiden, voor zijne *Middelnederlandsche Bibliographie.*

Eerste vereerende melding aan den heer Jan Broekaert, briefwisselend lid der Academie, te Wetteren, voor zijn werk over hetzelfde onderwerp.

Tweede vereerende melding aan den heer P.-H.-F. Bakker, bestuurder eener openbare lagere school, te Haarlem.

Gouden eerepenning aan de heeren Jan Broeckaert, voornoemd, en Jan Craeynest, leeraar aan St.-Lodewijksgesticht te Brugge, voor hunne lijst van *Onnederlandsche of Bastaardwoorden, met de evenveel beduidende echt Nederlandsche woorden.*

1888.

Gouden eerepenning aan Mr. Alf.-M.-N. Prayon-van Zuylen, letterkundige te Gent, voor zijne *Geschiedkundige en critische verhandeling over de drie Taalwetten van Belgi*

1889.

Gouden eerepenning aan den heer Hippoliet Meert, leeraar aan het stedelijk college te Ieperen, voor zijne verhandeling over het *Voornaamwoord Du.*

1890.

Gouden eerepenning aan den heer Felix Leviticus, leeraar te Amsterdam, voor zijne verhandeling over de *Klank- en*

Vormleer van het Middelnederlandsch dialect der St Servatiuslegende van Hendrik van Veldeke.

1891-1892.

Gouden eerepenning aan den heer Ernest Soens, letterkundige te Loven, voor zijn werk over het onderwep: *De rol van het booze beginsel, onder den naam van Lucifer, Satanas, Sinnekens, enz. op het middeleeuwsch tooneel. Wat zijn daarvan de algemeene, en, in sommige werken, de bijzonderste karaktertrekken?*

Gouden eerepenning aan den heer Oscar van Hauwaert, leeraar te Chimai, voor zijn *Geschiedkundig en critisch overzicht van het Vlaamsch tooneel gedurende de XVIIe eeuw.*

Gouden eerepenning aan den heer J. van de Ven, letterkundige te Loven, voor zijne *Verhandeling over het gebruik der naamvallen, tijden en wijzen in den Heliand.*

1893.

Gouden eerepenning aan de heeren Willem de Vreese, te Leiden, en Hip. Meert, te Luik, voor hunne verhandeling over de *Klank- en vormleer in de werken van Jan van Ruusbroec*

Gouden eerepenning aan den heer Poffé-Goris, te Antwerpen, voor zijne studie over *Het huiselijk leven, de zeden en gewoonten in eene Vlaamsche gemeente gedurende de tweede helft der XVIIIe eeuw.*

1894.

Gouden eerepenning aan den heer Emiel de Neef, student aan de Hoogeschool te Gent, voor zijne verhandeling: *Taalkundige studie over het middeleeuwsch gedicht « de VII Vroeden binnen Rome ».*

Gouden eerepenning aan den heer Willem de Vreese, te Leiden, voor zijne studie over: *Een zeker getal werkwoorden, samengesteld op eene buitengewone wijze, als b. v.: kwikkebeenen, blinddoeken, schuddebollen, watertanden, enz. gevolgd door eene volledige lijst dier woorden met aanduiding van de streekspraak, waarin zij voorkomen, eene studie over hunne etymologie, hun karakter over het algemeen en de geschiedenis van hun ontstaan.*

Gouden eerepenning aan den heer Willem de Vreese, voornoemd, en den heer Hip. Meert, te Luik, voor hunne *Volledige lijst van de huidige, in onze taal meest voorkomende gallicismen, met aanduiding van de zuiver Nederlandsche woordschikkingen of uitdrukkingen.*

Gouden eerepenning aan den heer Jozef Vuylsteke, te Brugge voor zijne *Volledige Kunst- en vakwoordenlijst over het ambacht van den smid, met de Fransche, Hoogduitsche en Engelsch benamingen.*

1895.

Gouden eerepenning aan den heer Pieter Tack, student te Antwerpen, voor zijne *Proeve eener Nederfrankische Grammatica.*

1896.

Gouden eerepenning aan de heeren Alfons van Houcke, bouwkundig ingenieur, te Laken, en Jozef Sleypen, klerk bij het Ministerie van Spoorwegen, Posterijen en Telegrafen, te Brussel, voor hun werk : *Vakwoordenlijst over het ambacht van den Metselaar.*

Zilveren eerepenning aan de heeren Juliaan en Victor van Keirsbilck, te Brugge, voor hun werk op hetzelfde onderwerp.

Gouden eerepenning aan de heeren Juliaan en Victor van Keirsbilck, voornoemd, voor hunne *Vakwoordenlijst over het ambacht van den Timmerman*

Zilveren eerepenning aan den heer Jozef Vuylsteke, snelschrijver te Brugge (reeds vroeger door de Academie bekroond), voor dergelijke *Vakwoordenlijst.*

1897.

Gouden eerepenning aan den heer Jozef Jacobs, student te Mechelen, voor zijne *Verhandeling over de vormen van het werkwoord in het Oudfriesch.*

Gelijke onderscheiding aan genoemden heer Jozef Jacobs, voor zijne *Opgave van bewijsplaatsen uit taalbronnen, voor elk der woorden, door* Kiliaan *als* « vetus Flandricum » *opgegeven,*

1898.

Gouden eerepenning aan den heer H. Temmerman, bestuurder der Staats-Normaalschool voor onderwijzers te Lier, voor zijne verhandeling : *De Moedertaal, eenig doel- en redematig voertuig der gedachte in Opvoeding en Onderwijs.*

Gouden eerepenning aan de heeren Jozef Cornelissen, onderwijzer te St.-Antonius (Wijnegem) en J.-B. Vervliet, letterkundige te Antwerpen, voor hun *Idioticon van het Antwerpsch dialect.*

Gelijke onderscheiding aan de heeren A. van Heuverswijn, professor te Ledeberg, en Th. van Heuverswijn, hoofdonderwijzer te Eine, voor hunne verhandeling : *Eene vreemde spraak als voertuig van 't onderwijs.*

1899.

Gouden eerepenning aan den heer Frans van den Bergh,

leeraar te Mechelen, voor zijne *Geschiedenis der Fransche overheersching in België* (1792-1814).

Zilveren eerepenning aan den heer C. Cortebeeck, letterkundige te St.-Jans-Molenbeek, voor eene verhandeling over hetzelfde onderwerp.

1901.

Gouden eerepenning aan de heeren Ern. Soens, leeraar te Gent, en Joz. Jacobs, leeraar te Boom, voor hun *Handboek voor de Germaansche Godenleer*.

Gouden eerepenning aan den heer M. Brants, leeraar te Doornik, voor zijne verhandeling over de *Heldenleer*.

Gouden eerepenning aan de heeren A. de Cock, leeraar te Denderleeuw en Is. Teirlinck, leeraar te Brussel, voor hunne *Verzameling en Beschrijving van de oude en hedendaagsche kinderspelen in Vlaamsch-België*.

Zilveren eerepenning aan den heer Rem. Ghesquière, te Geluwe, voor zijne verhandeling over hetzelfde onderwerp.

Gouden eerepenning aan den heer Frans Bly, ontvanger der Zeevaartrechten te Antwerpen, voor zijne *Beschrijving der Visschersbooten te Blankenberge, Oostende en aan de Panne*.

Gouden eerepenning aan den heer Alf. van Houcke, bouwkundig-ingenieur te Laken, voor zijne *Vak- en Kunstwoordenlijst van 't ambacht van den Loodgieter en Zinkbewerker*.

1902.

Gouden eerepenning aan den heer Jozef Geurts, leeraar aan het St.-Jozefscollege te Hasselt, voor eene *Geschiedenis van het Rijm*.

Gouden eerepenning aan den heer V.-A. Fris, leeraar aan het Koninklijk Atheneum te Oostende, voor eene *Critische studie en critische opgave der verschillende geschiedkundige bronnen van den Gulden Sporenslag*.

Gouden eerepenning aan den heer St.-L. Prenau, voor eene *Verhandeling over het nut van de zuivere uitspraak der Nederlandsche taal*.

STAATSPRIJSKAMPEN.

Driejaarlijksche prijskamp voor Tooneelletterkunde.

LEOPOLD II, Koning der Belgen,

Aan allen, tegenwoordigen en toekomenden, HEIL.

Gezien het Koninklijk Besluit van 10n Juli 1858, dat eenen driejaarlijkschen prijs van Vlaamsche tooneelliteratuur instelt, en namelijk artikel 4, luidende als volgt :

« Art. 4. De beoordeeling is toevertrouwd aan eene Commissie van ten minste drie Leden, gekozen op eene dubbele voorstellingslijst door de Klas van Letteren der Academie van België opgemaakt ».

Gezien Ons Besluit van 8n Juli 1886, dat, onder de benaming van « Koninklijke Vlaamsche Academie », eene Academie inricht van letterkundigen en geleerden, die de studie en het beoefenen der Nederlandsche Taal- en Letterkunde tot het voorwerp harer werkzaamheden zal hebben;

Aangezien de Koninklijke Vlaamsche Academie gelast is met de belangen der Vlaamsche literatuur en dat, bijgevolg, de voorstelling eener dubbele lijst van Candidaten voor de jury van den driejaarlijkschen prijs van Vlaamsche tooneelliteratuur deel maakt van hare werkzaamheden.

Op voordracht van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken en Openbaar Onderwijs,

Wij hebben besloten en Wij besluiten :

Art. 1. Het artikel 4 van voormeld Koninklijk Besluit van 10^n Juli is gewijzigd als volgt :

« Art. 4. De beoordeeling is toevertrouwd aan eene Commissie van ten minste drie leden, gekozen op eene dubbele voorstellingslijst, *door de Koninklijke Vlaamsche Academie opgemaakt.*

Art. 2. Onze Minister van Binnenlandsche Zaken en Openbaar Onderwijs is gelast met de uitvoering van het tegenwoordig besluit.

Gegeven te Brussel, den 2 October 1888.

LEOPOLD.

Vanwege den Koning :

De Minister van Binnenlandsche Zaken
en Openbaar Onderwijs,
J. DE VOLDER.

Verordeningen voor den driejaarlijkschen wedstrijd van Nederlandsche Tooneelletterkunde.

Art. 1. Er wordt een driejaarlijksche prijs uitgeloofd voor de samenstelling van een in het Vlaamsch geschreven tooneelwerk. De mededingers hebben volle vrijheid voor de keus des onderwerps, maar bij gelijke verdienste zal de prijs toegewezen worden aan het stuk, welks onderwerp aan de geschiedenis of aan de zeden van het land zal ontleend zijn.

Art. 2. Het stuk zal in het land moeten uitgegeven zijn (1), of, in handschrift, gezonden worden hetzij aan het Ministerie van Binnenlandsche Zaken, hetzij aan de Koninklijke Vlaamsche Academie, vóór het einde van het driejaarlijksch tijdvak.

Art. 3. Vertaalde en naar vreemde of vaderlandsche werken geschikte tooneelstukken zullen buiten prijskamp blijven.

Driejaarlijksche prijzen sedert het begin van den wedstrijd.

1e tijdvak.		1856-1858.	Prijs toegewezen	aan	H. van Peene (2).
2e	»	1859-1861.	»	»	D. Sleeckx.
3e	»	1862-1864.	»	»	F. van Geert.
4e	»	1865-1867.	»	»	A. van den Kerckhove.
5e	»	1868-1870.	»	»	F. van de Sande.
6e	»	1871-1873.	»	»	D. Delcroix.
7e	»	1874-1876.	»	»	D. Delcroix.
8e	»	1877-1879.	»	»	*niet toegewezen.*
9e	»	1880-1882.	»	»	Frans Gittens.
10e	»	1883-1885.	»	»	H.-B. Peeters.
11e	»	1886-1888.	»	»	H. Plancquaert.
12e	»	1889-1891.	»	»	Nestor de Tière.
13e	»	1892-1894.	»	»	Isidoor Albert.
14e	»	1895-1897.	»	»	*niet toegewezen.*
15e	»	1898-1900.	»	»	D. en J. Minnaert.

---

(1) Volgens Koninklijk besluit van 26n Augustus 1881 worden ook tot den prijskamp aangenomen de stukken, door Belgen geschreven en in den vreemde gedrukt.

(2) De tooneelstukken werden, gedurende de tien eerste tijdvakken, beoordeeld door eenen keurraad, samengesteld uit Leden der Koninkl. Academie van Wetenschappen, Letteren en Schoone Kunsten.

Te beginnen van het elfde tijdvak wordt de beoordeeling gedaan door Leden van de Koninkl. Vlaamsche Academie.

Vijfjaarlijksche wedstrijd voor Vlaamsche Letterkunde.

LEOPOLD II, Koning der Belgen,

Aan allen, tegenwoordigen en toekomenden, HEIL.

Gezien het Koninklijk besluit van 6 Juli 1851, dat vijfjaarlijksche prijzen instelt van 5,000 franken ieder, voor de beste werken, welke door Begische schrijvers zijn uitgegeven en kunnen gerangschikt worden in eene der volgende reeksen :

1° Zede- en Staatkundige Wetenschappen ;

2° Fransche Letterkunde ;

3° *Vlaamsche Letterkunde ;*

4° Natuur- en Wiskunde, en

5° Natuurwetenschappen ;

En namelijk het artikel 2 van dit Besluit, luidende als volgt :

« Art. 2. De beoordeeling der werken is toevertrouwd aan jury's van zeven leden, door Ons benoemd op voorstel, te weten voor de drie eerste reeksen : door de klas der Letteren, en voor de twee andere reeksen door de klas der Wetenschappen van de Koninklijke Academie van België ».

Herzien Ons Besluit van 30n December 1882, regelende de vijfjaarlijksche en tienjaarlijksche prijskampen, welke door de Regeering ingesteld zijn :

Gezien Ons Besluit van 8 Juli 1886, dat, onder de benaming van « Koninklijke Vlaamsche Academie », eene Academie inricht van letterkun-

digen en geleerden, die de studie en het beoefenen der Nederlandsche Taal- en Letterkunde tot het voorwerp harer werkzaamheden zal hebben;

Aangezien de Koninklijke Vlaamsche Academie gelast is met de belangen der Vlaamsche literatuur en dat, bijgevolg, de voorstelling eener dubbele lijst van candidaten voor de jury van den vijfjaarlijkschen prijs van Vlaamsche letterkunde deelmaakt van de werkzaamheden dezer instelling;

Op voordracht van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken en Openbaar Onderwijs.

Wij hebben besloten en Wij besluiten :

Art. 1. Het artikel 2 van voormeld Koninklijk Besluit van 6n Juli 1851 is gewijzigd als volgt :

« Art. 2. De beoordeeling der werken is toevertrouwd aan jury's van zeven leden, door Ons benoemd op voorstel, te weten : voor de twee eerste reeksen door de klas der Letteren, voor de twee laatste reeksen door de klas der Wetenschappen der Koninklijke Academie van België, en voor de derde reeks, *Vlaamsche Letterkunde,* door de Koninklijke Vlaamsche Academie. »

Art. 2. Onze Minister van Binnenlandsche Zaken en Openbaar Onderwijs is gelast met de uitvoering van het tegenwoordig besluit.

Gegeven te Brussel den 14n October 1889.

LEOPOLD.

Van 's Konings wege :

De Minister van Binnenlandsche Zaken
en Openbaar Onderwijs,
J. DE VOLDER.

Uittreksel uit de algemeene verordeningen van den vijfjaarlijksche prijskamp.

Het programma van den vijfjaarlijkschen wedstrijd is bepaald als volgt :

a) Dichtkunst (ter uitsluiting van de dramatische poëzie, voor welke een driejaarlijksche wedstrijd is ingericht).

b) Romans, novellen, en andere louter letterkundige voortbrengselen, als levensbeelden, zedeschetsen, verzamelingen van gedachten, opstellen van welsprekendheid.

Art. 12. De nieuwe uitgave van een werk geeft geen recht tot aanvaarding er van, tenzij het werk aanmerkelijke veranderingen of vermeerderingen ondergaan hebbe.

Art. 13. Een voltrokken werk, waarvan eenig deel reeds zou bekroond geworden zijn, zal desniettegenstaande tot den prijskamp toegelaten worden, indien de nieuwe deelen er aanmerkelijke vermeerderingen aan toebrengen.

Art. 15. De keurraad, belast met het beoordeelen van eenen prijskamp, zal niet kunnen beraadslagen dan ten getale van ten minste vijf leden.

Wanneer hij kennis genomen heeft van de werken, aan zijn onderzoek onderworpen, zal hij beslissen, of er tusschen die werken één is, dat, bij uitsluiting der andere, den vijfjaarlijkschen prijs verdient, en hetwelk.

De vraag zal onverdeeld ter stemming gelegd

en niet bevestigend kunnen opgelost worden dan door ten minste vier stemmen.

Geen lid zal zich mogen onthouden van te stemmen.

Art. 16. De werken der leden van den keurraad mogen niet mededingen voor den prijs.

Art. 17. In geval van twijfel nopens de klassen van een werk zal de keurraad, met het toekennen van den prijs belast, de vraag beslissen door eene bijzondere stemming.

De vraag zal niet mogen opgelost worden dan door ten minste vier stemmen, en geen lid zal het recht hebben zich te onthouden van stemmen.

Art. 18. Het oordeel van den keurraad zal afgekondigd worden in de Openbare Zitting der ....Koninklijke Academie.... op wier voorstel de keurraad zal genoemd zijn.

Vijfjaarlijksche prijzen voor Nederlandsche letterkunde, sedert de opening van den wedstrijd.

(*Beoordeeling, toevertrouwd aan Leden der Koninklijke Academie van Wetenschappen, Letteren en schoone Kunsten.*)

1e tijdvak.	1850-1854,	prijs toegekend aan	H. Conscience.
2e »	1855-1859	»	Prud. van Duyse.
3e »	1860-1864	»	Joanna Berchmans (we Courtmans).
4e »	1865-1869	»	H. Conscience.
5e »	1870-1874	»	Tony Bergmann.
6e »	1875-1879	»	P. de Mont.
7e »	1880-1884	»	J. van Beers.

(*Beoordeeling door eenen keurraad, samengesteld uit Leden der Koninklijke Vlaamsche Academie.*)

8e tijdvak.	1885-1889,	prijs toegekend aan	Mathilda Ramboux.
9e »	1890 1894	»	Virginie Loveling.
10e »	1895-1899	»	Guido Gezelle.

ACADEMIËN EN ANDERE GELEERDE GENOOTSCHAPPEN, ONDERWIJSGESTICHTEN, ENZ.

met welke de Koninklijke Vlaamsche Academie in letterkundig verkeer is.

Académie royale des Sciences, des Lettres et des Beaux-Arts de Belgique, te Brussel.

Koninklijke Academie van Wetenschappen, te Amsterdam.

Academie royale d'archéologie de Belgique, te Antwerpen.

Provinciaal Bestuur van Gent.

» » » *Antwerpen*

Rijksarchief, te Brussel.

Hoogeschool van Gent.

» » Brussel.

» » Loven.

» » Luik.

Oudheidkundige Kring van het Land van Waas, te St.-Nicolaas.

Oudheidkundige Kring, te Dendermonde.

Kring der Germanisten bij de Gentsche Hoogeschool.

Idem bij de Hoogeschool van Loven.

Letterkundig Genootschap « Met Tijd en Vlijt », te Loven.

Letterkundig Genootschap « Het Kersouwke », te Loven.

Snellaertskring, te Gent.

Société d'Emulation pour l'étude de l'histoire et des antiquités de la Flandre, te Brugge.

Maatschappij der Antwerpsche Bibliophilen.

Aartsbisdom van Mechelen.

Abdij van Maredsous.

Société d'archéologie, te Brussel.

Cercle archéologique, littéraire et artistique de Malines.

Les Mélophiles, te Hasselt.

Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde, te Leiden.

Koninklijke Bibliotheek van 's Gravenhage.

Provinciaal Genootschap van Kunsten en Wetenschappen, te 's Hertogenbosch.

Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen, te Middelburg.

Friesch Genootschap van Geschied-, Taal- en Oudheidkunde, te Leeuwarden.

Historisch Genootschap, te Utrecht.

Société historique et archéologique dans le duché de Limbourg, te Maastricht.

Pauselijk archief, in het Vatikaan

Kaiserliche Universit. und Landes Bibliothek, te Strassburg.

Historisch-litterarisch Zweigverein des Vogesen-Clubs, te Strassburg.

Kongl. Universitets-Bibliotheket, te Upsala.

Hoogeschool te Rijsel.

Door de zorgen van het Ministerie van Binnenlandsche Zaken en Openbaar Onderwijs worden 74 exemplaren der Academische uitgaven verzonden aan gestichten van middelbaar onderwijs : Athenea en Staatsnormaalscholen, aan de bibliotheken der steden Gent, Brugge, Mechelen, Dendermonde, Hasselt, Oudenaarde, Ieperen, Kortrijk, Lier, St.-Nicolaas en Veurne.

—

De Academie zendt een exemplaar van sommige harer uitgaven, met betrekking tot ambachten, aan de bibliotheek van verscheidene volksgenootschappen te Gent, Antwerpen en elders; andere uitgaven worden gezonden aan Nederlandsche letterkundigen genootschappen, bekend als daarvan een nuttig gebruik kunnende maken.

INHOUD

---

te Gent (1898), door Fr. de Potter 5,00

4. **Leven en Werken der Zuidnederlandsche schrijvers** (1900) 88 blz. (1e aflevering) 1,25

5. **Korte staatkundige geschiedenis van het Iersche volk**, door Mr. A. Prayon-van Zuylen (1902), 504 blz 5,00

Ve REEKS. — UITGAVEN DER COMMISSIE VOOR NIEUWERE TAAL- EN LETTERKUNDE.

1. **Prudens van Duyse**, door J. Micheels. (Met portret des dichters, (1893), 352 blz. 4,00
2. **Rederijkersgedichten der XVIe eeuw**, door J. Broeckaert (1893) 1,25
3. **Vak- en Kunstwoorden** (Nr 1 **Steenbakkerij**) bezorgd door Th. Coopman (1894), x-94 blz. 1,25
4. **Plaatsnaamkunde.** Gemeente Bilsen, door Jef Cuvelier en Cam. Huysmans (1897), 316 blz. 3,00
5. **Onkruid onder de Tarwe.** Proeve van Taalzuivering, door H. Meert (1ste aflevering) 1,00
6. **Inleiding tot de studie der Analytische Scheikunde**, door Dr. A.-N.-H. Biltris en Dr. A.-J.-J. Vandevelde (1899), 107 blz. 1,50
7. **De Rederijkkamers in Nederland. — Hun invloed op letterkundig, politiek en zedelijk gebied**, door Prudens van Duyse, uitgegeven door Fr de Potter en Fl. van Duyse, 1e deel (1900), 297 blz., 2e deel (1902), 312 blz., elk 3,00
8. **Repertorium van de geschriften over de voedingsmiddelen gedurende het jaar 1900 verschenen**, door Dr. A.-J.-J. Vandevelde (1901), 140 blz. — **Idem**, 1901, 165 blz., elk 1,75
9. **De behandeling der niet beklemde liesbreuken**, door Dr. A. Teirlinck (1902), 72 blz. 1,00
10. **Lijst der in Zuid-Nederland meest gebruikelijke voornamen** (1902), 35 blz. 0,50
11. **Lijst van bij Kiliaan geboekte en in Zuid-Nederland voortlevende woorden, die in de hedendaagsche woordenboeken niet opgenomen of onvolledig verklaard zijn**, door D. Claes (1902), 80 blz. 1,00

Letterkunde, door L. Petit (1888), xvi-300 blz. (*Uitverkocht.*)

2. **Verhandeling over de verbinding der volzinnen in het Gotisch**, door P.-H. van Moerkerken (1888), 104 blz. 1,50
3. **Het voornaamwoord DU**, door H. Meert (1890), IX-98 blz. 1,50
4. **De klank- en vormleer van het Middelnederlandsch dialect der St.-Servatius legende van Heynrijck van Veldeken**, door Felix Leviticus (1862), 172 blz. 2,50
5. **De Belgische Taalwetten** toegelicht door Mr. A. Prayon-van Zuylen, (1ste deel) (1892), 476 blz. (2de deel ter pers) 3,00
6. **Historisch en Critisch overzicht van het Vlaamsch tooneel in de 17de eeuw**, door Osc. van Hauwaert (1893), 102 blz. 1,50
7. **De rol van het « booze beginsel » in het middeleeuwsch drama**, door Ernest Soens, pr. (1893) 144 blz. 2,00
8. **Gebruik der naamvallen, tijden en wijzen in den Heliand**, door J. van de Ven, pr. (1893), vi-238 blz. 3,00
9. **Antwerpen in de XVIIIe eeuw**, door Edw. Poffé (1895), 328 blz. 3,00
10. **Bastaardwoordenboek**, door J. Broeckaert (1895), xxiii-439 blz. 5,00
11. **Vak- en Kunstwoorden** (Nr 2. Ambacht van den smid), bezorgd door Jozef Vuylsteke (1895), 178 blz. (Met platen) 2,25
12. **Klank- en Vormleer van het gedicht van den VII Vroeden van binnen Rome**, door E. de Neef (1896), 85 blz. 1,25
13. **Vak- en Kunstwoorden** (Nr 4. Ambacht van den Metselaar), bezorgd door Alfons van Houcke en Jozef Sleypen (1896), x-486 blz. (met platen) 5,00
14. **Proeve van Oudnederfrankische Grammatica**, door Dr P. Tack (1897), xxvi-116 blz. 1,50
15. **Vak- en Kunstwoorden** (Nr 3. Ambacht van den Timmerman) bezorgd door J. en V. van Keirsbilck (1898), x-547 blz. (met platen) 5,00

16. **De Moedertaal, eenig doel- en redematig voertuig der gedachte in Opvoeding en Onderwijs**, door H. Temmerman (1898), 60 blz. 1,25

17. **Eene vreemde spraak als voertaal van 't onderwijs**, door A. en Th. van Heuverswyn (1899), 180 blz. 2,00

18. **Vak- en Kunstwoorden** (No 5. Ambacht van den Metselaar), bezorgd door J. en V. van Feirsbicik (1899), x-406 blz. (met platen) 4,00

19. **De Gallicismen in het Zuidnederlandsch.** Proeve van Taalzuivering, door W. de Vreese (1899), LXVIII-662 blz. 6,00

20. **Idioticon van het Antwerpsch dialect**, opgesteld door P.-Jozef Cornelissen en J.-B. Vervliet, 6 afleveringen, elk 2,50

21. **De verouderde woorden bij Kiliaan**, door J. Jacobs (1899), x-244 blz. 3,00

22. **De Fransche Overheersching in België**, door F. van den Bergh (1900), 528 blz. 4,00

23. **De Handschriften van Jan van Ruusbroec's werken**, door Willem de Vreese (1900), 1ste stuk 4,00. — 2e stuk, eerste afl. (1902) (verdere stukken ter pers) 2,50

24. **De Fransche Overheersching in België** (van 1792 tot 1815), door C. Cortebeeck (1900), 239 blz. . . 2,00

25 **Vormleer van het Oudfriesch werkwoord**, door J. Jacobs (1900), 278 blz. 3,00

26. **Vormleer van de taal van Jan van Ruusbroec**, door H. Meert (1901), 130 blz. 1,50

27. **Vak- en Kunstwoorden** (Nr 6) Ambacht van den loodgieter en zinkbewerker, bezorgd door A. van Houcke (1901), eerste deel A—L, 466 blz. — Tweede deel M—Z (1902), 520 blz. (met platen), elk . . 5,00

28. **Handboek voor Germaansche Godenleer**, door E. Soens en J. Jacobs (1902), 230 bladz. 2,25

29. **Kinderspel en Kinderlust in Zuid-Nederland**, met zangwijzen, door A. De Cock en Is. Teirlinck (1902), 1ste deel, 380 blz., 2de deel, 389 blz. (verdere deelen ter pers), elk 4,00

31. **Germaansche Heldenleer**, door M. Brants. (1902), 314 blz. 3,00

32. **De slag bij Kortrijk**, door V. Fris (1902), 394 blz. 4,00

33. **Verhandeling over het nut van de zuivere uitspraak der Nederlandsche taal**, door St.-L. Prenau (1903), 240 blz. 2,50

TER PERS OF IN VOORBEREIDING.

Nederlandsche werkwoorden door samenstellende afleiding gevormd, door Willem de Vreese.

Gallicismen in het Nederlandsch, met aanwijzing van de zuiver Nederlandsche uitdrukkingen, door H. Meert.

Die eerste Bliscap van Maria, opnieuw uitgegeven en toegelicht door Dr. Willem de Vreese.

Vocabulario para aprender Franches Espannol y Flaminco (a° 1520), opnieuw uitgegeven en toegelicht door Dr. Willem de Vreese.

Noël van Berlaimont's Vocabulare a° 1536), opnieuw uitgegeven en toegelicht door Dr Willem de Vreese.

Bibliographisch Woordenboek van de Geschiedenis der Belgische gemeenten, door Fr. de Potter.

Kinderspelen, met zangwijzen, door R. Ghesquiere.

Geestelijke Liedekens op de Hoogh-Tijden en voornaamste Feestdagen door het jaar, uit veele Autheuren bij een vergadert en geschreeven door Nicolaus Angwarda, aangelegt binnen Doccum den 4e December CIↃIↃCCLVII, uitgegeven door J. Bols en Fl. van Duyse.

Brieven aan J.-Fr. Willems, toegelicht door J. Bols.

Geschiedenis van het rijm in de Nederlandsche poëzie van de oudste tijden tot heden, door J. Geurts.

Spieghel van 's menschen behoudenisse van J. van Maerlant, door Edw. Gailliard en K. de Flou.

Bibliographie van den Vlaamschen Taalstrijd, door Th. Coopman en J. Broeckaert.

Vlaamsche Bibliographie, 1891-1900, door Fr. de Potter (in aansluiting met zijne Vlaamsche Bibliographie 187[illegible]

JAARBOEK

DER

KONINKLIJKE VLAAMSCHE ACADEMIE

VOOR

TAAL- EN LETTERKUNDE.

1904

18th

ACHTTIENDE JAAR

GENT
A. SIFFER
Drukker der Koninklijke Vlaamsche Academie

1904

UITGAVEN DER KONINKLIJKE VLAAMSCHE ACADEMIE

I^e REEKS.

1. **Jaarboek** van 1887 tot 1903, ieder 2,00

IIe REEKS.

1. **Verslagen en Mededeelingen**, van 1887 tot 1902, ieder 4,00

IIIe REEKS. — MIDDELNEDERLANDSCHE UITGAVEN.

1. **De Zevenste Bliscap van Maria.** Mysteriespel der XVe eeuw, uitgegeven door K. STALLAERT (1887), XXXII-116 blz. 2,50
2. **Woordenlijst voor de Zevenste Bliscap van Maria**, opgesteld door K. STALLAERT (1888), 141 blz. 0,50
3. **Woordenlijst op de Alexanders Geesten** van JACOB VAN MAERLANT, door L. ROERSCH, 1ste *aflevering* (1888), 68 blz. 1,00
4. **Van de vij Vroeden van binnen Rome**, bezorgd door K. STALLAERT (1889), XX-182 blz. 3,00
5. **Het Roermondsch dialect**, getoetst aan het Oud-Saksisch en Oud-Nederfrankisch, door Dr L. SIMONS (1889), 62 blz. 1,25
6. **Madelghijs' kintsheit**, al de gekende fragmenten, bezorgd door Jhr. M^r. NAP. DE PAUW (1889), 208 blz. (met facsimile's) 2,50
7. **Dit is die Istory van Troyen**, bezorgd door Jhr. Mr. NAP. DE PAUW en EDWARD GAILLIARD, 4 deelen, met facsimile's (1889-1892) . . . 25,50
8. **Middelnederlandsche Gedichten en Fragmenten**, uitgegeven door Jhr. Mr. N. DE PAUW 1893-1897), 3 afl., elke 2,00
9. **Kalender en Gezondheidsregels**, door P. ALBERDINGK THIJM (1893), 66 blz. 1,25
10. **De Keure van Hazebroek**, door EDW. GAILLIARD (1894-1899), 4 deelen, (5^e en laatste deel ter pers) elk 5,00
11. **Middeln. geneeskundige Recepten en Tractaten, Zegeningen en Tooverformulen**, uitgegeven door D^r DE VREESE (1894), XII-144 blz. 2,00
12. **Beschrijving van Middeln. handschriften die in Engeland bewaard worden**, door K. DE FLOU en EDW. GAILLIARD (1895 en 1896), 3 bd., elk . 2,00
13. **Beowulf**, Angelsaksich volksepos, vertaald in stafrijm en met inleiding en aanteekeningen voorzien, door Dr. L. SIMONS (1896) 355 bl. . . 4,00
14. **Hennen van Merchtenen's Cornicke van Brabant** (1414), uitgegeven door GUIDO GEZELLE (1896), 235 blz. 3,00
15. **Jehan Froissart's Cronyke van Vlaenderen**, getranslateert uuten Franssoyse in Duytscher tale bij Gerijt Potter van der Loo, in de XVe eeuw, uitgegeven en toegelicht door Jhr. Mr. NAP. DE PAUW (1898), 2 deelen 1252 bladz. (derde deel ters pers) 11,00
16. **Ypre jeghen Poperinghe**, Gedingstukken der XIVe eeuw nopens het laken, uitgeg. door Jhr. Mr. NAP. DE PAUW (1899), XLVI-320 blz. . . 4,00
17. **Bouç van der Audiencie** (Raad van Vlaanderen), door Jhr. Mr. NAP DE PAUW, Eerste stuk (1901), XXI-612 blz. (2^e stuk ter pers). 5,00
18. **Die bedudinghe naden sinne van Sunte Augustijns Regule**, uitgegeven door K. DE FLOU (1901), XXIII-277 blz. 3,00

IVe REEKS. — UITGAVEN DER COMMISSIE VOOR GESCHIEDENIS, BIO- EN BIBLIOGRAPHIE.

1. **Alphabetische lijst van namen der in België geboren Nederl. schrijvers, dienende tot het samenstellen van de Biographie der Zuidned. schrijvers**, door FR. DE POTTER, 524 blz. (*niet in den handel*).
2. **Vlaamsche Bibliographie** (1830-1890), door FR. DE POTTER (1893-1902), 4 afleveringen (deel 1890-1900 ter pers), ieder 5,00
3. **Catalogus van de Bibliotheek der K.Vl. Academie voor Taal- en Letterkunde** (1898), door FR. DE POTTER (nieuwe uitgave ter pers) . 5,00
4. **Leven en Werken der Zuidnederlandsche schrijvers** (1^e en 2^e aflev.) (verdere afleveringen ter pers), elk 1,25
5. **Korte staatkundige geschiedenis van het Iersche volk**, door Mr. A. PRAYON-VAN ZUYLEN (1902), 504 blz. 5,00
6. **Bibliographie van den Vlaamschen Taalstrijd**, door TH. COOPMAN en J. BROECKAERT (1787-1844), eerste deel, 338 blz. (2^e deel ter pers) . 3,50

JAARBOEK

DER

KONINKLIJKE VLAAMSCHE ACADEMIE

VOOR

TAAL- EN LETTERKUNDE.

JAARBOEK

DER

KONINKLIJKE VLAAMSCHE ACADEMIE

VOOR

TAAL- EN LETTERKUNDE.

1904

ACHTTIENDE JAAR

GENT
A. SIFFER
Drukker der Koninklijke Vlaamsche Academie

1904

JANUARI

Lauwe- of Sneeuwmaand.

V. M. Zondag 3. — L. K. Zaterdag 9. —
N. M. Zondag 17. — E. K. Maandag 25.

1	Vrijd.	*Besnijdenis des Heeren*, ss. Euphrosia, Osmund
2	Zaterd.	ss Adelard, Concordius, Aspaas, Macarius
3	Zond.	ss Genoveva, Cirijn, Florens, Salvator, Jan
4	Maand.	ss Gregoor, Pharahilde, Benedicta. Rigobert
5	Dinsd.	ss Telesphoor, Simeon, Edward, Amata, Januari
6	Woensd.	*HH. 3 Koningen*, ss Balthazar, Kasper, Melchior
7	Donderd.	ss Tilio, Wittekind, Reimond, Polyant
8	Vrijd.	ss Gudula, Luciaan, Erard, Palladius, Aldrik
9	Zaterd.	ss Marcellinus, Benedict, Willem (van Dongelberg)
10	Zond.	*Plechtigheid van HH. 3 Koningen*, s Agatho
11	Maand.	ss Hyginus, Honorata, Hortensius, Theodos
12	Dinsd.	ss Arcadius, Valentiniana, Cesaria, Probus
13	Woensd.	ss Veronica, Godfried, Leontius, Remeeuws
14	Donderd.	ss Hilarius van Poitiers, Felix (van Nola)
15	Vrijd.	ss Paulus, Maurus, Emebert, Isidoor, Ida
16	Zaterd.	Marcel, Priscilla, Bonus, Habarus
17	Zond.	*Plechtigheid van den H. Naam Jezus*, s Antoon
18	Maand.	ss Pieters Stoel te Rome, Prisca, Wolfred
19	Dinsd.	ss Canutus (Knuut), Maria van Betanië, Dagobert
20	Woensd.	ss Fabiaan, Sebastiaan, Celidonia
21	Donderd.	ss Agnes, Meinraad, Fructuosus, Epiphanes
22	Vrijd.	ss Vincent, Anastaas, Walter, Meinrnad
23	Zaterd.	*Trouwdag van Maria*, ss Emerentiana, Hildefons
24	Zond.	H. Familie, ss Timotheus, Babylas, Philo
25	Maand.	Bekeering van den h. Paulus, s Apollonius
26	Dinsd.	ss Polycarp, Bathilda, Paula, Alfons, Xenophon
27	Woensd.	ss Joannes-Chrysostomus, Jan Guldemond, Vital
28	Donderd.	ss Cyril, Juliaan, Karel (de Groote), Reinout
29	Vrijd.	ss Frans van Sales, Valerius, Constant
30	Zaterd.	ss Aldegondis, Martina, Bathilde, Felix (paus)
31	Zond.	*Septuagesima*, ss Petrus-Nolascus, Marcella

FEBRUARI

Sprokkel- of Regenmaand.

V. M. Maandag 1. — L. K. Maandag 8. —
N. M. Dinsdag 16. — E. K. Woensdag 24.

1	Maand.	ss Ignaas, Sigebert, Eubert, Ephrem
2	Dinsd.	*O. L. V. Lichtmis*, ss Heracliet, Adelbald
3	Woensd.	ss Blasius, Berlinde, Celsa, Azarias
4	Donderd.	ss Andreas-Corsinus, Joanna, Rembert (v. Torhout)
5	Vrijd.	ss Agatha, Adela, Bertolf, Bertrada
6	Zaterd.	ss Amand, Dorothea, Vedast
7	Zond.	*Sexagesima*, ss Romuald, Gonzalf, Theodoor
8	Maand.	ss Joannes van Matha, Werner
9	Dinsd.	ss Appolonia, Ansbert, Nicephoor, Hippias
10	Woensd.	ss Scholastica, Willem, Paschaas
11	Donderd.	ss Severijn, Desideer, Adolf, Ceciliaan
12	Vrijd.	ss Eulalia, Melitius, Claudiaan
13	Zaterd.	ss Juliaan, Gregoor, Gijsbrecht
14	Zond.	*Quinquagesima*, ss Valentijn, Poliaan, Claudiaan
15	Maand.	ss Faustijn, Jovita, Melis
16	Dinsd.	ss Juliana, Maxima, Secundus, Isaïas
17	Woensd.	*Aschdag*, ss Evermodus, Donaas, Silvijn, Mariana
18	Donderd.	ss Simeon, Constantia, Zephyrina, Claudius
19	Vrijd.	ss Bonifaas, Gabinius, Beatus
20	Zaterd.	ss Eleutherius, Eucherius, Irenæus
21	Zond.	*Quadragesima*, ss Pepijn van Landen, Vitalius
22	Maand.	s Pieters Stoel te Antiochië, Margareta van Cortona
23	Dinsd.	ss Petrus-Damianus, Leonora, Martha
24	Woensd.	*Quatert.* ss Mathias (apostel), Marcellina, Modest
25	Donderd.	ss Walburgis, Gothard, Adelm, Adeltrudis
26	Vrijd.	*Quatert.* ss. Porphyrius, Alexander, Leonius
27	Zaterd.	*Quatert.* ss Leander, Gelaas, Honorina
28	Zond.	*Reminiscere*, ss Romanus, Basilia, Ermina
29	Maand.	s Oswaldus (bisschop)

MAART

Lente- of Dorremaand.

☺ V. M. Woensdag 2. — ☾ L. K. Woensdag 9. —
● N. M. Donderdag 17. — ☽ E. K. Donderdag 24. —
☺ V. M. Donderdag 31.

1	Dinsd.	ss Albijn, Rogier, Sigismond, David
2	Woensd.	ss Karel (de Goede), Absolon, Marnan, Simplicius
3	Donderd.	ss Frederik, Cunegondis, Camilla, Emerit
4	Vrijd.	ss Casimir, Lucius, Archelaus, Æneas
5	Zaterd.	ss Adriaan, Theophiel, Oliva, Theophania
6	Zond.	*Oculi*, ss. Coleta, Fridolijn, Vibiaan, Balrod
7	Maand.	ss Thomas (van Aquinen), Victorina
8	Dinsd.	ss Joannes de Deo, Philemon, Herenia
9	Woensd.	ss Francisca, Reinhard, Gregoor
10	Donderd.	de HH. 40 Martelaren te Sebaste, Himelein
11	Vrijd.	ss Angela van Foligno, Heraclius, Constantijn
12	Zaterd.	ss Gregoor (de Groote), Rosina, Nestor
13	Zond.	*Lœtare*, ss Euphrasia, Dionysia, Patricia
14	Maand.	ss Mathildis, Alfried, Frontina, Arnout
15	Dinsd.	ss Longinius, Nicander, Walt., Abraham (her.)
16	Woensd.	ss Heribert, Eusebia, Castor, Cyriacus
17	Donderd.	ss Gertrudis, Patricius, Jozef van Arimathea
18	Vrijd.	ss Gabriël (aartsengel), Ingenua, Alexander
19	Zaterd.	ss Jozef, Jozefina, Amant, Sibilla
20	Zond.	*Passiezondag*, ss Wulfran, Ambroos, Joachim
21	Maand.	ss Benedictus (1e abt), Amator, Angelica
22	Dinsd.	ss Catharina (van Zweden), Eelko, Pauwel
23	Woensd.	ss Victorianus, Fidelis, Benedict
24	Donderd.	ss Simeon, Adhemar, Areteman, Irenæus
25	Vrijd.	*O. L. V. Boodschap*, ss. Humbert, Einhard
26	Zaterd.	ss Ludger, Emmanuël, Felix
27	Zond.	*Palmzondag*, ss Rupertus, Lazarus, Augusta
28	Maand.	ss Sixtus, Malchus, Priscus, Gilbert
29	Dinsd.	ss Gelukz. Eustaas, Berthold, Jonas, Ludolt
30	Woensd.	ss Quirijn, Regulus, Liberata
31	Donderd.	*Witte Donderdag*, ss Cornelia, Benjamin

APRIL

Ooster- of Grasmaand.

☾ L. K. Donderdag 7. — ● N. M. Vrijdag 15. —
☽ E. K. Zaterdag 23. — ◯ V. M. Vrijdag 29.

1	Vrijd.	*Goede Vrijdag*, ss Hugo, Alexandra
2	Zaterd.	ss Frans a Paulo, Genoveva
3	Zond.	**Paschen,** ss Rijkhard, Alexandrina, Tyro
4	Maand.	ss Isidoor, Quintiliaan, Hilzebert
5	Dinsd.	ss Juliana, Vincent (Ferr.), Silvia, Eva
6	Woensd.	ss Celestijn, Sixtus I, Faustina, Willem
7	Donderd.	ss Herman-Jozef, Clotarius, Albrecht
8	Vrijd.	ss Walericus, Perpetuus
9	Zaterd.	ss Waldetrudis, Hugo, Dotto (abt)
10	Zond.	*Quasimodo*, ss Mechtildis, Macarius (bisschop)
11	Maand.	ss Leo (de Groote), Eliza, Godebesta
12	Dinsd.	ss Julius, Boudewijn, Erkenbod, Sabas
13	Woensd.	ss Ida, Hermengildis, Justijn (de Wijsgeer)
14	Donderd.	ss Ludwina, Tiburtijn, Valeriaan, Maximus
15	Vrijd.	ss Anastasia, Petrus-Gonzales, Basilissa
16	Zaterd.	ss Benedictus-Jozef Labre, Joachim, Callist
17	Zond.	*Misericordia*, ss Anicetus, Rudolf, Isidora, Steven.
18	Maand.	ss Appolonius, Idesbald, Perfectus, Galdijn
19	Dinsd.	ss Emma, Bernaard, Leo (IX), Usmar, Werner
20	Woensd.	ss Victor, Sulpitius, Hildegonde, Floribert, Oca
21	Donderd.	ss Anselm, Benanus-Simeon, Silvius, Idesbald
22	Vrijd.	ss Soter, Cajus, Leonidas, Theodoor (Sicea)
23	Zaterd.	ss Gregorius, Geeraard (van Toul.), Leont.
24	Zond.	*Jubilate*, Bescherming van den H. Jozef
25	Maand.	ss Marcus, Erminus, Aniaan, Heribald, Moreus
26	Dinsd.	O. L. V. van Goeden Raad, ss Cletus, Marcellinus
27	Woensd.	ss Petrus Canisius (Gel.), Angela, Anastaas
28	Donderd.	ss Vital, Marcus (evang.), Prudens, Proba
29	Vrijd.	ss Robert, Petrus (mart.), Libert, Gondebert
30	Zaterd.	ss Catharina (van Senen), Emiliaan, Rozemond

MEI

Bloei- of Wonnemaand.

☾ L. K. Zaterdag 7. — ● N. M. Zondag 15. —
☽ E. K. Zondag 22. — ◯ V. M. Zondag 29.

1 Zond.	*Cantate*, ss Philip, Jacob, Florina, Blandijn
2 Maand.	ss Athanaas (de Groote), Patientia, Walbrecht
3 Dinsd.	H. Kruisvinding, ss Juvenaal, Antonia, Walter
4 Woensd.	ss Monica, Floriaan, Silvaan, Pacificus
5 Donderd.	ss Pius V, Angelus, Irena, Hilaar, Mauront
6 Vrijd.	ss Joannes in de olie, Victoriana, Judith, Eadbert
7 Zaterd.	ss Stanislaus, Justiniaan, Benedikt II
8 Zond.	*Vocem*, ss Michaëls verschijning, Ita
9 Maand.	*Kruisdag*, ss Gregoor, Macaar
10 Dinsd.	*Idem*, ss Isidoor, Antoon (van Flor.), Job, Gordiaan
11 Woensd.	*Idem*, ss Frans van Hieronymo, Eleonora
12 Donderd.	**O. H. Hemelvaart**, ss Pancratius, Nereus, Nenaaf
13 Vrijd.	ss Servaas, Dominica, Notalis, Agrippa
14 Zaterd.	ss Bonifaas, Pacomius, Paschalis, Erembert
15 Zond.	*Exaudi*, ss Dimphna, Gerebern, Sidroon
16 Maand.	ss Joannes-Nepomucenus, Ubald, Hippolita
17 Dinsd.	ss Paschalis, Gijzelbrecht, Fabius
18 Woensd.	ss Venantius, Felix van Cant., Hippolyt, Erik
19 Donderd.	ss Petrus-Celestinus, Ivo, Prudentiana
20 Vrijd.	ss Bernardijn (van Senen), Godwald
21 Zaterd.	ss Pelyeuctus, Valens, Idesberga, Constant
22 Zond.	**Sinksen**, ss Julia, Melis, Gabriëlla, Adam, Rita
23 Maand.	ss Gerlacus, Desiderius, Emilia, Wijbert
24 Dinsd.	O. L. V. Hulp der Christenen, s Joanna
25 Woensd.	*Quatert.* ss Gregoor VII, Urbaan
26 Donderd.	ss Philippus-Nerius, Theodoor, Eleuther (paus)
27 Vrijd.	*Quatert.* ss Maria-Magdalena (van Pazzi)
28 Zaterd.	*Quatert.* ss German (van Parijs), Emiel, Caran
29 Zond.	*H. Drievuldigheidsfeest*, ss Maximijm, Theodosia
30 Maand.	ss Ferdinand III, Felix (paus), Walfstan
31 Dinsd.	ss Petronella, Gerlacus, Amelia, Roeland

JUNI

Zomer- Weder- of Braakmaand.

☾ L. K. Maandag 6. — ● N. M. Maandag 13. —
☽ E. K. Maandag 20. — ○ V. M. Maandag 27.

1	Woensd.	ss Pamphilius, Octaaf, Dieboud
2	Donderd.	*H. Sacramentsdag*, ss Marcellijn, Eugeen, Raas
3	Vrijd.	ss Clotildis, Adelbrecht, Genesius, Cecilius
4	Zaterd.	ss Frans (van Caracciolo), Antonia
5	Zond.	Plechtigh. v. h. H. Sacrament, ss Bonifaas, Valeria
6	Maand.	ss Norbert, Paulina, Delphina, Aldrik
7	Dinsd.	ss Robert, Landolf, Godschalk
8	Woensd.	ss Medard, Gildard, Wilhelmina, Calliopa
9	Donderd.	ss Primus, Feliciaan, Pelagia
10	Vrijd.	*H. Hart van Jezus*, ss Margareta, Landrik
11	Zaterd.	ss Barnabas, Amabilis, Rozelina, Adelheid
12	Zond.	ss Basilides, Joannes (van Sahagun), Marijn
13	Maand.	ss Antoon (van Padua), Roderik, Adolf
14	Dinsd.	ss Balsilius (de Groote), Quintiaan
15	Woensd.	ss Isfridus, Vitus, Modest, Landelijn, Hilariaan
16	Donderd.	ss Lutgardis, Quirijn, Aureliaan
17	Vrijd.	ss Odulphus, Alena, Reinier
18	Zaterd.	ss Marcus, Margellijn, Fortunaat, Geerland
19	Zond.	ss Juliana, Gervaas, Protaas, Razo, Odo, Alena
20	Maand.	ss Silverius, Florentina, Ida, Benigna
21	Dinsd.	ss Aloïsius van Gonzaga, Reimund, Demetria
22	Woensd.	ss Paulijn, Everhard, Albaan, Annibal
23	Donderd.	ss Ediltrudis, Aggrippina, Maria van Oignies
24	Vrijd.	ss Joannes-Baptista, Iwan, Simplicius
25	Zaterd.	ss Willem, Elooi's verheffing, Prosper
26	Zond.	ss Joannes en Paulus, Maxentius, Deodaat
27	Maand.	ss Ladislaus, Liebwin, Stephania
28	Dinsd.	ss Leo II, Ireneus, Plutarchus
29	Woensd.	*ss Petrus en Paulus*, Beata, Alexia, Aletha
30	Donderd.	Gedachtenis van s Paulus, ss Adilia, Amiliana

JULI

Hooimaand.

☾ L. K. Dinsdag 5. — ● N. M. Woensdag 13. —
☽ E. K. Dinsdag 19. — ☺ V. M. Woensdag 27.

1 Vrijd.	ss Rumold, Rombout, Guthago, Esther
2 Zaterd.	O. L. V. Bezoeking, ss Otho, Marciaan
3 Zond.	Plechtigheid van ss Petrus en Paulus, s Hyacinth
4 Maand.	ss Bertha, Ulrik, Marten, Flaviaan, Flavia
5 Dinsd.	ss Cyrillus en Methodius, Leontina, Zenaïs
6 Woensd.	ss Godelieva, Isaïas, Goard, Tranquillijn
7 Donderd.	ss Willibald, Wibo, Odo, Edelberga
8 Vrijd.	ss Elizabeth (van Portugal), Kiliaan
9 Zaterd.	ss Adriaan en Jacob, martelaren van Gorcum
10 Zond.	ss Amelberga, Hilibert, Rufina, Secunda
11 Maand.	ss Norbert, Pius I. Benedictus' verheff., Hildof
12 Dinsd.	ss Joannes-Gualbertus, Jason, Nabor, Felix
13 Woensd.	ss Anacletus, Hendrik-Dionijs, Mildrada
14 Donderd.	ss Bonaventura, Izabella van Portugal, Vincent
15 Vrijd.	ss Hendrik, Bernhard van Baden, Zosima
16 Zaterd.	O. L. V. (van Carmelus), ss Reinhild, Fulrad
17 Zond.	ss Alexius, Arnout, Odilia, Leo (IV)
18 Maand.	ss Camilius van Lelis, H. Sacrament van mirakel
19 Dinsd.	ss Vincent a Paulo, Arseen, Justa, Aurelia
20 Woensd.	ss Hieronymus-Emilianus, Margriete
21 Donderd.	ss Praxedis, Daneel, Fastrada, Victor
22 Vrijd.	ss Maria-Magdalena, Wandregisil, Platos
23 Zaterd.	ss Appolinaris, Liboor, Paschier, Romula
24 Zond.	ss Christina, Nicetas, Aquilina, Anglibert
25 Maand.	ss Jacob, Clodesinda, Christoffel
26 Dinsd.	ss Anna, Noëlla, Exuperia, Olympius
27 Woensd.	ss Pantaleo, de 7 Slapers gebroeders, Constantijn
28 Donderd.	ss Nazarius, Celsus, Innocent, Victor
29 Vrijd.	ss Martha, Seraphina, Beatrijs, Callinicus, Odolf
30 Zaterd.	ss Abdo, Sennen, Rufijn, Donatilla, Ursijn
31 Zond.	ss Ignaas (van Loyola), Germaan (van Auxerre)

AUGUSTUS

Oogst- of Bouwmaand.

☾ L. K. Donderdag 4. — ● N. M. Donderdag 11.
☽ E. K. Donderdag 18. — ◯ V. M. Vrijdag 26.

1	Maand.	*S. Pieters' banden*, s Eleazar, s Bavo's verheffing
2	Dinsd.	*Portiuncula*, ss Alphons de Lig., Gustaaf
3	Woensd.	ss Stephanus' vinding, Nicodemus, Gamaliël
4	Donderd.	ss Dominicus, Aristarch, Tertulliaan, Euphroon
5	Vrijd.	O. L. V. ter Sneeuw, ss Abel, Cassianus, Oswald
6	Zaterd.	Gedaanteverandering van Jezus, ss Justus, Pastor
7	Zond.	ss Donaas, Cajetan, Albrecht
8	Maand.	ss Cyriacus, Joannes (de Aalm.), Hormisdas
9	Dinsd.	ss Romanus, Justijn (van Alex.), Veriaan
10	Woensd.	ss Laurens, Asteria, Sara, Myron
11	Donderd.	ss Tiburtius, Tibert, Suzanna, Philomena, Goorik
12	Vrijd.	ss Clara, Hilaria, Porchaar, Florimond
13	Zaterd.	ss Gertrudis, Joannes Berchmans, Hippoliet
14	Zond.	ss Eusibeus, Athanaas, Marcel, Werenfried
15	Maand.	**O. L. V. Hemelvaart**, ss Napoleon, Arnout
16	Dinsd.	ss Rochus, Hyacinth, Arnout, Arsacius
17	Woensd.	ss Mamas, Benedicta, Bertrand van Cominge
18	Donderd.	ss Helena, Agapiet, Clara (van Monte-Falco)
19	Vrijd.	ss Lodewijk, Flores, Julius, Magnus
20	Zaterd.	ss Bernaard, Samuël, Christoffel, Oswijn
21	Zond.	ss Joanna van Chantal, Privaat, Euprepius
22	Maand.	ss Timotheus, Joachim (vader van O. L. V.)
23	Dinsd.	ss Philip-Benitius, Lupus, Sidoon, Zacheus
24	Woensd.	ss Bartholomeus, Georgius-Limniota, Talionus
25	Donderd.	ss Lodewijk, Genesius, Hunegonda, Hermes
26	Vrijd.	ss Zephyrijn, Adriaan, Ebbo, Abund
27	Zaterd.	ss Jozef-Calasanctius, Euthala, Cesar
28	Zond.	ss Augustijn, Hermes, Bibiaan, Juliaan
29	Maand.	Onthoofding van den h. Joannes, s Sabina
30	Dinsd.	ss Roza van Lima, Fiacrius, Stentor, Felix (mart.)
31	Woensd.	ss Reimond Nonnatus, Izabella, Amaat

SEPTEMBER

Herfst- Evene- Fruit- of Pietmaand.

☾ L. K. Zaterdag 3. — ● N. M. Vrijdag 9. —
☽ E. K. Vrijdag 16. — ○ V. M. Zaterdag 24.

1	Donderd.	ss Gillis, Gedeon, Nivard, Ammon, Melis
2	Vrijd.	ss Stephanus, Bodeslaas, Agricola
3	Zaterd.	ss Remaclus, Seraphia, Erasma, Agulf, Thecla
4	Zond.	ss Rozalia, Candida, Hirmingarde, Mozes
5	Maand.	ss Laurens-Justiniaan, Bertijn, Alton
6	Dinsd.	ss Onesiphorus, Begga, Engelen Bewaarders
7	Woensd.	ss Regina, Hilduard, Clodoald, Willibrord
8	Donderd.	*O. L. V. Geboorte.* ss Adriaan, Corbiniaan
9	Vrijd.	ss Gorgonius, Omaar, Dorotheus, Stratonus
10	Zaterd.	s Nicolaas van Tolentijn, Pulcheria, Daviet
11	Zond.	*H. Naam van Maria,* ss Protus, Hyacinth
12	Maand.	ss Guido, Albeus, Wonedulf
13	Dinsd.	ss Amaat, Flederijk, Maurilius, Lidoor, Franco
14	Woensd.	H. Kruisverheffing, ss Maternus, Rosula
15	Donderd.	ss Nicomedes, Carolina
16	Vrijd.	ss Cornelius, Cypriaan, Euphemia, Eudita
17	Zaterd.	ss Lambert, Hildegaard, Colomba, Camilla
18	Zond.	*O. L. V. van VII Weeën,* s Joseph a Cupertino
19	Maand.	ss Januarius en gezellen, martelaars
20	Dinsd.	ss Eustaas, Philippa, Suzanna, Agapit
21	Woensd.	*Quatert.* ss Mattheus (apostel en ev.), Gerolf
22	Donderd.	ss Thomas van Villanova, Maurits en 19,000 mart.
23	Vrijd.	*Quatert.* ss. Tecla, Linus, Polyxen, Soxius
24	Zaterd.	*Quatert.* O. L. V. der Slaven. s. Geeraard
25	Zond.	ss Firmijn, Cleophas, Scipio, Herculaan
26	Maand.	ss Cypriaan, Justina, Eusebius, Albaan, Nilus
27	Dinsd.	ss Cosmas, Damianus, Hildetrude, Epicharis
28	Woensd.	ss Wenceslaus, Chariton, Cyraan, Exuperius
29	Donderd.	ss Michaël (aartsengel), Quiriacus, Euphonia
30	Vrijd.	ss Hieronymus, Jeroom, Honorius, Karloman

OCTOBER

Wijn- Rozel- of Zaaimaand.

☾ L. K. Zondag 2. — ● N. M. Zondag 9. — ☽ E. K. Zondag 16. — ◯ V. M. Maandag 24. — L. K. Maandag 31.

1	Zaterd.	ss Remigius, Bavo, Piat, Ananias
2	Zond.	*O. L. V. van den H. Rozenkrans.* s Gerijn
3	Maand.	ss Geeraard, Gijbert, Maximiaan, Cypriaan
4	Dinsd.	ss Frans van Assisië, Petronius, Edwijn
5	Woensd.	ss Placidius en gezellen, Flavia, Flaviana, Galla
6	Donderd.	ss Bruno, Ægidia, Fidea, Castus, Fides
7	Vrijd.	ss Marcus (paus), August, Sergius
8	Zaterd.	ss Brigitta, Albertina, Thaïs, Demetrius
9	Zond.	Maria's goddelijke moederschap, s Dionijs
10	Maand.	ss Frans de Borgia, Paulijn, Clarus
11	Dinsd.	ss Gummar, Zenaïda, Nicaas
12	Woensd.	ss Maximiliaan, Wilfried, Harlinde, Relinde
13	Donderd.	ss Eduard, Gerald, Colman
14	Vrijd.	ss Calixtus, Donatiaan, Fortunato, Buchard
15	Zaterd.	ss Theresia, Longina, Debora, Agileus
16	Zond.	ss Florentijn, Seraphijn, Gallus, Balderik
17	Maand.	ss Hedwigis, Oseus, Florentijn, Andries
18	Dinsd.	ss Lucas, evangelist, Justus, Triph.
19	Woensd.	ss Petrus van Alcantara, Ptolomæus, Vredeswinde
20	Donderd.	ss Joannes Cantius, Capracius, Wendelijn
21	Vrijd.	ss Ursula en gezellinnen, Hilarion, Oscar
22	Zaterd.	ss Cordula, Philip (van Heraclaë), Elodia
23	Zond.	ss Joannes Capistranus, Severijn, Servandus
24	Maand.	ss Raphaël (aartsengel), Evarist, Magloor
25	Dinsd.	ss Crispijn, Crispiniaan, Marciaan
26	Woensd.	ss Evarist, Bernward, Rogatiaan, Luciaan
27	Donderd.	ss Florens, Frumes, Elesbaan
28	Vrijd.	ss Simeon, Judas, Anastasia, Faro
29	Zaterd.	ss Ermelindis, Narcis, Gaudens, Maximiliaan
30	Zond.	ss Germanus (van Capua), Zenobia, Aurelia
31	Maand.	ss Wolfgang, Kwintijn, Lucilla, Foïllan

NOVEMBER

Slacht- of Loefmaand.

● N. M. Maandag 7. — ☽ E. K. Dinsdag 15. —
🌕 V. M. Woensdag 23. — ☾ L. K. Woensdag 30.

1	Dinsd.	**Allerheiligen.** ss Cesar, Benignus, Marcel
2	Woensd.	*Allerzielendag.* ss Theodoor, Tobias
3	Donderd.	ss Huibrecht, Malachias, Pyrmijn, Sylvia
4	Vrijd.	ss Carolus-Borromeus, Modesta, Emerik
5	Zaterd.	ss Odrada, Zacharius, Epistemis
6	Zond.	*Bescherming van Maria.* ss Leonard, Winok
7	Maand.	ss Willibrord, Amarant, Engelbrecht
8	Dinsd.	ss Godfried, Maurus, Govaart
9	Woensd.	ss Theodoor (Tiro), Mathurijn, Estella
10	Donderd.	ss Andreas (Avellinus), Triphon, Justus
11	Vrijd.	ss Martijn, Theodoor (Studites), Emiliaan
12	Zaterd.	*S. Lieven,* patroon van Gent, s Cunibert
13	Zond.	*Kerkwijd.* ss Stanislas (Kostka), Didacus
14	Maand.	ss Alberik, Veneranda, Jocundus
15	Dinsd.	ss Leopold, Maclovius, Machuit
16	Woensd.	ss Edmond (van Kantelb.), Eucherius, Otmar
17	Donderd.	ss Gregoor Thaumaturgus, Siardus, Zacheus
18	Vrijd.	ss Romanus, Odo, Basilica, Hesychius, Hilda
19	Zaterd.	ss Elizabeth van Hongarië, Pontiaan, Abdias
20	Zond.	ss Felix (van Valois), Agapias, Philemon
21	Maand.	*Opdracht van O. L. V.* ss Albrecht, Columbaan
22	Dinsd.	ss Cecilia, Alfons, Appias, Philemon
23	Woensd.	ss Clemens, Adela (van Diest), Lucretia, Trudo
24	Donderd.	ss Joannes (van 't Kruis), Flora, Firmina
25	Vrijd.	ss Catharina, Erasmus, Jucunda
26	Zaterd.	ss Petrus (van Alexandrië), Koenraad
27	Zond.	*Advent.* s Leonard a Portu-Mauritis
28	Maand.	ss Sosthenes, Mansuetus, Amedeus, Josaphat
29	Dinsd.	ss Saturnius, Radboud, Philomeen, Brando
30	Woensd.	ss Andreas, Zoziem, Castul, Troiaan

DECEMBER

Joel- Winter- of Kersmaand.

● N. M. Woensdag 7. — ☽ E. K. Woensdag 14. —
◯ V. M. Donderdag 22. — ☾ L. K. Donderdag 29.

1	Donderd.	ss Elooi, Agerius, Olympiades, Proculus
2	Vrijd.	ss Paulina, Bibiana, Latalia, Guldwald, Adria
3	Zaterd.	ss Frans Xaveer, Salemo, Hilario
4	Zond.	ss Barbara, Pieter (Chrysologus), Hortensia
5	Maand.	ss Sabbas, Crispina, Dalmatius, Pelinus
6	Dinsd.	ss Nicolaus, Petrus, Pascalis, Dionysia, Leontina
7	Woensd.	ss Ambroos, Phara, Eutrapius, Geneboud
8	Donderd.	*O. L. V. Onbevlekte Ontvangenis*, s Thiboud
9	Vrijd.	ss Leocadia, Philoteus, Gorgonia, Bassiaan
10	Zaterd.	ss Eulalia, Melgiades, Fulgens
11	Zond.	ss Lamasus, Basilaan, Eutychius
12	Maand.	ss Constantijn, Waldemir, Heraclius, Justijn
13	Dinsd.	ss Lucia, Joost, Othilia, Aubert, Lucretia
14	Woensd.	*Quatert.* Gulden Mis, ss Nicasius, Eutropia
15	Donderd.	ss Maximinus, Candidus, Philote, Thalia
16	Vrijd.	*Quatert.* ss Eusebius, Adelheid, Albina, Everhard
17	Zaterd.	*Quatert.* ss Begga, Wivina, Olympiada, Yolenda
18	Zond.	Verwachting der Geboorte Christi. s Gratiaan
19	Maand.	ss Fausta, Nemeseus, Winiboud, Noë, Gregoor
20	Dinsd.	ss Philogoon, Ammiaan, Dominiek (van Syloe)
21	Woensd.	ss Thomas (Didymus), Glycerius, Severijn
22	Donderd.	ss Hunger, Florus, Virgina, Flaviaan, Zeno
23	Vrijd.	ss Victoria, Servulus, Cleomenes, Dagobert
24	Zaterd.	ss Adela, Gregoor (van Spoleta), Irmina, Delphina
25	Zond.	**Kerstdag.** ss. Eugenia, Anastasia, Adalsende
26	Maand.	ss Steven, diak. en 1e martel., Theophanes
27	Dinsd.	ss Joannes, apostel en evangelist, Nicerata
28	Woensd.	*HH. Onnoozele Kinderen.* s. Theophila
29	Donderd.	ss Thomas van Kantelberg, Polydoor, Crescens
30	Vrijd.	ss Eugeen, David, Regner, Sabijn, Anysia
31	Zaterd.	ss Silvester, Melania, Columba, Potentiaan

Koninklijke Familie van België.

Z. M. LEOPOLD II, LODEWIJK-PHILIP-MARIA-VICTOR, Koning der Belgen, Souverein van den Onafhankelijken Congo-Staat, Hertog van Saksen-Coburg-Gotha, geboren te Brussel den 9 April 1835, zoon van Leopold I, Koning der Belgen, overleden te Laken den 10 December 1865, en van Louisa-Maria Theresia-Charlotta-Izabella, Prinses van Orléans, overleden te Oostende den 11 October 1850, ingehuldigd en den grondwettelijken eed afgelegd hebbende te Laken den 17 December 1865; gehuwd den 22 Augustus 1853 met H. K. en K. H. MARIA-HENDRIKA-ANNA, Aartshertogin van Oostenrijk, Koningin der Belgen, geboren te Pesth den 23 Augustus 1836, derde dochter van Aartshertog Jozef en van Prinses Maria van Wurtemburg, overleden te Spa, den 19 September 1902.

Hunne kinderen :

LOUISA-MARIA-AMELIA, prinses van België, geboren te Brussel den 18 Februari 1858, gehuwd den 4 Februari 1875 met Hertog FERDINAND-PHILIP-MARIA-AUGUST-RAPHAËL, hertog van Saksen, prins van Saksen--Coburg-Gotha.

LEOPOLD-FERDINAND-ELIAS-VICTOR-ALBRECHT-MARIA, Hertog van Brabant en Graaf van Henegouw, geboren te Laken den 12 Juni 1859, prins van België, overleden den 22 Januari 1869.

STEPHANIA-CLOTILDA-LOUISA-HERMINA-MARIA-CHARLOTTA, geboren te Laken den 21 Mei 1864, prinses van België, gehuwd den 10 Mei 1881 met Z. K. en K. H. Aartshertog RODOLF-FRANS-KAREL-JOZEF van Oostenrijk, Erfprins van het Keizerrijk, Koninklijke Prins van Hongarië en Bohemen, overleden den 30 Januari 1889.

CLEMENTINA-ALBERTINA-MARIA-LEOPOLDINA, prinses van België, geboren te Laken den 30 Juli 1872.

Broeder des Konings.

Z. K. H. PHILIP-EUGEEN-FERDINAND-MARIA-CLEMENS-BOUDEWIJN-LEOPOLD-JORIS, graaf van Vlaanderen, hertog van Saksen, prins van Saksen-Coburg-Gotha, geboren te Laken den 24 Maart 1837, gehuwd te Berlijn den 25 April 1867 met H. H. MARIA-LOUISA-ALEXANDRINA-CAROLINA, prinses van Hohenzollern-Sigmaringen, geboren den 17 November 1845.

Hunne kinderen :

Prins BOUDEWIJN-LEOPOLD-PHILIP-MARIA-KAREL-ANTOON-JOZEF, geboren te Brussel den 3 Juni 1869, aldaar overleden den 23 Januari 1891.

Prinses HENDRIKA-MARIA-CHARLOTTA-ANTONIA, geboren te Brussel den 30 November 1870, gehuwd den 12 Februari 1896 met Prins PHILIP-EMMANUEL-MAXIMILIAAN-MARIA-EUDES van Orléans, hertog van Vendôme.

Prinses JOSEPHINA-MARIA-STEFANIA-VICTORIA, geboren te Brussel den 30 November 1870, aldaar overleden den 18 Januari 1871.

Prinses JOSEPHINA-CAROLA-MARIA-ALBERTINA, geboren te Brussel den 18 October 1872, gehuwd den 28 Mei 1894 met Prins KAREL-ANTOON-FREDERIK-WILLEM-LODEWIJK van Hohenzollern.

Prins ALBRECHT-LEOPOLD-CLEMENS-MARIA-MEINRAD, geboren te Brussel den 8 April 1875, gehuwd den 2 October 1900 met Prinses ELIZABETH in Beieren, geboren te Possenhoffen den 24 Juli 1876. Uit dit huwelijk :

Z. K. H. Prins LEOPOLD-PHILIP-KAREL-ALBRECHT-MEINRAD-HUBERT-MARIA-MIGUEL, Prins van België, geboren te Brussel, den 3 November 1901.

Z. K. H. Prins KAREL-THEODOOR-HENDRIK-ANTOON-MEINRAD, geboren te Brussel den 10 October 1903.

Zuster des Konings.

Prinses MARIA-CHARLOTTA-AMELIA-AUGUSTA-VICTORIA-CLEMENTINA-LEOPOLDINA, geboren te Laken den 7 Juni 1840, gehuwd den 27 Juli 1857 met Z. K. H. aartshertog FERDINAND-MAXIMILIAAN van Oostenrijk, geboren den 6 Juli 1832, broeder van keizer Frans-Jozef van Oostenrijk, keizer van Mexico, doodgeschoten te Queretaro den 19 Juni 1867.

Vaderlandsche gedenkdagen.

9 April. — Verjaardag van Z. M. Leopold II.

21 Juli. — Inhuldiging van Z. M. Leopold I, vader des Konings, te Brussel.

15 November. — Naamdag van Z. M. den Koning.

17 December. — Troonbeklimming van Z. M. Leopold II.

INSTELLING

DER

KONINKLIJKE VLAAMSCHE ACADEMIE

VOOR

TAAL- EN LETTERKUNDE

MINISTERIE VAN LANDBOUW, NIJVERHEID EN OPENBARE WERKEN.

Koninklijke Vlaamsche Academie voor Taal- en Letterkunde.

LEOPOLD II, Koning der Belgen,

Aan allen, tegenwoordigen en toekomenden, HEIL.

Willende een nieuw bewijs geven Onzer bezorgdheid voor de belangen der Nederlandsche letteren;

Overwegende dat niets meer van aard is om dezer ontwikkeling te bevorderen dan de inrichting van een bestendig letterkundig genootschap;

Op de voordracht van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Openbare Werken.

Wij hebben besloten en Wij besluiten :

Art. 1. Er wordt te Gent, onder de benaming van Koninklijke Vlaamsche Academie voor Taal- en Letterkunde, een genootschap ingericht van letterkundigen en geleerden, dat de studie en de beoefening der Nederlandsche Taal- en letterkunde tot voorwerp zijner werkzaamheden zal hebben.

Art. 2. De Koning is de Beschermheer dezer Academie.

Art. 3. De Academie bestaat uit : 1° werkende leden; 2° inlandsche en uitheemsche eereleden; 3° inlandsche briefwisselende leden.

De titel van eerelid kan vergund worden :

A. Aan werkende leden, welke door hunnen ouderdom of door andere oorzaken zich in de onmogelijkheid zouden bevinden aan de werkzaamheden der Academie te blijven deelnemen, of welke, na hunne benoeming, zouden ophouden in België gehuisvest te zijn.

B. Aan buitenlandsche geleerden, die zich hebben doen kennen door belangrijke werken.

Art. 4. Er zijn vijf en twintig werkende leden; twintig dezer leden moeten Belgen zijn en in België gehuisvest; de vijf andere kunnen worden gekozen onder Noord-Nederlandsche letterkundigen en geleerden, in België woonachtig.

Art. 5. De achttien eerste benoemingen van werkende leden zullen worden gedaan door Ons. De verdere benoemingen van werkende leden, de benoemingen der eere- en die der briefwisselende leden worden door de werkende leden gedaan en aan de Koninklijke goedkeuring onderworpen.

Art. 6. De werkende leden vereenigen zich maandelijks in gesloten zittingen, eenmaals 's jaars in openbare vergadering.

De eereleden en de briefwisselende leden kunnen aan de beraadslagingen over wetenschappelijke zaken deelnemen met stemrecht.

Art. 7. De benoemingen voor openstaande plaatsen worden gedaan in de maandelijksche zitting volgende op die, waarin kennis werd genomen van het openvallen dier plaatsen.

Art. 8. Het bureel der Academie bestaat uit eenen Bestuurder, eenen Onder-Bestuurder en eenen Bestendigen Secretaris, allen gekozen onder de werkende leden.

Art. 9. Het eerste bureel der Academie zal benoemd worden door Ons.

Art. 10 Te beginnen met het tweede jaar van haar bestaan zal de Academie jaarlijks haren Bestuurder en haren Onder-Bestuurder benoemen.

Art. 11. De Bestuurder en de Onder-Bestuurder kunnen niet onmiddellijk in dezelfde hoedanigheid herkozen worden.

De benoemingen van den Bestuurder en van den Onder-Bestuurder worden aan de goedkeuring des Konings onderworpen.

Art. 12. De Bestuurder heeft het algemeen beheer der Academie; hij zit alle vergaderingen voor en maakt van rechtswege deel aller commissiën; hij doet beraadslagen over de verschillende punten, welke in de bevoegdheid vallen van de Academie; hij zamelt

de stemmen in, door de leden uitgebracht, en spreekt de beslissingen uit, welke met meerderheid van stemmen genomen zijn.

In geval van ontstentenis wordt hij door den Onder-Bestuurder vervangen.

Art. 13. De eerste benoeming uitgezonderd, wordt de Bestendige Secretaris benoemd door den Koning op eene dubbele lijst van voorstelling, opgemaakt door de Academie, bij geheime stemming en bij volstrekte meerderheid der stemmen, in eene zitting waar ten minste de twee derden der werkende leden aanwezig zijn.

Art. 14. De Bestendige Secretaris houdt het boek der beraadslagingen : hij onderteekent met den Bestuurder de genomen beslissingen; hij levert de bewijsschriften van goedkeuring en andere getuigschriften af; hij ontvangt de brieven en de memoriën aan de Academie gezonden.

Hij is gelast met de briefwisseling en met de bewaring der archieven en der bibliotheek.

Hij is daarenboven gelast met den rekendienst der Academie.

Art. 15. Wanneer, door ziekte of eenig ander wettig beletsel, de Bestendige Secretaris zich in de onmogelijkheid bevindt de zittingen bij te wonen, kan hij, naar eigen keuze, zich doen vervangen door een werkend lid.

Art 16. De Academie stelt haar reglement van

inwendige orde vast, dat aan de Koninklijke goedkeuring moet worden onderworpen.

Er kunnen aan dit Reglement geene wijzigingen worden gebracht dan op het voorstel van ten minste vijf leden, met de toestemming van de twee derden der werkende leden der Academie. Die wijzigingen moeten aan de goedkeuring van den Koning worden onderworpen.

De voorstellen tot wijziging van het reglement moeten op de dagorde en in de bijeenroepingsbrieven worden aangekondigd.

Art. 17. Aanwezigheidspenningen en schadeloosstelling voor reis- en verblijfkosten, waarvan het bedrag door Ons zal worden bepaald, kunnen aan de leden worden toegekend.

Art. 18. Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Openbare Werken is gelast met de uitvoering van het tegenwoordig besluit.

Gegeven te Brussel, den 8n Juli 1886.
LEOPOLD.

Van 's Konings wege :
De Minister van Landbouw, Nijverheid
en Openbare Werken,
Ridder DE MOREAU.

MINISTERIE VAN LANDBOUW, NIJVERHEID EN OPENBARE WERKEN.

Koninklijke Vlaamsche Academie voor Taal- en Letterkunde.

LEOPOLD II, Koning der Belgen,

Aan allen, tegenwoordigen en toekomenden, HEIL.

Willende een nieuw bewijs geven Onzer bezorgdheid voor de belangen der Nederlandsche letteren;

Overwegende dat niets meer van aard is om dezer ontwikkeling te bevorderen dan de inrichting van een bestendig letterkundig genootschap;

Op de voordracht van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Openbare Werken.

Wij hebben besloten en Wij besluiten :

Art. 1. Er wordt te Gent, onder de benaming van Koninklijke Vlaamsche Academie voor Taal- en Letterkunde, een genootschap ingericht van letterkundigen en geleerden, dat de studie en de beoefening der Nederlandsche Taal- en letterkunde tot voorwerp zijner werkzaamheden zal hebben.

Art. 2. De Koning is de Beschermheer dezer Academie.

Art. 3. De Academie bestaat uit : 1° werkende leden; 2° inlandsche en uitheemsche eereleden; 3° inlandsche briefwisselende leden.

De titel van eerelid kan vergund worden :

A. Aan werkende leden, welke door hunnen ouderdom of door andere oorzaken zich in de onmogelijkheid zouden bevinden aan de werkzaamheden der Academie te blijven deelnemen, of welke, na hunne benoeming, zouden ophouden in België gehuisvest te zijn.

B. Aan buitenlandsche geleerden, die zich hebben doen kennen door belangrijke werken.

Art. 4. Er zijn vijf en twintig werkende leden; twintig dezer leden moeten Belgen zijn en in België gehuisvest; de vijf andere kunnen worden gekozen onder Noord-Nederlandsche letterkundigen en geleerden, in België woonachtig.

Art. 5. De achttien eerste benoemingen van werkende leden zullen worden gedaan door Ons. De verdere benoemingen van werkende leden, de benoemingen der eere- en die der briefwisselende leden worden door de werkende leden gedaan en aan de Koninklijke goedkeuring onderworpen.

Art. 6. De werkende leden vereenigen zich maandelijks in gesloten zittingen, eenmaals 's jaars in openbare vergadering.

De eereleden en de briefwisselende leden kunnen aan de beraadslagingen over wetenschappelijke zaken deelnemen met stemrecht.

Art. 7. De benoemingen voor openstaande plaatsen worden gedaan in de maandelijksche zitting volgende op die, waarin kennis werd genomen van het openvallen dier plaatsen.

Art. 8. Het bureel der Academie bestaat uit eenen Bestuurder, eenen Onder-Bestuurder en eenen Bestendigen Secretaris, allen gekozen onder de werkende leden.

Art. 9. Het eerste bureel der Academie zal benoemd worden door Ons.

Art. 10 Te beginnen met het tweede jaar van haar bestaan zal de Academie jaarlijks haren Bestuurder en haren Onder-Bestuurder benoemen.

Art. 11. De Bestuurder en de Onder-Bestuurder kunnen niet onmiddellijk in dezelfde hoedanigheid herkozen worden.

De benoemingen van den Bestuurder en van den Onder-Bestuurder worden aan de goedkeuring des Konings onderworpen.

Art. 12. De Bestuurder heeft het algemeen beheer der Academie; hij zit alle vergaderingen voor en maakt van rechtswege deel aller commissiën; hij doet beraadslagen over de verschillende punten, welke in de bevoegdheid vallen van de Academie; hij zamelt

de stemmen in, door de leden uitgebracht, en spreekt de beslissingen uit, welke met meerderheid van stemmen genomen zijn.

In geval van ontstentenis wordt hij door den Onder-Bestuurder vervangen.

Art. 13. De eerste benoeming uitgezonderd, wordt de Bestendige Secretaris benoemd door den Koning op eene dubbele lijst van voorstelling, opgemaakt door de Academie, bij geheime stemming en bij volstrekte meerderheid der stemmen, in eene zitting waar ten minste de twee derden der werkende leden aanwezig zijn.

Art. 14. De Bestendige Secretaris houdt het boek der beraadslagingen : hij onderteekent met den Bestuurder de genomen beslissingen; hij levert de bewijsschriften van goedkeuring en andere getuigschriften af; hij ontvangt de brieven en de memoriën aan de Academie gezonden.

Hij is gelast met de briefwisseling en met de bewaring der archieven en der bibliotheek.

Hij is daarenboven gelast met den rekendienst der Academie.

Art. 15. Wanneer, door ziekte of eenig ander wettig beletsel, de Bestendige Secretaris zich in de onmogelijkheid bevindt de zittingen bij te wonen, kan hij, naar eigen keuze, zich doen vervangen door een werkend lid.

Art 16. De Academie stelt haar reglement van

inwendige orde vast, dat aan de Koninklijke goedkeuring moet worden onderworpen.

Er kunnen aan dit Reglement geene wijzigingen worden gebracht dan op het voorstel van ten minste vijf leden, met de toestemming van de twee derden der werkende leden der Academie. Die wijzigingen moeten aan de goedkeuring van den Koning worden onderworpen.

De voorstellen tot wijziging van het reglement moeten op de dagorde en in de bijeenroepingsbrieven worden aangekondigd.

Art. 17. Aanwezigheidspenningen en schadeloosstelling voor reis- en verblijfkosten, waarvan het bedrag door Ons zal worden bepaald, kunnen aan de leden worden toegekend.

Art. 18. Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Openbare Werken is gelast met de uitvoering van het tegenwoordig besluit.

Gegeven te Brussel, den 8n Juli 1886.
LEOPOLD.

Van 's Konings wege :
De Minister van Landbouw, Nijverheid
en Openbare Werken,
Ridder DE MOREAU.

WIJZIGING VAN HET VOORGAANDE 17de ARTIKEL.

Een Koninklijk besluit van 12 Novenber 1887 wijzigt als volgt het 17e artikel des Koninklijken Besluits van 8 Juli 1886, bepalende dat aan de *Leden* der Academie een aanwezigheidspenning voor de zittingen en eene vergoeding voor reis- en verblijfkosten kan worden toegekend :

« Aanwezigheidspenningen en reis- en verblijfkosten kunnen toegekend worden aan de *werkende Leden* der Academie. »

WETTEN

DER

KONINKLIJKE VLAAMSCHE ACADEMIE

VOOR

TAAL- EN LETTERKUNDE.

WETTEN (1).

1.

De werkzaamheden der KONINKLIJKE VLAAMSCHE ACADEMIE bevatten al de vakken der Nederlandsche taal- en letterkunde.

2.

De Academie bestaat uit : 1° vijf en twintig werkende leden; 2° hoogstens vijf en twintig buitenlandsche eereleden; 3° hoogstens tien inlandsche briefwisselende leden; 4° inlandsche eereleden, die vroeger werkende leden geweest zijn.

3.

De kiezingen voor werkende leden geschieden in de maandelijksche zitting na die, waarin kennis genomen is van het openvallen der plaatsen.

Eere- en briefwisselende leden worden gekozen éens in het jaar, in de gewone zitting vóór de jaarlijksche openbare vergadering.

---

(1) Bekrachtigd bij Koninklijk besluit van 15 Maart 1887 ; gewijzigd, voor het tijdstip der jaarlijksche openbare vergadering en de hiermede in verband zijnde artikelen aangaande de prijskampen en kiezingen, bij Koninklijk besluit van 23 Maart 1891.

Zittingen.

4.

De Academie vergadert in gewone zitting éénmaal ter maand, en houdt jaarlijks eene openbare vergadering in Juni, na de gewone zitting dier maand.

5.

De uitnoodiging tot het bijwonen der zittingen wordt omtrent acht dagen te voren verzonden. Zij meldt de voornaamste onderwerpen, die op de zitting te verhandelen zijn.

6.

De eere- en briefwisselende leden hebben het recht de vergadering bij te wonen, behalve wanneer de Academie geheime zitting houdt. Zij kunnen aan de beraadslaging over wetenschappelijke zaken deel nemen met stemrecht.

7.

Aan de geheime zittingen nemen geene andere dan werkende leden deel.

De geheime zitting is verplichtend, telkens als de Academie vergadert tot :

1° het voorstellen en kiezen tot de openstaande plaatsen in de Academie of in de Commissiën;

2° het beraadslagen over wijzigingen, toe te brengen aan de Wetten :

3° het opstellen der prijsvragen;

4° het beoordeelen der ingezondene stukken.

Worden evenwel tot de geheime zitting, voorzien bij 4°, toegelaten, de eere- en briefwisselende leden, die van den keurraad deel maken.

8.

De zitting begint stipt op het uur, bij den uitnoodigingsbrief aangeduid, welk ook het getal zij der aanwezige leden.

De zitting vangt aan met de lezing des verslags over de vorige zitting en met de mededeeling der ontvangen brieven.

Het is verboden, gedurende die lezing, den Secretaris in de rede te vallen.

9.

Bij afwezigheid van den Bestuurder wordt zijne plaats waargenomen door den Onder-Bestuurder.

Bij afwezigheid van den Bestuurder en van den Onder-Bestuurder leidt het oudstbenoemde der aanwezige werkende leden, naar de volgorde der lijst van het *Jaarboek*, de zitting.

10.

De Bestuurder leest de dagorde, onmiddellijk na de lezing en vaststelling des verslags.

De dagorde, wat betreft de ingezondene verhandelingen, wordt geregeld volgens de dagteekening van ontvangst bij den Bestendigen Secretaris.

Alléén afgewerkte en op de dagorde vermelde stukken worden in de zitting voorgelezen.

De dagorde wordt door het Bestuur vastgesteld. Een voorstel, door minstens vijf leden schriftelijk aan het Bestuur gedaan, veertien dagen vóór de zitting, wordt op de dagorde gebracht.

11.

De voorlezingen, in de openbare zitting te houden, worden in de voorgaande gewone zitting aan de Academie onderworpen.

12.

In de gewone zitting vóór de jaarlijksche openbare vergadering wordt gestemd over het al of niet bekronen der ingezondene werken.

13.

De werkende en briefwisselende leden zullen, zooveel mogelijk, alle drie jaar een onuitgegeven opstel aanbieden.

Elk jaar, in de maand October, zal de bestendige Secretaris deze verplichting schriftelijk aan de werkende en briefwisselende leden herinneren.

Bestendige en tijdelijke Commissiën.

14.

Eene bestendige Commissie van tien leden is gelast met het bevorderen van de studie der Oudgermaansche en Middelnederlandsche talen, met het uitgeven van Middelnederlandsche werken, en met het bevorderen van de studie der gewestspraken.

15.

De leden dezer Commissie worden onder de werkende leden benoemd.

In geval van openstaande plaatsen worden de nieuwe leden gekozen door de Academie op eene dubbele lijst van candidaten, door de Commissie voorgesteld.

16.

Deze Commissie kiest in haar midden eenen Voorzitter en eenen Secretaris.

17.

Deze Commissie is gelast met het aanleggen eener verzameling van boeken betreffende gemelde studiën.

18.

Eene vergoeding van twintig frank het vel druks wordt toegekend aan al de leden, die gelast worden met de critische uitgave van Middelnederlandsche werken.

19.

Al de uitgaven, van welken aard ook, door de Commissie te doen, moeten vooraf aan het Bestuur onderworpen en door de Academie goedgekeurd worden.

20.

De Academie benoemt verder in haar midden zoo vele bestendige of tijdelijke Commissiën als de aard van hare werkzaamheden zal vorderen.

Kiezingen.

21.

Elke kiezing wordt in de uitnoodiging vermeld, met aanduiding van het uur, waarop zij zal geschieden, en van 't getal der openstaande plaatsen.

22.

Bij de kiezing wordt de volstrekte meerderheid van stemmen vereischt. Evenwel, indien na twee proeven geen der candidaten die meerderheid verkrijgt, gaat men over tot eene herstemming tusschen de twee

candidaten, die het hoogste getal stemmen bekomen hebben.

Bij gelijkheid van stemmen in deze laatste proef is de oudste candidaat gekozen.

23.

Wanneer verscheidene plaatsen open staan, wordt voor elke plaats afzonderlijk gestemd.

24.

Elk jaar, in de maand April, stelt de Academie het getal openstaande plaatsen van eere- en briefwisselende leden vast. Zij benoemt eene Commissie van drie werkende leden die, gezamenlijk met het Bestuur, voor elke dezer plaatsen twee candidaten voorstelt.

De namen der candidaten en de titels hunner werken worden, gedrukt, aan de werkende leden gezonden, en in de Mei-zitting besproken.

25.

In die zitting mogen, op voorstel van werkende leden en onder goedkeuring der Academie, andere candidaten op de lijst gebracht worden.

26.

De voorgaande bepalingen zijn niet toepasselijk op de benoeming der eerste 10 briefwisselende leden, de eerste 25 eereleden en der eerste 10 leden van de bestendige Commissie.

27.

De leden der Voorstellingscommissie mogen geene twee achtereenvolgende jaren gekozen worden.

28.

De Bestuurder en de Onder-Bestuurder worden gekozen in de zitting der maand November. Zij treden den eersten Januari in bediening.

Geen van beiden mag in dezelfde hoedanigheid onmiddellijk herkozen, noch de Bestuurder tot Onder-Bestuurder benoemd worden.

Wedstrijden.

29.

De Academie schrijft jaarlijks wedstrijden uit over onderwerpen betreffende Nederlandsche taal- en letterkunde. Vaderlandsche geschied- en oudheidkunde, schoone kunsten en boekenkennis zijn onder Nederlandsche taal- en letterkunde begrepen.

30.

De prijsvragen worden twee jaar op voorhand vastgesteld.

In de zitting van Juli benoemd de Academie eene Commissie van vijf leden om tien prijsvragen

voor te stellen. In de zitting van Augustus doet de Commissie verslag. De Academie kiest eenige der voorgestelde prijsvragen, en bepaalt daarbij de waarde der toe te kennen prijzen.

31.

De antwoorden moeten vóór den 1en Februari ingezonden zijn.

In de zitting dezer maand worden de keurraden benoemd. De leden, die eene prijsvraag opgegeven hebben, maken van rechtswege deel van den keurraad, en bieden er schriftelijk een omstandig verslag over aan, hetwelk, met de verslagen der andere keurders, in de zitting van Mei gelezen wordt.

Op deze verslagen, die gedrukt en aan de werkende leden gezonden worden stemt men in Juni. Het al of niet bekronen wordt beslist bij meerderheid van stemmen der aanwezige werkende leden.

De prijswerken blijven ter inzage van de leden tot den dag op welken de brieven der inzenders geopend worden.

32.

Voor de wedstrijden worden enkel handschriftelijke en niet te voren uitgegeven stukken aanvaard.

33.

De mededingers zetten op hun handschrift hunnen naam niet, maar alleen een teeken of eene ken-

spreuk, herhaald op den omslag van eenen gesloten brief, inhoudende hunnen naam en hunne woonplaats.

Zij die zich, op welke wijze ook, bekend maken, en zij, wier verhandelingen na den voorgeschreven dag aan den Bestendigen Secretaris besteld zijn, blijven uit den wedstrijd gesloten.

34.

De werkende leden mogen aan de Academische wedstrijden geen deel nemen.

35.

De verhandelingen, ten wedstrijde bestemd, moeten in de Nederlandsche taal geschreven, binnen het bepaalde tijdvak aan den Bestendigen Secretaris gezonden worden.

Drukwerken.

36.

De drukwerken der KONINKLIJKE VLAAMSCHE ACADEMIE bestaan uit :

1° *de Verslagen en Mededeelingen;*
2° *het Jaarboek;*
3° *de Verhandelingen en bijdragen;*

4° *de Bekroonde Verhandelingen;*
5° De uitgaven, door de Academie aangenomen, op voorstel der verschillende Commissiën.

37.

De *Verslagen en Mededeelingen* worden na elke zitting gedrukt, en minstens 8 dagen vóór de eerstvolgende zitting, aan de leden gezonden.
Het *Jaarboek* verschijnt in de maand Januari.

38.

De *Verslagen en Mededeelingen* vermelden de gedane mededeelingen en de gelezene verhandelingen. tenzij de meerderheid der aanwezige leden beslisse, dat deze niet gedrukt, of dat ze in de *Verhandelingen en Bijdragen* zullen opgenomen worden.

39.

De bestendige Secretaris is gemachtigd tot eene volgende aflevering der *Verslagen en Mededeelingen* de onleesbare verhandelingen uit te stellen, alsook de stukken, waarvan het zetten of het op steen brengen de uitgave vertragen mocht.

40.

Het Bestuur beslist welke verhandelingen het eerst zullen gedrukt worden. Daarbij wordt gelet :

1° op het tijdstip van de aanvaarding des werks door de Academie ;

2° op de kosten der uitgave.

41.

Verhandelingen, aan de Academie ter uitgave medegedeeld, worden onderworpen aan de beoordeeling eener Commissie van drie leden.

De verslagen der beoordeelaars over de verhandelingen der werkende leden worden niet gedrukt. Evenwel, indien ze buiten de ontleding bijzonderheden behelzen die voor taal- of letterkunde van belang zijn, kan er een uittreksel in de *Verslagen en Mededeelingen* van opgenomen worden.

Het verslag over de verhandelingen van andere leden of geleerden wordt in de *Verslagen en Mededeelingen* gedrukt.

42.

De Bestendige Secretaris mag de verhandelingen, die voor den druk aangenomen zijn, aan de schrijvers ter noodige verbetering terugbestellen. Zijn echter deze schriften aanmerkelijk gewijzigd of vermeerderd, dan is hij verplicht ze opnieuw aan 't onderzoek der beoordeelaars te onderwerpen.

43.

In geen geval mag men den schrijver het handschrift der bekroonde verhandeling teruggeven.

De wijzigingen, gebracht in werken, die eenen prijs of eene eervolle melding bekwamen, en die het drukken waardig gekeurd zijn, zullen als aanteekeningen onder aan de bladzijde of als bijvoegsels achter de verhandelingen gedrukt worden.

44.

Indien verhandelingen van werkende leden voor den druk niet aangenomen zijn, dan mogen zij door de schrijvers teruggeëischt worden.

De handschriften der verhandelingen, ten wedstrijde ingezonden, en der schriften, door eere- of briefwisselende leden medegedeeld, en waarover een verslag bestaat, blijven eigendom der Academie. Echter kunnen de schrijvers, op hunne kosten, afschrift hunner werken ontvangen.

45.

Behoort eene verhandeling met platen toegelicht te worden, dan zal de schrijver den Bestendigen Secretaris daarvan kennis geven. Over het drukken der verhandeling en der platen wordt afzonderlijk gestemd.

46.

Geeft plaatwerk aanleiding tot buitengewone kosten, of is 't noodig dat eene verhandeling voorzien zij van verscheidene platen, dan wordt de uitgave verdaagd, en de Bestendige Secretaris maakt

tegen de eerstvolgende zitting het bestek op der kosten, die het plaatwerk zal veroorzaken.

47.

De opstellers der schriften, gedrukt in de *Verslagen en Mededeelingen*, hebben recht op vijftig afdrukken van hun werk, met bijzonder bladmerk.

Honderd afdrukken worden gegeven aan den schrijver van een werk dat in de *Verhandelingen* opgenomen is.

Verder hebben de schrijvers recht op een grooter getal, mits den drukker daarvoor eene vergoeding te geven van 4 centiemen het vel.

Voor zetkosten en buitengewone titelbladen betaalt men 3 fr. het honderd; druk, als voor de schrijvers-exemplaren, 4 centiemen het vel.

Ongedrukte omslag, de honderd exemplaren,	fr. 1,50
Gedrukte » » » »	» 3,00
Innaaien, met platen, min dan 5 vellen	» 3,00
» » » meer » » »	» 4,00

48.

De Academie heeft haren drukker, die van den Bestendigen Secretaris de uit te geven werken ontvangt, maar zonder oorlof van dezen niet afdrukt.

49.

Het heen en terugzenden der proefbladen geschiedt door bemiddeling van den Bestendigen Secretaris.

50.

De kosten van groote wijzigingen tijdens het proefverbeteren zijn ten laste van hen, die ze veroorzaakt hebben.

51.

De uitgaven der Academie worden getrokken op minstens 300 afdrukken en aan al de in België wonende leden gezonden. De buitenlandsche leden hebben recht op deze uitgaven, mits zij in België iemand aanduiden, die gelast zij hun de werken te zenden.

Geldmiddelen.

52.

De geldmiddelen der Academie worden beheerd door eene Commissie van rekendienst, bestaande uit het Bestuur en drie leden, die in Januari gekozen worden. Die Commissie is gelast in Januari de begrooting van het ingetreden dienstjaar op te maken en aan de goedkeuring der Academie te onderwerpen.

53.

Het Bestuur is gelast alles, wat de drukwerken aangaat, te regelen.

54.

De rekeningen van elk dienstjaar worden door de Commissie van rekendienst in de zitting der maand December opgemaakt, en aan de Academie voorgelegd.

Boekverzameling. — Handvesten.

55.

De boekenverzameling staat onder toezicht van het Bestuur. De bewaring der boeken en handvesten is toevertrouwd aan den Bestendigen Secretaris.

56.

De geschriften, titels en papieren aangaande de Academie blijven altijd in handen van den Bestendigen Secretaris. De lijst daarvan wordt op het einde des jaars opgemaakt, en door den Bestuurder onderteekend.

57.

De boeken, die de Academie toebehooren, worden met het merk der Academie op het titelblad, en bij het inbinden op den rug gestempeld.

Nieuwaangeboden boeken worden in de zitting der Academie ter tafel gebracht, en niet vroeger in leening gegeven.

58.

Elke uitleening van boeken, der Academie behoorende, geschiedt tegen onderteekend ontvangbewijs van den vrager.

59.

De boeken en andere stukken worden voor niet langer dan ééne maand uitgeleend. Zijn, in den loop van dien tijd, de uitgeleende boeken niet gevraagd door andere leden, dan kunnen ze voor eene tweede maal aan hetzelfde lid te leen gegeven worden.

60.

Het bestuur mag te allen tijde de uitgeleende boeken terugeischen.

61.

De dagteekening van het uitleenen en terugsturen der boeken en de naam des vragers worden in een bijzonder register aangeteekend. Daarbij wordt vermeld, in welken staat de boeken teruggegeven zijn.

62.

Hij, die een boek of ander stuk, aan de Academie toebehoorende, beschadigt of verliest, is verplicht het op zijne kosten te vervangen.

Ministerie van Binnenlandsche Zaken en Openbaar Onderwijs.

Bestuur van Wetenschappen, Letteren en Schoone Kunsten.

LEOPOLD II, Koning der Belgen,

Aan allen, tegenwoordigen en toekomenden, HEIL,

Gezien Ons Besluit van 8n Juli 1886, waarbij eene Koninklijke Vlaamsche Academie voor Taal- en Letterkunde ingesteld wordt en namelijk het artikel 16 van dit Besluit :

Herzien ons Besluit van 15n Maart 1887, waarbij het Reglement van inwendige orde der Koninklijke Vlaamsche Academie wordt goedgekeurd, en namelijk de eindparagraaf van artikel 65 van dit Reglement, luidende : « Elke wijziging wordt aan « de goedkeuring des Konings onderworpen. »

Gezien het artikel 4 van dit Reglement :

In aanmerking nemende dat, in zitting van 29n December 1890, de Koninklijke Vlaamsche Academie met algemeene stemmen het voorstel heeft goedgekeurd, dat in zitting van 19n November gedaan werd, ten einde de jaarlijksche openbare zitting van December te verschuiven tot op Juni en de tot deze zitting betrekking hebbende werkzaamheden tevens ook zes maanden uit te stellen;

Op voorstel van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken en Openbaar Onderwijs;

Wij besloten en Wij besluiten :

Artikel 1. Het artikel 4 van het reglement van inwendige orde der Koninklijke Vlaamsche Academie, luidende :

« Artikel 4. De Academie vergadert in gewone
« zitting eenmaal ter maand en houdt jaarlijks eene
« openbare vergadering in de maand *December* na
« de gewone zitting dier maand »

wordt gewijzigd als volgt :

— Artikel 4. De Academie vergadert in gewone zitting eenmaal ter maand en houdt jaarlijks eene openbare vergadering in de maand *Juni*, na de gewone zitting dier maand.

Het artikel 24 diens Reglements, luidende :

« Artikel 24. Elk jaar in de maand *October*,
« stelt de Academie het getal openstaande plaatsen
« van eere- en briefwisselende leden vast... De namen
« der candidaten en de titels hunner werken worden
« gedrukt, aan de leden gezonden en in de *November*-
« *ber*-zitting besproken »

wordt gewijzigd als volgt :

— Artikel 24. Elk jaar, in de maand *April*, stelt de Academie het getal der openstaande plaatsen van eere- en briefwisselende leden vast... De namen der candidaten en de titels hunner werken worden gedrukt, aan de leden gezonden en in de *Mei*-zitting besproken.

De kiezing heeft plaats in de gewone zitting der maand Juni.

De artikels 30 en 31, luidende :

« Art. 30. De prijsvragen worden twee jaar « op voorhand vastgesteld.

« In de zitting van *Januari* benoemt de Aca- « demie eene commissie van vijf leden om tien « prijsvragen voor te stellen; in de zitting van « *Februari* doet de commissie verslag...

« Artikel 31. De antwoorden moeten vóór den « 1n *Augustus* ingezonden zijn.

« In de zitting dezer maand worden de keur- « raden benoemd.

« De leden, die eene prijsvraag gegeven heb- « ben, maken van rechtswege deel van den keur- « raad en bieden er schriftelijk een omstandig « verslag over aan, hetwelk met de verslagen der « andere keurders in de zitting van *November* gele- « zen wordt. Op deze verslagen, die gedrukt en « aan de werkende leden gezonden worden, stemt « men in *December*... »

worden gewijzigd als volgt:

— Artikel 30. De prijsvragen worden twee jaar op voorhand vastgesteld.

In de zitting van *Juli* benoemt de Academie eene commissie van vijf leden om tien prijsvragen voor te stellen. In de zitting van *Augustus* doet de commissie verslag...

— Art. 31. De antwoorden moeten vóór den 1n *Februari* ingezonden zijn.

In de zitting dezer maand worden de keurraden benoemd.

De leden, die eene prijsvraag opgegeven heb-

ben, maken van rechtswege deel van den keurraad en bieden er schriftelijk een omstandig verslag over aan, hetwelk met de verslagen der andere keurders in de *Mei*-zitting gelezen wordt.

Op deze verslagen, die gedrukt en aan de werkende leden gezonden worden, stemt men in *Juni*...

Ten gevolge dezer wijzigingen zal in den loop des jaars 1891 geene openbare zitting der Koninklijke Vlaamsche Academie plaats grijpen.

Artikel 2. Onze Minister van Binnenlandsche Zaken en Openbaar Onderwijs is gelast met de uitvoering van dit besluit.

Gegeven te Brussel, den 23 Maart 1891.

(*Geteekend*) : LEOPOLD.

Van 's Konings wege :

De Minister van Binnenlandsche Zaken
en Openbaar Onderwijs,
(*Get.*) : J. DE BURLET.

Voor eensluidend afschrift :

De Secretaris-Generaal van het Ministerie van
Binnenlandsche Zaken en Openbaar Onderwijs,
(*Get.*) : J. SAUVEUR.

Vrijdom van briefport.

BESTUUR VAN DEN
POST EN DEN TELEGRAAF.

—

POST.

—

Vrijdom en tegen-teekening.

—

Nr 126/113.

BIJZONDER BEVEL.

Den 22 *November* 1886.

Ingevolge een ministerieël besluit mogen, vrij van briefport, in het koninkrijk verzonden worden de dienst-correspondentiën, onder banden, door den Bestuurder en den Bestendigen Secretaris der *Koninklijke Vlaamsche Academie voor Taal- en Letterkunde* met de leden dezer instelling gewisseld.

De tegenwoordige bepaling zal overgeschreven worden op de tabellen gevoegd bij het Koninklijk besluit van den 30 October 1854.

De algemeene Bestuurder,
(*Onderteekend*) : GIFE.

N. B. — Opdat de brieven, drukproeven, boeken enz. vrijstelling genieten van port, moeten zij ***onder kruisband*** verzonden worden aan het adres van den Bestuurder of van den Bestendigen Secretaris, en voorzien met de handteekening van het Werkend, Briefwisselend of Eerelid, als verzender. Daarenboven moet het verzondene ***aan het postbureel worden afgegeven.*** Vrijstelling van port bestaat niet voor papieren ***onder omslag; of eenvoudig in de postbus geworpen,***

Model voor de verzending.

Den Heere Bestendigen Secretaris
der Koninklijke Vlaamsche Academie
voor Taal- en Letterkunde.
Gent.

Het Lid,
....

BESTENDIGE COMMISSIËN.

Middelnederlandsche Letteren.

Bestendige Commissie belast met het bevorderen van de studie der Oudgermaansche en Middelnederlandsche talen, met het uitgeven van Middelnederlandsche werken en met het bevorderen van de studie der gewestspraken.

(*Artikel 14 der Wetten.*)

LEDEN :

de heeren Broeckaert
de Flou
jhr. de Gheldere
jhr. de Pauw
de Potter
Gailliard
Hansen
van Even
de Vreese

. . . .

(De Commissie vergadert op onbepaalde tijdstippen.)

Nieuwere Taal en Letteren.

Bestendige Commissie, belast met de studie van al hetgeen in verband staat met de beoefening en de belangen der huidige taal- en letterkunde, met inbegrip van de Nederlandsche tooneelletterkunde; met de uitgaven van verzamelingen Kunst- en Vakwoorden, met inbegrip van Nederlandsche, zoo oudere als nieuwere, rechtstermen; van eene Bloemlezing uit de werken onzer XVIIe en XVIIIe eeuwsche schrijvers, bij voorkeur uit den schat der Volksliederen uit gemelde tijdvakken, en van eene bijzondere verzameling der voorname tooneelwerken van Nederlandsche schrijvers sedert het begin der XIVe eeuw.

(*Beslissing der Academie van* 15 *Mei* 1889.)

LEDEN :

de heer Claeys
Coopman
de Vos
de Vreese
Hansen
Obrie
Prayon-van Zuylen
Snieders
Mac Leod
Teirlinck

De zittingen der Commissie zijn vastgesteld op den dag der maandelijksche vergadering in *Februari, April, Juni, Augustus, October en December.*

(*Beslissing der Academie van* 21 *Augustus* 1889.
Gewijzigd door beslissing van 20 *September* 1893.)

Geschiedenis, Bio- en Bibliographie.

Bestendige Commissie, belast met de studie der Vaderlandsche geschiedenis en der Vlaamsche kunst; met de uitgave der algemeene Levensbeschrijving der in België geboren Nederlandsche schrijvers; der algemeene Vlaamsche Bibliographie en van oude Vlaamsche geschiedschrijvers.

(*Beslissing der Academie van* 15 *Mei* 1889).

LEDEN :

de heeren Bols
Broeckaert
de Flou
jhr. de Gheldere
jhr. de Pauw
de Potter
Gailliard
Sermon
van Even.

. . . .

De Commissie vergadert ten dage der maandelijksche vergadering in *Januari*, *Maart*, *Mei*, *Juli*, *September en November.*

(*Beslissing der Academie van* 21 *Augustus* 1889.
Gewijzigd door beslissing van 20 *September* 1893.)

Commissie voor het Onderwijs in en door het Nederlandsch.

(*Beslissing der Academie van* 18 *Juli* 1900.)

LEDEN :

de heeren Bols
Claes
de Ceuleneer
de Vreese
Mac Leod
Muyldermans
Obrie
Segers
Sermon.

. . . .

WETTEN

der bestendige Commissie voor Nieuwere Taal- en Letterkunde, der bestendige Commissie voor Geschiedenis, Bio- en Bibliographie en der bestendige Commissie voor Onderwijs

(*Uittreksel.*)

Art. 1. — Elke Commissie benoemt in haar midden een bureel, dat bestaat uit eenen Voorzitter, eenen Ondervoorzitter en eenen Secretaris, allen gekozen onder de werkende Leden der Academie. (*Toepassing van art.* 8 *des Koninklijken Besluits aangaande de inrichting der Academie.*)

De Voorzitter en de Ondervoorzitter treden om de twee jaren af en kunnen niet onmiddellijk in dezelfde hoedanigheid herkozen, noch de Voorzitter tot Ondervoorzitter benoemd worden. (*Toepassing van art.* 10 *en* 11 *van voormeld Koninklijk Besluit en art.* 28, § 2, *der Wetten.*)

De Secretaris is altijd herkiesbaar.

De Voorzitter, de Ondervoorzitter en de Secretaris worden gekozen in de laatste Commissiezitting van het tweede jaar hunner bediening. (*Toepassing van art.* 28, § 1, *der Wetten.*)

Art. 2. — De openvallende plaatsen worden door de Academie aangevuld bij kiezing, op voordracht eener dubbele lijst Candidaten, voorgesteld door de belanghebbende Commissie. (*Toepassing

van art. 15, 21, 22 *en* 23 *en gedeeltelijk van art.* 24 *der Wetten.*)

Art. 3. — De besluiten en uitgaven der Commissiën moeten vooraf aan het Bestuur der Academie onderworpen en in algemeene zitting der werkende Leden goedgekeurd worden. (*Art.* 19 *der Wetten.*)

Art. 4. Elke Commissie vergadert ten minste zesmaal 's jaars : de Commissie van Geschiedenis in Januari, Maart, Mei, Juli, September en November; de Commissie voor nieuwere Taal- en Letterkunde in Februari, April, Juni, Augustus, October en December; de Commissie voor het Onderwijs in Januari, Maart, Mei, Juli, September, November.

Van elke vergadering der Commissiën wordt verslag uitgebracht in de eerstvolgende algemeene zitting der Academie.

Art. 5. — De Wetten der Academie zijn ten volle van toepassing op de Commissiën.

Commissie van Rekendienst.

De Commissie van Rekendienst voor het jaar 1904 bestaat uit de Leden van het Bestuur : de heeren Sermon, Segers, de Pott=r, en de heeren Claeys, de Ceuleneer en jhr. de Pauw.

Commissie voor het Woordenboek der Nederlandsche Taal.

(*ingesteld den* 18 *Februari* 1891.)

LEDEN : de heeren de Vreese,
Obrie,
Coopman, secretaris.

Commissie voor de studie der Plaatsnamen.

(*ingesteld den* 17 *Januari* 1900.)

VOORZITTER : de heer Coremans,
SECRETARIS : de heer Coopman,
Leden : de heeren de Flou,
de Potter,
Gailliard.

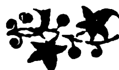
Maandelijksche zittingen in het jaar 1904.

20 Januari	20 Juli
17 Februari	3 Augustus
16 Maart	28 September
20 April	19 October
18 Mei	16 November
15 Juni	21 December
22 Juni, Openbare Zitting	

De Academie is gevestigd te Gent in het aloude *Dammansteen* of *Huis van Oombergen*, Koningstraat, nr 18.

Lokaalbewaarster : Juffr. Maria de Mey.

Kunstvoorwerpen in de zalen der Kon. Vlaamsche Academie.

—

SCHILDERIJEN.

De portretten van :

Z. M. Koning Leopold II, geschilderd door L. Maeterlinck.
Z. K. H. Prins Albrecht, door denzelfde.
den heer Staatsminister A. Beernaert, door Juliaan de Vriendt.
P. Willems, eersten bestuurder der Academie, door Otto.
Em. Hiel, door Eug. Cogen.
L. de Bo, door De Pondt.

BEELDHOUWWERK.

De marmeren borstbeelden van :

Jacob van Maerlant, gebeiteld door Em. Jespers.
Joost van den Vondel, door Alfons Gilis.
Jacob Cats, door Emile Cantillon.
Willem Bilderdijk, door Alfons Gilis.
Jan-Frans Willems, door G. Kasteleyn.
Jan David, naar F. de Vriendt, door D. van den Bossche.
F.-A. Snellaert, naar Isid. du Brucq, door G. Kasteleyn.
K.-L. Ledeganck, door Duwaerts.
Prud. van Duyse, door Al. de Beule.
H. Conscience, door denzelfde.
J.-M. Dautzenberg, door Hambresin.
Mark van Vaernewijck, door Comein.
Theodoor van Ryswyck, door de Vriendt.
Ph. Blommaert, door F. Deckers.

Maria Doolaeghe, door Braecke.
Des. Delcroix, door Hambresin.
J. Nolet de Brauwere, door Namur.
Eug. Stroobant, door Samain.
J. de Laet, door F. Deckers.
L. Schuermans, door Duwaerts.
J. Dodd, door G. Kasteleyn.
P. Génard, door Dupuis.
P. Willems, door Comein.

Borstbeeld (in pleister) van Z. M. Koning Leopold II, naar Th. Vinçotte.
Idem van K.-L. Ledeganck, door Karel Smitz.
Pleisteren medaillon, voorstellende V.-H. Delecour (Van den Hove), naar Leop. Wiener.
Idem voorstellende P. Geiregat, door Ant. van Eenaeme.
Idem van B. Boucquillon, door F. Deckers.
Idem van H. van Peene, door Ant. van Eenaeme.

Stichtingen

in

de Koninklijke Vlaamsche Academie.

Boury-Stichting, met een kapitaal van 10,000 frank, in Belgische rent aan 2 1/2 ten honderd, aanvang nemende na het overlijden der Juffrouwen Sophia en Maria Boury, te Brugge, « tot uitbreiding der Vlaamsche taal en zeden, namelijk door het aanmoedigen van het dichten en verspreiden van Vlaamsche liederen, op eenvoudige, gemakkelijke en zangerige wijzen. »

(Goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 9 October 1895).

Van de Ven-Heremans-Stichting, met eene nominale hoofdsom van 20,000 frank, rent drie ten honderd. « De interesten dezer som zullen uitsluitend gebruikt worden tot bevordering der Nederlandsche taal en wetenschap, inzonderheid door het uitgeven in deze taal van nieuwe werken over natuur- of geneeskundige wetenschappen, over rechtsgeleerdheid en over het vak van den ingenieur. »

(Goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 10 Maart 1903).

Gedenkdagen der Koninklijke Vlaamsche Academie.

8 Juli 1886.

Instelling, bij Koninklijk besluit, der Kon. Vlaamsche Academie.

10 October 1886.

Plechtige openingszitting der Academie in de promotiezaal der Hoogeschool te Gent.

27 October 1886.

Eerste gewone maandelijksche vergadering.

1 Maart 1888.

De Academie neemt in huur van Mev. Esther de Kerchove, wed. van den heer Cam. van Pottelsberghe de la Potterie, het gebouw op den hoek der Vlasmarkt en Koningstraat, vroeger deel uitmakende van het oude Dammansteen.

2 October 1888.

Koninklijk besluit, waarbij aan de Kon. Vlaamsche Academie de beoordeeling wordt toevertrouwd van de stukken, mededingende in den driejaarlijkschen Staatsprijskamp voor Tooneelletterkunde.

15 Mei 1889.

Instelling der Bestendige Commissie voor Nieuwere Taal en Letteren en der Bestendige Commissie voor Geschiedenis, Bio- en Bibliographie.

14 October 1889.

Koninklijk besluit, waarbij aan de Kon. Vlaamsche Academie de beoordeeling wordt toevertrouwd der werken, mededingende naar den vijfjaarlijkschen prijs voor Vlaamsche letterkunde.

28 Maart 1892.

Aankoop, door de Regeering, van het aloud Dammansteen in de Koningstraat om tot lokaal te dienen voor de Academie.

22 Juni 1892.

Inbezitneming van het nieuw lokaal der Academie.

18 October 1896.

Eerste tienjarig jubelfeest der Academie.

Plechtig bezoek van Z. Koninklijke Hoogheid Prins Albrecht.

De prins beantwoordt de hem toegestuurde verwelkomrede in het Nederlandsch.

17 November 1897.

Onthulling van het door de Regeering geschonken portret van den heer Staatsminister Aug. Beernaert, stichter der Koninklijke Vlaamsche Academie.

18 Juli 1900.

Instelling der Bestendige Commissie voor het Onderwijs in en door het Nederlandsch.

LIJST VAN DE LEDEN DER ACADEMIE.

Z. M. de Koning, Beschermheer.

WERKENDE LEDEN

benoemd bij Koninklijk besluit van 8 Juli 1886.

De Heeren :
Claeys (Dr Hendrik) ✠, te Gent;
de Pauw (jhr. Mr Napoleon) *C.* ✠, te Gent;
de Potter (Frans) *O.* ✠, *Bestendige Secretaris*, te Gent;
Gailliard (Edward), ✠, te Antwerpen;
Snieders (Dr August) *O.* ✠, te Antwerpen;

—

Hansen (Dr C.-J.) ✠, te Antwerpen,	*Gent*, 27 *Oct.* 1886.
Obrie (Mr Julius), ✠ te Gent.	» » »
Coopman (Theophiel) ✠, te Schaarbeek.	» 15 *Dec.* 1886.
de Vos (Dr Amand), te Gent.	» » »
Broeckaert (J.-B.) ✠, te Dendermonde.	» 16 *Aug.* 1888.
van Even (E.) *O.* ✠, te Loven.	» 24 *Dec.* »
Coremans (Mr Edw.), *O.*, te Antwerpen.	» 15 *Juli* 1891.
Sermon (Hendr.) ✠, » »	» 21 *Oct.* »
Bols (Jan) ✠, te Alsemberg.	» 16 *Dec.* »
de Flou (Karel) ✠, te Brugge.	» 21 *Aug.* 1893.
Claes (D.) ✠, te Namen.	» 21 *Aug.* 1895.
Janssens (A.) ✠, te St.-Nicolaas.	» 15 *Jun.* 1898.
de Gheldere (Dr jhr. K.), ✠, te Koekelare.	» 19 *Apr.* 1899.
Prayon-van Zuylen (Mr. A.), te Ledeberg.	» 17 *Mei* 1899.
Simons (Dr L.) ✠, te Schaarbeek.	» 18 *Oct.* 1899.
de Ceuleneer (Ad.) ✠, te Gent.	» 17 *Jan.* 1900.
Segers (Gustaaf), te Antwerpen.	» 21 *Nov.* 1900.
de Vreese (Dr Willem), te Gent.	» 16 *Juli* 1902.
Muyldermans (J.), te Mechelen.	» 30 *Sept.* 1903.

. . . .

BINNENLANDSCH EERELID.

de Heer :

van der Haeghen (Dr Jhr. Ferd.) *C.* ✠, te St.-Denijs-Westrem.

BRIEFWISSELENDE LEDEN.

de Heeren :

Haerynck (Hippoliet),	*Gekozen den*	16 *Nov.* 1887.
de la Montagne (Victor), te Antwerpen.	*Gek. den*	29 *Dec.* 1889
de Koninck (L.), te Rethi	»	15 *Juni* 1898.
de Corswarem (Ridder A.), te Hasselt	»	12 » 1900.
Van Spilbeeck (Waltman), te Tongerloo	»	» »
Mac Leod (Julius) ✠, te Gent	»	» »
Teirlinck (Isidoor), te St.-Jans-Molenbeek	»	» »
Joos (Amaat), te St.-Nicolaas.	»	19 » 1901.
Boucherij (J.), ✠ te Antwerpen.	»	17 » 1903.

. . . .

BUITENLANDSCHE EERELEDEN.

de heeren :

Baumgartner (Alex.), letterkundige, Bellevue, Limpertsberg, te Luxemburg.

Beets (Dr A.), letterkundige, Oude Rijn, 7, te Leiden.

Boekenoogen (Dr G.-J.), letterkundige, te Leiden,

Bohl (Mr Joan.), ✠, letterkundige, Keizergracht, 225, te Amsterdam.

Franck (Dr J.), hoogleeraar, Endenicher Allee, 14, te Bonn;

Gallée (Dr J.-H.), hoogleeraar te Utrecht;
Heyne (Dr Moritz), hoogleeraar, te Goettingen;
Kern (Dr J.-H.-J.), hoogleeraar aan de Rijkshoogeschool, te Leiden;
Kluyver (Dr A.), taal- en letterkundige, Utrechtsche veer, 10, te Leiden;
Looten (Camiel), letterkundige, Ch. de Muyssart-straat, 20, te Rijsel;
Martin (Ernst), hoogleeraar, te Straatsburg;
Muller (Dr J.-W.), hoogleeraar, Plompetorengracht, 12, te Utrecht;
Quack (H.-P.-G.), letterkundige, te Amsterdam;
Schimmel (J.-H.), letterkundige te Amsterdam;
Taco H. de Beer, letterkundige, Roemer Visscherstraat, 15, te Amsterdam;
Tannen (Karel), letterkundige, Pröven, 29, te Bremen;
Tepe van Heemstede (Leo), letterkundige, te Ober-Lahnstein;
te Winkel (Dr J.), hoogleeraar, te Amsterdam;
Verdam (Dr J.), hoogleeraar, te Leiden;
Viotta (H.), bestuurder van het Conservatorium te 's Gravenhage;
Weale (W.-H.-James), O. ✠, letter- en geschiedkundige te Londen;
Wenker (Dr Georg.), bewaarder van de Bibliotheek der Kon. Hoogeschool, te Marburg;
Winkler (Johan), taal- en letterkundige, Leidsche Vaart, 90, te Haarlem;
Kuyper (Abraham), G. O. ✠, letterkundige en Minister van Binnenlandsche Zaken, te 's Gravenhage;
Symons (B.), hoogleeraar, te Groningen.

WOONPLAATS VAN DE BELGISCHE LEDEN DER ACADEMIE.

Werkende Leden :

de Heeren :

Bols (Jan), Dorpsplaats, te Alsemberg ;
Broeckaert (J.-B.), Dijkstraat, 48, te Dendermonde ;
Claes (D.), Henri-Blesstraat, 2, te Namen ;
Claeys (H.), Predikheerenlei, 9, te Gent ;
Coopman (Th.), Daillystraat, 129, te Schaarbeek ;
Coremans (Ed.), Montebellostraat, te Antwerpen ;
de Ceuleneer (Ad.), Gildestraat, 5, te Gent ;
de Flou (Karel), Beenhouwersstraat, 33, te Brugge ;
de Gheldere (jhr. K.), te Koekelare ;
de Pauw (jhr. Nap.), Lange Violettenstraat, 276, te Gent ;
de Potter (Fr.), Godshuizendreef, 29, te Gent ;
de Vos (Am.), Coupure, 247, te Gent ;
de Vreese (Willem), Boulevard van 't Begijnhof, 95, te Gent ;
Gailliard (Edw.), Nottebohmstraat, 34, te Antwerpen ;
Hansen (C.-J.), Rudolfstraat, 35, te Antwerpen ;
Janssens (Alfons), Zamanstraat, 39, te St.-Nicolaas ;
Muyldermans (J.), Van Benedenlei, te Mechelen ;
Obrie (J.), Ketelvest, 44, te Gent ;
Prayon-van Zuylen (Alf.), Brusselsche steenweg, 46, te Ledeberg
Segers (Gust.), Van Dyckstraat, 80, te Antwerpen ;
Sermon (Hendrik), Kroonstraat, 17, te Borgerhout ;
Simons (Lod.), Florisstraat, 14, te Schaarbeek ;
Snieders (A.), Turnhoutsche Baan, 130, te Borgerhout ;
van Even (Edward), van Evenstraat, 6, te Loven.

. . . .

Binnenlandsch Eerelid.

de Heer :

jhr. van der Haeghen (Ferd.), te St.-Denijs-Westrem (Maalte) ;

Briefwisselende Leden :

de Heeren :

de Koninck (Lodewijk), te Rethi ;
de la Montagne (Victor), Wijngaardstraat, 10, te Antwerpen ;
Haerynck (Hippoliet)...
de Corswarem (Ridder A.), lid van de Kamer der Volksvertegenwoordigers, Maastrichterstraat, te Hasselt ;
van Spilbeeck (Waltman), abdij van Tongerloo ;
Mac Leod (Jul.), Reigerstraat, 3, te Gent ;
Teirlinck (Isidoor), leeraar, de Rosnesstraat, 33, te St.-Jans-Molenbeek ;
Joos (Amaat), in de Normaalschool te St.-Nicolaas.
Boucherij (J.), leeraar, Hopland, 22, te Antwerpen.

. . . .

Afgestorven Leden der Academie.

1887. Delcroix (D.), werkend lid.
1888. Snieders (R.), buitenlandsch eerelid.
» Nolet de Brauwere van Steeland (J.), werkend lid.
» Delgeur (L.), briefwisselend lid.
» Dodd (G.-J.), werkend lid.
1889. Stroobant (Eug.), werkend lid.
» Alberdingk Thijm (Jozef-Alb.), buitenl. eerelid.
1890. de Coussemaker (Ig.), buitenlandsch eerelid.
» ten Kate (J.-J.-L.), » »
» Campbell (M.-F.-A.-G.), » »
1891. de Laet (J.), werkend lid.
» Schuermans (L.-W.), werkend lid.
» Roersch (L.), » »
1892. Scherpenzeel (J.). buitenlandsch eerelid.
» de Vries (M.), » »
1893. Habets (Joz.), » »
» Brouwers (J.-W.), » »
» Stallaert (K.), werkend lid.
1894. Nuyens (W.-J -Fr.), buitenlandsch eerelid.
1895. Mathot (L.), werkend lid.
» Moltzer (H.-E.), buitenlandsch eerelid.
1896. Willems (Fr.), briefwisselend lid.
1897. Acquoy (J.-G.-R.), » »
» de Backer (Louis) » »
» Micheels (J.-J.-M.), werkend lid.
1898. Willems (P.), » »
1899. Génard (P.), » »
» Arnold (Th.-J.-I.), » »
» Hiel (Emm.), » »
» Fruin (R.), buitenlandsch eerelid.
» Cosyn (P.-J.), » »
» Bonvarlet (A.), » »
» Gezelle (Guido), werkend lid.
1900. Burgersdijk (L.-A.). buitenlandsch eerelid.
» de Maere d'Aertrycke (Baron Aug.), werkend lid.
» Everts (W.), buitenlandsch eerelid.
1901. ten Brink (Jan), » »
1902. van Droogenbroeck (J.-A.), werkend lid.
1903. Schaepman (H.-J.), buitenlandsch eerelid.
» Beets (Nicolaas), » »
» Daems (S.), werkend lid.
1904. Alberdingk Thijm (P.-P.), werkend lid.

Lijst van de Bestuurders der Academie.

de Heeren :

Willems (H.), 1886-1887.
de Pauw (jhr. N.), 1888.
de Laet (J.), 1889.
Hiel (Emm.), 1890.
Snieders (Aug.), 1891.
Micheels (J.), 1892.
Génard (P.), 1893.
Claeys (H.), 1894.
Hansen (C.-J.), 1895.
Gailliard (Edw.), 1896.
de Maere d'Aertrycke (Baron Aug.), 1897.
Alberdingk Thijm (Paul), 1898.
van Even (Edw.), 1899.
Daems (S.), 1900.
Coopman (Th.), 1901.
Obrie (Julius), 1902.
Prayon-van Zuylen (A.), 1903.
Sermon (Hendrik), 1904.

Lijst van de Onderbestuurders.

de Heeren :

de Pauw (jhr. N.), 1887.
de Laet (J.), 1888.
Hiel (Emm.), 1889.
Snieders (Aug.), 1890.
Micheels (J.), 1891.
Génard (P.), 1892.
Stallaert (K.), 1893.
Hansen (C.-J.), 1894.
Gailliard (Edw.), 1895.
de Maere d'Aertrycke (Baron Aug.), 1896.
Alberdingk Thijm (Paul), 1897.
van Even (Edw.), 1898.
Daems (S.), 1899.
Coopman (Th.), 1900.
Obrie (Julius), 1901.
van Droogenbroeck (Jan), 1902.
Sermon (Hendrik), 1903.
Segers (Gust.), 1904.

JAARLIJKSCHE WEDSTRIJDEN

DER

KONINKLIJKE VLAAMSCHE ACADEMIE.

1887.

Gouden eerepenning aan den heer P. H. van Moerkerken, leeraar in de Nederlandsche Taal en Letterkunde van 's Rijks hoogere Burgerschool te Utrecht, voor zijne verhandeling over *De verbinding der volzinnen in het Gotisch.*

Vereerende melding aan den heer Dr. L. Simons, leeraar aan het Koninklijk Athenaeum te Loven, en aan de heeren Prosper de Pelsmaeker, te Denderleeuw. en Theodoor Stille, te Maastricht, beiden studenten aan de Hoogeschool te Loven, voor hunne te zamen bewerkte verhandeling over hetzelfde onderwerp.

Gouden eerepenning aan den heer Louis D. Petit, bewaarder der drukwerken aan de bibliotheek van 's Rijks Hoogeschool te Leiden, voor zijne *Middelnederlandsche Bibliographie.*

Eerste vereerende melding aan den heer Jan Broeckaert, briefwisselend lid der Academie, te Wetteren, voor zijn werk over hetzelfde onderwerp.

Tweede vereerende melding aan den heer P.-H.-F. Bakker, bestuurder eener openbare lagere school, te Haarlem.

Gouden eerepenning aan de heeren Jan Broeckaert, voornoemd, en Jan Craeynest, leeraar aan St.-Lodewijks-gesticht te Brugge, voor hunne lijst van *Onnederlandsche of Bastaardwoorden, met de evenveel beduidende echt Nederlandsche woorden.*

1888.

Gouden eerepenning aan Mr. Alf.-M.-N. Prayon van Zuylen, letterkundige te Gent, voor zijne *Geschiedkundige en critische verhandeling over de drie Taalwetten van België.*

1889.

Gouden eerepenning aan den heer Hippoliet Meert, leeraar aan het stedelijk college te Ieperen, voor zijne verhandeling over het *Voornaamwoord Du.*

1890.

Gouden eerepenning aan den heer Felix Leviticus, leeraar te Amsterdam, voor zijne verhandeling over de *Klank- en*

Vormleer van het Middelnederlandsch dialect der St-Servatiuslegende van Hendrik van Veldeke.

1891-1892.

Gouden eerepenning aan den heer Ernest Soens, letterkundige te Loven, voor zijn werk over het onderwerp : *De rol van het booze beginsel, onder den naam van Lucifer, Satanas, Sinnekens, enz. op het middeleeuwsch tooneel. Wat zijn daarvan de algemeene, en, in sommige werken, de bijzonderste karaktertrekken?*

Gouden eerepenning aan den heer Oscar Van Hauwaert, leeraar te Chimai, voor zijn *Geschiedkundig en critisch overzicht van het Vlaamsch tooneel gedurende de XVIIe eeuw.*

Gouden eerepenning aan den heer J. van de Ven, letterkundige te Loven, voor zijne *Verhandeling over het gebruik der naamvallen, tijden en wijzen in den Heliand.*

1893.

Gouden eerepenning aan de heeren Willem de Vreese, te Leiden, en Hip. Meert, te Luik, voor hunne verhandeling over de *Klank- en vormleer in de werken van Jan van Ruusbroec.*

Gouden eerepenning aan den heer Poffé-Goris, te Antwerpen, voor zijne studie over *Het huiselijk leven, de zeden en gewoonten in eene Vlaamsche gemeente gedurende de tweede helft der XVIIIe eeuw.*

1894.

Gouden eerepenning aan den heer Emiel de Neef, student aan de Hoogeschool te Gent, voor zijne verhandeling : *Taalkundige studie over het middeleeuwsch gedicht « de VII Vroeden binnen Rome ».*

Gouden eerepenning aan den heer Willem de Vreese, te Leiden, voor zijne studie over : *Een zeker getal werkwoorden, samengesteld op eene buitengewone wijze, als b. v. : kwikkebeenen, blinddoeken, schuddebollen, watertanden, enz. gevolgd door eene volledige lijst der woorden met aanduiding van de streekspraak, waarin zij voorkomen, eene studie over hunne etymologie, hun karakter over het algemeen en de geschiedenis van hun ontstaan.*

Gouden eerepenning aan den heer Willem de Vreese, voornoemd, en den heer Hip. Meert, te Luik, voor hunne *Volledige lijst van de huidige, in onze taal meest voorkomende gallicismen, met aanduiding van de zuiver Nederlandsche woordschikkingen of uitdrukkingen.*

Gouden eerepenning aan den heer Jozef Vuylsteke, te Brugge, voor zijne *Volledige Kunst- en vakwoordenlijst over het ambacht van den smid, met de Fransche, Hoogduitsche en Engelsche benamingen.*

1895.

. Gouden eerepenning aan den heer Pieter Tack, student te Antwerpen, voor zijne *Proeve eener Nederlandsche Grammatica*.

1896.

Gouden eerepenning aan de heeren Alfons van Houcke, bouwkundig ingenieur, te Laken, en Jozef Sleypen, klerk bij het Ministerie van Spoorwegen, Posterijen en Telegrafen, te Brussel, voor hun werk : *Vakwoordenlijst over het ambacht van den Metselaar*.

Zilveren eerepenning aan de heeren Juliaan en Victor van Keirsbilck, te Brugge, voor hun werk op hetzelfde onderwerp.

Gouden eerepenning aan de heeren Juliaan en Victor van Keirsbilck, voornoemd, voor hunne *Vakwoordenlijst over het ambacht van den Timmerman*.

Zilveren eerepenning aan den heer Jozef Vuylsteke, snelschrijver te Brugge (reeds vroeger door de Academie bekroond), voor dergelijke *Vakwoordenlijst*.

1897.

Gouden eerepenning aan den heer Jozef Jacobs, student te Mechelen, voor zijne *Verhandeling over de vormen van het werkwoord in het Oudfriesch*.

Gelijke onderscheiding aan genoemden heer Jozef Jacobs, voor zijne *Opgave van bewijsplaatsen uit taalbronnen, voor elk der woorden, door* Kiliaan *als* « vetus Flandricum » *opgegeven*.

1898.

Gouden eerepenning aan den heer H. Temmerman, bestuurder der Staats-Normaalschool voor onderwijzers te Lier, voor zijne verhandeling : *De Moedertaal, eenig doel- en redematig voertuig der gedachte in Opvoeding en Onderwijs*.

Gouden eerepenning aan de heeren Jozef Cornelissen, onderwijzer te St.-Antonius (Wijnegem) en J.-B. Vervliet, letterkundige te Antwerpen, voor hun *Idioticon van het Antwerpsch dialect*.

Gelijke onderscheiding aan de heeren A. van Heuverswijn, professor te Ledeberg, en Th. van Heuverswijn, hoofdonderwijzer te Eine, voor hunne verhandeling : *Eene vreemde spraak als voertuig van 't onderwijs*.

1899.

Gouden eerepenning aan den heer Frans van den Bergh, leeraar te Mechelen, voor zijne *Geschiedenis der Fransche overheersching in België* (1792-1814).

Zilveren eerepenning aan den heer C. Cortebeeck, letterkundige te St.-Jans-Molenbeek, voor eene verhandeling over hetzelfde onderwerp.

1901.

Gouden eerepenning aan de heeren Ern. Soens, leeraar te Gent, en Joz. Jacobs, leeraar te Boom, voor hun *Handboek voor de Germaansche Godenleer*

Gouden eerepenning aan den heer M. Brants, leeraar te Doornik, voor zijne verhandeling over de *Heldenleer*.

Gouden eerepenning aan de heeren A. de Cock, leeraar te Denderleeuw en Is. Teirlinck, leeraar te Brussel, voor hunne *Verzameling en Beschrijving van de oude en hedendaagsche kinderspelen in Vlaamsch België.*

Zilveren eerepenning aan den heer Rem. Ghesquière, te Geluwe, voor zijne verhandeling over hetzelfde onderwerp.

Gouden eerepenning aan den heer Frans Bly, ontvanger der Zeevaartrechten te Antwerpen, voor zijne *Beschrijving der Visschersbooten te Blankenberge, Oostende en aan de Panne.*

Gouden eerepenning aan den heer Alf. van Houcke, bouwkundig-ingenieur te Laken, voor zijne *Vak- en Kunstwoordenlijst van 't ambacht van den Loodgieter en Zinkbewerker.*

1902.

Gouden eerepenning aan den heer Jozef Geurts, leeraar aan het St.-Jozefscollege te Hasselt, voor eene *Geschiedenis van het Rijm.*

Gouden eerepenning aan den heer V.-A. Fris, leeraar aan het Koninklijk Atheneum te Oostende, voor eene *Critische studie en critische opgave der verschillende geschiedkundige bronnen van den Gulden Sporenslag.*

Gouden eerepenning aan den heer St.-L. Prenau, voor eene *Verhandeling over het nut van de zuivere uitspraak der Nederlandsche taal.*

1903.

Gouden eerepenning aan den heer Jozef Jacobs, leeraar te Boom voor eene *Vergelijkende klank- en vormleer der verschillende Middelnederlandsche dialecten.*

Gouden eerepenning aan den heer Isid. Teirlinck, reeds vroeger door de Academie bekroond, voor een *Idioticon over het zuiden van Oost-Vlaanderen.*

STAATSPRIJSKAMPEN.

Driejaarlijksche prijskamp voor Tooneelletterkunde.

LEOPOLD II, Koning der Belgen,

Aan allen, tegenwoordigen en toekomenden, HEIL.

Gezien het Koninklijk Besluit van 10n Juli 1858, dat eenen driejaarlijkschen prijs van Vlaamsche tooneelliteratuur instelt, en namelijk artikel 4, luidende als volgt :

« Art. 4. De beoordeeling is toevertrouwd aan eene Commissie van ten minste drie Leden, gekozen op eene dubbele voorstellingslijst door de Klas van Letteren der Academie van België opgemaakt ».

Gezien Ons Besluit van 8 Juli 1886, dat, onder de benaming van « Koninklijke Vlaamsche Academie », eene Academie inricht van letterkundigen en geleerden, die de studie en het beoefenen der Nederlandsche Taal- en Letterkunde tot het voorwerp harer werkzaamheden zal hebben ;

Aangezien de Koninklijke Vlaamsche Academie gelast is met de belangen der Vlaamsche literatuur en dat, bijgevolg, de voorstelling eener dubbele lijst van Candidaten voor de jury van den driejaarlijkschen prijs van Vlaamsche tooneelliteratuur deel maakt van hare werkzaamheden.

Op voordracht van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken en Openbaar Onderwijs,

Wij hebben besloten en Wij besluiten :

Art. 1. Het artikel 4 van voormeld Koninklijk Besluit van 10n Juli is gewijzigd als volgt :

« Art. 4. De beoordeeling is toevertrouwd aan eene Commissie van ten minste drie leden, gekozen op eene dubbele voorstellingslijst, *door de Koninklijke Vlaamsche Academie opgemaakt.*

Art. 2. Onze Minister van Binnenlandsche Zaken en Openbaar Onderwijs is gelast met de uitvoering van het tegenwoordig besluit.

Gegeven te Brussel, den 2 October 1888.

LEOPOLD.

Vanwege den Koning :

De Minister van Binnenlandsche Zaken
en Openbaar Onderwijs,
J. DE VOLDER.

Verordeningen voor den driejaarlijkschen wedstrijd van Nederlandsche Tooneelletterkunde.

Art. 1. Er wordt een driejaarlijksche prijs uitgeloofd voor de samenstelling van een in het Vlaamsch geschreven tooneelwerk. De mededingers hebben volle vrijheid voor de keus des onderwerps, maar bij gelijke verdienste zal de prijs toegewezen worden aan het stuk, welks onderwerp aan de geschiedenis of aan de zeden van het land zal ontleend zijn.

Art. 2. Het stuk zal in het land moeten uitgegeven zijn (1), of, in handschrift, gezonden worden hetzij aan het Ministerie van Binnenlandsche Zaken, hetzij aan de Koninklijke Vlaamsche Academie, vóór het einde van het driejaarlijksch tijdvak.

Art. 3. Vertaalde en naar vreemde of vaderlandsche werken geschikte tooneelstukken zullen buiten prijskamp blijven.

Driejaarlijksche prijzen sedert het begin van den wedstrijd.

1e tijdvak.	1856-1858.	Prijs toegewezen aan		H. van Peene (2),
2e	»	1859-1861.	»	»	D. Sleeckx.
3e	»	1862-1864.	»	»	F. van Geert.
4e	»	1865-1867.	»	»	A. van den Kerckhove.
5e	»	1868-1870.	»	»	F. van de Sande.
6e	»	1871-1873.	»	»	D. Delcroix.
7e	»	1874-1876.	»	»	D. Delcroix.
8e	»	1877-1879.	»	»	*niet toegewezen.*
9e	»	1880-1882.	»	»	Frans Gittens.
10e	»	1883-1885.	»	»	H.-B. Peeters.
11e	»	1886-1888.	»	»	H. Plancquaert.
12e	»	1889-1891.	»	»	Nestor de Tière.
13e	»	1892-1894.	»	»	Isidoor Albert.
14e	»	1895-1897.	»	»	*niet toegewezen.*
15e	»	1898-1900.	»	»	D. en J. Minnaert.

(1) Volgens Koninklijk besluit van 26n Augustus 1881 worden ook tot den prijskamp aangenomen de stukken, door Belgen geschreven en in den vreemde gedrukt.

(2) De tooneelstukken werden, gedurende de tien eerste tijdvakken, beoordeeld door eenen keurraad, samengesteld uit Leden der Koninkl. Academie van Wetenschappen, Letteren en Schoone Kunsten.

Te beginnen van het elfde tijdvak wordt de beoordeeling gedaan door Leden van de Koninkl. Vlaamsche Academie.

Vijfjaarlijksche wedstrijd voor Vlaamsche Letterkunde.

LEOPOLD II, Koning der Belgen,

Aan allen, tegenwoordigen en toekomenden, HEIL.

Gezien het Koninklijk besluit van 6 Juli 1851, dat vijfjaarlijksche prijzen instelt van 5,000 frank ieder, voor de beste werken, welke door Belgische schrijvers zijn uitgegeven en kunnen gerangschikt worden in eene der volgende reeksen :

1°. Zede- en Staatkundige wetenschappen;

2°. Fransche Letterkunde;

3° *Vlaamsche Letterkunde;*

4° Natuur- en Wiskunde, en

5° Natuurwetenschappen;

En namelijk het artikel 2 van dit Besluit, luidende als volgt :

« Art. 2. De beoordeeling der werken is toevertrouwd aan jury's van zeven leden, door Ons benoemd op voorstel, te weten voor de drie eerste reeksen : door de klas der Letteren, en voor de twee andere reeksen door de klas der Wetenschappen van de Koninklijke Academie van België ».

Herzien Ons Besluit van 30n December 1882, regelende de vijfjaarlijksche en tienjaarlijksche prijskampen, welke door de Regeering ingesteld zijn :

Gezien Ons Besluit van 8n Juli 1886, dat, onder de benaming van « Koninklijke Vlaamsche Academie », eene Academie inricht van letterkun-

digen en geleerden, die de studie en het beoefenen der Nederlandsche Taal- en Letterkunde tot het voorwerp harer werkzaamheden zal hebben;

Aangezien de Koninklijke Vlaamsche Academie gelast is met de belangen der Vlaamsche literatuur en dat, bijgevolg, de voorstelling eener dubbele lijst van candidaten voor de jury van den vijfjaarlijkschen prijs van Vlaamsche letterkunde deelmaakt van de werkzaamheden dezer instelling;

Op voordracht van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken en Openbaar Onderwijs,

Wij hebben besloten en Wij besluiten :

Art. 1. Het artikel 2 van voormeld Koninklijk Besluit van 6n Juli 1851 is gewijzigd als volgt :

« Art. 2. De beoordeeling der werken is toevertrouwd aan jury's van zeven leden, door Ons benoemd op voorstel, te weten : voor de twee eerste reeksen door de klas der Letteren, voor de twee laatste reeksen door de klas der Wetenschappen der Koninklijke Academie van België, en voor de derde reeks, *Vlaamsche Letterkunde*, door de Koninklijke Vlaamsche Academie. »

Art. 2. Onze Minister van Binnenlandsche Zaken en Openbaar Onderwijs is gelast met de uitvoering van het tegenwoordig besluit.

Gegeven te Brussel den 14n October 1889.

LEOPOLD.

Van 's Konings wege :
De Minister van Binnenlandsche Zaken
en Openbaar Onderwijs,
J. DE VOLDER.

Uittreksel uit de algemeene verordeningen van den vijfjaarlijkschen wedstrijd.

Het programma van den vijfjaarlijkschen wedstrijd is bepaald als volgt :

a) Dichtstuk (ter uitsluiting van de dramatische poëzie, voor welke een driejaarlijksche wedstrijd is ingericht).

b) Romans, novellen, en andere louter letterkundige voortbrengselen, als levensbeelden, zedeschetsen, verzamelingen van gedachten, opstellen van welsprekendheid.

Art. 12. De nieuwe uitgave van een werk geeft geen recht tot aanvaarding er van, tenzij het werk aanmerkelijke veranderingen of vermeerderingen ondergaan hebbe.

Art. 13. Een voltrokken werk, waarvan eenig deel reeds zou bekroond geworden zijn, zal desniettegenstaande tot den prijskamp toegelaten worden, indien de nieuwe deelen er aanmerkelijke vermeerderingen aan toebrengen.

Art. 15. De keurraad, belast met het beoordeelen van eenen prijskamp, zal niet kunnen beraadslagen dan ten getale van ten minste vijf leden.

Wanneer hij kennis genomen heeft van de werken, aan zijn onderzoek onderworpen, zal hij beslissen, of er tusschen die werken één is, dat, bij uitsluiting der andere, den vijfjaarlijkschen prijs verdient, en hetwelk.

De vraag zal onverdeeld ter stemming gelegd

en niet bevestigend kunnen opgelost worden dan door ten minste vier stemmen.

Geen lid zal zich mogen onthouden van te stemmen.

Art. 16. De werken der leden van den keurraad mogen niet mededingen voor den prijs.

Art. 17. In geval van twijfel nopens de klassen van een werk zal de keurraad, met het toekennen van den prijs belast, de vraag beslissen door eene bijzondere stemming.

De vraag zal niet mogen opgelost worden dan door ten minste vier stemmen, en geen lid zal het recht hebben zich te onthouden van stemmen.

Art. 18. Het oordeel van den keurraad zal afgekondigd worden in de Openbare Zitting der ....Koninklijke Academie.... op wier voorstel de keurraad zal genoemd zijn.

Vijfjaarlijksche prijzen voor Nederlandsche letterkunde, sedert de opening van den wedstrijd.

(*Beoordeeling, toevertrouwd aan Leden der Koninklijke Academie van Wetenschappen, Letteren en Schoone Kunsten.*)

1e tijdvak.	1850-1854,	prijs toegekend aan	H. Conscience.
2e	»	1855-1859	»	Prud. van Duyse.
3e	»	1860-1864	»	Joanna Berchmans (we Courtmans).
4e	»	1865-1869	»	H. Conscience.
5e	»	1870-1874	»	Tony Bergmann.
6e	»	1875-1879	»	P. de Mont.
7e	»	1880-1884	»	J. van Beers.

(*Beoordeeling door eenen keurraad, samengesteld uit Leden der Koninklijke Vlaamsche Academie.*)

8e tijdvak.	1885-1889,	prijs, toegekend aan	Mathilda Ramboux.
9e	»	1890-1894	»	Virginie Loveling.
10e	»	1895-1899	»	Guido Gezelle.

SERVAAS (DOMIEN) DAEMS

WERKEND LID
EN OUD-BESTUURDER DER KONINKLIJKE VLAAMSCHE ACADEMIE

door WALTMAN VAN SPILBEECK

BRIEFWISSELEND LID DERZELFDE INSTELLING.

Den 30en Juli, 's noenens, bracht onze medebroeder, Servaas Daems, ons in herinnering, dat het de sterfdag was van zijn onvergeten vader. Wellicht dacht hij, zoomin als wij, dat nog dienzelfden dag die haastige dood zou komen ingevallen, waar hij sedert lang een voorgevoel van had, maar dien hij niet vreesde, veeleer boven een anderen verkoos. Welgemoed had hij den arbeid hervat, toen rondom 4 uren de schrijfpen uit zijne vingeren glipte. Hij begreep het terstond, hij zegde het met overtuiging : het scheidensuur was nabij. En ja, pas twee uren daarna, voorbereid tot den overtocht naar het eeuwige, zag de zoon na 32 jaar zijnen vader hierboven weer. Het Vlaamsche land had eenen zijner verkleefdste vereerders, Tongerloo eenen zijner roemwaardigste zonen, wij een dierbaren medebroeder, ik, meer bijzonder, een ouden, trouwen vriend verloren.

Schier nog in twijfeling over de wezenlijkheid, ternauwernood de diepte beseffend van de wonde, welke mij trof, ontving ik het vereerend voorstel, de levensschets van den betreurde te schrijven. Ik

aarzelde. — Betaamde het niet, dat een bedrevener kunstenaar het heerlijk beeld schetste? Lieten ambtsbezigheden en werkvermogen mij toe, iets niet al te onwaardig te leveren?.... Maar anderdeels, ik was aan de Vlaamsche Academie tol schuldig; daarbij, mijn immer dienstvaardige broeder was niet geheel heen; hij kon nog hulp bieden. Hij leeft nog in zijne werken; het spoor van al zijne stappen op aarde vind ik daar, vooral de betrachtingen van zijne edele ziel, de kloppingen van zijn hart, de voortdurende ontwikkeling en de rijke vruchten van zijn begaafden geest. Eenige trekken, daaraan ontleend, volstaan tot eene levensschets; en eene schets was gevraagd, geene afgewerkte schilderij. De hoop van, bij een terugblik op het verleden, andermaal het genot te smaken van een meer dan 40jarig broederlijk samengaan, had ten slotte elke aarzeling verdreven.

« Den 4 Juny, zynde 2[den] Sinxendag, ten acht uren 's morgens, is ons geboren eenen zoon, waervan peter is geweest den Eerw. heer onderpastoor Jan B. Heylen, en Livina Heylen (van) Herenthout, peet. Hij ontving den naam van Dominicus. » Zoo schreef, ten jare 1838, in zijn *Memorieboek*, Vitalis Daems, koster-organist en onderwijzer te Noorderwijk, die terzelfdertijd het ambt vervulde van secretaris van zijn geboortedorp, het aanpalend

Morkhoven. In 1833 in den echt verbonden met Maria Ceusters, van Antwerpen, had deze hem in 1835 eene dochter geschonken; Dominicus was zijn tweede kind. Weduwenaar geworden, hertrouwde hij, in 1851, met Angelica Vercammen, eener familie van Grobbendonk, waarvan verscheiden leden uitstekende diensten in het onderwijs bewezen.

Tot tweemaal toe vreesde de vader zijnen lieveling door een vroegtijdigen dood te verliezen. Zijn *Memorieboek* getuigt het : « 1839, 6 October, Kermiszondag, onzen Dominicus doodelijk ziek; het heeft 8 a 10 daegen geduerd »; – andermaal in 1844 : « Onzen Dominique zeer ziek geweest van voor Nieuwjaer tot omtrent half february. » Het werd hem evenwel vergund zijnen Dominicus te zien opgroeien en hem te vormen naar zijn eigen beeld.

Vitalis Daems was een voorbeeld van eerlijkheid, deugd en godsdienstigheid, een nauwgezet, ordelijk en naarstig ambtenaar, een uitmuntend huisvader. Eene meer dan gewone geletterdheid, voor eenen onderwijzer althans van dien tijd, bewijzen Latijnsche, Fransche en Vlaamsche spreuken, jaarschriften en ja, een Vlaamsch dichtstuk, opgesteld ter gelegenheid van inhalingen van een nieuwen herder of van den kasteelheer des dorps. Vier jaar had hij het Latijn en bijhoorige vakken bestudeerd, deels te Hulshout, deels te Herenthals, wanneer verplichtende soldatendienst hem naar de kazerne riep; maar pas daar van ontslagen, was hij bij den onderwijzer van Herenthout verder les gaan nemen in het Fransch

en — zoo teekent hij aan — « in de nieuwe Hollandsche methode der school. » Dienvolgens had hij, in 1828, te Antwerpen het vereischt examen afgelegd en het onderwijzersdiploma bekomen. Bij zijne teraardebestelling getuigde een ambtgenoot, dat hij « gedurende veertig jaren een beschermer, een verlichter en een vader voor de jeugd was »; een oud scholier, thans gegoede pachter, zegde mij onlangs : « Wie bij hem niet leerde, moest het elders niet beproeven. »

Wat de zoon zijnen vader en zijne dierbare, te vroeg in den Heer ontslapen moeder dankte, getuigde hij zelf in lateren tijd :

« Met innigen weemoed, maar in erkentelijk aandenken, zeg ik den Heere dank, dat hij mij een paar ouders schonk van den echten Vlaamschen stempel. Mijne wieg schommelde bij den zang onzer oude Vlaamsche volksliederen, mijne kinderspelen werden er door begeleid; maar de lieve moederstem zweeg reeds in 1849. Haar herdacht ik, waar ik in een mijner middeleeuwsche liedekens zong :

Hoe minnic di, o Dietsc, mijn tale!
Du waers; so mine moeder sprac
So soet als tliet der nachtegaele,
Die singhen up den groenen tac (1).

« Zoodra mijne rede zich begon te ontbolsteren, leerde mijn vader mij ons Vlaamsch beminnen :

---

(1) *O mijn Dietsc. Gedichten*, blz. 181.

mijne eerste boeken, naast van Alphen's *Kindergedichtjes*, waren *Wat eene moeder lijden kan* en *Hoe men schilder wordt* van onzen Hendrik Conscience. Ik zie nog de mij toen geschonken boekenkast, waarin zich mijne beloonigen — de werken onzer verschillende Vlaamsche schrijvers van dien tijd — opvolgend naast elkander schaarden : om slechts enkele te noemen : de eerstelingen van Lod. Mathot (van Ruckelingen) stonden er naast die van den wakkeren Snieders en zijn betreurden broeder, de gedichten der van Ryswycks naast die van Ledeganck en van Pr. van Duyse, terwijl David's *Tael- en Letterkundige Aenmerkingen* er de rol speelden der strenge schoolmeestersplak.

« Onder de beeltenis van den onvergetelijken vader, die mij zoo Vlaamschgezind opleidde, schreef mijn erkentelijk gemoed :

Aan Hem heb ik, naast God, al wat ik ben te danken,
Al wat ik heb en kan. Zijn doorbedreven hand
Heeft mij van kindsbeen af de liefde in 't hart geplant
Voor God en Godes kerk, voor Taal en Vaderland.
Al wat ik goeds bezit, zijn louter kleine spranken
Van 't vuur, dat eenmaal in dees boezem heeft gebrand (1).

« En waar Ledeganck ons toeroept : « Wees Vlaamsch van hart! » antwoord ik hem : « God dank! dat hebben vader en moeder mij gemaakt » (2).

(1) *Gedichten*, blz. 104.
(2) *De Vlaamsche Beweging*, in het *Belfort*, 1892 ; *Sprokkelingen*, blz. 39.

Vaders bezorgdheid voor zijne kinderen, inzonderheid voor zijn eenig zoontje, bleef niet onbeloond. Al spoedig was deze een aardje naar zijn vaârtje. Ik heb daar vóór mij het *Memorieboekje van Dominicus Daems, aengelegd den* 25 *October* 1845, waar de achtjarige knaap, naar vaders lessen en voorbeeld, zijne voornaamste verrichtingen en al wat zijne aandacht trekt, in aanteekent, zooals de schijnbaar ordelooze doen zal tot den laatsten levensdag.

Ik lees daar onder andere : « Op den voornoemden dato ben ik begonst de mis te dienen en fransch te leeren... 1846, 25 february, aschdag. Heden de eerste les op de piano genomen by mynen vader... In den winter van 1848 op 1849 is de Paus uit Roomen gevlugt geweest en heeft zich omtrent 10 maanden te Gaëta opgehouden, wanneer de Franschen Roomen herwonnen hebben... 1849. Op Palmzondag (1 April) heb ik mijne eerste Communie gedaen en eene nieuwe horlogie gekregen van 38 fr... 29 April, 6 uren 's avonds de donder op den toren van Morkhoven gevallen, doch spoedig gedoofd. Ik was er zelf tegenwoordig... »

Des schoolknaaps boeken- en studieliefhebberij, van zijn vader geërfd, groeide met de jaren. Was er niets meer in de huisbibliotheek, dat hij niet gelezen had en herlezen, hij zocht elders, bij geburen en bekenden, of hij trok met zijne spaaroorden naar de vermaarde Sint-Martensjaarmarkt

te Oolen, om er te rommelen in den voorraad van den « bullenkramer » van Herenthals, en, zoo mogelijk, er zijne gading te vinden (1). Weinige schriften van de baanbrekers der herlevende Vlaamsche letterkunde, naarmate zij verschenen, ontsnapten aan zijne leeszucht.

Over de geschiktheid zijns zoons voor hooger onderricht hoefde vader Daems niet te twijfelen; en niet zonder zelfvoldoening zal hij aangeteekend hebben in zijn *Memorieboek*, dat in 1850, den 3en October « Dominique de studie te Herenthals heeft begonnen. » Met de boeken onder den arm of in den ransel toog nu iederen morgen de student daarheen, om 's avonds in het ouderhuis weder te keeren.

Van geen anderen aard, maar sterker, was de lucht, die hij in het college te Herenthals ademde, het geestesvoedsel, dat hem er werd toegediend. Het onderwijs was er door en door Vlaamsch, gelijk nog tegenwoordig : de lessen werden meestendeels gegeven in de moedertaal, het Hoogduitsch onderwezen door vergelijking met het Vlaamsch, in beide hoogste klassen meesterwerken, als « Het waarachtig Goed » van Bilderdijk, de « Overwintering op Nova-Zembla » van Tollens, bijna zoo grondig bestudeerd als in eenen leergang der

---

(1) Vglk. *Levensschets van Frans Willems*, door S. DAEMS, tweede uitgave, Lier, 1899, blz. 12.

hoogeschool; zulks ging samen met niet minder grondige studie van het Fransch, het Latijn en het Grieksch.

Naijver heerschte er onder de knappe studenten, die met Daems op de schoolbank zaten, en niet zonder hevigen strijd veroverde hij den zegepalm, bij 't eindigen der rhetorica. Als primus viel hem de eer te beurt, bij de openbare prijsuitreiking, het publiek, veelal bestaande uit geestelijken, het woord toe te sturen en met het geijkte : *Amplissimi, reverendissimi ornatissimique viri*, eene door hem opgestelde *Eloquentiæ commendatio* voor te dragen.

Van dien tijd dagteekenen Daems' eerste gedrukte pennevruchten : enkele bijdragen namelijk in den *Dijle- en Demerbode* van Diest. Van eene kreeg ik een afschrift te zien; het is de keizer Karels-legende van de Drie-ooren-kan van Oolen, door den beginneling in rijm gesteld (1). Het werk beviel den

(1) Op het gevaar af van Oolen's Drie-ooren-potlegende voorgoed te ontvleugelen, zij hier aangeteekend, dat de pot met drie ooren in sommige plaatsen der Kempen eene wettelijk verplichtende maat was. De *Keuren, statuten ende ordonnantiën.....* van Mol zeggen : « Item, ist gheordineert dat alle brouwers, tappers, weirdts ofte weirdinnen sullen moeten haer bier uijttappen ende leveren mette gherechte metaele Bonsche maete deser vooghdije, te weten potten met drij ooren, naer oude costuijmen. Ende soo de keurmeesters bevinden dat de maete te kleijn is oft datter potten sonder drij ooren ghetapt worden, daer sal allen het volck van dien ghelaghe los uijt den huijze gaen sonder te betaelen, ten waer de potten d'ooren afgheslaghen oft ghebroken waren. » DE LONGÉ, *Coutumes du pays et du duché de Brabant. Quartier d'Anvers*, t. VII, p. 284.

Oolenaars niet, krenkte daarentegen hun vaderlandschen trots. Twee betaalden het den guitigen dichter *in spe* met gelijke munt : zij lieten aan het weekblad een eveneens berijmd antwoord geworden, waarin zij, niet al te boos echter, den man ontmaskerden die het stuk had onderteekend met den naam : Dus Edmaa. 't Schijnt echter, dat andere dorpelingen het hem zoo goedkoop niet kwijtscholden ; zeker is het, dat hij, voor gevoeliger wraakneming beducht, geraadzaam oordeelde, maanden lang het grondgebied der gemeente te schuwen.

De toenmalige bestuurder van het Herenthalsch college hield, bij het einde van ieder schooljaar, voor de leerlingen der rhetorica eene voordracht, waarin hij de verschillende wegen aantoonde, met al hun voor en tegen, welke voor hen openlagen, zonder daarbij de minste voorkeur te laten blijken of eenigerwijze op hunne beslissing te drukken. Voor Daems stond echter het besluit reeds vast. Wie een paar dichtstukjes kende, een jaar te voren door hem opgedragen aan een studiemakker bij diens intrede en aanneming van het kloosterhabijt in de abdij van Tongerloo, kon vermoeden, waarheen hij zijne stappen zou richten. Vaders *Memorieboek* getuigt het, dat in « 1857, 30n September, Dominicus vertrokken is naer het klooster van Tongerloo. »

Op Allerheiligendag daaropvolgend werd hem met het Norbertijner kleed de naam Servatius ge-

geven; na twee jaar legde hij de enkele, na drie andere de plechtige kloostergeloften af. Zoo vast vatt'e hij wortel op Tongerloo's grond, dat later het leven hem ondraaglijk scheen daarbuiten; eenigen tijd, eene week of twee ja, kon hij elders vertoeven, voornamelijk als er nuttig werk te verrichten was; aan langdurige uithuizigheid gewende hij zich nooit. Schoon bereid om in alles zich te schikken naar den wil zijner oversten, in zooverre dat zonder hunne goedkeuring hij niet ééne taak aanvaarden en niet een brief verzenden, zelfs ternauwernood in tijd van stilzwijgendheid zonder oorlof een woord spreken zou, de vrees toch, gegrond of ongegrond, van naar Engeland te moeten vertrekken, toen de abdij daar eene missie had gesticht, was een steek in zijn hart. Eens, dat hij voorloopig een anderen post buitenshuis bekleedde, bekroop hem na pas drie maanden het heimwee en verzuchtte hij:

O lindenlaan, o kloostergangen,
O kerk en celle en boekerij!
Hoe reikhals ik, met droef verlangen,
Naar 't oogenblik, dat ik weer vrij
Daar zal hervatten mijne zangen!...
God geve dat het spoedig zij!... (1)

Na voleinding der proefjaren onder de wijze leiding van den eerw. heer Thys, heiliger gedachtenis, kwam frater Servatius onmiddellijker en gestadiger in betrekking met den prior Ignatius van Spilbeeck,

(1) *Luit en Fluit*, blz. 30.

die te gelijker tijde de zorg van de bibliotheek waarnam. Nooit vergat kanunnik Daems wat hij dien man te danken had; vóór weinige maanden schreef hij : « Wie onder zijn bestuur stond — ik kan hier van eigen ondervinding spreken — moest zich voor het leven verknocht gevoelen, door hoogachting, erkentelijkheid en liefde, aan dien weergaloozen raadsman en geleider. »

Verder van den bibliothecaris gewagend : « In boekenkennis muntte hij uit tusschen de sterksten in dit vak, en al wat de bibliotheek der heringerichte abdij van Tongerloo aan goede en kostbare boeken bevat, heeft zij haast aan hem te danken ; hij was als haar schepper, en tot het einde zijns levens bleef hij haar verknocht, zwoegde en zocht en kocht hij voor haar : zij bleef de zijne, zelfs toen hij haar voor andere bedieningen dan die van bibliothecaris moest vaarwel zeggen » (1).

Dien voortreffelijken bibliothecaris werd frater Servatius als medehelper toegevoegd; eenige jaren daarna volgde hij hem op in dezelfde bediening. Nu kon hij naar hartelust aan lees- en leerzucht den teugel vieren; hij maakte zich niet alleen vertrouwd met bibliographie, zijne hersenkast werd als eene tweede bibliotheek, waar hij allerlei kennis, mettertijd te benuttigen, in verzamelde; hij bekwaamde zich in

(1) *Ignatius (Michaël) van Spilbeeck*, in het *H. Misoffer*, 1903, Maartnummer, blz. 48.

het Engelsch, het Duitsch, het Italiaansch, het Spaansch, het Deensch en het Zweedsch, meer dan genoeg om de meesterstukken van meest al de talen van Europa in oorspronkelijken tekst te smaken; hij had daarbij veel liefhebberij voor natuurkunde en muziek. Terwijl hij zich zoo toelegde op verscheiden studievakken van vrije verkiezing, verwaarloosde de student zijne verplichtende gewijde wetenschappen niet. Hij gaf er reeds in 1861 een bewijs van, toen hij in het bijzijn van gansch de kloostergemeente eene lange reeks godgeleerde stellingen met de grootste onderscheiding verdedigde. Wat van den leeraar gezegd is, was ook op den leerling al toepasselijk : « Hoe.., bij al het werkzame van het kloosterleven en priesterlijk leeraarsambt, de heer Daems nog den tijd wist uit te meten, om daarvan de snipperuren te wijden aan de studie der oude klassieken; zich op de hoogte te houden van de middeleeuwsche en moderne literatuur in hare onderscheidene taalvertakkingen, en zelf dan nog onze Nederlandsche Letteren met eigen schepping te verrijken : dat ja, bleef een raadsel voor hem, die met 's Mans onverzadelijken weetlust en onvermoeide bedrijvigheid niet bekend ware » (1).

Priester gezalfd den 19n September 1863, werd kanunnik Daems in 1865 tot leeraar in de wijsbegeerte aangesteld; van 1866 tot in 1901 onderwees hij bij afwisseling de H. Godgeleerdheid en de H. Schrift.

(1) Nolet de Brauwere van Steeland, in de *Wachter*, 1880.

Bij het intreden van het klooster dacht Daems den droom zijner jongelingsjaren opgeofferd, de baan der Vlaamsche letteren voor altijd vaarwel gezegd te hebben. Prior van Spilbeeck, schoon zelf meer gesteld op het Fransch dan op het Nederlandsch, en die in deze taal niets, in gene op ascetisch, geschied- en oudheidkundig gebied machtig veel schriften naliet (1), bracht hem terug op den weg.

Vincent-Jozef du Moulin, een letterlievend en *self-made* man, stichtte, bij den aanvang van 1863 het weekblad : *De Meerhoutenaer*, dat na twee jaar naar Herenthals verhuisde en zijnen titel verwisselde tegen : *Het Kempenland*. Op zoek naar medewerkers, klopte de uitgever aan te Tongerloo. De prior stelde hem in betrekking met den jongen kloosterbroeder, wiens aanleg en liefde voor de Vlaamsche letterkunde hij kende. De nadere kennismaking van du Moulin met Daems veranderde in wederzijdsche achting, in innige vriendschap, in algeheele verkleefdheid. Om zijn hooggeschatten vriend te believen en hem in zijn pogen te steunen, zou desnoods Daems arbeid noch moeite sparen. Het weekblad, in de meening van den kloosteroverste een oefeningsveld, werd feitelijk voor zijnen onderhoorige de grond waarop geheel zijn letteroogst voor het grootst aandeel groeide, voor 't overige ontkiemde.

(1) Zie de lijst zijner werken in het *Bulletin de l'Académie royale d'Archéologie de Belgique*, 1903.

Onder zijne gewone medewerkers telde het blad C.-B. de Ridder, den stichter van de Leuvensche *Analectes pour servir à l'histoire ecclésiastique de Belgique*, en P. Kuyl, den geschiedschrijver van *Gheel*, *Hoboken*, enz. Naar hun voorbeeld leverde Daems vooreerst eenige historische bijdragen, uit de vergetelheid opgehaald, welke hij niet met zijn eigen naam, maar met de deknamen : D. Maes en Foppens Major onderteekende (1). Gaf de nederigheid van den beginneling daareenigszins aanleiding toe, het strookte toch ook met zijne geaardheid; volgaarne deed hij mede in den onderlingen strijd der vrijwillige opstellers om elkander te verschalken, en mettertijd zou hij nog Karel van Loo, Vitaelsen en Peeter Klein heeten. Hoe nuttig en verdienstelijk werk het ook zij, vlijtig nagespoorde namen, jaren en gebeurtenissen aan het licht te brengen, te knellend toch was het voor eenen geest, waar scheppingsvuur in brandde.

Meer vrijheid gunde de geschiedenis-roman,

---

(1) Eenige dezer bijdragen werden afzonderlijk gedrukt, namelijk : Gevecht van Gheel, 27 January 1658; — Brand van Herenthals, XV° en XVI° eeuw; — Een woord over den oorsprong der gilden; — Kaert der Gilde van den Handboog van Herenthals; — Iets over het Landjuweel van Herenthals; — Cornelis De Bie; — Uit de geschiedenis van Meerhout; — Dagverhael van den veldtogt van Graef Frederik de Merode, in 1830; — Oude Herenthalsche kroniekjes. — Van navolgende bestaan geene losse afdruksels : Proeven van Kempische overlevering. Legenden, sagen en sprookjes; — Petrus van Herenthals; — Thomas van Herenthals; — Accoort tusschen Morckhoven en Noorderwijck; — Over de etymologie van Kempenland.

zooals Daems dien met toepassing op de gebeurtenissen dier dagen bewerkt zag door Bresciani, Franco, Ballerini, enz., in de *Civiltà cattolica*, destijds bij het bestudeeren van het Italiaansch zijne geliefkoosde lezing. Men denke echter niet, dat hij het hoog hield met romanliteratuur. « Om de waarheid te zeggen, » — zoo schreef hij aan pater van Meurs, in vele opzichten geestverwant met hem — « ik ook ben stekelig tegen de romans.... Maar wat wil men? de homeopathie is in dit punt noodzakelijk geworden ». Bij het einde van 1866 ontvingen de lezers van het *Kempenland* als feuilleton het begin van een verhaal uit het leven der pauselijke zouaven, getiteld : *Voor twee vaders*; het was eene hulde aan de vrijwilligers, meer bepaald aan de Belgische, wier heldenstrijd ter verdediging van het erf der Kerk, door de wereld met bewondering aanschouwd werd.

Den schrijver viel 't nu moeilijker, de regelmatige voortzetting van dat uitgebreider werk, waarvan bij den aanvang niets dan een algemeen plan bereid was, te doen samengaan met zijne drukke ambtsbezigheden. Iederen Donderdag stond dan ook de bode, die wekelijks de boodschappen der abdij meedroeg naar Herenthals, ongeduldig te wachten naar de noodige kopij voor het blad van den volgenden Zondag.

Het raadsel, wie de ondergeteekende S. was, klaarde spoedig op voor Daems' medebroeders : in de namen, de eigenaardige spreek- en doenwijzen

sommiger opgevoerde personen : Peer Jan, naar gelang der omstandigheid in een veldwachterspak gestoken, het Baasken uit den Handboog, Sus de smid, Marten, enz., herkenden zij menschen, die met en rondom hen leefden; Daems toch maar alleen, die meer dan iemand van jokken hield, zoo dachten zij te recht, kon ze daar ten tooneele gevoerd hebben. Wie het geboortedorp kende van de stiefmoeder van Daems, dat deze meermaals in de studentenjaren bezocht, zag het daar als geschilderd naar de natuur onder den naam van Schrambeek.

Zoo is het werk, eensdeels de vrucht van scherpziende opmerkzaamheid, anderdeels, in geheele hoofdstukken, en zelfs soms tot schade van het hoofdonderwerp, louter geschiedenis; echte brieven van pauselijke zouaven waren daarbij benuttigd; voor de plaatselijke beschrijving van Rome en andere Italiaansche oorden had de schrijver des betreffende boeken bestudeerd; eene vruchtbare inbeelding had het overige gedaan.

Voor twee vaders, dat van eerst af grooten bijval vond, werd als boekdeel meermaals herdrukt, en vertaald in het Fransch, tweemaal in het Engelsch, in het Duitsch en in het Czechisch.

Doortrokken van den paradoxalen geest, door graaf Jozef de Maistre ergens aangeprezen, en de pittige geestigheid van een Coomans, kwam Peeter Klein, in 1869, te voorschijn met *De Kruiwagens, beschouwd in hun verleden, hun tegenwoordig en*

hun toekomend lot. — Is dat nu ernst of luim? zal wellicht menige lezer van het *Kempenland* zich afgevraagd hebben. De inleiding was evenwel zoo boeiend geschreven, dat hij voortlas zonder het antwoord af te wachten; hield hij het vol tot het einde, dan was hij ofwel een man van verstand en van fijnen smaak, vatbaar voor geestige paradox, ofwel een goedzak, die zich deerlijk had laten beetnemen.

Voor den schrijver was dit het werk, waar hij het meest van hield, en dat zoo niet kanunnik Daems geheel en al in persoon is, gelijk iemand beweerde, zeker toch zijne eigenaardigste en allermeest in 't oog vallende zijde. Want bleef het misschien voor velen een geheim, dat hij niet alleen een deugdzame, maar door en door godvruchtige kloosterling en priester was, niet een, met wien hij al ware het maar drie woorden wisselde, vergat ooit den geestige, die immer een snedig woord op de lippen had. — Met welk doel het werk werd opgesteld, wat er aanleiding toe gaf, waarom de schrijver Peeter Klein heette, laat ik liefst Peeter zelven verklaren.

« Het hoofddoel was tal van ernstige waarheden — zoo algemeene als bijzondere — onder een luchtigen vorm aan den man te brengen; — dwaasheden en dwalingen geeselen terzelfdertijd, onverdiende of minder verdiende beruchtheden afbreken; menige mijner vrienden — onder eenen min of meerder doorschijnenden sluier — een

onnoozel poetsje spelen, enz. enz. waren tevens bijbedoelingen.

« Elk kapittel bijna is eene afstraffing, zoo bij voorbeeld, kap. een en vlgg. zijn spottende navolgingen van den romantrant; kap. vier geeselt de holle woordenkramerij van vele zoogezegde groote redenaars; kap. zeven is gericht tegen de uitzinnigheden van menige philologen; kap. negen tegen die der Egyptologen; kap. elf tegen de commentaren van schrijvers; kap. achttien tegen de nevelige, onverstaanbare krabbelarijen van gansch eene philosophische school, enz.; terwijl — om hier van 't overige te zwijgen — kap. dertien eene parodie is eener parlementszitting en eene hekeling op het parlementaire stelsel.

« De aanleiding tot het schrijven der « Kruiwagens » wordt met een enkel woord opgegeven in eene nota van kap. 3. blz. 23 (1). Het was bij de verkooping der nalatenschap van den destijds afgestorven pastoor van Oevel, die ik, ter aankooping van eenige boeken, bijwoonde. Tusschen andere kennissen trof ik er mijnen vriend J. B... van Herenthals aan, die destijds of nog seminarist was te Mechelen, of wellicht reeds te Leuven studeerde. — Hij drukte mij zijne verwondering uit, dat ik sedert eenigen tijd niets meer voor « *Het Kempenland* » had geschreven. Ik antwoordde, dat ik wel

(1) Tweede uitgave.

eens weer hoopte te beginnen. — « Waarover? » vroeg hij. — « Och ja, antwoordde ik; dat weet ik zelf niet : over alles, als ge wilt... Over de kruiwagens, bij voorbeeld! » voegde ik er lachend bij... — « Dat kunt gij niet! » hervatte hij heftig. — « Waarom niet? » wierp ik er even heftig tegen in. — « Wat zoudt gij er van zeggen?... » — « Ho! daar is van alles van te zeggen!... » — « Wedden, dat ge 't niet doet?... » — « Aangenomen! »

« En zoo kwam eene gedachte, die mij toch wel eens vroeger vluchtig door het hoofd gespeeld had, eindelijk tot uitvoering.

« Kort daarop zette ik mij aan 't werk en schreef wekelijks zooveel kopij als er noodig was.

« Aan de tweede helft gekomen, staakte ik echter het werk gedurende verscheidene weken, daar ik voor verveling bij de lezers vreesde en dat ik zelf mij verveelde, totdat ik — bij een reisje naar Leuven — eenige oogenblikken doorbracht in gezelschap van den vriend B..., die er destijds studeerde, en die mij dreigde met eenen ongenadigen aanval in « *Het Kempenland* », indien ik niet voortging.

« Het werk werd daarop met nieuwen ijver hernomen en tot zijn einde gebracht.

« Christiaensen is eene loutere schepping mijner inbeelding. Zijn portret is fantastisch, ofschoon mijn vriend zaliger Mgr. de kanunnik Claessens er mijne eigene trekken wilde in herkennen. Wat zijne levenswijze betreft, zij is eenigszins raadselachtig, grootendeels uit die van onze abdijheeren getrokken, maar

met bijgevoegde trekken van elders gezocht. Het « weinig van zeggen zijn », overigens van Christiaensen zal, in allen gevalle, slecht toepasselijk schijnen op mij zelven.

« De twee schrijvers van het werk heeten Peeter Klein en Christiaan Christiaensen; daarin zit : een schrijver, die lichaamlijk *klein* is, en voor den geest een ultramontaansche (*Peeter*) *Christene*, van christelijke ouders (*Christiaenszoon*): het is het signalement eenerzijds en anderzijds de geloofsbelijdenis van den schrijver der *Kruiwagens*. »

Slechts 67 volledige exemplaren, overgedrukt uit het *Kempenland*, telde de eerste uitgaaf van dat onalledaagsch verschijnsel, werk van den Norbertijner, dien Mendel zelven in den *Leeswijzer* « een onalledaagsch verschijnsel » noemde (1). In 1882 verscheen eene, luidens het titelblad : *tweede vermeerderde en — natuurlijk — verbeterde uitgave.* Met het oog op eene gebeurlijke derde werden de zoo even aangehaalde woorden als voorbericht geschreven.

Dat was nu werkelijk « eene goed geslaagde proeve van fijn humoristisch proza », zooals Pol de Mont het heette (2); « een pareltje... een meesterstukje van echt humoristisch allooi », naar het oordeel van Nolet de Brauwere, die er bijvoegde : « Wie met de vroomste inzigten en beste voornemens ter

---

(1) 19n October 1889.
(2) *Onze nationale letterkunde.*

wereld een of ander, zoo hij meent, stichtelijk werk schrijft; maar daarbij, buiten eigen weten, onwillens zijne lezers voor den gek houdt — en zoo zijn er! — die begaat eene aartsdomheid! Waar men echter opzettelijk, wetens en willens gekscheert; onder den dekmantel eener geestige jokkernij den leeslust wekt en volle waarheid, door verdichting opgesierd, aan den man brengt, dan heet ik dit wijsselijk uitgedachte scherpzinnigheid : en dat is hier 't geval » (1). Te recht noemde derhalve het *Handelsblad* van Antwerpen den schrijver : « een man met gezond verstand... die een schat van waarheden, zoo maatschappelijke, filosofische als politieke zegt. »

De Keurraad, ingesteld voor de toekenning van den vijfjaarlijkschen prijs van Nederlandsche Letterkunde, loofde eveneens het boek, maar vond er toch iets in af te wijzen : « *De Kruiwagens*... is een humoristisch werk, wonderwel in den toon gehouden en afwisselend in schrandere beschouwingen. De lezer wordt op de drolligste wijze in eenen doolhof rondgeleid, waar drollige zaken ernstig behandeld en ernstige op potsierlijke wijze verteld worden; doch de stof werd te lang behandeld en te verre uitgeput. Het boek is fraai geschreven, zwierig, los en uitnemend zuiver van stijl » (2).

Liep ik zelf nu mank aan het verweten euvel en

(1) In *De Wachter*, 1880. — *Poëzij en Lettercritiek*, blz. 94.
(2) Zevende tijdvak (1 Januari 1880 tot 31 December 1884). *Moniteur belge*, 29 Mei 1886, blz. 1993, kol. I.

talmde ik langer bij de *Kruiwagens* dan eene levensschets gedoogt, tot mijne verontschuldiging gelde het ongewone van het boek, vooral het licht dat er uit straalt op den schrijver.

In de eerste jaargangen van het meermaals genoemde Kempisch weekblad staan vele stukjes van verscheiden aard, vertaald uit het Duitsch, het Fransch, het Engelsch en het Italiaansch, en onderteekend : A. Z.; het zijn studieoefeningen van kanunnik Daems in die talen. Later gaf hij de keurige vertaling van *Blinde Agnes of de kleine Bruid van het H. Sacrament*, naar het Engelsch van Cecilia-Maria Caddell, welke, in 1902, als boekdeel zijne zesde uitgave beleefde.

Van eigen bewerking zijn allerhande vertellingen en schetsen, waaronder fijngetoetste tafereeltjes, als : *Arme lijderes*, dat met eer de vergelijking doorstaat met Conscience's *Wat eene moeder lijden kan*; het naïeve *Janneken en Mieken*; de *Onsterfelijke*, eene gloedvolle schets van de eerste tijden der H. Kerk; *Aan den dood ontrukt*; de geschiedkundige verhalen : *Scherpenheuvel*, *Een bezoek aan O.-L.-V. van Tongre*, *Een Klaverblad uit het veld van O.-L.-V. der Overwinningen*, enz. Benevens andere vertaalde stukjes, werden die alle oorspronkelijk vervaardigd, hetzij voor het *Kempenland*, hetzij voor den *Maria-almanak*.

Van dien almanak noemde kanunnik Daems zich den hoofdopsteller; de titel van stichter komt

hem echter niet minder rechtmatig toe. Zonder hem toch zou hij wellicht nooit tot het licht gekomen, vast in de wieg versmacht zijn. Het voornemen van Charles de Paeuw, van Baarle-Hertog, het Vlaamsche land te begiftigen met eenen kalender, zooals er bij de naburen, in Duitschland zelfs verscheidene bestaan, beantwoordde volkomen aan het verlangen van den Norbertijner, die op het eerste voorstel bereidwillig de taak aanvaardde, de noodige stof te verschaffen. Hij rekende op de medewerking van de vele katholieke schrijvers, waarmede hij in vriendelijke betrekking was, en zijne hoop werd niet teleurgesteld. Ten bewijze hoeft men slechts de inhoudstafels der eerste jaargangen in te zien; daar vindt men de namen van de gevierdste schrijvers van Noord en Zuid.

De bijval van den eersteling, in 1879 verschenen, overtrof de beste verwachtingen; na korten tijd bleven er van de zeer aanzienlijke oplage slechts weinige exemplaren voorhanden. Het volgend jaar daarentegen was ontmoedigend voor den uitgever, die besloot de uitgaaf te staken.

« Jammer echter werd dit besluit zoo laat genomen, of althans kenbaar gemaakt, dat het onmogelijk was nog tijdig een uitgever te vinden, om in 1881 te verschijnen » (1).

De hoofdredacteur gaf den moed niet op. De oorzaken van het verminderd en tot het dekken der

---

(1) *Maria almanak voor* 1882. *Voorbericht.*

kosten ontoereikend debiet, waar wellicht de tijdsomstandigheden niet gansch vreemd aan waren, dacht hij vooral « te moeten vinden en in het formaat, en in den inhoud, en in den prijs van den Almanak. Het formaat was onooglijk, de inhoud niet op het peil van het grootst aantal der lezers, de prijs schoon niet te hoog voor wat gegeven werd, toch te veel voor een.... almanak. Dat alles diende verbeterd te worden. » Een andere uitgever werd gezocht en gevonden : op de eerste aanvraag van zijnen vriend Daems, was L. Taymans-Nezy, van Lier, bereid het werk voort te zetten.

Zoo kwam in 1882 de *Maria-almanak* weder te voorschijn, maar kleiner van vorm en tegen geringeren prijs; de inhoud, schoon nog steeds door bekwame pennen bezorgd, was « min literarisch, meer ascetisch en historisch. » Aan zijn tienden jaargang gekomen, onderging de kalender ten tweeden male eene aanzienlijke verandering. Als metgezel van den *Bode*, het orgaan van de bloeiende aartsbroederschap van O.-L.-V. van het H. Hart, te Averbode, verscheen hij nu, met platen opgeluisterd, in hetzelfde formaat als dit tijdschrift; ter wille der verscheidenheid werd de inhoud, hoewel nog hoofdzakelijk, minder uitsluitend toch in verhouding tot den titel van het jaarboek, aan Maria's eeredienst gewijd.

Deze waren de lotgevallen van den Almanak, wiens zilveren jubelnummer de hoofdopsteller nog bereidde, en in proefblad, maar niet meer afgewerkt zag.

De schrijver, die met zooveel keurige letterkundige vruchten in proza den gaard der Nederlandsche Letterkunde verrijkte, leverde niet minder talrijke in gebonden vorm, bewijzen tevens van eene onbetwiste, gaandeweg volmaakter geworden en door weinigen overtroffen meesterschap over taal, stijl en versbouw. Hij wist zich — het zijn NOLET's woorden — « de verschillende dichtsoorten te eigenen; want naar gelang hoogere ingeving begeestert, opregt gevoel 't gemoed verteedert of gepaste scherts ligtere toonen vergt : met de eigenste behendigheid, met hetzelfde gemak bespeelt hij de harpe der Godgewijde zangen, Apollo's gouden lier, Pan's herdersfluit of het zevenvoudig Satérsriet (1). » Wil iemand een werk opstellen over de Nederlandsche metriek, zoo oude als nieuwe, voor schier elk soort van vers, rijm en strophe, vindt hij voorbeelden in de werken van dichter Daems (2).

Deze begrijpen, buiten de *Twee Mysteriën of gewijde dramas : De Kerstnacht* en *Sinte Ursula* van kardinaal Wiseman, uit het Engelsch vertaald, het oorspronkelijk drama : *Sinte Dimphna's marteldood*, allerlei liederen en gedichten, meestendeels verzameld in de *Kempische Lier*, *Deugd en Vreugd*, *De Suverlike Liedekens* en beide bundels : *Gedichten* en *Luit en Fluit*. Van jonger dagteekening zijn

(1) NOLET DE BRAUWERE, *loc. cit.*
(2) Vglk GEURTS, *Nederlandsche metriek.*

voornamelijk : *Des priesters zege* (1894; 1896), *Het Lied der Linden* (1890), *S.-Dimphna-Cantate* (1890), *De Kongozending* (1898) en *Treurzang bij de benoeming en de wijding van Mgr Th. Lud. Heylen tot Bisschop van Namen* (1899).

De *Kempische Lier*, gesticht en bestuurd door kanunnik Daems met medewerking van zijnen vriend, B. Raes, talentvollen organist en toonzetter te Westerloo, werd uitgegeven bij du Moulin, van 1870 tot bij het ingaan van 1884. Om de twee maanden verscheen een gezang met begeleidende pianomuziek, waarvan de woorden en de muziek vervaardigd waren door verscheiden dichters en componisten, bijna uitsluitend Kempische, onder welke mannen van naam, als bij v. J. Lemmens, destijds leeraar aan het Koninklijk Conservatorium te Brussel, nadien stichter der Lemmensschool te Mechelen. Onder den deknaam D. Vitaelsen leverde kanunnik Daems er het bewijs, dat hij niet gansch vreemd was in muziekcompositie; gezangen, daar ingeschreven onder denzelfden deknaam en die van Foppens Major en Karel van Loo, erkende de vader als zijne ware kinderen, toen zij met al hunne broertjes — wat op meestens een paar uitzonderingen na voor alle het geval was — verhuisden, deels naar *Deugd en Vreugd*, deels naar de twee dichtbundels.

De twee titels : *Kempische Lier* en *Deugd en Vreugd* bepalen genoeg de strekking en den

aard van den inhoud dier verzamelingen. Aan zanglust liederen verschaffen, ernstige en boertige, waarin het aangename en vroolijke samenstemt met deugdzaamheid, noch de goede zeden, noch het godsdienstig gevoel des volks gekwetst worden; daarbij zijn geliefd Kempenland en den voorvaderlijken geest zijner streekgenooten verheffen : dàt beoogde en bewerkte de dichter; sommige stukken, vooral die, in welke de zang met declamatie afwisselt, zijn geestige satiren van den hedendaagschen, veelal bespottelijken levenswandel; deze dienen als tegenstelling om den wijzeren eenvoud van den Kempenaar nog sterker doen uit te schijnen.

Dit sijn suverlike Liedekens. die hevet ghemaect frater Servatius Daems, Cloosterlinc Onser Lieve Vrouwen van Tungherlo, ende sijn gheprint tot Tungherlo, ende ghetrocken up hondert afdrucselen, om uutghedeelt te werdene den Weldoenderen der Boecprinterije : zoo luidt in middeleeuwschen trant de eerste bladzijde van een klein boekje van 32 bladzijden; de derde : Den hoochwerdigen here/ mijnhere abte/ Fr. Ludolpho Van Beveren/ wort dit boexken ootmoedelic/ upghedraghen; het einde der 31e : Hier eindet dat boexken der Suverlike/ Liedekens ende wart gheprint tot/ Tungherlo twe daghen vor/ O. L. Vrouwe Dach/ Annuntiationis in Maerte des Jaers Ons Heren M.DCCC.LXXVIII.

Dit was de eerste uitgave der *Suverlike Liedekens*, « al even « suver » van inhoud als van taal en vorm, alle onverbeterlijk onder dit drievoudig oogpunt » (1); bij hun tweede verschijnen in den bundel

---

(1) Nolet de Brauwere, *loc. cit.*

Gedichten op breeder schaal verspreid, verwekten zij algemeene bewondering; die proeve van Middelnederlandsche poëzie moest inderdaad niet onderdoen voor het beste, dat een Hoffmann von Fallersleben, een meester nochtans in het nabootsen van oud-Vlaamsche zangen, ooit geleverd heeft.

En zeggen, dat bij de wording van het eerstgeboren dier meesterstukjes, de *guitige* Daems nog eene rol speelde! Het liedeken : *Maria, soete Coninghinne...* verscheen in het *Kempenland* met een begeleidend briefje van den inzender, waarin deze zegde : « Ik heb het (dichtstukje), op een los blaadje, in een handschrift gevonden, en ik laat het aan fijne kenners der oud-Nederlandsche letterkunde over om het vermoedelijke tijdstip van zijnen oorsprong te bepalen. Indien de eene of de andere uwer geachte correspondenten desaangaande eenige inlichting kan geven, zou hij voorzeker welkom wezen. F. S. ».

In een volgend nummer opperde een zoogenaamde Peer-Jan Snaack — of deze Snaack één man was met den inzender, kan ik niet bevestigen, — de meening dat de versjes « in de tweede helft der negentiende eeuw, en wel in of omtrent het jaar 1867 » gemaakt, en louter eene fopperij waren. De onderstelling, zegde hij, werd niet tegengesproken door den brief van den inzender, die zonder leugentaal kon bevestigen van een door hem geschreven blaadje, dat hij het in een handschrift — in een zijner eigen schrijfboeken namelijk — gevonden had.

Als laatste antwoord stuurde F. S. nog eene

strophe, welke, zegde hij, het stuk sloot en nog niet was bijgegeven :

Ter eere Marien werdic gescreven
in den jare achttien hondert sestich ende seven
doe de maend Mai was in den beghinne,
ende wert gemaect die soete Coninghinne
te loven in de oude vlaemsche tale
die des hertene spraec vercondet so wale.
Nochtan iemant en can si niet volprisen
hi en spreke die taele des paradisen.
Ende dit dichtede....

En hij voegde er bij : « Het vervolg bevat nog slechts enkele schrapjes, teenemaal onleesbaar, waarschijnlijk door den hoogen ouderdom van het handschrift (!?..) » (1). Zoo trok de kluchtspeler zich nog met een kluchtig woord uit den slag.

De *Gedichten*, zoowel als *Luit en Fluit*, werden over het algemeen bij hun verschijnen op lof onthaald. Tegen laatstgenoemden bundel rees er toch ook eene bijtende, en laat ik het zeggen, smadelijke critiek op. Of deze van bezadigde, dan wel van partijdige rechters uitging, laat ik onbeslist. Zijnerzijds schreef Nolet de Brauwere : « Wel mist men in 't laatste keurgewrocht eene nieuwe reeks dier « Suverlike Liedekens », welke den « Gedichten » tot sieraad strekten ; — want in Midden-Nederlandschen, even goed als in Oud-Classieken of modernen versbouw gevoelt de eerw. heer Daems zich vol-

---

(1) *Kempenland*, 1867, nn. 19, 22, 25.

slagen te huis. — Maar beide boekdeelen ademen evenzeer eene hoogst christelijke, zegge katholieke strekking. Dat nu tegenvoeters van sterk uiteenloopende meening — vrijdenkerij of ultra-streng Calvinistische dweepzucht, volgeling van Darwin of van den vromen broeder Vingerlingius, de « *Luit* » veroordeelen : zulks ijkt ten overvloede het spreekwoordelijke : *Les extrêmes se touchent*. Zoo mede, dat stukken, gewijd : « Aan wien 't schoentje past », den schoenpassenden voet ergens wringend knellen, wettigt oogenschijnlijk het bijtend kermen tegen die bijtende satirieke en diep nijpende « Fluit » (1).

Buitendien stond de criticus van den *Amsterdammer* (2) niet alleen, die, volgens den gevonnisde zelven : « 't maar niet kon verduwen, dat het boek zóó samengesteld is uit ernst en klucht, heilig en humor, enz., met een woord, dat « Luit en Fluit », Luit en Fluit is en niet Luit solo en solo Fluit. » — Tot zijne verontschuldiging voegde de guitige dichter er bij : « Ja, wat wil ik er aan verhelpen? Ik beoefen de poëzie slechts als uitspanning, en mijn poëtische inboedel is niet ruim genoeg, om een tweespan te bezigen voor den ernst alleen, en een kermiswagen voor den humor afzonderlijk. Zooals mijn celletje, is mijn bundel : ik kan mijn Jezus met zijne Lieve Moeder niet aan de deur

(1) *De Vlaamsche school*, 1884, blz. 143.
(2) In 't nummer van 28en December 1884.

werpen, omdat er ook eenig portretje in hunne buurt hangt. Om op de vorige figuur terug te komen, ik rijd de wereld door als de barakman, wiens rijtuig een huis op wielen is waarin hij zijne poppen bergt, naast zijne kinderen, naast al wat hem dierbaar is » (1).

Mijns dunkens, trof een schrijver in *Rond den Heerd* het juiste woord : « ... moet ik geheel mijn gedacht uiten, dan moet ik zeggen, dat kanunnik Daems best gelukt in 't gene onze voorouders de *Sotternie* heetten. Daarin is hij meester. Zelfs is hij nu en dan een keer geestig, waar men 't niet en zou moeten verwachten, en 't niet gaarne en vindt. Nu, dat is de trant van zijn geest, en hij en moet niet meer dan iemand el zijn eigen zelven afleggen om te trachten iemands anders te zijn. Als hij mag « fluiten », is kanunnik Daems een vreeselijke kerel » (2).

Die vreeselijke, maar niet minder goelijke kerel, bleef ten slotte, denk ik, den raad gedachtig van zijn vriend, Mgr. P. Claessens, die op zijne *Gedichten* reeds schreef :

..... laat Zoïlen krassen
Gij zijt er tegen opgewassen.

(1) Brief van S. Daems aan Hilda Ram.
(2) *Rond den Heerd*, 26 October 1884, nr 43.

Wien het verwonderde, dat kanunnik Daems niet eens zijne talenten beproefde in uitvoeriger dichtwerk, zij tot antwoord wat hij eens schreef aan eenen zijner vertrouwelingen : « Men klaagt, omdat ik liedjes maak, die mij geenen tijd kosten, vermits ik ze maak op mijnen weg naar Meerbeek, en die goed, ja, goed stichten. » In dien tijd deed hij geregeld op Zon- en feestdagen als hulppriester, te Westmeerbeek, den morgendienst, zooals in volgende jaren te Voortkapel, te Zammel en te Oosterloo. — En verder : « Men zegt mij : Schrijf ernstiger dingen, geef werken van langeren adem ; ik heb daar weinig op te antwoorden, maar 't is beslissend : Bezorg mij den noodigen tijd, vind mij eenen uitgever... Maar ten slotte, wat wilt ge? Sommigen verwijten mij, dat ik niet meer schrijf; anderen, dat ik het te veel doe. »

Alles wel ingezien, was het waarheid wat hij zegde. Liedjes maken en dichten kostte hem geen tijd, tenzij dien, welken hij aan rust en uitspanning ontwoekerde. — Hij deed dat op zijnen weg, waar inderdaad het zoo vaak voorbijgetrokken riviertje hem den zang op de lippen riep :

O mijn lieve zilvren Neeth
Die mijn oor zoo graag hoort klaatren...... ;
(D. V. blz. 25) (1).

waar hij zijns « Susterkens Capelleken » lief kreeg :

Sint Dimphna hiet die maghet rein ;
(G. blz. 117).

---

(1) De letters tusschen haakjes verwijzen naar de dichtbundels: D. V. = *Deugd en Vreugd ;* G. = *Gedichten ;* L. F. = *Luit en Fluit.*

waar hij een praatje hield met het : *Bloemeken naast de baan*, (L. F. blz. 50), enz.; — hij deed dat aan tafel, waar hij niet zelden zat te zinnen op het vers, dat hij op het einde van het maal of bij andere gelegenheid zou voordragen ; — hij deed dat, waar dan ook — naar gelang der omstandigheden — een dichterlijke vonk door zijnen geest sprong.

Daems' dichterlijke voorraad dient daarbij wonderwel tot toelichting van diens leven, zooals zijn leven zelf tot commentaar verstrekt aan zijn werk. Elk stuk is als eene bladzijde van zijn dagboek, herinnerend aan het geziene, het gehoorde, het om hem voorgevallene, het mede beleefde, dat zijn opmerkzamen geest, zijn fijngevoelig hart getroffen had. De gewaarwordingen der ziel vertolkt het lied, en ware het noodig en doenbaar de poëzie van den kanunnik, over het algemeen beschouwd, met één woord te bepalen, ik noemde ze liefst *subjectief*. Tot volmaakter kennis van den mensch, zij een vluchtig overzicht toegelaten.

Voor al het schoone der natuur heeft de dichter oog en oor en hart; maar wat hem daarin bekoort, is niet zoozeer het zinnenstreelende dan het geestverheffende. In het : *Aan een vallend blaadje* (G. 38), — *Daar is een lied* (G. 14), — *O mochtic eens een voghelken sijn* (G. 179), spreekt een diep godsdienstig gemoed, dat in de schepselen gewrochten ziet van Gods macht, gaven zijner goedheid,

afschaduwingen zijner heerlijkheid, uit welke hij eene stem hoort opgaan ter eere des Scheppers en welke hem nopen tot hooger betrachting. (1) Overeenstemmend niet alleen met den stand van den schrijver (2), maar veel meer met zijne innigste gevoelens, zijn tal van gedichten van ascetischen aard, ter vereering van al wat voor wel begrepen godsvrucht vereerenswaardig is.

Is Daems soms scherp hekelend in proza en in dicht, nooit toch is het op personen gemunt, — daar was hij te menschlievend voor, — maar alleen op de dwalingen, welke hij in anderen betreurde. Met de hand op het geweten mocht hij verklaren, zelfs ten opzichte van hen, die ontvangen diensten met ondank vergolden : « God dank! ik bemin al mijne medemenschen, en er is nog altijd al te veel in de wereld van dat leelijke ding, welk men haat heet, zonder dat ik er mijnerzijds nog eene dosis meer van *fabrikeer.* » Volkomen argeloos, mistrouwde noch verdacht hij iemand van boos opzet; verdraagzaam met politieke tegenstrevers, gemeenzaam en spraakzaam met eenieder zonder onderscheid, was hij ook allemans vriend.

Heeft de dichter, en te recht eenige voorliefde, het is op de eerste plaats voor den armen man. In *De vastenavond der arme vrouw* (D. V. 30), *Het*

---

(1) Vglk *Bloemkrans. Taal- en letterkundige studiën*, IX, blz. 118. Tilburg, 1891.

(2) Dr P. A. T. in de *Dietsche Warande*, 1880.

bedelend kindeken (ib. 43), *Liefdadigheid* (ib. 86), *De aalmoes* (ib. 88), *Arm en rijk* (L. F. 89), *Van een arm kindeken* (G. 41), enz., wil de edelhartige menschenvriend in anderen het medelijden met den noodlijdende overstorten, dat hij zelf gevoelt, en tevens den beproefde tot gelatenheid aansporen.

Het ware overbodig te wijzen op de rijke verscheidenheid der lierzangen van den vromen kloosterling ter verheerlijking van zijn geliefd Tongerloo; der huldebetoogingen van den nederigen onderdaan, voor wien elke overheid heilig was, aan zijne oversten. Het onderwerp mocht dan ook al dikwijls hetzelfde zijn, steeds heeft zijne lier nieuwe tonen; voor de oudere zangen moeten de jongere niet onderdoen; hoe schoon het geestdriftig *Lied der Linden* (1), *De Kongozending* (2), de forsche *Treurzang bij de benoeming en de wijding van... Mgr Th.-Lud. Heylen tot Bisschop van Namen* (3)!

Ter gelegenheid van laatstgemeld stuk schreef Hilda Ram aan den dichter : Wat schoone verzen zijn dat, die ge me te lezen geeft! Ze komen zoo recht uit het harte en gaan er zoo diep in. Gij hebt er zelden schooner gemaakt. Wat is gedachtenpoëzie toch verre boven woordenpoëzie!... » (4) De lezer oordeele zelf in hoeverre hij met de begaafde dichteres instemt :

---

(1) Gedrukt ter perse der abdij, en in het *Belfort*, 1891.
(2) Drukkerij der abdij, 1898.
(3) *Ibidem*, 1899.
(4) Brief van 10 Jan. 1900.

Een treurzang bij dit feest!... Och, ja! hoe zou
Het anders toch, waar 't hart in diepen rouw
Het speeltuig voert?

Gij, juich, o Kerk van Namen;
Gij, geef het sein en roep uw kindren samen.
O weduw, smijt, smijt af uw rouwgewaad,
En smuk u op, en praal in feestsieraad;
Laat vaandels waaien over straten, wallen,
Laat klokken bommen, laat klaroenen schallen,
En galme 't lied — het zegelied alom:
« Hij komt, hij komt, mijn nieuwe Bruidegom! »

Juich, Namen, juich! Uw kindren zijn geen weezen,
Gij zijt geen weduw meer; want uitgelezen
Een Vader komt. Uw rouwtijd is voorbij:
Juich, Namen, juich, gij moogt te recht.
Maar wij!...

Wij?... Ach, voor ons is 't uur van rouw gekomen:
Ons werd een Vader teergeliefd ontnomen....
En wat hij was — dat zeggen we u niet, neen!
Dat kunnen we u niet zeggen. Ons geween
Alleen vertolkt wat wonde werd geslagen
Aan 't minnend hart, waarin hij wordt gedragen,
Gevierd, geliefd als zonder paal en perk,
En waar gij hem uit rooft, gij wreede Kerk!...

O Kongo, met uw zengend zonneblaken,
Uw wouden, uw moerassen en uw laken,
Waar dood in huist, die 't levensoffer vraagt
Van wie zich stout op uwen bodem waagt.
O Kongo, Kongo, zie! grootmoedig tartten
Sint Norbrechts zonen voor het heil der zwarten
't Gevaar en hadden voor der zwarten heil
Hun land, hun rust, hun kracht, hun leven veil.
Zij gingen heen — de helden! — en zij vielen.
De smart was groot, die vlijmend onze zielen
Doorsneed; maar, Kongo, toch gij vergt alleen
Ons leven, en geen onzer aarzelt — neen! —
Om dat zijn leven voor uw heil te geven....

Gij, Namen, eischt het *leven van ons leven* :
Gij eischt de ziel van Tongerloo's abdij...
Vraag wat gij wilt, behalve Hem — en wij,
Grootmoedig zullen wij het offer plengen,
Hoe zwaar ook, welk u heul en heil kan brengen;
Maar Hem?.. Laat Hem toch hier! Eisch Hem niet af,
Den Vader, dien de Hemel zelf ons gaf!

Vergeefsche klacht! Want Rome heeft gesproken.
God gaf, God nam. De banden zijn verbroken,
In 't vuur van liefde en dankbaarheid gestaald.
Treur, Tongerloo, waar Namen zegepraalt!

O Leo, Paus! de hemelingen weten 't
Hoe vast de trouw aan uwen troon ons ketent:
Uw wensch is wet, omdat gij Petrus zijt.
Vraag wat gij wilt: ons al is u gewijd;
Doch 't zwaarst der offers, dat we u kunnen geven —
'tIs 't leven niet, 't is 't leven van ons leven :
Wie ook Hem vroeg, den Vader, dien God gaf, —
Vroegt gij Hem niet, wij stonden Hem niet af.

Doch Leo sprak : de Hemel heeft gesproken.
God gaf, God nam. Worde ook ons 't hart gebroken,
Geplengd zij 't offer! 't *fiat* zij gezegd!
Maar treuren doen we, en treuren is ons recht.

En 't is ons recht, een woord u toe te spreken,
O Namen, één nog — heet het, dreigen, smeeken,
Of hoe 't u lust, wij heeten 't recht en plicht —
En hoor dit laatste woord, tot u gericht:

Wij staan Hem af, die ons gelukkig maakte,
En zelf 't geluk in onze liefde smaakte;
Wij schenken wat ons sticht het kostbaarst had,
En vragen niets voor dien onschatbren schat,
Dan slechts dit ééne: Moog hij 't nooit betreuren,
Dat hij moest heengaan! want zou dàt gebeuren,
Werd lijden, door uw schuld, zijn levenslot,
Wee u! wij eischten rekening voor God!
Bemin hem dus, zooals wij hem beminden;
Dat Hij in Namen moge 't heil hervinden
Van Tongerloo. 't Stilt onze droefenis,
't Is ons geluk, zoo Hij gelukkig is.

Kloosterplicht breekt de banden des bloeds niet, maar loutert ze. De Norbertijner is ook immer gedachtig wat hij zijnen naastbestaanden schuldig is. Vaders patroonfeest geeft onder andere aanleiding tot het dichten van *Vitalis van Milaan* (L. F. 118), en bij diens afsterven vloeit ongemaakt de treurzang : *Mijn Vader* (G. 31) uit het hart van den rouwenden zoon. — *Welkom! kleine* (G. 10), galmt het bij de geboorte van den eersteling zijner zuster; bij de wieg van het tweede kind, wordt *Aan Mietje* (G. 32) de les gespeld door heer-oom, die bij het eerste-Communiefeest van zijn neefje (1) toch zoo gemoedelijk zal komen vertellen *Van een kettersch Kindeken* (G. 92), weinige dagen te voren in eene kostschool gezien :

..... het lag daar zoo schoon —
Het stervende kind, — als een Engel.
Nog rozig was 't mondje, maar blank was de koon;
Het streed met den dood, en het was toch zoo schoon!
Een bloempje geknakt op zijn stengel.

Tot het bedrijvige van Daems' rusteloos leven behoort zijne zeer drukke briefwisseling met de vele zielen, wier gids en wijze leidsman hij was in het geestelijk leven; — met tal van kunstbroeders, oudere en jongere; — met eene niet minder talrijke schaar bevrienden. Eene wezenlijk drukke was het, en hij had er waarlijk geene schuld aan,

---

(1) Jozef-Maria Verachtert, heden advocaat te Geel en lid van de Bestendige Deputatie der provincie Antwerpen.

dat menigeen weken en weken op een antwoord moest wachten, waarin dan ook tot verschooning gewezen werd op den stapel brieven, die nog onbeantwoord lagen. Wat hij dan eindelijk schreef waren doorgaans voortreffelijke voorbeelden van briefstijl. Nu en dan werd ook een vriend met een berijmd epistel vereerd. Eenige uit den tas zijn opgenomen in de dichtbundels, zooals de dankbare hulde aan zijn dokter : *Bistouri en Cie* (L. F. 41), de gelukwensch : *Aan het ridderkruis van...* (L. F. 36), het geestig epistel : *Steek nooit een stok in 't wiel* (L. F. 123), de raadgeving *Aan den Jongen dichter* C. W. (L. F. 82).

En zou de volbloedige Vlaming ook niet een lied hebben ter eere zijner moedertaal? Ja, en meer dan een; het borrelde uit zijn hart als hij zong :

Wij zingen, en wij zingen Vlaamsch.
Wat! onze taal verzaken,
Den roem des Nederlandschen naams,
Om voor de vrees eens vreemden blaams
Een wantaal uit te braken?.....
O neen, o neen, wij zingen Vlaamsch.
Onze zang (D. V. blz. 5).

En elders, zooals bij den aanvang dezer schets reeds vermeld is :

Hoe minnic di, o Dietsc, mijn Tale!
Du waers, so mine moeder sprac,
So soet als 't liet der nachtegale
Die singhen up den groenen tac.

O Dietsce tale
  So claer ende hel
Als een kerstale
  Di minnic wel!
O mijn Dietsc (G. 181).

« Di minnic wel! » Ja, hij minde ze, en zijne liefde was geene platonische, maar eene werkelijke. « Vergeten wij het niet, zegde hij, onze taal vergt van ons *hare* eigene rechten, en die zijn, onder meer, onze kennis, onze beoefening, onze hoogachting, onze eerbied, laat ik het zeggen, onze eeredienst... Wij moeten de kennis, de ontwikkeling, den bloei onzer schoone moedertaal op alle wijzen bevorderen » (1). Zijne liefde dreef hem rusteloos naar immer grondiger kennis en kundiger beoefening; terwijl hij zich innig verblijdde om de snelle vorderingen der taalwetenschap op onze dagen, deed het hem leed, dat de stramme jaren hem niet toelieten er mede in den stap te gaan.

Wars van ongezond particularisme, overdreven taalzuivering, willekeurige woordensmederij, ontijdige spellinghervorming, kleefde hij ter liefde der eenheid, zoo noodig tot den bloei der taal, volgaarne de stelsels aan van gezaghebbende mannen, zelfs waar hij ze in bijzondere gevallen minder goedkeurde; en waar hij er tegen in ging, dan was 't, zegde hij, uit onwetendheid of onoplettendheid.

---

(1) *De Vlaamsche Beweging*. Voordracht gehouden voor den *Nederduitschen Bond* van Antwerpen. In het *Belfort* 1892. In de *Sprokkelingen* blz. 23 en volg.

Dat door oefening en studie Daems uitmuntend was toegerust voor Kunst- en Lettercritiek, moge eenigerwijze voor eenieder blijken uit de stalen zijner werkzaamheid op dat gebied, in de *Sprokkelingen* openbaar gemaakt; maar wat geheim, althans minder gekend bleef, was de hulde aan zijne bekwaamheid in dit vak gebracht door een groot aantal schrijvers en dichters van naam, die er van hielden hun werk aan zijne beoordeeling en aan zijne verbeteringen te onderwerpen vooraleer het aan het licht te brengen. Dit was, bij zooveel ander, nieuw voedsel voor de bedrijvigheid van den immer dienstvaardige, die wel eens met gegronde reden kon tegenstribbelen, waar hem een dienst werd gevraagd, maar, tot zijn nadeel, geen weigeren kende.

Den wijzen oordeelkundige erken ik nog in de aanteekeningen, door hem gemaakt bij het lezen van andermans lettervruchten, vooral van die, waarover hij oordeelen moest als lid van den Keurraad, ingesteld voor de toewijzing van den vijfjaarlijkschen prijs voor Vlaamsche letterkunde. Tweemaal werd hem die eervolle last opgedragen, namelijk voor het 8e (1885 tot 1889) en het 9e (1890-1894) tijdvak. Zijne aanteekeningen volstaan — zonder dat het noodig zij den sluier op te lichten, die het geheim der besprekingen van den Keurraad omhult, — om te weten, hoe nauwgezet en onpartijdig, maar ook ten koste van welke vlijtige en oordeelkundige studie, hij in geweten aan zijne zending beantwoordde.

Gansch het leven van den Norbertijner kanunnik achter de kloostermuren kan men samenvatten in twee woorden: godsdienstoefening in hare verschillende uitingen, en arbeid — geestesarbeid namelijk met betrekking tot zijne priesterlijke roeping. Buiten de abdij, in de samenleving, ijvert hij, naar gelang van de omstandigheden, volgens persoonlijke geschiktheid en bekwaamheid en de bevelen der overheid, voor het geestelijk en zedelijk welzijn van den evenmensch.

Bij kanunnik Daems — het hoeft niet verder betoogd — was er vast geen nood voor, dat na den vrij aanzienlijken tijd, aan godsdienstplicht en leeraarsambt besteed, de cel zou openstaan voor verveling. Buiten het klooster was hij de gevierde spreker, die alom op verscheiden terrein, met onverdroten ijver en met kwistige hand, het goede zaad des woords strooide tot veredeling der zielen.

Wat den redenaar mangelde aan kracht en welluidendheid van het spreekorgaan, vergoedde hij ruimschoots door zijne klare, zuivere, vloeiende en meesleepende taal, door de levendigheid der voordracht, de duidelijke voorstelling en ontwikkeling der gedachten, de aantrekkelijkheid der beelden. Ofschoon, waar de plechtigheid zulks eischte, tot verhevener en statiger vlucht goed toegerust, had hij eenen hekel aan den hoogdravenden en gemaakten declamatietoon; doch hij bezat in hooge mate de kunst, altijd natuurlijk, maar met gloed en overtuiging de aandacht te boeien en, met de

schatten zijner kundigheden en ervaring, de edele gevoelens zijner ziel aan anderen mede te deelen.

Hij predikte keer op keer retraites in tal van kloosters, colleges en kostscholen, en waar hij eens geweest was, daar werd de aangename en tevens deugdelijke spreker andermaal verlangd; in sommige gestichten wenschte men, na den vier en dertigsten keer, nog den man te hooren, die zijne wijze lessen altijd op eene nieuwe manier, maar altijd even aantrekkelijk wist in te kleeden. Menige parochiekerk hoorde zijne leerzame onderwijzingen en sermoenen, zoo rijk als verscheiden van inhoud, dikwijls gansch nieuw, soms verrassend van opvatting en vorm. Men zie, bij voorbeeld, in de *Kanselstoffen* de verschillende beschouwingen op den *Dood* (1).

De zoogezeide *Kanselstoffen* zijn over het algemeen de bouwstoffen, gedurende dertig jaar predicatie voor eigen gebruik verzameld; ter pers gelegd op aandringen van velen, met hun bestaan bekend, waaraan de schrijver jaren en jaren aarzelde gehoor te leenen, en dan ten laatste nog enkel tegen dank toegaf, beoogden en hoopten zij niets anders dan een werk van eenig nut te wezen. Van de zeven beraamde reeksen, aan verschillende hoofdonderwerpen gewijd, zagen twee, elke van twee boekdeelen, tot dusverre het licht. Den

(1) *Kanselstoffen*, 1e boekdeel.

wensch bij den aanvang der derde, door den opsteller uitgedrukt, dat — moest hij heengaan vóór de algemeene voltooiing des werks — zijne medebroeders den nog voorhanden zijnden voorraad zoo goed mogelijk zouden voort uitgeven, zal men trachten te vervullen. — En hier zij herinnerd aan een der eerste werkjes van Daems : *Het Lijdend Hart van Jezus*, dat in 1899 zijne vijfde uitgaaf beleefde en in het Hoogduitsch werd vertaald. De hoofdstof daarvan was ontleend aan passiesermoenen, welke hij in zijne vroegste priesterjaren ter abdijkerk had voorgedragen.

Nergens scheen echter de begaafde redenaar meer op zijn terrein, dan in volkskringen : Vrede's, H.-Familie's, patronage's, enz. Daar op het spreekgestoelte verschijnend met den goelijken en gulhartigen glimlach op de lippen, was hij de boeiende voordrachtgever over vreemdsoortige onderwerpen, als waren ze van Abraham à Sancta-Clara afgeluisterd : *Een rare vogel en zijn nest of het geluk op aarde*, *Onze Schoenen*, *Onze Hoeden*, *Onze Meubelen*, *Onze Huisgenooten*, enz., waarvan de voorstelling reeds volstond om de aanwezigen geheel oor te maken; tot uiteenzetting en verklaring werden allerlei geestige zetten en spreekwoorden te pas gebracht. Zoo was hij daar het guitig, gretig aanhoorde, uitbundig toegejuichte *Daemsken*, de snedige *Peeter Klein* van de *Kruiwagens*, de fijngeestige spreker, die zelfs gestorven lachspieren zou doen herleven, en desniettemin zijne toehoorders

naar huis zond met de voedzame stof van een... soms zeer gewoon zedensermoen, maar op zeer ongewone en smakelijke wijze voorgesteld. De zanger van *Deugd en Vreugd* schonk gaarne vermaak, maar wenschte nog veel meer te verzedelijken. En, — om hier even te gewagen van een talent, dat men 't minst zou vermoeden in den vromen kloosterling-priester — wanneer de gezellige man in engeren kring bewijzen gaf eener ongemeene meesterschap in de goochelkunst, dan ook het eenigszins gewijzigd Horatiaansche : *ridentem facere bonum quid vetat?* toepassend, en zijn volk vermakend, wist hij zalige zedelesjes als suikergoed ter verkwikking in de ziel te goochelen. Kortom, hij was het levend en sprekend bewijs, dat kloostertucht nog zoo erg doodend niet is voor vroolijkheid, dat deugd en vreugd samen op de baan kunnen.

Zoo was de godvruchtige Daems tot het einde toe ook de werkzame, de rustelooze, die, ofschoon door zijne oversten van elk ambt ontslagen, zich aftobde, tijd, uur en zichzelven vergetend, zich de noodige rust ontgunde ten believe, ten gerieve, ja ook ten vermake van anderen.

Nolet de Brauwere schreef bij het einde van zijn opstel : *Servatius Daems en diens letterkundige werken :* « Ik heb getracht, naar gelang van mijn

gering vermogen, den op letterkundig gebied zoo veelzijds begaafden Norbertijner aan mijne Landgenooten voor te stellen. Mijnentwege is dit echter geen « kruierij; » schoon de al te zedige dichter, in zijne « Opdracht aan de kruiers », hen spotswijze aanmaant : « Zoo ik niet meer gekruid word, blijf ik, vast en zeker, met Christiaensen en zijn handschrift en met mijne eigene uittreksels op een halven meter hoogte van den voet des bergs der vermaardheid. » Neen, mijn Zeer-Eerwaarde! bedenk dat geene ijdele lofspraak hèm meerderen roem kan bijzetten, wien men met den Latijnschen zanger vrijelijk mag toedichten :

« Mittere carmen ad hunc, frondes erat addere silvis! » (1)

Christelijke liefde verbiedt mij den lofspreker van onoprechtheid te verdenken, waar hij zegde geen kruierswerk te willen doen; het was dus gansch toevallig, althans onafhankelijk van zijne bedoeling, dat juist twee jaar daarna, den 15en Juni 1882, de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde, te Leiden, den Norbertijner opnam in de lijst harer buitenlandsche leden! Zulk eene onderscheiding werd hem ook hier te lande toegekend.

De Koninklijke Academie voor Nederlandsche Taal- en Letterkunde, gesticht bij koninklijk besluit van 8en Juli 1886, werd den 10en October, in naam van

---

(1) *De Wachter*, 1880. *Poëzij en Lettercritiek*, blz. 77.

Z. M. Leopold II, te Gent ambtelijk ingesteld. Eén tweede koninklijk besluit van eerstgenoemden dag had de achttien eerste werkende leden benoemd, waarvan een het lidmaatschap niet aanvaardde. In hare eerste zitting, den 27en October, ging de Academie over tot de verkiezing, ter volmaking van het vijf-en-twintigtal. Kanunnik Daems, door Jan De Laet als candidaat voorgesteld, werd met de volstrekte meerderheid der uitgebrachte stemmen, 11 van 16, verkozen (1).

Hij werd er door zijne ambtgenooten naar verdienste geacht en gezien. In 1899 kozen zij hem tot onderbestuurder en het volgend jaar tot bestuurder. En — ik gebruik de woorden van den hooggeachten heer bestuurder, Prayon-van Zuylen, waardoor hij zijnen medeleden het afsterven ter kennis bracht van den « geliefden collega », van den « trouwen, edelhartigen vriend » : — « Hoe glansrijk hij zich van de hem opgelegde taak — hoogst vereerend ja, maar soms ook netelig en lastig — gekweten heeft, is U allen genoeg bekend en op dat punt ware het overbodig aan te dringen. Eveneens, in den schoot onzer bestendige Commissiën voor Middelnederlandsche Letterkunde en voor Nieuwere Taal en Letteren, waar hij lid van was, onderscheidde hij zich door den gewetensvollen ernst waarmede hij aan besprekingen en werkzaamheden een ijverig aandeel nam » (2).

(1) *Verslagen en Mededeelingen*, 1887, blz. 6.

(2) Zitting van 5 Augustus 1903. *Verslagen en Mededeelingen*, 1903, bladz. 22.

Bij koninklijk besluit van 12en Mei 1900 werd kanunnik Daems ridder benoemd in de Leopoldsorde. De hoogst vereerende, maar ongezochte onderscheiding was den nederigen kloosterling welgevallig, niet zoozeer om haar zelve, maar veeleer omdat de tijding er van hem toekwam, juist op den dag dat de feestcantate werd uitgevoerd, welke hij gedicht had ter eere zijner lieve heilige S. Dimphna.

Den 10 Augustus 1903 huldigde de oud-studentenbond van Herenthals twee zijner leden, onlangs tot doctors in de godgeleerdheid bevorderd. De zeer eerw. kanunnik Muyldermans hield de feestrede. Bij het einde zijner toespraak herdacht hij met weemoed den oud-leerling, een sieraad van den Bond, die zijne tegenwoordigheid op het feest had toegezegd en, eilaas! nu daar niet was.

Tot slot dezer bladzijden, waarin ik trachtte het leven te schetsen van den betreurden Servaas Daems, wat kan ik beter, dan de woorden herhalen, door den heer Muyldermans uitgesproken ter hoogachtende herinnering aan zijnen vriend en collega, wiens waardige plaatsvervanger, als werkend lid der Koninklijke Vlaamsche Academie, hij na weinige dagen zou wezen?

« Waarom, Mijnheeren, sprak hij, moet door mijn laatste woord, nog een rouwkreet in het feestlied geworpen? Gij zult mij dit niet kwalijk nemen; want gij ook allen, oud-studenten van

't geliefd college van Herenthals, gij zoudt vandaag zoo geerne nog de hand gedrukt hebben van dien gezelligen oud-makker, van dien begaafden redenaar en sierlijken dichter, van dien vromen en geleerden priester, de eer en de kroon van Sint-Norbertus-orde in Tongerloo, van onzen gemoedelijken, beminden Servaas Daems, die zoo diep zijne lieve Kempen in het herte droeg, zoo innig zijnen vrienden verkleefd was, zoo fier ging over den bloei en den luister van zijn oud-college, voor allen een zoo levendig voorbeeld was van werkzaamheid en zielenadel. Wat hadde zijn luimig woord, zijne gulden lessen, zijn vroolijk gezelschap ons allen verheugd op dit ure! Scheen hij hier de onontbeerlijke man niet?... God riep hem : zijn aanbiddelijke wil geschiede! »

ACADEMIËN EN ANDERE GELEERDE GENOOTSCHAPPEN, ONDERWIJSGESTICHTEN, ENZ.

met welke de Koninklijke Vlaamsche Academie in letterkundig verkeer is.

Académie royale des Sciences, des Lettres et des Beaux-Arts de Belgique, te Brussel.

Koninklijke Academie van Wetenschappen, te Amsterdam.

Académie royale d'archéologie de Belgique, te Antwerpen.

Provinciaal Bestuur van Gent.

» » » *Antwerpen.*

Rijksarchief, te Brussel.

Hoogeschool van Gent.

» » Brussel.

» » Loven.

» » Luik.

Oudheidkundige Kring van het Land van Waas, te St.-Nicolaas.

Oudheidkundige Kring, te Dendermonde.

Kring der Germanisten bij de Gentsche Hoogeschool.

Idem bij de Hoogeschool van Loven.

Letterkundig Genootschap « Met Tijd en Vlijt », te Loven.

Letterkundig Genootschap « Het Kersouwke », te Loven.

Snellaertskring, te Gent.

Société d'Emulation pour l'étude de l'histoire et des antiquités de la Flandre, te Brugge.

Maatschappij der Antwerpsche Bibliophilen.

Aartsbisdom van Mechelen.

Abdij van Maredsous.

Société d'archéologie, te Brussel.

Cercle archéologique, littéraire et artistique de Malines.

Les Mélophiles, te Hasselt.

Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde, te Leiden.

Koninklijke Bibliotheek van 's Gravenhage.

Provinciaal Genootschap van Kunsten en Wetenschappen, te 's Hertogenbosch.

Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen, te Middelburg.

Friesch Genootschap van Geschied-, Taal- en Oudheidkunde, te Leeuwarden.

Historisch Genootschap, te Utrecht.

Société historique et archéologique dans le duché de Limbourg, te Maastricht.

Pauselijk archief, in het Vatikaan.

Kaiserliche Universit. und Ländes Bibliothek, te Strassburg.

Historisch-litterarisch Zweigverein des Vogesen-Clubs, te Strassburg.

Kongl. Universitets-Bibliotheket, te Upsala.

Hoogeschool te Rijsel.

Door de zorgen van het Ministerie van Binnenlandsche Zaken en Openbaar Onderwijs worden 74 exemplaren der Academische uitgaven verzonden aan gestichten van middelbaar onderwijs : Athenea en Staatsnormaalscholen; aan de bibliotheken der steden Gent, Brugge, Mechelen, Dendermonde, Hasselt, Oudenaarde, Ieperen, Kortrijk, Lier, St.-Nicolaas en Veurne.

—

De Academie zendt een exemplaar van sommige harer uitgaven, met betrekking tot ambachten, aan de bibliotheek van verscheidene volksgenootschappen te Gent, Antwerpen en elders; andere uitgaven worden gezonden aan Nederlandsche letterkundige genootschappen, bekend als daarvan een nuttige gebruik kunnende maken.

INHOUD.

Ve REEKS. — UITGAVEN DER COMMISSIE VOOR NIEUWERE TAAL- EN LETTERKUNDE.

1. **Prudens van Duyse**, door J. Micheels. (Met portret des dichters) (1893), 352 blz. 4,00
2. **Rederijkersgedichten der XVIe eeuw**, door J. Broeckaert (1893) . 1,25
3. **Vak- en Kunstwoorden (Nr 1 Steenbakkerij)** bezorgd door Th. Coopman (1894), x-94 blz. 1,25
4. **Plaatsnaamkunde. Gemeente Bilsen**, door Jef Cuvelier en Cam. Huysmans (1897), 316 blz. 3,00
5. **Onkruid onder de Tarwe.** Proeve van Taalzuivering, door H. Meert (1ste aflevering) 1,00
6. **Inleiding tot de studie der Analytische Scheikunde.** door Dr. A.-N.-H. Biltris en Dr. A.-J.-J. Vandevelde (1899), 107 blz. 1,50
7. **De Rederijkkamers in Nederland**, door Pr. van Duyse, uitgeg. door Fr. de Potter en Fl. van Duyse, (1902) 610 bladz 6,00
8. **Repertorium van de geschriften over de voedingsmiddelen in 1900 verschenen**, door Dr. Vandevelde, 140 blz. — **Idem**, **1901**, 165 blz., elk 1,75
9. **De behandeling der niet beklemde liesbreuken**, door Dr. A. Teirlinck (1902), 72 blz. 1,00
10. **Lijst der in Zuid-Nederland meest gebruikelijke voornamen** (1902), 35 blz. 0,50
11. **Lijst van bij Kiliaan geboekte en in Zuid-Nederland voortlevende woorden, die in de hedendaagsche woordenboeken niet opgenomen of onvolledig verklaard zijn**, door D. Claes (1902), 80 blz. 1,00
12. **Bijvoegsel aan de Bijdrage tot een Hagelandsch Idioticon**, door D. Claes (1904), 324 blz. 3,25

VIe REEKS. — BEKROONDE WERKEN.

1. **Bibliographie der Middelnederlandsche Taal- en Letterkunde**, door L. Petit (1888), xvi-300 blz. (*Uitverkocht.*)
2. **Verhandeling over de verbinding der volzinnen in het Gotisch**, door P.-H. van Moerkerken (1888), 104 blz. 1,50
3. **Het voornaamwoord DU**, door H. Meert (1890), ix-98 blz. 1,50
4. **De klank- en vormleer van het Middeln. dialect der St.-Servatius legende van H. van Veldeken**, door F. Leviticus (1892), 172 blz. . . 2,50
5. **De Belgische Taalwetten** toegelicht door Mr. A. Prayon-van Zuylen, (1ste deel) (1892), 476 blz. (2de deel ter pers). 3,00
6. **Historisch en Critisch overzicht van het Vlaamsch tooneel in de 17de eeuw**, door Osc. van Hauwaert 1893), 102 blz. 1,50
7. **De rol van het « booze beginsel » in het middeleeuwsch drama**, door Ernest Soens, pr. (1893) 144 blz. 2,00
8. **Gebruik der naamvallen, tijden en wijzen in den Heliand**, door J. van de Ven, pr. (1893), vi-238 blz. 3,00
9. **Antwerpen in de XVIIIe eeuw**, door Edw. Poffé (1895), 328 blz. . 3,00
10. **Bastaardwoordenboek**, door J. Broeckaert (1895), xxiii-439 blz. . . 5,00
11. **Vak- en Kunstwoorden** (Nr 2. Ambacht van den smid), bezorgd door Jozef Vuylsteke (1895), 178 blz. (Met platen) 2,25
12. **Klank- en Vormleer van het gedicht van den VII Vroeden van binnen Rome**, door E. de Neef (1896), 85 blz. 1,25
13. **Vak- en Kunstwoorden** (Nr 4. Ambacht van den Metselaar), bezorgd door Alfons van Houcke en Jozef Sleypen (1896), x-486 blz. (met platen) 5,00
14. **Proeve van Oudnederfrankische Grammatica**, door Dr P. Tack (1897), xxvi-116 blz. 1,50
15. **Vak- en Kunstwoorden** (Nr 3. Ambacht van den Timmerman) bezorgd door J. en V. van Keirsbilck (1898), x-547 blz. (met platen) . . 5,00
16. **De Moedertaal. eenig doel- en redematig voertuig der gedachte in Opvoeding en Onderwijs**, door H. Temmerman (1898), 60 blz. . . 1,25
17. **Eene vreemde spraak als voertaal van 't onderwijs**, door A. en Th. van Heuverswyn (1899), 180 blz. 2,00
18. **Vak- en Kunstwoorden** (No 5. Ambacht van den Metselaar), bezorgd door J. en V. van Keirsbiclk (1899), x-406 blz. (met platen) . . . 4,00
19. **De Gallicismen in het Zuidnederlandsch.** Proeve van Taalzuivering, door W. de Vreese (1899), lxviii-662 blz. 6,00

20. Idioticon van het Antwerpsch dialect, opgesteld door P.-Jozef Cornelissen en J.-B. Vervliet, 6 afleveringen (Aanhangsel ter pers), elk
21. De verouderde woorden bij Kiliaan, door J. Jacobs (1899), x-244 blz.
22. De Fransche Overheersching in België, door F. van den Brande (1900), 528 blz.
23. De Handschriften van Jan van Ruusbroec's werken, door Dr. de Vreese (1900), 1ste stuk 4,00. — 2e stuk, eerste afl. (1902) (verdere ter pers)
24. De Fransche Overheersching in België (van 1792 tot 1815), door C. Cortebeeck (1900), 239 blz.
25. Vormleer van het Oudfriesch werkwoord, door J. Jacobs (1900), 278 blz.
26. Vormleer van de taal van Jan van Ruusbroec, door H. Meert (1901), 130 blz.
27. Vak- en Kunstwoorden (Nr 6) Ambacht van den loodgieter en zinkbewerker, door A. van Houcke (1901) (platen), 2 deelen, 986 blz. 10,0
28. Handboek voor Germaansche Godenleer, door E. Soens en J. Jacobs (1902), 230 bladz.
29. Kinderspel en Kinderlust in Zuid-Nederland, met zangwijzen, door A. De Cock en Is. Teirlinck (1902), 1ste deel, 380 blz., 2de deel, 389 blz., 3de deel, 284 blz., 4de deel, 360 blz. (verdere deelen ter pers)
30. Onze Zeil-vischsloepen, door Frans Bly (1902), 146 blz. (met platen)
31. Germaansche Heldenleer, door M. Brants. (1902), 314 blz.
32. De slag bij Kortrijk, door V. Fris (1902), 394 blz.
33. Verhandeling over het nut van de zuivere uitspraak der Nederlandsche taal, door St.-L. Prenau (1903), 240 blz.
34. Geschiedenis van het rijm in de Nederlandsche poëzie van de oudere tijden tot heden, door J. Geurts. (1ste deel, 396 blz., 2de deel ter pers)

TER PERS OF IN VOORBEREIDING.

Vocabulario para aprender Franches Espannol y Flaminco (ao 1520), opnieuw uitgegeven en toegelicht door Dr. Willem de Vreese.
Noël van Berlaimont's Vocabulare (ao 1536), id.
Nederlandsche werkwoorden door samenstellende afleiding gevormd, id.
Die eerste Bliscap van Maria, opnieuw uitgegeven en toegelicht, id.
Gallicismen in het Nederlandsch, met aanwijzing van de zuiver Nederlandsche uitdrukkingen, door H. Meert.
Bibliographisch Woordenboek van de Geschiedenis der Belgische gemeenten, door Fr. de Potter.
Kinderspelen, met zangwijzen, door R. Ghesquiere.
Brieven aan J.-Fr. Willems, toegelicht door J. Bols.
Geestelijke Liedekens aangelegt binnen Doccum CIↃIↃCCLVII, uitgegeven door J. Bols en Fl. van Duyse.
Spieghel van 's menschen behoudenisse van J. van Maerlant, door Edw. Gailliard en K. de Flou.
Zuid-Oostvlaandersch Idioticon, door Is. Teirlinck.
Vergelijkende Klank- en Vormleer der verschillende Middelnederlandsche dialecten, door J. Jacobs.
Onze taal in het Onderwijs, door Gustaaf Segers.

JAARBOEK

DER

KONINKLIJKE VLAAMSCHE ACADEMIE

VOOR

TAAL- EN LETTERKUNDE

1905

NEGENTIENDE JAAR

GENT

A. SIFFER

Drukker der Koninklijke Vlaamsche Academie

1905

UITGAVEN DER KONINKLIJKE VLAAMSCHE ACADEMIE

Ie REEKS.

Jaarboek van 1887 tot 1903, ieder 2,00

IIe REEKS.

1. **Verslagen en Mededeelingen**, van 1887 tot 1902, ieder 4,00

IIIe REEKS. — MIDDELNEDERLANDSCHE UITGAVEN.

1. **De Zevenste Bliscap van Maria.** Mysteriespel der XVe eeuw, uitgegeven door K. STALLAERT (1887), XXXII-116 blz. 2,50
Woordenlijst voor de Zevenste Bliscap van Maria, opgesteld door K. STALLAERT (1888), 141 blz. 0,50
3. **Woordenlijst op de Alexanders Geesten** van JACOB VAN MAERLANT, door L. ROERSCH, 1ste *aflevering* (1888), 68 blz. 1,00
4. **Van de vij Vroeden van binnen Rome**, bezorgd door K. STALLAERT (1889), XX-182 blz. 3,00
5. **Het Roermondsch dialect**, getoetst aan het Oud-Saksisch en Oud-Nederfrankisch, door Dr L. SIMONS (1889), 62 blz. 1,25
Madelghijs' kintsheit, al de gekende fragmenten, bezorgd door Jhr. Mr. NAP. DE PAUW (1889), 208 blz. (met facsimile's) 2,50
Dit s die Istory van Troyen, bezorgd door Jhr. Mr. NAP. DE PAUW en EDWARD GAILLIARD, 4 deelen, met facsimile's (1889-1892) . . . 25,50
8. **Middelnederlandsche Gedichten en Fragmenten**, uitgegeven door Jhr. Mr. N. DE PAUW 1893-1897), 3 afl., elke 2,00
9. **Kalender en Gezondheidsregels**, door P. ALBERDINGK THIJM (1893), 66 blz. 1,25
10. **De Keure van Hazebroek**, door EDW. GAILLIARD (1894-1899), 4 deelen, (5e en laatste deel ter pers) elk 5,00
11. **Middeln. geneeskundige Recepten en Tractaten, Zegeningen en Tooverformulen**, uitgegeven door Dr DE VREESE (1894), XII-144 blz. 2,00
12. **Beschrijving van Middeln. handschriften die in Engeland bewaard worden**, door K. DE FLOU en EDW. GAILLIARD (1895 en 1896), 3 bd., elk . 2,00
13. **Beowulf**, Angelsaksich volksepos, vertaald in stafrijm en met inleiding en aanteekeningen voorzien, door Dr. L. SIMONS (1896) 355 bl. . . . 4,00
14. **Hennen van Merchtenen's Cornicke van Brabant** (1414), uitgegeven door GUIDO GEZELLE (1896), 235 blz. 3,00
15. **Jehan Froissart's Cronyke van Vlaenderen**, getranslateert uuten Franssoyse in Duytscher tale bij Gerijt Potter van der Loo, in de XVe eeuw, uitgegeven en toegelicht door Jhr. Mr. NAP. DE PAUW (1898), 2 deelen 1252 bladz. (derde deel ters pers) 11,00
16. **Ypre jeghen Poperinghe**, Gedingstukken der XIVe eeuw nopens het laken, uitgeg. door Jhr. Mr. NAP. DE PAUW (1899), XLVI-320 blz. . . 4,00
17. **Bouc van der Audiencie** (Raad van Vlaanderen), door **Jhr. Mr. NAP. DE PAUW**. Eerste stuk (1901), XXI-612 blz. (2e stuk ter pers). 5,00
18. **Die bedudinghe naden sinne van Sunte Augustijns Regule**, uitgegeven door K. DE FLOU (1901), XXIII-277 blz. 3,00

IVe REEKS. — UITGAVEN DER COMMISSIE VOOR GESCHIEDENIS, BIO- EN BIBLIOGRAPHIE.

1. **Alphabetische lijst van namen der in België geboren Nederl. schrijvers, dienende tot het samenstellen van de Biographie der Zuidned. schrijvers**, door FR. DE POTTER, 524 blz. (*niet in den handel*).
2. **Vlaamsche Bibliographie** (1830-1890), door FR. DE POTTER (1893-1902), 4 afleveringen (deel 1890-1900 ter pers), ieder 5,00
3. **Catalogus van de Bibliotheek der K. Vl. Academie voor Taal- en Letterkunde** (1898), door FR. DE POTTER (nieuwe uitgave ter pers) . . 5,00
4. **Leven en Werken der Zuidnederlandsche schrijvers** (1e en 2e aflev.) (verdere afleveringen ter pers), elk 1,25
5. **Korte staatkundige geschiedenis van het Iersche volk, door Mr. A.** PRAYON-VAN ZUYLEN (1902), 504 blz 5,00
6. **Bibliographie van den Vlaamschen Taalstrijd**, door TH. COOPMAN en J. BROECKAERT (1787-1844), eerste deel, 338 blz. (2e deel ter pers) . . . 3,50

JAARBOEK

DER

KONINKLIJKE VLAAMSCHE ACADEMIE

VOOR

TAAL- EN LETTERKUNDE.

JAARBOEK

DER

KONINKLIJKE VLAAMSCHE ACADEMIE

VOOR

TAAL- EN LETTERKUNDE

1905

NEGENTIENDE JAAR

GENT

A. SIFFER

Drukker der Koninklijke Vlaamsche Academie

1905

JANUARI

Lauw- of Sneeuwmaand.

● N. M. Donderdag 5. — ☽ E. K. Vrijdag 13. — ☺ V. M. Zaterdag 21. — ☾ L. K. Zaterdag 29.

1	Zond.	*Besnijdenis des Heeren*, ss. Euphrosia, Osmund
2	Maand.	ss Adelard, Concordius, Aspaas, Macarius
3	Dinsd.	ss Genoveva, Cirijn, Florens, Salvator, Jan
4	Woensd.	ss Gregoor, Pharahilde, Benedicta, Rigobert
5	Donderd.	ss Telesphoor, Simeon, Edward, Amata, Januari
6	Vrijd.	*HH. 3 Koningen*, ss Balthazar, Kasper, Melchior
7	Zaterd.	ss Tilio, Wittekind, Reimond, Polyant
8	Zond.	ss Gudula, Luciaan, Erard, Palladius, Aldrik
9	Maand.	ss Marcellinus, Benedict, Willem (van Dongelberg)
10	Dinsd.	*Plechtigheid van HH. 3 Koningen*, s Agatho
11	Woensd.	ss Hyginus, Honorata, Hortensius, Theodos
12	Donderd.	ss Arcadius, Valentiniana, Cesaria, Probus
13	Vrijd.	ss Veronica, Godfried, Leontius, Remeeuws
14	Zaterd.	ss Hilarius van Poitiers, Felix (van Nola)
15	Zond.	ss Paulus, Maurus, Emebert, Isidoor, Ida
16	Maand.	ss Marcel, Priscilla, Bonus, Habarus
17	Dinsd.	*Plechtigheid van den HH. Naam Jezus*, s Antoon
18	Woensd.	ss Pieters-Stoel te Rome, Prisca, Wolfred
19	Donderd.	ss Canutus (Knuut), Maria van Betanië, Dagobert
20	Vrijd.	ss. Fabiaan, Sebastiaan, Celidonia
21	Zaterd.	ss Agnes, Meinraad, Fructuosus, Epiphanes
22	Zond.	ss Vincent, Anastaas, Walter
23	Maand.	*Trouwdag van Maria*, ss Emerentiana, Hildefons
24	Dinsd.	H. Familie, ss Timotheus, Babylas, Philo
25	Woensd.	Bekeering van den h. Paulus, s Apollonius
26	Donderd.	ss Polycarp, Bathilda, Paula, Alfons, Xenophon
27	Vrijd.	ss Joannes-Chrysostomus, Jan Guldemond, Vital
28	Zaterd.	ss Cyril, Juliaan, Karel (de Groote), Reinout
29	Zond.	ss Frans van Sales, Valerius, Constant
30	Maand.	ss Aldegondis, Martina, Bathilde, Felix (paus)
31	Dinsd.	*Septuagesima*, ss Petrus-Nolascus, Marcella

FEBRUARI

Sprokkel- of Regenmaand.

● N. M. Zaterdag 4. — ☽ E. K. Zondag 12. —
🌕 V. M. Zondag 19. — ☾ L. K. Zondag 26.

1	Woensd.	ss Ignaas, Sigebert, Eubert, Ephrem
2	Donderd.	*O. L. V. Lichtmis*, ss Heracliet, Adelbald
3	Vrijd.	ss Blasius, Berlinde, Celsa, Azarias
4	Zaterd.	ss Andreas-Corsinus, Joanna, Rembert (v. Torhout)
5	Zond.	ss Agatha, Adela, Bertolf, Bertrada
6	Maand.	ss Amand, Dorothea, Vedast
7	Dinsd.	*Sexagesima*, ss Romuald, Gonzalf, Theodoor
8	Woensd.	ss Joannes van Matha, Werner
9	Donderd.	ss Appolonia, Ansbert, Nicephoor, Hippias
10	Vrijd.	ss Scholastica, Willem, Paschaas
11	Zaterd.	ss Severijn, Desideer, Adolf, Ceciliaan
12	Zond.	ss Eulalia, Melitius, Claudiaan
13	Maand.	ss Juliaan, Gregoor, Gijsbrecht
14	Dinsd.	*Quinquagesima*, ss Valentijn, Poliaan
15	Woensd.	ss Faustijn, Jovita, Melis
16	Donderd.	ss Juliana, Maxima, Secundus, Isaïas
17	Vrijd.	ss Evermodus, Donaas, Silvijn, Mariana
18	Zaterd.	ss Simeon, Constantia, Zephyrina, Claudius
19	Zond.	ss Bonifaas, Gabinius, Beatus
20	Maand.	ss Eleutherius, Eucherius, Irenæus
21	Dinsd.	*Quadragesima*. ss Pepijn van Landen, Vitalius
22	Woensd.	s Pieters-Stoel te Antiochië, Margareta van Cortona
23	Donderd.	ss Petrus-Damianus, Leonora, Martha
24	Vrijd.	*Quatert*. ss Mathias (apostel), Marcellina, Modest
25	Zaterd.	ss Walburgis, Gothard, Adelm, Adeltrudis
26	Zond.	*Quatert*. ss Porphyrius, Alexander, Leonius
27	Maand.	*Quatert*. ss Leander, Gelaas, Honorina
28	Dinsd.	*Reminiscere*. ss Romanus, Basilia, Ermina

MAART

Lente- of Dorremaand.

● N. M. Maandag 6. — ☽ E. K. Dinsdag 14. —
🌕 V. M. Dinsdag 21. — ☾ L. K. Maandag 27.

1	Woensd.	ss Albijn, Rogier, Sigismond, David
2	Donderd.	ss Karel (de Goede), Absolon, Marnan, Simplicius
3	Vrijd.	ss Frederik, Cunegondis, Camilla, Emerit
4	Zaterd.	ss Casimir, Lucius, Archelaus, Æneas
5	Zond.	ss Adriaan, Theophiel, Oliva, Theophania
6	Maand.	ss Coleta, Fridolijn, Vibiaan, Balrod
7	Dinsd.	ss Thomas (van Aquinen), Victorina
8	Woensd.	*Aschdag*. ss Joannes de Deo, Philemon, Herenia
9	Donderd.	ss Francisca, Reinhard, Gregoor
10	Vrijd.	de HH. 40 Martelaren te Sebaste, Himelein
11	Zaterd.	ss Angela van Foligno, Heraclius, Constantijn
12	Zond.	ss Gregoor (de Groote), Rosina, Nestor
13	Maand.	ss Euphrasia, Dionysia, Patricia
14	Dinsd.	ss Mathildis, Alfried, Frontina, Arnout
15	Woensd.	ss Longinius, Nicander, Walt., Abraham (her.)
16	Donderd.	s Heribert, Eusebia, Castor, Cyriacus
17	Vrijd.	ss Gertrudis, Patricius, Jozef van Arimathea
18	Zaterd.	ss Gabriël (aartsengel), Ingenua, Alexander
19	Zond.	ss Jozef, Jozefina, Amant, Sibilla
20	Maand.	ss Wulfran, Ambroos, Joachim
21	Dinsd.	ss Benedictus (1e abt), Amator, Angelica
22	Woensd.	ss Catharina (van Zweden), Eelko, Pauwel
23	Donderd.	ss Victorianus, Fidelis, Benedict
24	Vrijd.	ss Simeon, Adhemar, Areteman, Irenæus
25	Zaterd.	*O. L. V. Boodschap*, ss Humbert, Einhard
26	Zond.	*Oculi*, ss Ludger, Emmanuël, Felix
27	Maand.	ss Rupertus, Lazarus, Augusta
28	Dinsd.	ss Sixtus, Malchus, Priscus, Gilbert
29	Woensd.	ss Gelukz. Eustaas, Berthold, Jonas, Ludolt
30	Donderd.	ss Quirijn, Regulus, Liberata
31	Vrijd.	ss Cornelia, Benjamin

APRIL

Ooster- of Grasmaand.

● N. M. Dinsdag 4. — ☽ E. K. Woensdag 12. —
◯ V. M. Woensdag 19. — ☾ L. K. Woensdag 26.

1	Zaterd.	ss. Hugo, Alexandra
2	Zond.	*Lætare*. ss Frans a Paulo, Genoveva
3	Maand.	ss Rijkhard, Alexandrina, Tyro
4	Dinsd.	ss Isidoor, Quintiliaan, Hilzebert
5	Woensd.	ss Juliana, Vincent (Ferr.), Silvia, Eva
6	Donderd.	ss Celestijn, Sixtus I, Faustina, Willem
7	Vrijd.	ss Herman-Jozef, Clotarius, Albrecht
8	Zaterd.	ss Walericus, Perpetuus
9	Zond.	*Passiezondag*. ss Waldetrudis, Hugo, Dotto (abt)
10	Maand.	ss Mechtildis, Macarius (bisschop)
11	Dinsd.	ss Leo (de Groote), Eliza, Godebesta
12	Woensd.	ss Julius, Boudewijn, Erkenbod, Sabas
13	Donderd.	ss Ida, Hermengildis, Justijn (de Wijsgeer)
14	Vrijd.	ss Ludwina, Tiburtijn, Valeriaan, Maximus
15	Zaterd.	ss Anastasia, Petrus-Gonzales, Basilissa
16	Zond.	*Palmzondag*. ss Benedictus-Jozef Labre, Joachim
17	Maand.	ss Anicetus, Rudolf, Isidora, Steven
18	Dinsd.	ss Appolonius, Idesbald, Perfectus, Galdijn
19	Woensd.	ss Emma, Bernaard, Leo (IX), Usmar, Werner
20	Donderd.	*Witte Donderdag*. ss Victor, Sulpitius
21	Vrijd.	*Goede Vrijdag*. ss Anselm, Benanus-Simeon
22	Zaterd.	ss Soter, Cajus, Leonidas, Theodoor (Sicea)
23	Zond.	Paschen. ss Gregorius, Geeraard (van Toul.)
24	Maand.	Bescherming van den H. Jozef
25	Dinsd.	*Kruisdag*. ss Marcus, Erminus, Aniaan, Heribald
26	Woensd.	O. L. V. van Goeden Raad, ss Cletus, Marcellinus
27	Donderd.	ss Petrus Canisius (Gel.), Angela, Anastaas
28	Vrijd.	ss Vital, Marcus (evang.), Prudens, Proba
29	Zaterd.	ss Robert, Petrus (mart.), Libert, Gondebert
30	Zond.	*Quasimodo*. ss Catharina (van Senen), Emiliaan

MEI

Bloei- of Wonnemaand.

● N. M. Donderdag 4. — ☽ E. K. Vrijdag 12. —
☺ V. M. Donderdag 18. — ☾ L. K. Vrijdag 26.

1	Maand.	ss Philip, Jacob, Florina, Blandijn
2	Dinsd.	ss Athanaas (de Groote), Patientia, Walbrecht
3	Woensd.	H. Kruisvinding, ss Juvenaal, Antonia, Walter
4	Donderd.	ss Monica, Floriaan, Silvaan, Pacificus
5	Vrijd.	ss Pius V, Angelus, Irena, Hilaar, Mauront
6	Zaterd.	ss Joannes in de olie, Victoriana, Judith, Eadbert
7	Zond.	*Misericordia.* ss Stanislaus, Justiniaan
8	Maand.	ss Michaëls verschijning, Ita
9	Dinsd.	ss Gregoor, Macaar
10	Woensd.	ss Isidoor, Antoon (van Flor.), Job, Gordiaan
11	Donderd.	ss Frans van Hieronymo, Eleonora
12	Vrijd.	ss Pancratius, Nereus, Nenaaf
13	Zaterd.	ss Servaas, Dominica, Notalis, Agrippa
14	Zond.	*Jubilate.* ss Bonifaas, Pacomius, Paschalis
15	Maand.	ss Dimphna, Gerebern, Sidroon
16	Dinsd.	ss Joannes-Nepomucenus, Ubald, Hippolita
17	Woensd.	ss Paschalis, Gijzelbrecht, Fabius
18	Donderd.	ss Venantius, Felix van Cant., Hippolyt, Erik
19	Vrijd.	ss Petrus-Celestinus, Ivo, Prudentiana
20	Zaterd.	ss Bernardijn (van Senen), Godwald
21	Zond.	*Cantate.* ss Polyeuctus, Valens, Idesberga
22	Maand.	ss Julia, Melis, Gabriëlla, Adam, Rita
23	Dinsd.	ss Gerlacus, Desiderius, Emilia, Wijbert
24	Woensd.	O. L. V. Hulp der Christenen, s Joanna
25	Donderd.	ss Gregoor VII, Urbaan
26	Vrijd.	ss Philippus-Nerius, Theodoor, Eleuther (paus)
27	Zaterd.	ss Maria-Magdalena (van Pazzi)
28	Zond.	*Vocem.* ss German (van Parijs), Emiel, Caran
29	Maand.	*Kruisdag.* ss Maximijm, Theodosia
30	Dinsd.	*Idem.* ss Ferdinand III, Felix (paus), Walfstan
31	Woensd.	*Idem.* ss Petronella, Gerlacus, Amelia, Roeland

JUNI

Zomer- Weder- of Braakmaand.

● N. M. Zaterdag 3. — ☽ E. K. Zaterdag 10. —
🌕 V. M. Zaterdag 17. — ☾ L. K. Zaterdag 24.

1	Donderd.	**O. H. Hemelvaart,** ss Pamphilius, Octaaf
2	Vrijd.	ss Marcellijn, Eugeen, Raas
3	Zaterd.	ss Clotildis, Adelbrecht, Genesius, Cecilius
4	Zond.	*Exaudi.* ss Frans (van Caracciolo), Antonia
5	Maand.	Plechtigh. v. h. H. Sacrament, ss Bonifaas, Valeria
6	Dinsd.	ss Norbert, Paulina, Delphina, Aldrik
7	Woensd.	ss Robert, Landolf, Godschalk
8	Donderd.	ss Medard, Gildard, Wilhelmina, Calliopa
9	Vrijd.	ss Primus, Feliciaan, Pelagia
10	Zaterd.	*Vastendag.* ss Margareta, Landrik
11	Zond.	**Sinxen.** ss Barnabas, Amabilis, Rozelina
12	Maand.	ss Basilides, Joannes (van Sahagun), Marijn
13	Dinsd.	ss Antoon (van Padua), Roderik, Adolf
14	Woensd.	*Quatert.* ss Balsilius (de Groote), Quintiaan
15	Donderd.	ss Isfridus, Vitus, Modest, Landelijn, Hilariaan
16	Vrijd.	*Quatert.* ss Lutgardis, Quirijn, Aureliaan
17	Zaterd.	*Quatert.* ss Odulphus, Alena, Reinier
18	Zond.	*H. Drievuldigheidsfeest.* ss Marcus, Margellijn
19	Maand.	ss Juliana, Gervaas, Protaas, Razo, Odo, Alena
20	Dinsd.	ss Silverius, Florentina, Ida, Benigna
21	Woensd.	ss Aloïsius van Gonzaga, Reimund, Demetria
22	Donderd.	*H. Sacramentsdag.* ss Paulijn, Everhard, Albaan
23	Vrijd.	ss Ediltrudis, Aggrippina, Maria van Oignies
24	Zaterd.	ss Joannes-Baptista, Iwan, Simplicius
25	Zond.	ss Willem, Elooi's verheffing, Prosper
26	Maand.	ss Joannes en Paulus, Maxentius, Deodaat
27	Dinsd.	ss Ladislaus, Liebwin, Stephania
28	Woensd.	ss Leo II, Ireneus, Plutarchus
29	Donderd.	*ss Petrus en Paulus.* Beata, Alexia, Aletha
30	Vrijd.	*H. Hart van Jezus.* Gedachtenis van s Paulus

JULI

Hooimaand.

● N. M. Zondag 2. — ☽ E. K. Zondag 9. — ☺ V. M. Zondag 16. — ☾ L. K. Maandag 24.

1	Zaterd.	ss Rumold. Rombout, Guthago, Esther
2	Zond.	O. L. V. Bezoeking, ss Otho, Marciaan
3	Maand.	Plechtigheid van ss Petrus en Paulus, s Hyacinth
4	Dinsd.	ss Bertha, Ulrik, Marten, Flaviaan, Flavia
5	Woensd.	ss Cyrillus en Methodius, Leontina, Zenaïs
6	Donderd.	ss Godelieve, Isaïas, Goard, Tranquillijn
7	Vrijd.	ss Willibald, Wibo, Odo, Edelberga
8	Zaterd.	ss Elizabeth (van Portugal), Kiliaan
9	Zond.	ss Adriaan en Jacob, martelaren van Gorcum
10	Maand.	ss Amelberga, Hilibert, Rufina, Secunda
11	Dinsd.	ss Norbert, Pius I, Benedictus' verheff., Hildof
12	Woensd.	ss Joannes-Gualbertus, Jason, Nabor, Felix
13	Donderd.	ss Anacletus, Hendrik-Dionijs, Mildrada
14	Vrijd.	ss Bonaventura, Izabella van Portugal, Vincent
15	Zaterd.	ss Hendrik, Bernhard van Baden, Zosima
16	Zond.	O. L. V. (van Carmelus), ss Reinhild, Fulrad
17	Maand.	ss Alexius, Arnout, Odilia, Leo (IV)
18	Dinsd.	ss Camilius van Lelis, H. Sacrament van mirakel
19	Woensd.	ss Vincent a Paulo, Arseen, Justa, Aurelia
20	Donderd.	ss Hieronymus-Emilianus, Margriete
21	Vrijd.	ss Praxedis, Daneel, Fastrada, Victor
22	Zaterd.	ss Maria-Magdalena, Wandregisil, Platos
23	Zond.	ss Appolinaris, Liboor, Paschier, Romula
24	Maand.	ss Christina, Nicetas, Aquilina, Anglibert
25	Dinsd.	ss Jacob, Clodesinda, Christoffel
26	Woensd.	ss Anna, Noëlla, Exuperia, Olympius
27	Donderd.	ss Pantaleo, de 7 Slapers gebroeders, Constantijn
28	Vrijd.	ss Nazarius, Celsus, Innocent, Victor
29	Zaterd.	ss Martha, Seraphina, Beatrijs, Callinicus, Odolf
30	Zond.	ss Abdo, Sennen, Rufijn, Donatilla, Ursijn
31	Maand.	ss Ignaas (van Loyola), Germaan (van Auxerre)

AUGUSTUS

Oogst- of Bouwmaand.

● N. M. Dinsdag 1. — ☽ E. K. Maandag 7. —
○ V. M. Donderdag 15. — ☾ L. K. Woensdag 23. —
● N. M. Woensdag 30.

1	Dinsd.	*S. Pieters' banden*, s Eleazar, s Bavo's verheffing
2	Woensd.	*Portiuncula*, ss Alphons de Lig., Gustaaf
3	Donderd.	ss Stephanus' vinding, Nicodemus, Gamaliël
4	Vrijd.	ss Dominicus, Aristarch, Tertulliaan, Euphroon
5	Zaterd.	O. L. V. ter Sneeuw, ss Abel, Cassianus, Oswald
6	Zond.	Gedaanteverandering van Jezus, ss Justus, Pastor
7	Maand.	ss Donaas, Cajetan, Albrecht
8	Dinsd.	ss Cyriacus, Joannes (de Aalm.), Hormisdas
9	Woensd.	ss Romanus, Justijn (van Alex.), Veriaan
10	Donderd.	ss Laurens, Asteria, Sara, Myron
11	Vrijd.	ss Tiburtius, Tibert, Suzanna, Philomena, Goorik
12	Zaterd.	ss Clara, Hilaria, Porchaar, Florimond
13	Zond.	ss Gertrudis, Joannes Berchmans, Hippoliet
14	Maand.	ss Eusibeus, Athanaas, Marcel, Werenfried
15	Dinsd.	**O. L. V. Hemelvaart**, ss Napoleon, Arnout
16	Woensd.	ss Rochus, Hyacinth, Arnout, Arsacius
17	Donderd.	ss Mamas, Benedicta, Bertrand van Cominge
18	Vrijd.	ss Helena, Agapiet, Clara (van Monte-Falco)
19	Zaterd.	ss Lodewijk, Flores, Julius, Magnus
20	Zond.	ss Bernaard, Samuël, Christoffel, Oswijn
21	Maand.	ss Joanna van Chantal, Privaat, Euprepius
22	Dinsd.	ss Timotheus, Joachim (vader van O. L. V.)
23	Woensd.	ss Philip-Benitius, Lupus, Sidoon, Zacheus
24	Donderd.	ss Bartholomeus, Georgius-Limniota, Talionus
25	Vrijd.	ss Lodewijk, Genesius, Hunegonda, Hermes
26	Zaterd.	ss Zephyrijn, Adriaan, Ebbo, Abund
27	Zond.	ss Jozef-Calasanctius, Euthala, Cesar
28	Maand.	ss Augustijn, Hermes, Bibiaan, Juliaan
29	Dinsd.	Onthoofding van den h. Joannes, s Sabina
30	Woensd.	ss Roza van Lima, Fiacrius, Stentor, Felix (mart.)
31	Donderd.	ss Reimond Nonnatus, Izabella, Amaat

SEPTEMBER

Herfst- Evene- Fruit- of Pietmaand.

☽ E. K. Woensdag 6. — ◯ V. M. Woensdag 13. —
☾ L. K. Donderdag 21. — ● N. M. Donderdag 28.

1	Vrijd.	ss Gillis, Gedeon, Nivard, Ammon, Melis
2	Zaterd.	ss Stephanus, Bodeslaas, Agricola
3	Zond.	ss Remaclus, Seraphia, Erasma, Agulf, Thecla
4	Maand.	ss Rozalia, Candida, Hirmingarde, Mozes
5	Dinsd.	ss Laurens-Justiniaan, Bertijn, Alton
6	Woensd.	ss Onesiphorus, Begga, Engelen Bewaarders
7	Donderd.	ss Regina, Hilduard, Clodoald, Willibrord
8	Vrijd.	*O. L. V. Geboorte.* ss Adriaan, Corbiniaan
9	Zaterd.	ss Gorgonius, Omaar, Dorotheus, Stratonus
10	Zond.	*H. Naam van Maria,* s Nicolaas van Tolentijn
11	Maand.	ss Protus, Hyacinth
12	Dinsd.	ss Guido, Albeus, Wonedulf
13	Woensd.	ss Amaat, Flederijk, Maurilius, Lidoor, Franco
14	Donderd.	H. Kruisverheffing, ss Maternus, Rosula
15	Vrijd.	ss Nicomedes, Carolina
16	Zaterd.	ss Cornelius, Cypriaan, Euphemia, Eudita
17	Zond.	*O. L. V. van VII Weeën.* ss Lambert, Hildegaard
18	Maand.	s Joseph a Cupertino
19	Dinsd.	ss Januarius en gezellen, martelaars
20	Woensd.	*Quatert.* ss Eustaas, Philippa, Suzanna, Agapit
21	Donderd.	ss Mattheus (apostel en ev.), Gerolf
22	Vrijd.	*Quatert.* ss Thomas van Villanova, Maurits
23	Zaterd.	*Quatert.* ss Tecla, Linus, Polyxen, Soxius
24	Zond.	O. L. V. der Slaven, s Geeraard
25	Maand.	ss Firmijn, Cleophas, Scipio, Herculaan
26	Dinsd.	ss Cypriaan, Justina, Eusebius, Albaan, Nilus
27	Woensd.	ss Cosmas, Damianus, Hildetrude, Epicharis
28	Donderd.	ss Wenceslaus, Chariton, Cyraan, Exuperius
29	Vrijd.	ss Michaël (aartsengel), Quiriacus, Euphonia
30	Zaterd.	ss Hieronymus, Jeroom, Honorius, Karloman

OCTOBER

Wijn- Hozel- of Zaaimaand.

☽ E. K. Donderdag 5. — 🌕 V. M. Vrijdag 13. —
☾ L. K. Zaterdag 21. — ● N. M. Zaterdag 28.

1 Zond.	*O. L. V. van den H. Rozenkrans.* s. Remigius
2 Maand.	ss Gerijn, Leodegarius
3 Dinsd.	ss Geeraard, Gijbert, Maximiaan, Cypriaan
4 Woensd.	ss Frans van Assisië, Petronius, Edwijn
5 Donderd.	ss Placidius en gezellen, Flavia, Flaviana, Galla
6 Vrijd.	ss Bruno, Ægidia, Fidea, Castus, Fides
7 Zaterd.	ss Marcus (paus), August, Sergius
8 Zond.	ss Brigitta, Albertina, Thaïs, Demetrius
9 Maand.	Maria's goddelijke moederschap, s Dionijs
10 Dinsd.	ss Frans de Borgia, Paulijn, Clarus
11 Woensd.	ss Gummar, Zenaïda, Nicaas
12 Donderd.	ss Maximiliaan, Wilfried, Harlinde, Relinde
13 Vrijd.	ss Eduard, Gerald, Colman
14 Zaterd.	ss Calixtus, Donatiaan, Fortunata, Buchard
15 Zond.	ss Theresia, Longina, Debora, Agileus
16 Maand.	ss Florentijn, Seraphijn, Gallus, Balderik
17 Dinsd.	ss Hedwigis, Oseus, Florentijn, Andries
18 Woensd.	ss Lucas, evangelist, Justus, Triph
19 Donderd.	ss Petrus van Alcantara, Ptolomæus, Vredeswinde
20 Vrijd.	ss Joannes Cantius, Capracius, Wendelijn
21 Zaterd.	ss Ursula en gezellinnen, Hilarion, Oscar
22 Zond.	ss Cordula, Philip (van Heraclaë), Elodia
23 Maand.	ss Joannes Capistranus, Severijn, Servandus
24 Dinsd.	ss Raphaël (aartsengel), Evarist, Magloor
25 Woensd.	ss Crispijn, Crispiniaan, Marciaan
26 Donderd.	ss Evarist, Bernward, Rogatiaan, Luciaan
27 Vrijd.	ss Florens, Frumes, Elesbaan
28 Zaterd.	ss Simeon, Judas, Anastasia, Faro
29 Zond.	ss Ermelindis, Narcis, Gaudens, Maximiliaan
30 Maand.	ss Germanus (van Capua), Zenobia, Aurelia
31 Dinsd.	ss Wolfgang, Kwintijn, Lucilla, Foïllan

NOVEMBER

Slacht- of Loefmaand.

☽ E. K. Zaterdag 4. — ⊕ V. M. Zondag 12. —
☾ L. K. Maandag 20. — ● N. M. Zondag 26.

1	Woensd.	Allerheiligen. ss Cesar, Benignus, Marcel
2	Donderd.	*Allerzielendag.* ss Theodoor, Tobias
3	Vrijd.	*Bescherming van Maria.* ss Huibrecht, Malachias
4	Zaterd.	ss Carolus-Borromeus, Modesta, Emerik
5	Zond.	ss Odrada, Zacharius, Epistemis
6	Maand.	ss Leonard, Winok
7	Dinsd.	ss Willibrord, Amarant, Engelbrecht
8	Woensd.	ss Godfried, Maurus, Govaart
9	Donderd.	ss Theodoor (Tiro), Mathurijn, Estella
10	Vrijd.	ss Andreas (Avellinus), Triphon, Justus
11	Zaterd.	ss Martijn, Theodoor (Studites), Emiliaan
12	Zond.	*Kerkwijd. S. Lieven,* patroon van Gent
13	Maand.	ss Stanislas (Kostka), Didacus
14	Dinsd.	ss Alberik, Veneranda, Jocundus
15	Woensd.	ss Leopold, Maclovius, Machuit
16	Donderd.	ss Edmond (van Kantelb.), Eucherius, Otmar
17	Vrijd.	ss Gregoor Thaumaturgus, Siardus, Zacheus
18	Zaterd.	ss Romanus, Odo, Basilica, Hesychius, Hilda
19	Zond.	ss Elizabeth van Hongarië, Pontiaan, Abdias
20	Maand.	ss Felix (van Valois), Agapias, Philemon
21	Dinsd.	*Opdracht van O. L. V.* ss Albrecht, Columbaan
22	Woensd.	ss Cecilia, Alfons, Appias, Philemon
23	Donderd.	ss Clemens, Adela (van Diest), Lucretia, Trudo
24	Vrijd.	ss Joannes (van 't Kruis), Flora, Firmina
25	Zaterd.	ss Catharina, Erasmus, Jucunda
26	Zond.	ss Petrus (van Alexandrië), Koenraad
27	Maand.	s Leonard a Portu-Mauritis
28	Dinsd.	ss Sosthenes, Mansuetus, Amedeus, Josaphat
29	Woensd.	ss Saturnius, Radboud, Philomeen, Brando
30	Donderd.	ss Andreas, Zoziem, Castul, Troiaan

DECEMBER

Joel- Winter- of Kerstmaand.

☽ E. K. Zondag 3. — ☺ V. M. Maandag 11. —
☾ L. K. Dinsdag 19. — ● N. M. Dinsdag 26.

1	Vrijd.	ss Elooi, Agerius, Olympiades, Proculus
2	Zaterd.	ss Paulina, Bibiana, Latalia, Guldwald, Adria
3	Zond.	ss Frans Xaveer, Salemo, Hilario
4	Maand.	ss Barbara, Pieter (Chrysologus), Hortensia
5	Dinsd.	ss Sabbas, Crispina, Dalmatius, Pelinus
6	Woensd.	ss Nicolaus, Petrus; Pascalis, Dionysia, Leontina
7	Donderd.	ss Ambroos, Phara, Eutrapius, Geneboud
8	Vrijd.	*O. L. V. Onbevlekte Ontvangenis*, s. Thiboud
9	Zaterd.	ss Leocadia, Philoteus, Gorgonia, Bassiaan
10	Zond.	ss Eulalia, Melgiades, Fulgens
11	Maand.	ss Lamasus, Basilaan, Eutychius
12	Dinsd.	ss Constantijn, Waldemir, Heraclius, Justijn
13	Woensd.	ss Lucia, Joost, Othilia, Aubert, Lucretia
14	Donderd.	Gulden Mis, ss Nicasius, Eutropia
15	Vrijd.	ss Maximinus, Candidus, Philote, Thalia
16	Zaterd.	ss Eusebius, Adelheid, Albina, Everhard
17	Zond.	ss Begga, Wivina, Olympiada, Yolenda
18	Maand.	Verwachting der Geboorte Christi. s Gratiaan
19	Dinsd.	ss Fausta, Nemeseus, Winiboud, Noë, Gregoor
20	Woensd.	*Quatert.* ss Philogoon, Ammiaan
21	Donderd.	ss Thomas (Didymus), Glycerius, Severijn
22	Vrijd.	*Quatert.* ss Hunger, Florus, Virgina, Flaviaan
23	Zaterd.	*Quatert.* ss Victoria, Servulus, Cleomenes
24	Zond.	ss Adela, Gregoor (van Spoleta), Irmina, Delphina
25	Maand.	Kerstdag. ss Eugenia, Anastasia, Adalsende
26	Dinsd.	ss Steven, diak. en 1e martel., Theophanes
27	Woensd.	ss Joannes, apostel en evangelist, Nicerata
28	Donderd.	*HH. Onnoozele Kinderen.* s Theophila
29	Vrijd.	ss Thomas van Kantelberg, Polydoor, Crescens
30	Zaterd.	ss Eugeen, David, Regner, Sabijn, Anysia
31	Zond.	ss Silvester, Melania, Columba, Potentiaan

Koninklijke Familie van België.

Z. M. LEOPOLD II, LODEWIJK-PHILIP-MARIA-VICTOR, Koning der Belgen, Souverein van den Onafhankelijken Congo-Staat, Hertog van Saksen-Coburg-Gotha, geboren te Brussel den 9 April 1835, zoon van Leopold I, Koning der Belgen, overleden te Laken den 10 December 1865, en van Louisa-Maria-Theresia-Charlotta-Isabella, Prinses van Orléans, overleden te Oostende den 11 October 1850; ingehuldigd en den grondwettelijken eed afgelegd hebbende te Laken den 17 December 1865; gehuwd den 22 Augustus 1853 met H. K. en K. H. MARIA-HENDRIKA-ANNA, Aartshertogin van Oostenrijk, Koningin der Belgen, geboren te Pesth den 23 Augustus 1836, derde dochter van Aartshertog Josef en van Prinses Maria van Wurtemburg, overleden te Spa den 19 September 1902.

Hunne kinderen :

LOUISA-MARIA-AMELIA, Prinses van België, geboren te Brussel den 18 Februari 1858, gehuwd den 4 Februari 1875 met Hertog FERDINAND-PHILIP-MARIA-AUGUST-RAPHAËL, Hertog van Saksen, Prins van Saksen-Coburg-Gotha.

LEOPOLD-FERDINAND-ELIAS-VICTOR-ALBRECHT-MARIA, Hertog van Brabant en Graaf van Henegouw, geboren te Laken den 12 Juni 1859, Prins van België, overleden den 22 Januari 1869.

STEPHANIA-CLOTILDA-LOUISA-HERMINA-MARIA-CHARLOTTA, geboren te Laken den 21 Mei 1864, Prinses van België, gehuwd den 10 Mei 1881 met Z. K. en K. H. Aartshertog RODOLF-FRANS-KAREL-JOSEF van Oostenrijk, Erfprins van het Keizerrijk, Koninklijken Prins van Hongarië en Bohemen, overleden den 30 Januari 1889.

CLEMENTINA-ALBERTINA-MARIA-LEOPOLDINA, Prinses van België, geboren te Laken den 30 Juli 1872.

Broeder van den Koning.

Z. K. H. PHILIP-EUGEEN-FERDINAND-MARIA-CLEMENS-BOUDEWIJN-LEOPOLD-JORIS, Graaf van Vlaanderen, Hertog van Saksen, Prins van Saksen-Coburg-Gotha, geboren te Laken den 24 Maart 1837, gehuwd te Berlijn den 25 April 1867 met H. H. MARIA-LOUISA-ALEXANDRINA-CAROLINA, Prinses van Hohenzollern-Sigmaringen, geboren den 17 November 1845.

Hunne kinderen :

Prins Boudewijn-Leopold-Philip-Maria-Karel-Antoon-Josef, geboren te Brussel den 3 Juni 1869, aldaar overleden den 23 Januari 1891.

Prinses Hendrika-Maria Charlotta-Antonia, geboren te Brussel den 30 November 1870, gehuwd den 12 Februari 1896 met Prins Philip-Emmanuel Maximiliaan-Maria-Eudes d'Orléans, Hertog van Vendôme.

Prinses Josephina-Maria-Stephania-Victoria, geboren te Brussel den 30 November 1870, aldaar overleden den 18 Januari 1871.

Prinses Josephina-Carola-Maria-Albertina, geboren te Brussel den 18 October 1872, gehuwd den 28 Mei 1894 met Prins Karel-Antoon-Frederik-Willem-Lodewijk von Hohenzollern.

Prins Albrecht-Leopold Clemens-Maria-Meinrad, geboren te Brussel den 8 April 1875, gehuwd den 2 October 1900 met Prinses Elisabeth in Beieren, geboren te Possenhoffen den 24 Juli 1876. Uit dit huwelijk :

Z. K. H. Prins Leopold-Philip-Karel-Albrecht-Meinrad-Hubert-Maria-Miguel, Prins van België, geboren te Brussel den 3 November 1901.

Z. K. H. Prins Karel-Theodoor-Hendrik-Antoon-Meinrad, geboren te Brussel den 10 October 1903.

Zuster van den Koning.

Prinses Maria-Charlotta-Amelia-Augusta-Victoria-Clementina-Leopoldina, geboren te Laken den 7 Juni 1840, gehuwd den 27 Juli 1857 met Z. K. H Aartshertog Ferdinand-Maximiliaan van Oostenrijk, geboren den 6 Juli 1832, broeder van Keizer Frans-Josef van Oostenrijk, Keizer van Mexico, overleden te Queretaro den 19 Juni 1867.

Vaderlandsche gedenkdagen.

9 April. — Verjaardag van Z. M. Leopold II.
21 Juli. — Inhuldiging van Z. M. Leopold I, vader van den Koning, te Brussel.
15 November. — Naamdag van Z. M. den Koning.
17 December. — Troonbeklimming van Z. M. Leopold II.

INSTELLING

DER

KONINKLIJKE VLAAMSCHE ACADEMIE

VOOR

TAAL- EN LETTERKUNDE.

MINISTERIE VAN LANDBOUW, NIJVERHEID EN OPENBARE WERKEN.

Koninklijke Vlaamsche Academie voor Taal- en Letterkunde.

LEOPOLD II, Koning der Belgen,
Aan allen, tegenwoordigen en toekomenden,
HEIL.

Willende een nieuw bewijs geven Onzer bezorgdheid voor de belangen der Nederlandsche letteren;

Overwegende dat niets meer van aard is om dezer ontwikkeling te bevorderen dan de inrichting van een bestendig letterkundig genootschap;

Op de voordracht van onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Openbare Werken.

Wij hebben besloten en Wij besluiten :

Art. 1. Er wordt te Gent, onder de benaming van Koninklijke Vlaamsche Academie voor Taal- en Letterkunde, een genootschap ingericht van letterkundigen en geleerden, dat de studie en de beoefening der Nederlandsche Taal- en Letterkunde tot voorwerp zijner werkzaamheden zal hebben.

Art. 2. De Koning is de Beschermheer dezer Academie.

Art. 3. De Academie bestaat uit : 1° werkende leden ; 2° inlandsche en uitheemsche eereleden ; 3° inlandsche briefwisselende leden.

De titel van eerelid kan vergund worden :

A. Aan werkende leden, welke door hunnen ouderdom of door andere oorzaken zich in de onmogelijkheid zouden bevinden aan de werkzaamheden der Academie te blijven deelnemen, of welke, na hunne benoeming, zouden ophouden in België gehuisvest te zijn.

B. Aan buitenlandsche geleerden, die zich hebben doen kennen door belangrijke werken.

Art. 4. Er zijn vijf en twintig werkende leden ; twintig dezer leden moeten Belgen zijn en in België gehuisvest ; de vijf andere kunnen worden gekozen onder Noord-Nederlandsche letterkundigen en geleerden, in België woonachtig.

Art. 5. De achttien eerste benoemingen van werkende leden zullen worden gedaan door Ons. De verdere benoemingen van werkende leden, de benoemingen der eere- en die der briefwisselende leden worden door de werkende leden gedaan en aan de Koninklijke goedkeuring onderworpen.

Art. 6. De werkende leden vereenigen zich maandelijks in gesloten zittingen, eenmaals 's jaars in openbare vergadering.

De eereleden en de briefwisselende leden kunnen aan de beraadslagingen over wetenschappelijke zaken deelnemen met stemrecht.

Art. 7. De benoemingen voor openstaande plaatsen worden gedaan in de maandelijksche zitting, volgende op die, waarin kennis werd genomen van het openvallen dier plaatsen.

Art. 8. Het bureel der Academie bestaat uit eenen Bestuurder, eenen Onder-Bestuurder en eenen Bestendigen Secretaris, allen gekozen onder de werkende leden.

Art. 9. Het eerste bureel der Academie zal benoemd worden door Ons.

Art. 10. Te beginnen met het tweede jaar van haar bestaan zal de Academie jaarlijks haren Bestuurder en haren Onder-Bestuurder benoemen.

Art. 11. De Bestuurder en de Onder-Bestuurder kunnen niet onmiddellijk in dezelfde hoedanigheid herkozen worden.

De benoemingen van den Bestuurder en van den Onder-Bestuurder worden aan de goedkeuring des Konings onderworpen.

Art. 12. De Bestuurder heeft het algemeen beheer der Academie; hij zit alle vergaderingen voor en maakt van rechtswege deel van alle commissiën; hij doet beraadslagen over de verschillige punten, welke in de bevoegdheid vallen van de Academie; hij zamelt

de stemmen in, door de leden uitgebracht, en spreekt de beslissingen uit, welke met meerderheid van stemmen genomen zijn.

In geval van ontstentenis wordt hij door den Onder-Bestuurder vervangen.

Art. 13. De eerste benoeming uitgezonderd, wordt de Bestendige Secretaris benoemd door den Koning, op eene dubbele lijst van voorstelling, opgemaakt door de Academie, bij geheime stemming en bij volstrekte meerderheid der stemmen, in eene zitting, waar ten minste de twee derden der werkende leden aanwezig zijn.

Art. 14. De Bestendige Secretaris houdt het boek der beraadslagingen : hij onderteekent met den Bestuurder de genomen beslissingen; hij levert de bewijsschriften van goedkeuring en andere getuigschriften af; hij ontvangt de brieven en de memoriën aan de Academie gezonden.

Hij is gelast met de briefwisseling en met de bewaring der archieven en der bibliotheek.

Hij is daarenboven gelast met den rekendienst der Academie.

Art. 15. Wanneer, door ziekte of eenig ander wettig beletsel, de Bestendige Secretaris zich in de onmogelijkheid bevindt de zittingen bij te wonen, kan hij, naar eigen keuze, zich doen vervangen door een werkend lid.

Art. 16. De Academie stelt haar reglement van inwendige orde vast, dat aan de Koninklijke goedkeuring moet onderworpen worden.

Er kunnen aan dit Reglement geene wijzigingen worden gebracht dan op het voorstel van ten minste vijf leden, met de toestemming van de twee derden der werkende leden der Academie. Die wijzigingen moeten aan de goedkeuring van den Koning onderworpen worden.

De voorstellen tot wijziging van het reglement moeten op de dagorde en in de bijeenroepingsbrieven worden aangekondigd.

Art. 17. Aanwezigheidspenningen en schadeloosstelling voor reis- en verblijfkosten, waarvan het bedrag door Ons zal worden bepaald, kunnen aan de leden worden toegekend.

Art. 18. Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Openbare Werken is gelast met de uitvoering van het tegenwoordig besluit.

Gegeven te Brussel, den 8n Juli 1886.
LEOPOLD.

Van 's Konings wege :
De Minister van Landbouw, Nijverheid
en Openbare Werken,
Ridder DE MOREAU.

WIJZIGING VAN HET VOORGAANDE 17de ARTIKEL.

Een Koninklijk besluit van 12 November 1887 wijzigt als volgt het 17e artikel van het Koninklijk Besluit van 8 Juli 1886, bepalende dat aan de *Leden* der Academie een aanwezigheidspenning voor de zittingen en eene vergoeding voor reis- en verblijfkosten kan worden toegekend :

« Aanwezigheidspenningen en reis- en verblijfkosten kunnen toegekend worden aan de *werkende Leden* der Academie. »

WETTEN

DER

KONINKLIJKE VLAAMSCHE ACADEMIE

VOOR

TAAL- EN LETTERKUNDE.

WETTEN (1).

1.

De werkzaamheden der KONINKLIJKE VLAAMSCHE ACADEMIE bevatten al de vakken der Nederlandsche taal- en letterkunde.

2.

De Academie bestaat uit : 1° vijf en twintig werkende leden; 2° hoogstens vijf en twintig buitenlandsche eereleden; 3° hoogstens tien inlandsche briefwisselende leden; 4° inlandsche eereleden, die vroeger werkende leden geweest zijn.

3.

De kiezingen voor werkende leden geschieden in de maandelijksche zitting na die, waarin kennis genomen is van het openvallen der plaatsen.

Eere- en briefwisselende leden worden gekozen ééns in het jaar, in de gewone zitting vóór de jaarlijksche openbare vergadering.

---

(1) Bekrachtigd bij Koninklijk besluit van 15 Maart 1887; gewijzigd, voor het tijdstip der jaarlijksche openbare vergadering en de hiermede in verband zijnde artikelen aangaande de prijskampen en kiezingen, bij Koninklijk besluit van 23 Maart 1891.

Zittingen.

4.

De Academie vergadert in gewone zitting éénmaal ter maand, en houdt jaarlijks eene openbare vergadering in Juni, na de gewone zitting dier maand.

5.

De uitnoodiging tot het bijwonen der zittingen wordt omtrent acht dagen te voren verzonden. Zij meldt de voornaamste onderwerpen, die op de zitting te verhandelen zijn.

6.

De eere- en briefwisselende leden hebben het recht de vergadering bij te wonen, behalve wanneer de Academie geheime zitting houdt. Zij kunnen aan de beraadslaging over wetenschappelijke zaken deel nemen met stemrecht.

7.

Aan de geheime zittingen nemen geene andere dan werkende leden deel.

De geheime zitting is verplichtend, telkens de Academie vergadert tot :

1° het voorstellen en kiezen tot de openstaande plaatsen in de Academie of in de Commissiën ;

2° het beraadslagen over wijzigingen, toe te brengen aan de Wetten :

3° het opstellen der prijsvragen;

4° het beoordeelen der ingezondene stukken.

Worden evenwel tot de geheime zitting, voorzien bij 4°, toegelaten, de eere- en briefwisselende leden, die van den keurraad deel maken.

8.

De zitting begint stipt op het uur, bij den uitnoodigingsbrief aangeduid, welk ook het getal zij der aanwezige leden.

De zitting vangt aan met de lezing des verslags over de vorige zitting en met de mededeeling der ontvangen brieven.

Het is verboden, gedurende die lezing, den Secretaris in de rede te vallen.

9.

Bij afwezigheid van den Bestuurder wordt zijne plaats waargenomen door den Onderbestuurder.

Bij afwezigheid van den Bestuurder en van den Onderbestuurder leidt het oudstbenoemde der aanwezige werkende leden, naar de volgorde der lijst van het *Jaarboek*, de zitting.

10.

De Bestuurder leest de dagorde, onmiddellijk na de lezing en vaststelling des verslags.

De dagorde, wat betreft de ingezondene verhandelingen, wordt geregeld volgens de dagteekening van ontvangst bij den Bestendigen Secretaris.

Alléén afgewerkte en op de dagorde vermelde stukken worden in de zitting voorgelezen.

De dagorde wordt door het Bestuur vastgesteld. Een voorstel, door minstens vijf leden schriftelijk aan het Bestuur gedaan, veertien dagen vóór de zitting, wordt op de dagorde gebracht.

11.

De voorlezingen, in de openbare zitting te houden, worden in de voorgaande gewone zitting aan de Academie onderworpen.

12.

In de gewone zitting vóór de jaarlijksche openbare vergadering wordt gestemd over het al of niet bekronen der ingezondene werken.

13.

De werkende en briefwisselende leden zullen, zooveel mogelijk, alle drie jaar een onuitgegeven opstel aanbieden.

Elk jaar, in de maand October, zal de Bestendige Secretaris deze verplichting schriftelijk aan de werkende en briefwisselende leden herinneren.

Bestendige en tijdelijke Commissiën.

14.

Eene bestendige Commissie van tien leden is gelast met het bevorderen van de studie der Oudgermaansche en Middelnederlandsche talen, met het uitgeven van Middelnederlandsche werken en met het bevorderen van de studie der gewestspraken.

15.

De leden dezer Commissie worden onder de werkende leden benoemd.

In geval van openstaande plaatsen worden de nieuwe leden gekozen door de Academie op eene dubbele lijst van candidaten, door de Commissie voorgesteld.

16.

De Commissie kiest in haar midden eenen Voorzitter en eenen Secretaris.

17.

Deze Commissie is gelast met aanleggen eener verzameling van boeken betreffende gemelde studiën.

18.

Eene vergoeding van twintig frank het vel druks wordt toegekend aan al de leden, die gelast worden met de critische uitgave van Middelnederlandsche werken.

19.

Al de uitgaven, van welken aard ook, door de Commissie te doen, moeten vooraf aan het Bestuur onderworpen en door de Academie goedgekeurd worden.

20.

De Academie benoemt verder in haar midden zoo vele bestendige of tijdelijke Commissiën als de aard van hare werkzaamheden zal vorderen.

Kiezingen.

21.

Elke kiezing wordt in de uitnoodiging vermeld, met aanduiding van het uur, waarop zij zal geschieden, en van 't getal der openstaande plaatsen.

22.

Bij de kiezing wordt de volstrekte meerderheid van stemmen vereischt. Evenwel, indien na twee proeven geen der candidaten die meerderheid verkrijgt, gaat men over tot eene herstemming tusschen de twee

candidaten, die het hoogste getal stemmen bekomen hebben.

Bij gelijkheid van stemmen in deze laatste proef is de oudste candidaat gekozen.

23.

Wanneer verscheidene plaatsen open staan, wordt voor elke plaats afzonderlijk gestemd.

24.

Elk jaar, in de maand April, stelt de Academie het getal openstaande plaatsen van eere- en briefwisselende leden vast. Zij benoemt eene Commissie van drie werkende leden, die, gezamenlijk met het Bestuur, voor elke dezer plaatsen twee candidaten voorstelt.

De namen der candidaten en de titels hunner werken worden gedrukt, aan de werkende leden gezonden, en in de Meizitting besproken.

25.

In die zitting mogen, op voorstel van werkende leden en onder goedkeuring der Academie, andere candidaten op de lijst gebracht worden.

26.

De voorgaande bepalingen zijn niet toepasselijk op de benoeming der eerste 10 briefwisselende leden; der eerste 25 eereleden en der eerste 10 leden van de bestendige Commissie.

27.

De leden der Voorstellingscommissie mogen geene twee achtereenvolgende jaren gekozen worden.

28.

De Bestuurder en de Onderbestuurder worden gekozen in de zitting der maand November. Zij treden den eersten Januari in bediening.

Geen van beiden mag in dezelfde hoedanigheid onmiddellijk herkozen, noch de Bestuurder tot Onderbestuurder benoemd worden.

Wedstrijden.

29.

De Academie schrijft jaarlijks wedstrijden uit over onderwerpen betreffende Nederlandsche taal- en letterkunde. Vaderlandsche geschied- en oudheidkunde, schoone kunsten en boekenkennis zijn onder Nederlandsche taal- en letterkunde begrepen.

30.

De prijsvragen worden twee jaar op voorhand vastgesteld.

In de zitting van Juli benoemt de Academie eene Commissie van vijf leden, om tien prijsvragen

voor te stellen. In de zitting van Augustus doet de Commissie verslag. De Academie kiest eenige der voorgestelde prijsvragen en bepaalt daarbij de waarde der toe te kennen prijzen.

31.

De antwoorden moeten vóór den 1en Februari ingezonden zijn.

In de zitting dezer maand worden de keurraden benoemd. De leden, die eene prijsvraag opgegeven hebben, maken van rechtswege deel van den keurraad, en bieden er schriftelijk een omstandig verslag over aan, hetwelk, met de verslagen der andere keurders, in de zitting van Mei gelezen wordt.

Op deze verslagen, die gedrukt en aan de werkende leden gezonden worden, stemt men in Juni. Het al of niet bekronen wordt beslist bij meerderheid van stemmen der aanwezige werkende leden.

De prijswerken blijven ter inzage van de leden tot den dag op welken de brieven der inzenders geopend worden.

32.

Voor de wedstrijden worden enkel handschriftelijke en niet te voren uitgegeven stukken aanvaard.

33.

De mededingers zetten op hun handschrift hunnen naam niet, maar alleen een teeken of eene ken-

spreuk, herhaald op den omslag van eenen gesloten brief, inhoudende hunnen naam en hunne woonplaats.

Zij die zich, op welke wijze ook, bekend maken, en zij, wier verhandelingen na den voorgeschreven dag aan den Bestendigen Secretaris besteld zijn, blijven uit den wedstrijd gesloten.

34.

De werkende leden mogen aan de Academische wedstrijden geen deel nemen.

35.

De verhandelingen, ten wedstrijde bestemd, moeten in de Nederlandsche taal geschreven, binnen het bepaalde tijdvak aan den Bestendigen Secretaris gezonden worden.

Drukwerken.

36.

De drukwerken der KONINKLIJKE VLAAMSCHE ACADEMIE bestaan uit :

1° *de Verslagen en Mededeelingen*;
2° *het Jaarboek;*
3° *de Verhandelingen en Bijdragen;*

4° *de Bekroonde Verhandelingen;*

5° De uitgaven, door de Academie aangenomen, op voorstel der verschillende Commissiën.

37.

De *Verslagen en Mededeelingen* worden na elke zitting gedrukt, en minstens 8 dagen vóór de eerstvolgende zitting aan de leden gezonden.

Het *Jaarboek* verschijnt in de maand Januari.

38.

De *Verslagen en Mededeelingen* vermelden de gedane mededeelingen en de gelezene verhandelingen, tenzij de meerderheid der aanwezige leden beslisse, dat deze niet gedrukt, of dat ze in de *Verhandelingen en Bijdragen* zullen opgenomen worden.

39.

De Bestendige Secretaris is gemachtigd tot eene volgende aflevering der *Verslagen en Mededeelingen* de onleesbare verhandelingen uit te stellen, alsook de stukken, waarvan het zetten of het op steen brengen de uitgave vertragen mocht.

40.

Het Bestuur beslist welke verhandelingen het eerst zullen gedrukt worden. Daarbij wordt gelet :

1° op het tijdstip van de aanvaarding des werks door de Academie;

2° op de kosten der uitgave.

41.

Verhandelingen, aan de Academie ter uitgave medegedeeld, worden onderworpen aan de beoordeeling eener Commissie van drie leden.

De verslagen der beoordeelaars over de verhandelingen der werkende leden worden niet gedrukt. Evenwel, indien ze buiten de ontleding bijzonderheden behelzen die voor taal- of letterkunde van belang zijn, kan er een uittreksel in de *Verslagen en Mededeelingen* van opgenomen worden.

Het verslag over de verhandelingen van andere leden of geleerden wordt in de *Verslagen en Mededeelingen* gedrukt.

42.

De Bestendige Secretaris mag de verhandelingen, die voor den druk aangenomen zijn, aan de schrijvers ter noodige verbetering terugbestellen. Zijn echter deze schriften aanmerkelijk gewijzigd of vermeerderd, dan is hij verplicht ze opnieuw aan 't onderzoek der beoordeelaars te onderwerpen.

43.

In geen geval mag men den schrijver het handschrift der bekroonde verhandeling teruggeven.

De wijzigingen, gebracht in werken, die eenen prijs of eene eervolle melding bekwamen, en die het drukken waardig gekeurd zijn, zullen als aanteekeningen onderaan de bladzijde of als bijvoegsels achter de verhandelingen gedrukt worden.

44.

Indien verhandelingen van werkende leden voor den druk niet aangenomen zijn, dan mogen zij door de schrijvers teruggeëischt worden.

De handschriften der verhandelingen, ten wedstrijde ingezonden, en der schriften, door eere- of briefwisselende leden medegedeeld, en waarover een verslag bestaat, blijven eigendom der Academie. Echter kunnen de schrijvers, op hunne kosten, afschrift hunner werken ontvangen.

45.

Behoort eene verhandeling met platen toegelicht te worden, dan zal de schrijver den Bestendigen Secretaris daarvan kennis geven. Over het drukken der verhandeling en der platen wordt afzonderlijk gestemd.

46.

Geeft plaatwerk aanleiding tot buitengewone kosten, of is 't noodig dat eene verhandeling voorzien zij van verscheidene platen, dan wordt de uitgave verdaagd, en de Bestendige Secretaris maakt

tegen de eerstvolgende zitting het bestek op der kosten, die het plaatwerk zal veroorzaken.

47.

De opstellers der schriften, gedrukt in de *Verslagen en Mededeelingen*, hebben recht op vijftig afdrukken van hun werk, met bijzonder bladmerk.

Honderd afdrukken worden gegeven aan den schrijver van een werk dat in de *Verhandelingen* opgenomen is.

Verder hebben de schrijvers recht op een grooter getal, mits den drukker daarvoor eene vergoeding te geven van 4 centiemen het vel.

Voor zetkosten en buitengewone titelbladen betaalt men 3 fr. het honderd; druk, als voor de schrijvers-exemplaren, 4 centiemen het vel.

Ongedrukte omslag, de honderd exemplaren,	fr. 1,50
Gedrukte » » » »	» 3,00
Innaaien, met platen, min dan 5 vellen	» 3,00
» » » meer » » »	» 4,00

48.

De Academie heeft haren drukker, die van den Bestendigen Secretaris de uit te geven werken ontvangt, maar zonder oorlof van dezen niet afdrukt.

49.

Het heen- en terugzenden der proefbladen geschiedt door bemiddeling van den Bestendigen Secretaris.

50.

De kosten van groote wijzigingen tijdens het proefverbeteren zijn ten laste van hen, die ze veroorzaakt hebben.

51.

De uitgaven der Academie worden getrokken op minstens 300 afdrukken en aan al de in België wonende leden gezonden. De buitenlandsche leden hebben recht op deze uitgaven, mits zij in België iemand aanduiden, die gelast zij hun de werken te zenden.

Geldmiddelen.

52.

De geldmiddelen der Academie worden beheerd door eene Commissie van rekendienst, bestaande uit het Bestuur en drie leden, die in Januari gekozen worden. Die Commissie is gelast in Januari de begrooting van het ingetreden dienstjaar op te maken en aan de goedkeuring der Academie te onderwerpen.

53.

Het Bestuur is gelast alles, wat de drukwerken aangaat, te regelen.

54.

De rekeningen van elk dienstjaar worden door de Commissie van rekendienst in de zitting der maand December opgemaakt, en aan de Academie voorgelegd.

Boekenverzameling. — Handvesten.

55.

De boekenverzameling staat onder toezicht van het Bestuur. De bewaring der boeken en handvesten is toevertrouwd aan den Bestendigen Secretaris.

56.

De geschriften, titels en papieren aangaande de Academie blijven altijd in handen van den Bestendigen Secretaris. De lijst daarvan wordt op het einde des jaars opgemaakt en door den Bestuurder onderteekend.

57.

De boeken, die de Academie toebehooren, worden met het merk der Academie op het titelblad, en bij het inbinden op den rug gestempeld.

Nieuwaangeboden boeken worden in de zitting der Academie ter tafel gebracht, en niet vroeger in leening gegeven.

58.

Elke uitleening van boeken, der Academie behoorende, geschiedt tegen onderteekend ontvangbewijs van den vrager.

59.

De boeken en andere stukken worden voor niet langer dan ééne maand uitgeleend. Zijn, in den loop van dien tijd, de uitgeleende boeken niet gevraagd door andere leden, dan kunnen ze voor eene tweede maal aan hetzelfde lid te leen gegeven worden.

60.

Het Bestuur mag te allen tijde de uitgeleende boeken terugeischen.

61.

De dagteekening van het uitleenen en terugsturen der boeken en de naam des vragers worden in een bijzonder register aangeteekend. Daarbij wordt vermeld, in welken staat de boeken teruggegeven zijn.

62.

Hij, die een boek of ander stuk, aan de Academie toebehoorende, beschadigt of verliest, is verplicht het op zijne kosten te vervangen.

Plechtgewaad der Academie.

63.

Donkerblauwe frak. Op den kraag, mouwopslagen en in de lenden gestikte purperzijden palm- en lauwertakken tusschen gouden boorden.

Gouden knoopen, met den Belgischen Leeuw in het midden op een schild, bekroond door de koninklijke kroon en omringd door de woorden : **Koninklijke Vlaamsche Academie.**

Broek van gelijke kleur als de frak, met gouden streep op den naad.

Witte vest met gouden knoopen. Klakhoed. Degen.

Bijzondere bepalingen.

64.

De Academie kan, indien zij het noodig acht, onder goedkeuring des Staatsbestuurs, een of meer harer leden gelasten met eene letterkundige of eene wetenschappelijke zending. Wordt daartoe besloten, dan ontvangen die leden van de Academie de noodige inlichtingen betreffende hunne zending.

65.

Bovenstaande bepalingen zijn de inrichtende Wetten der Koninklijke Vlaamsche Academie. Deze Wetten kunnen niet gewijzigd worden, tenzij in eene vergadering, op voorstel van minstens vijf werkende leden bijeengeroepen, en met de toestemming van twee derden der aanwezig zijnde werkende leden. De voorstellen tot wijziging der Wetten moeten op de dagorde vermeld worden.

Elke wijziging wordt aan de goedkeuring des Konings onderworpen.

Gezien en goedgekeurd om gevoegd te worden bij Ons Besluit van 15 Maart 1887, nr 445.

(*Onderteekend*) : LEOPOLD.

Van 's Konings wege,
de Minister van Landbouw, Nijverheid en Openbare Werken,

(*Onderteekend*) : Ridder DE MOREAU.

Voor gelijkvormig afschrift :
de Secretaris generaal
van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Openbare Werken,

(*Onderteekend*) : BELLEFROID.

Ministerie van Binnenlandsche Zaken en Openbaar Onderwijs.

Bestuur van Wetenschappen, Letteren en Schoone Kunsten.

LEOPOLD II, Koning der Belgen,

Aan allen, tegenwoordigen en toekomenden, HEIL.

Gezien Ons Besluit van 8n Juli 1886, waarbij eene Koninklijke Vlaamsche Academie voor Taal- en Letterkunde ingesteld wordt en namelijk het artikel 16 van dit Besluit :

Herzien ons Besluit van 15n Maart 1887, waarbij het Reglement van inwendige orde der Koninklijke Vlaamsche Academie wordt goedgekeurd, en namelijk de eindparagraaf van artikel 65 van dit Reglement, luidende : « Elke wijziging wordt aan « de goedkeuring des Konings onderworpen ».

Gezien het artikel 4 van dit Reglement :

In aanmerking nemende dat, in zitting van 29n December 1890, de Koninklijke Vlaamsche Academie met algemeene stemmen het voorstel heeft goedgekeurd, dat in zitting van 19n November gedaan werd, ten einde de jaarlijksche openbare zitting van December te verschuiven tot op Juni en de tot deze zitting betrekking hebbende werkzaamheden tevens ook zes maanden uit te stellen;

Op voorstel van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken en Openbaar Onderwijs;

Wij hebben besloten en Wij besluiten:

Artikel 1. Het artikel 4 van het reglement van inwendige orde der Koninklijke Vlaamsche Academie, luidende:

« Artikel 4. De Academie vergadert in gewone « zitting eenmaal ter maand en houdt jaarlijks eene « openbare vergadering in de maand *December* na « de gewone zitting dier maand »,

wordt gewijzigd als volgt:

— Artikel 4. De Academie vergadert in gewone zitting eenmaal ter maand en houdt jaarlijks eene openbare vergadering in de maand *Juni*, na de gewone zitting dier maand.

Het artikel 24 dezes Reglements, luidende:

« Artikel 24. Elk jaar in de maand *October*, « stelt de Academie het getal openstaande plaatsen « van eere- en briefwisselende leden vast... De namen « der candidaten en de titels hunner werken worden « gedrukt, aan de leden gezonden en in de *Novem-* « *berzitting* besproken »,

wordt gewijzigd als volgt:

— Artikel 24. Elk jaar, in de maand *April*, stelt de Academie het getal der openstaande plaatsen van eere- en briefwisselende leden vast... De namen der candidaten en de titels hunner werken worden gedrukt, aan de leden gezonden en in de *Meizitting* besproken.

De kiezing heeft plaats in de gewone zitting der maand Juni.

De artikels 30 en 31, luidende:

« Art. 30. De prijsvragen worden twee jaar « op voorhand vastgesteld.

« In de zitting van *Januari* benoemt de Aca- « demie eene commissie van vijf leden om tien « prijsvragen voor te stellen; in de zitting van « *Februari* doet de commissie verslag...

« Artikel 31. De antwoorden moeten vóór den « 1n *Augustus* ingezonden zijn.

« In de zitting dezer maand worden de keur- « raden benoemd.

« De leden, die eene prijsvraag opgegeven heb- « ben, maken van rechtswege deel van den keurraad « en bieden er schriftelijk een omstandig verslag « over aan, hetwelk met de verslagen der andere « keurders in de zitting van *November* gelezen « wordt. Op deze verslagen, die gedrukt en aan de « werkende leden gezonden worden, stemt men in « *December*.. »,

worden gewijzigd als volgt :

— Artikel 30. De prijsvragen worden twee jaar op voorhand vastgesteld.

In de zitting van *Juli* benoemt de Academie eene commissie van vijf leden om tien prijsvragen voor te stellen. In de zitting van *Augustus* doet de commissie verslag...

— Art. 31. De antwoorden moeten vóór den 1n *Februari* ingezonden zijn.

In de zitting dezer maand worden de keurraden benoemd.

De leden, die eene prijsvraag opgegeven hebben,

maken van rechtswege deel van den keurraad en bieden er schriftelijk een omstandig verslag over aan, hetwelk met de verslagen der andere keurders in de *Meizitting* gelezen wordt.

Op deze verslagen, die gedrukt en aan de werkende leden gezonden worden, stemt men in *Juni*...

Ten gevolge dezer wijzigingen zal in den loop des jaars 1891 geene openbare zitting der Koninklijke Vlaamsche Academie plaats grijpen.

Artikel 2. Onze Minister van Binnenlandsche Zaken en Openbaar Onderwijs is gelast met de uitvoering van dit besluit.

Gegeven te Brussel, den 23 Maart 1891.

(*Geteekend*) : LEOPOLD.

Van 's Konings wege :
De Minister van Binnenlandsche Zaken
en Openbaar Onderwijs,
(*Get.*) : J. DE BURLET.

Voor eensluidend afschrift :
De Secretaris generaal van het Ministerie van
Binnenlandsche Zaken en Openbaar Onderwijs,
(*Get.*) : J. SAUVEUR.

Werkzaamheden der Academie, voorgeschreven door de Wetten.

Januari.

De in November gekozen Bestuurder en Onderbestuurder treden den 1n Januari in bediening.

Benoeming van drie leden, welke, met het Bestuur, de Commissie voor rekendienst vormen.

Februari.

De Commissie voor rekendienst onderwerpt aan de goedkeuring der Academie de begrooting over het ingetreden dienstjaar.

Benoeming der keurraden voor de prijswerken, welke vóór den eersten dezer maand moeten ingezonden zijn.

April.

De Academie stelt het getal opene plaatsen van eere- en briefwisselende leden vast.

Benoeming eener commissie van drie werkende leden die, samen met het Bestuur, voor elke opene plaats twee candidaten voorstellen.

De namen der candidaten en de titels hunner werken worden gedrukt en aan de werkende leden gezonden.

Mei.

Lezing van de verslagen over de beoordeelde prijswerken.

Bespreking der candidaten voor de opene plaatsen van eere- en briefwisselende leden.

Juni.

Stemming over de verslagen betreffende de prijskampen.

Kiezing der eere- en briefwisselende leden.

Openbare zitting der Academie. Afkondiging van den uitslag der kiezing. Uitreiking der prijzen, in de wedstrijden behaald.

Juli.

Benoeming eener Commissie van vijf leden om tien prijsvragen voor te stellen.

Augustus.

De Commissie, gelast met de voorstelling der prijsvragen, doet verslag daarover.

De Academie stelt de prijsvragen vast en bepaalt de waarde der toe te kennen belooningen.

October.

De Bestendige Secretaris herinnert schriftelijk aan de werkende en briefwisselende leden hunne verplichting om, zooveel mogelijk, alle drie jaar een onuitgegeven opstel aan te bieden.

November.

Kiezing van den Bestuurder en Onderbestuurder voor het volgende jaar.

December.

De Commissie voor rekendienst maakt de rekening op van het afgeloopen dienstjaar en legt die aan de Academie voor.

Vrijdom van briefport.

BESTUUR VAN DEN
POST EN DEN TELEGRAAF.

POST.

Vrijdom en tegen-teekening.

Nr 126/113.

BIJZONDER BEVEL.

Den 22 *November* 1886.

Ingevolge een ministeriëel besluit mogen, vrij van briefport, in het koninkrijk verzonden worden de dienst-correspondentiën, onder banden, door den Bestuurder en den Bestendigen Secretaris der *Koninklijke Vlaamsche Academie voor Taal- en Letterkunde* met de leden dezer instelling gewisseld.

De tegenwoordige bepaling zal overgeschreven worden op de tabellen gevoegd bij het Koninklijk besluit van den 30n October 1854.

De algemeene Bestuurder,
(*Onderteekend*) : GIFE.

N. B. — Opdat de brieven, drukproeven, boeken, enz., vrijstelling genieten van port, moeten zij ***onder kruisband*** verzonden worden aan het adres van den Bestuurder of van den Bestendigen Secretaris, en voorzien met de handteekening van het Werkend, Briefwisselend of Eerelid, als verzender. Daarenboven moet het verzondene ***aan het postbureel worden afgegeven.*** Vrijstelling van port bestaat niet voor papieren ***onder omslag*** of ***eenvoudig in de postbus geworpen.***

Model voor de verzending.

Den Heer Bestendigen Secretaris
der Koninklijke Vlaamsche Academie
voor Taal- en Letterkunde.
Gent.

Het Lid,
....

BESTENDIGE COMMISSIËN.

Middelnederlandsche Letteren.

Bestendige Commissie, belast met het bevorderen van de studie der Oudgermaansche en Middelnederlandsche talen, met het uitgeven van Middelnederlandsche werken en met het bevorderen van de studie der gewestspraken.

(*Artikel 14 der Wetten.*)

Voorzitter : de heer Edw. Gailliard.
Secretaris : de heer K. de Flou.

Leden : de heeren Broeckaert.
jhr. de Gheldere.
jhr. de Pauw.
Hansen.
van Even.
de Vreese.
. . . .
. . . .

(De Commissie vergadert op onbepaalde tijdstippen.)

Nieuwere Taal en Letteren.

Bestendige Commissie, belast met de studie van al hetgeen in verband staat met de beoefening en de belangen der huidige taal- en letterkunde, met inbegrip van de Nederlandsche tooneelletterkunde; met de uitgaven van verzamelingen Kunst- en Vakwoorden, met inbegrip van Nederlandsche, zoo oudere als nieuwere, rechtstermen; van eene Bloemlezing uit de werken onzer XVIIe en XVIIIe eeuwsche schrijvers, bij voorkeur uit den schat der Volksliederen uit gemelde tijdvakken, en van eene bijzondere verzameling der voorname tooneelwerken van Nederlandsche schrijvers sedert het begin der XIVe eeuw.

(*Beslissing der Academie van* 15 *Mei* 1889).

Voorzitter : de heer Dr. de Vos.
Ondervoorzitter : de heer Dr. Claeys.
Secretaris : de heer Th. Coopman.

(*Van 1n Januari 1905 tot 31n December 1906.*)

Leden : de heeren de Vreese.
Hansen.
Obrie.
Prayon-van Zuylen.
Mac Leod.
Teirlinck.

De zittingen der Commissie zijn vastgesteld op den dag der maandelijksche vergadering in ***Februari***, ***April***, ***Juni***, ***Augustus***, ***October*** en ***December***..

(*Beslissing der Academie van* 21 *Augustus* 1889.
Gewijzigd door beslissing van 20 *September* 1893.)

Geschiedenis, Bio- en Bibliographie.

Bestendige Commissie, belast met de studie der Vaderlandsche geschiedenis en der Vlaamsche kunst; met de uitgave der algemeene Levensbeschrijving der in België geboren Nederlandsche schrijvers; der algemeene Vlaamsche Bibliographie en van oude Vlaamsche geschiedschrijvers.

(*Beslissing der Academie van* 15 *Mei* 1889.)

Voorzitter : de heer K. de Flou.
Ondervoorzitter : de heer Edw. Gailliard.
Secretaris : de heer J. Broeckaert.

(*Van 1n Januari 1904 tot 31n December 1905.*)

Leden : de heeren Bols.
jhr. de Gheldere.
jhr. de Pauw.
van Even.
de Ceuleneer.
Claes.
Muyldermans.

De Commissie vergadert ten dage der maandelijksche vergadering in *Januari*, *Maart*, *Mei*, *Juli*, *September* en *November*.

(*Beslissing der Academie van* 21 *Augustus* 1889.
Gewijzigd door beslissing van 20 *September* 1893.)

Commissie voor het Onderwijs in en door het Nederlandsch.

(Beslissing der Academie van 18 Juli 1900.)

Voorzitter : de heer Bols.
Ondervoorzitter : de heer Gust. Segers.
Secretaris : de heer Boucherij.

(Van 1n Januari 1905 tot 31n December 1906.)

Leden : de heeren Claes.
de Ceuleneer.
de Vreese.
Mac Leod.
Muyldermans.
Obrie.
Joos.

WETTEN

der bestendige Commissie voor Nieuwere Taal- en Letterkunde, der bestendige Commissie voor Geschiedenis, Bio- en Bibliographie en der bestendige Commissie voor Onderwijs.

(*Uittreksel.*)

Art. 1. — Elke Commissie benoemt in haar midden een bureel, dat bestaat uit eenen Voorzitter, eenen Ondervoorzitter en eenen Secretaris, allen gekozen onder de werkende Leden der Academie. (*Toepassing van art.* 8 *van het Koninklijk Besluit aangaande de inrichting der Academie.*)

De Voorzitter en de Ondervoorzitter treden om de twee jaren af en kunnen niet onmiddellijk in dezelfde hoedanigheid herkozen, noch de Voorzitter tot Ondervoorzitter benoemd worden. (*Toepassing van art.* 10 *en* 11 *van voormeld Koninklijk Besluit en art.* 28, § 2, *der Wetten.*)

De Secretaris is altijd herkiesbaar.

De Voorzitter, de Ondervoorzitter en de Secretaris worden gekozen in de laatste Commissiezitting van het tweede jaar hunner bediening. (*Toepassing van art.* 28, § 1, *der Wetten.*)

Art. 2. — De openvallende plaatsen worden door de Academie aangevuld bij kiezing, op voordracht eener dubbele lijst candidaten, voorgesteld door de belanghebbende Commissie. (*Toepassing

van art. 15, 21, 22 *en* 23 *en gedeeltelijk van art.* 24 *der Wetten.*)

Art. 3. — De besluiten en uitgaven der Commissiën moeten vooraf aan het Bestuur der Academie onderworpen en in algemeene zitting der werkende Leden goedgekeurd worden. (*Art.* 19 *der Wetten.*)

Art. 4. Elke Commissie vergadert ten minste zesmaal 's jaars : de Commissie voor Geschiedenis in Januari, Maart, Mei, Juli, September en November ; de Commissie voor Nieuwere Taal- en Letterkunde in Februari, April, Juni, Augustus, October en December ; de Commissie voor Onderwijs in Januari, Maart, Mei, Juli, September, November.

Van elke vergadering der Commissiën wordt verslag uitgebracht in de eerstvolgende algemeene zitting der Academie.

Art. 5. — De Wetten der Academie zijn ten volle van toepassing op de Commissiën.

Commissie voor Rekendienst.

De Commissie voor Rekendienst voor het jaar 1905 bestaat uit de Leden van het Bestuur : de heeren Segers, Broeckaert, Gailliard, en de heeren Claeys, de Ceuleneer en jhr. de Pauw.

Commissie voor het Woordenboek der Nederlandsche Taal.

(*Ingesteld den* 18ⁿ *Februari* 1891.)

Leden : de heeren de Vreese,
Obrie,
Coopman, secretaris.

Commissie voor de studie der Plaatsnamen.

(*Ingesteld den* 17ⁿ *Januari* 1900.)

Voorzitter : de heer Coremans,
Secretaris : de heer Coopman,
Leden : de heeren de Flou,
Gailliard.

Maandelijksche zittingen in het jaar 1905.

18 Januari	19 Juli
15 Februari	2 Augustus
15 Maart	27 September
19 April	18 October
17 Mei	15 November
21 Juni	20 December
28 Juni, Openbare zitting	

De Academie is gevestigd te Gent in het aloude *Dammansteen* of *Huis van Oombergen*, Koningstraat, nr 18.

Lokaalbewaarster : Juffr. Maria de Mey.

Kunstvoorwerpen in de zalen der Kon. Vlaamsche Academie.

SCHILDERIJEN.

De portretten van :
Z. M. Koning Leopold II, geschilderd door L. Maeterlinck.
Z. K. H. Prins Albrecht, door denzelfde.
den heer Staatsminister A. Beernaert, door Juliaan de Vriendt.
P. Willems, eersten bestuurder der Academie, door Otto.
Em. Hiel, door Eug. Cogen.
L. de Bo, door De Pondt.

BEELDHOUWWERK.

De marmeren borstbeelden van :

Jacob van Maerlant, gebeiteld door Em. Jespers.
Joost van den Vondel, door Alfons Gilis.
Jacob Cats, door Emile Cantillon.
Willem Bilderdijk, door Alfons Gilis
Jan-Frans Willems, door G. Kasteleyn.
Jan David, naar F. de Vriendt, door D. van den Bossche.
F.-A. Snellaert, naar Isid. du Brucq, door G. Kasteleyn.
K.-L. Ledeganck, door Duwaerts.
Prud. van Duyse, door Al. de Beule.
H. Conscience, door denzelfde.
J.-M. Dautzenberg, door Hambresin.
Mark van Vaernewijck, door Comein.
Theodoor van Ryswyck, door de Vriendt.
Ph. Blommaert, door F. Deckers.

Maria Doolaeghe, door Braecke.
Des. Delcroix, door Hambresin.
J. Nolet de Brauwere, door Namur.
Eug. Stroobant, door Samain.
J. de Laet, door F. Deckers.
L. Schuermans, door Duwaerts.
J. Dodd, door G. Kasteleyn.
P. Génard, door Dupuis.
P. Willems, door Comein.

Borstbeeld (in pleister) van Z. M. Koning Leopold II, naar Th. Vincotte.
Idem van K.-L. Ledeganck, naar Karel Smitz.
Pleisteren medaillon, voorstellende V.-H. Delecourt (van den Hove), door Leop. Wiener.
Idem voorstellende P. Geiregat, door Ant. van Eenaeme.
Idem van B. Boucquillon, door F. Deckers.
Idem van H. van Peene, door Ant. van Eenaeme.

Stichtingen
in
de Koninklijke Vlaamsche Academie.

Boury-Stichting, met een kapitaal van 10,000 frank, in Belgische rent 2 1/2 ten honderd, aanvang nemende na het overlijden der Juffrouwen Sophia en Maria Boury, te Brugge, « tot uitbreiding der Vlaamsche taal en zeden, namelijk door het aanmoedigen van het dichten en verspreiden van Vlaamsche liederen, op eenvoudige, gemakkelijke en zangerige wijzen ».

(Goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 9 October 1895.)

Van de Ven-Heremans'-Stichting, met eene nominale hoofdsom van 20,000 frank, rent drie ten honderd. « De interesten dezer som zullen uitsluitend gebruikt worden tot bevordering der Nederlandsche taal en wetenschap, inzonderheid door het uitgeven in deze taal van nieuwe werken over natuur- of geneeskundige wetenschappen, over rechtsgeleerdheid en over het vak van den ingenieur. »

(Goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 10 Maart 1903.)

Gedenkdagen

der

Koninklijke Vlaamsche Academie.

8 Juli 1886.

Instelling, bij Koninklijk Besluit, der Kon. Vlaamsche Academie.

10 October 1886.

Plechtige openingszitting der Academie in de promotiezaal der Hoogeschool te Gent.

27 October 1886.

Eerste gewone maandelijksche vergadering.

1 Maart 1888.

De Academie neemt in huur van Mev. Esther de Kerchove, wed. van den heer Cam. van Pottelsberghe de la Potterie, het gebouw op den hoek der Vlasmarkt en Koningstraat, vroeger deel uitmakende van het oude Dammansteen.

2 October 1888.

Koninklijk Besluit, waarbij aan de Kon. Vlaamsche Academie de beoordeeling wordt toevertrouwd van de stukken, mededingende in den driejaarlijkschen Staatsprijskamp voor Tooneelletterkunde.

15 Mei 1889.

Instelling der Bestendige Commissie voor Nieuwere Taal en Letteren en der Bestendige Commissie voor Geschiedenis, Bio- en Bibliographie.

14 October 1889.

Koninklijk Besluit, waarbij aan de Kon. Vlaamsche Academie de beoordeeling wordt toevertrouwd der werken, mededingende naar den vijfjaarlijkschen prijs voor Vlaamsche Letterkunde.

28 Maart 1892.

Aankoop, door de Regeering, van het aloud Dammansteen in de Koningstraat, om tot lokaal te dienen voor de Academie.

22 Juni 1892.

Inbezitneming van het nieuw lokaal der Academie.

18 October 1896.

Eerste tienjarig jubelfeest der Academie.

Plechtig bezoek van Z. Koninklijke Hoogheid Prins Albrecht.

De Prins beantwoordt de hem toegestuurde verwelkomrede in het Nederlandsch.

17 November 1897.

Onthulling van het door de Regeering geschonken portret van den heer Staatsminister Aug. Beernaert, stichter der Koninklijke Vlaamsche Academie.

18 Juli 1900.

Instelling der Bestendige Commissie voor het Onderwijs in en door het Nederlandsch.

LIJST VAN DE LEDEN DER ACADEMIE.

Z. M. de Koning, Beschermheer.

WERKENDE LEDEN

benoemd bij Koninklijk Besluit van 8 Juli 1886.

De Heeren :

Claeys (Dr. Hendrik) ✠, te Gent;
de Pauw (Jhr. Mr Napoleon) *C.* ✠, te Gent;
Gailliard (Edward), ✠, te Gent;

Hansen (Dr. C.-J.) ✠, te Antwerpen,	*Gekozen*,	27 *Oct.*	1886.
Obrie (Mr Julius), ✠ te Gent.	»	»	»
Coopman (Theophiel) ✠, te Schaarbeek.	»	15 *Dec.*	1886.
de Vos (Dr. Amand), te Gent.	»	»	»
Broeckaert (J.-B.) ✠, te Dendermonde.	»	16 *Aug.*	1888.
van Even (E.) *O.* ✠, te Loven.	»	24 *Dec.*	»
Coremans (Mr Edw.), te Antwerpen.	»	15 *Juli*	1891.
Bols (Jan) ✠, te Alsemberg.	»	16 *Dec.*	»
De Flou (Karel) ✠, te Brugge.	»	21 *Aug.*	1893.
Claes (D.) ✠, te Namen.	»	21 *Aug.*	1895.
Janssens (A.) ✠, te St.-Nicolaas.	»	15 *Juni*	1898.
de Gheldere (Dr. Jhr. K.), ✠, te Koekelare	»	19 *Apr.*	1899.
Prayon-van Zuylen (Mr. A.), te Ledeberg.	»	17 *Mei*	»
Simons (Dr. L.) ✠, te Schaarbeek.	»	18 *Oct.*	»
de Ceuleneer (Ad.) ✠, te Gent.	»	17 *Jan.*	1900.
Segers (Gustaaf), te Antwerpen.	»	21 *Nov.*	»
de Vreese (Dr. Willem), te Gent.	»	16 *Juli*	1902.
Muyldermans (J.), te Mechelen.	»	30 *Sept.*	1904.
Helleputte (J.), ✠, te Kessel-Loo.	»	16 *Maart*	»
Bouchery (J.), ✠, te Antwerpen.	»	28 *Sept.*	»
de Bethune (Bon), ✠, te Brugge.	»	19 *Oct.*	»

BINNENLANDSCH EERELID.

De Heer :

van der Haeghen (Dr. Jhr. Ferd.) *C.* ✠, te St.-Denijs-Westrem.

BRIEFWISSELENDE LEDEN.

De Heeren :

Haerynck (Hippoliet).	*Gek. den*	16 *Nov.*	1887.
de la Montagne (Victor), te Antwerpen.	»	29 *Dec.*	1889.
de Corswarem (Ridder A.), te Hasselt	»	17 *Dec.*	1900.
van Spilbeeck (Waltman), te Tongerloo	»	»	»
Mac Leod (Julius) ✠, te Gent	»	»	»
Teirlinck (Isidoor), te St.-Jans-Molenbeek	»	»	»
Joos (Amaat), te St.-Nicolaas.	»	19 *Dec.*	1901.

BUITENLANDSCHE EERELEDEN.

De Heeren :

Baumgartner (Alex.), letterkundige, Bellevue, Limpertsberg, te Luxemburg.

Beets (Dr. A.), letterkundige, Oude Rijn, 7, te Leiden.

Boekenoogen (Dr. G.-J.), letterkundige, te Leiden.

Bohl (Mr Joan.) ✠, letterkundige, Keizergracht, 223, te Amsterdam.

Franck (Dr. J.), hoogleeraar, Endenicher Allee, 14, te Bonn;

Gallée (Dr. J.-H.), hoogleeraar te Utrecht;

Heyne (Dr. Moritz), hoogleeraar, te Gœttingen;

Kern (Dr. J.-H.-J.), hoogleeraar aan de Rijkshoogeschool, te Leiden;

Kluyver (Dr. A.), taal- en letterkundige, Utrechtsche veer, 10, te Leiden;

Kuyper (Abraham), *G. O.* ✠, letterkundige en Minister van Binnenlandsche Zaken, te 's Gravenhage;

Looten (Camiel), letterkundige, Ch. de Muyssart-straat, 20, te Rijsel;

Martin (Ernst), hoogleeraar, te Straatsburg;

Muller (Dr. J.-W.), hoogleeraar, Plompetorengracht, 12, te Utrecht;

Quack (H.-P.-G.), letterkundige, te Amsterdam;

Schimmel (J.-H.), letterkundige, te Amsterdam;

Symons (B.), hoogleeraar, te Groningen.

Taco H. de Beer, letterkundige, Roemer Visscherstraat, 15, te Amsterdam;

Tepe van Heemstede (Leo), letterkundige, te Ober-Lahnstein;

te Winkel (Dr. J.), hoogleeraar, te Amsterdam;

Verdam (Dr. J.), hoogleeraar te Leiden;

Viotta (H.), bestuurder van het Conservatorium te 's Gravenhage;

Weale (W.-H.-James), *O.* ✠, letter- en geschiedkundige, te Londen;

Wenker (Dr. Georg.), bewaarder van de Bibliotheek der Kon. Hoogeschool, te Marburg;

Winkler (Johan), taal- en letterkundige, Leidsche Vaart, 90, te Haarlem;

WOONPLAATS VAN DE LEDEN DER ACADEMIE.

Werkende Leden :

De Heeren :

Bols (Jan), Dorpsplaats, te Alsemberg;
Boucherij (J.), Hopland, 22, te Antwerpen;
Broeckaert (J.-B.), Dijkstraat, 48, te Dendermonde;
Claes (D.), Henri-Blesstraat, 2, te Namen;
Claeys (H.), Predikheerenlei, 9, te Gent;
Coopman (Th.), Daillystraat, 129, te Schaarbeek;
Coremans (Ed.), Montebellostraat, te Antwerpen;
de Bethune (Bon J.), te Brugge;
de Ceuleneer (Ad.), Gildestraat, 5, te Gent;
de Flou (Karel), Beenhouwersstraat, 33, te Brugge;
de Gheldere (Jhr. K.), te Koekelare;
de Pauw (Jhr. Nap.), Lange Violettenstraat, 276, te Gent;
de Vos (Am.), Coupure, 247, te Gent;
de Vreese (Willem), Akkergemlaan, 41, te Gent;
Gailliard (Edw.), Ter Platen, 24, te Gent;
Hansen (C.-J.), Rudolfstraat, 35, te Antwerpen;
Helleputte (J.), te Kessel-Loo;
Janssens (Alfons), Zamanstraat, 39, te St.-Nicolaas;
Muyldermans (J.), Van Benedenlei, te Mechelen;
Obrie (J.), Ketelvest, 44, te Gent;
Prayon-van Zuylen (Alf.), Brusselsche steenweg, 46, te Ledeberg;
Segers (Gust.), Van Dyckstraat, 80, te Antwerpen;
Simons (Lod.), Florisstraat, 14, te Schaarbeek;
van Even (Edward), van Evenstraat, 6, te Loven.

Binnenlandsch Eerelid.

De Heer :

Jhr. van der Haeghen (Ferd.), te St.-Denijs-Westrem (Maalte).

Briefwisselende Leden :

De Heeren :

de Corswarem (Ridder A.), Maastrichterstraat, te Hasselt;
de la Montagne (Victor), Wijngaardstraat, 10, te Antwerpen;
Haerynck (Hippoliet), te Vilvoorde;
Joos (Amaat), Kasteelstraat, te St.-Nicolaas.
Mac Leod (Jul.), Reigerstraat, 3, te Gent;
Teirlinck (Isidoor), de Rosnesstraat, 33, te St.-Jans-Molenbeek;
van Spilbeeck (Waltman), abdij van Tongerloo;
Verriest (Hugo), te Ingoyghem.

Afgestorven Leden der Academie.

1887.	Delcroix (D.), werkend lid.		
1888.	Snieders (R.), buitenlandsch eerelid.		
»	Nolet de Brauwere van Steeland (J.), werkend lid.		
»	Delgeur (L.), briefwisselend lid.		
»	Dodd (G.-J.), werkend lid.		
1889.	Stroobant (Eug.), werkend lid.		
»	Alberdingk Thijm (Jozef-Alb.), buitenl. eerelid.		
1890.	de Coussemaker (Ig.), buitenlandsch eerelid.		
»	ten Kate (J.-J.-L.),	»	»
»	Campbell (M.-F.-A.-G.),	»	»
1891.	de Laet (J.), werkend lid.		
»	Schuermans (L.-W.), werkend lid.		
»	Roersch (L.),	»	»
1892.	Scherpenzeel (J.), buitenlandsch eerelid.		
»	de Vries (M.),	»	»
1893.	Habets (J.),	»	»
»	Brouwers (J.-W.),	»	»
»	Stallaert (K.), werkend lid.		
1894.	Nuyens (W.-J.-Fr.), buitenlandsch eerelid.		
1895.	Mathot (L.), werkend lid.		
»	Moltzer (H.-E.), buitenlandsch eerelid.		
1896.	Willems (Fr.), briefwisselend lid.		
1897.	Acquoy (J.-G.-R.), buitenlandsch eerelid.		
»	de Backer (Louis), buitenlandsch eerelid.		
»	Micheels (J.-J.-M.), werkend lid.		
1898.	Willems (P.),	»	»
1899.	Génard (P.),	»	»
»	Arnold (Th.-J.-L.),	»	»
»	Hiel (Emm.),	»	»

1899. Fruin (R.), buitenlandsch eerelid.
» Cosyn (P.-J.), » »
» Klaus Groth, » »
» Bonvarlet (A.), » »
» Gezelle (Guido), werkend lid.
1900. Burgersdijk (L.-A.), buitenlandsch eerelid.
» de Maere d'Aertrycke (Baron Aug.), werkend lid.
» Everts (W.), buitenlandsch eerelid.
1901. ten Brink (Jan), » »
1902. van Droogenbroeck (J.-A.), werkend lid.
1903. Schaepman (H.-J.), buitenlandsch eerelid.
» Beets (Nicolaas), » »
» Daems (S.), werkend lid.
1904. Alberdingk Thijm (P.-P.), werkend lid.
» Sermon (H.), werkend lid.
» de Potter (Fr.), bestendige secretaris.
» Tannen (K.), buitenlandsch eerelid.
» Snieders (A.), werkend lid.

Lijst van de Bestuurders der Academie.

De Heeren :

Willems (H.), 1886-1887.
de Pauw (Jhr. Nap.), 1888.
de Laet (J.), 1889.
Hiel (Emm.), 1890.
Snieders (Aug.), 1891.
Micheels (J.), 1892.
Génard (P.), 1893.
Claeys (H.), 1894.
Hansen (C.-J.), 1895.
Gailliard (Edw.), 1896.
de Maere d'Aertrycke (Baron Aug.), 1897.
Alberdingk Thijm (Paul), 1898.
van Even (Edw.), 1899.
Daems (S.), 1900.
Coopman (Th.), 1901.
Obrie (Julius), 1902.
Prayon-van Zuylen (A.), 1903.
Sermon (Hendrik), 1904.
Segers (Gustaaf), 1905.

Lijst van de Onderbestuurders.

De Heeren :

de Pauw (Jhr. Nap.), 1887.
de Laet (J.), 1888.
Hiel (Emm.), 1889.
Snieders (Aug.), 1890.
Micheels (J.), 1891.
Génard (P.), 1892.
Stallaert (K.), 1893.
Hansen (C.-J.), 1894.
Gailliard (Edw.), 1895.
de Maere d'Aertrycke (Baron Aug.), 1896.
Alberdingk Thijm (Paul), 1897.
van Even (Edw.), 1898.
Daems (S.), 1899.
Coopman (Th.), 1900.
Obrie (Julius), 1901.
van Droogenbroeck (Jan), 1902.
Sermon (Hendrik), 1903.
Segers (Gust.), 1904.
Broeckaert (J.), 1905.

JAARLIJKSCHE WEDSTRIJDEN

DER

KONINKLIJKE VLAAMSCHE ACADEMIE.

1887.

Gouden eerepenning aan den heer P. H. van Moerkerken, leeraar in de Nederlandsche Taal- en Letterkunde van 's Rijks hoogere Burgerschool te Utrecht, voor zijne verhandeling over *De verbinding der volzinnen in het Gotisch.*

Vereerende melding aan den heer Dr. L. Simons, leeraar aan het Koninklijk Athenæum te Loven, en aan de heeren Prosper de Pelsmaeker, te Denderleeuw, en Theodoor Stille, te Maastricht, beiden studenten aan de Hoogeschool te Loven, voor hunne te zamen bewerkte verhandeling over hetzelfde onderwerp.

Gouden eerepenning aan den heer Louis D. Petit. bewaarder der drukwerken aan de bibliotheek van 's Rijks hoogeschool te Leiden, voor zijne *Middelnederlandsche Bibliographie.*

Eerste vereerende melding aan den heer Jan Broeckaert, briefwisselend lid der Academie, te Wetteren, voor zijn werk over hetzelfde onderwerp.

Tweede vereerende melding aan den heer P.-H.-F. Bakker, bestuurder eener openbare lagere school, te Haarlem.

Gouden eerepenning aan de heeren Jan Broeckaert, voornoemd, en Jan Craeynest, leeraar aan St.-Lodewijks-gesticht te Brugge, voor hunne lijst van *Onnederlandsche of Bastaardwoorden, met de evenveel beduidende echt Nederlandsche woorden.*

1888.

Gouden eerepenning aan Mr. Alf.-M.-N. Prayon-van Zuylen, letterkundige te Gent, voor zijne *Geschiedkundige en critische verhandeling over de drie Taalwetten van België.*

1889.

Gouden eerepenning aan den heer Hippoliet Meert, leeraar aan het stedelijk collegie te Ieperen, voor zijne verhandeling over het *Voornaamwoord Du.*

1890.

Gouden eerepenning aan den heer Felix Leviticus, leeraar te Amsterdam, voor zijne verhandeling over de *Klank- en Vormleer van het Middelnederlandsch dialect der St-Servatiuslegende van Hendrik van Veldeke.*

1891-1892.

Gouden eerepenning aan den heer Ernest Soens, letterkundige te Loven, voor zijn werk over het onderwerp : *De rol van het booze beginsel, onder den naam van Lucifer, Satanas, Sinnekens, enz., op het middeleeuwsch tooneel. Wat zijn daarvan de algemeene, en, in sommige werken, de bijzonderste karaktertrekken?*

Gouden eerepenning aan den heer Oscar Van Hauwaert, leeraar te Chimai, voor zijn *Geschiedkundig en critisch overzicht van het Vlaamsch tooneel gedurende de XVIIe eeuw.*

Gouden eerepenning aan den heer J. van de Ven, letterkundige te Loven, voor zijne *Verhandeling over het gebruik der naamvallen, tijden en wijzen in den Heliand.*

1893.

Gouden eerepenning aan de heeren Willem de Vreese, te Leiden, en Hip. Meert, te Luik, voor hunne verhandeling over de *Klank- en vormleer in de werken van Jan van Ruusbroec.*

Gouden eerepenning aan den heer Poffé-Goris, te Antwerpen, voor zijne studie over *Het huiselijk leven, de zeden en gewoonten in eene Vlaamsche gemeente gedurende de tweede helft der XVIIIe eeuw.*

1894.

Gouden eerepenning aan den heer Emiel de Neef, student aan de Hoogeschool te Gent, voor zijne verhandeling : *Taalkundige studie over het middeleeuwsch gedicht « De VII Vroeden binnen Rome ».*

Gouden eerepenning aan den heer Willem de Vreese, te Leiden, voor zijne studie over : *Een zeker getal werkwoorden, samengesteld op eene buitengewone wijze, als b. v. : kwikkebeenen, blinddoeken, schuddebollen, waterlanden, enz., gevolgd door eene volledige lijst over woorden met aanduiding van de streekspraak, waarin zij voorkomen, eene studie over hunne*

etymologie, hun karakter over het algemeen en de geschiedenis van hun ontstaan.

Gouden eerepenning aan den heer Willem de Vreese, voornoemd, en den heer Hip. Meert, te Luik, voor hunne *Volledige lijst van de huidige, in onze taal meest voorkomende gallicismen, met aanduiding van de zuiver Nederlandsche woordschikkingen of uitdrukkingen.*

Gouden eerepenning aan den heer Jozef Vuylsteke, te Brugge, voor zijne *Volledige Kunst- en vakwoordenlijst over het ambacht van den Smid, met de Fransche, Hoogduitsche en Engelsche benamingen.*

1895.

Gouden eerepenning aan den heer Pieter Tack, student te Antwerpen, voor zijne *Proeve eener Oudnederfrankische Grammatica.*

1896.

Gouden eerepenning aan de heeren Alfons van Houcke, bouwkundig-ingenieur, te Laken, en Jozef Sleypen, klerk bij het Ministerie van Spoorwegen, Posterijen en Telegrafen, te Brussel, voor hun werk : *Vakwoordenlijst over het ambacht van den Metselaar.*

Zilveren eerepenning aan de heeren Juliaan en Victor van Keirsbilck, te Brugge, voor hun werk op hetzelfde onderwerp.

Gouden eerepenning aan de heeren Juliaan en Victor van Keirsbilck, voornoemd, voor hunne *Vakwoordenlijst over het ambacht van den Timmerman.*

Zilveren eerepenning aan den heer Josef Vuylsteke, snelschrijver te Brugge (reeds vroeger door de Academie bekroond), voor dergelijke *Vakwoordenlijst.*

1897.

Gouden eerepenning aan den heer Josef Jacobs, student te Mechelen, voor zijne *Verhandeling over de vormen van het werkwoord in het Oudfriesch.*

Gelijke onderscheiding aan genoemden heer Josef Jacobs, voor zijne *Opgave van bewijsplaatsen uit taalbronnen, voor elk der woorden, door Kiliaan als* « vetus Flandricum » *opgegeven.*

1898.

Gouden eerepenning aan den heer H. Temmerman, bestuurder der Staats-Normaalschool voor onderwijzers te Lier, voor zijne verhandeling : *De Moedertaal, eenig doel- en redematig voertuig der gedachte in Opvoeding en Onderwijs.*

Gouden eerepenning aan de heeren Josef Cornelissen, onderwijzer te St.-Antonius (Wijnegem) en J.-B. Vervliet, letterkundige te Antwerpen, voor hun *Idioticon van het Antwerpsch dialect.*

Gelijke onderscheiding aan de heeren A. van Heuverswijn, professor te Ledeberg, en Th. van Heuverswijn, hoofdonderwijzer te Eine, voor hunne verhandeling : *Eene vreemde spraak als voertuig van 't onderwijs.*

1899.

Gouden eerepenning aan den heer Frans van den Bergh, leeraar te Mechelen, voor zijne *Geschiedenis der Fransche overheersching in België* (1792-1814).

Zilveren eerepenning aan den heer C. Cortebeeck, letterkundige te St.-Jans-Molenbeek, voor eene verhandeling over hetzelfde onderwerp.

1901.

Gouden eerepenning aan de heeren Ern. Soens, leeraar te Gent, en Jos. Jacobs, leeraar te Boom, voor hun *Handboek voor Germaansche Godenleer.*

Gouden eerepenning aan den heer M. Brants, leeraar te Doornik, voor zijne verhandeling over de *Heldenleer.*

Gouden eerepenning aan de heeren A. de Cock, leeraar te Denderleeuw, en Is. Teirlinck, leeraar te Brussel, voor hunne *Verzameling en Beschrijving van de oude en hedendaagsche kinderspelen in Vlaamsch België.*

Zilveren eerepenning aan den heer Remi Ghesquière, te Geluwe, voor zijne verhandeling over hetzelfde onderwerp.

Gouden eerepenning aan den heer Frans Bly, ontvanger der Zeevaartrechten te Antwerpen, voor zijne *Beschrijving der Visschersbooten te Blankenberge, Oostende en aan de Panne.*

Gouden eerepenning aan den heer Alf. van Houcke, bouwkundig-ingenieur te Laken, voor zijne *Vak- en Kunstwoordenlijst van 't ambacht van den Loodgieter en Zinkbewerker.*

1902.

Gouden eerepenning aan den heer Josef Geurts, leeraar aan het St.-Josefscollegie te Hasselt, voor eene *Geschiedenis van het Rijm.*

Gouden eerepenning aan den heer V.-A. Fris, leeraar aan het Koninklijk Atheneum te Oostende, voor eene *Critische studie en critische opgave der verschillige geschiedkundige bronnen van den Gulden Sporenslag.*

Gouden eerepenning aan den heer St.-L. Prenau, voor eene *Verhandeling over het nut van de zuivere uitspraak der Nederlandsche taal.*

1903.

Gouden eerepenning aan den heer Josef Jacobs, leeraar te Boom voor eene *Vergelijkende klank- en vormleer der verschillende Middelnederlandsche dialecten.*

Gouden eerepenning aan den heer Isid. Teirlinck, reeds vroeger door de Academie bekroond, voor een *Idioticon over het zuiden van Oost-Vlaanderen.*

1904

Gouden eerepenning aan den heer Cl. Buvé, pastoor te Bost (Tienen), voor zijne *Handleiding tot de studie van het archief eener Vlaamsche gemeente.*

Gelijke onderscheiding aan den heer M. Brants, leeraar te Brussel, voor zijne verhandeling getiteld : *De hervorming van het middelbaar onderwijs in België, Frankrijk, Duitschland en andere landen. — De rol der moedertaal.*

Gouden eerepenning aan den heer Dr. Leo Goemans, leeraar te Loven, voor zijn *Lovensch Idioticon.*

STAATSPRIJSKAMPEN.

Driejaarlijksche prijskamp voor Tooneelletterkunde.

LEOPOLD II, Koning der Belgen,

Aan allen, tegenwoordigen en toekomenden, HEIL.

Gezien het Koninklijk Besluit van 16n Juli 1858, dat eenen driejaarlijkschen prijs van Vlaamsche tooneelliteratuur instelt, en namelijk artikel 4, luidende als volgt :

« Art. 4. De beoordeeling is toevertrouwd aan eene Commissie van ten minste drie Leden, gekozen op eene dubbele voorstellingslijst door de Klas van Letteren der Academie van België opgemaakt ».

Gezien Ons Besluit van 8 Juli 1886, dat, onder de benaming van « Koninklijke Vlaamsche Academie », eene Academie inricht van letterkundigen en geleerden, die de studie en het beoefenen der Nederlandsche Taal- en Letterkunde tot het voorwerp harer werkzaamheden zal hebben;

Aangezien de Koninklijke Vlaamsche Academie gelast is met de belangen der Vlaamsche literatuur

en dat, bijgevolg, de voorstelling eener dubbele lijst van Candidaten voor de jury van den driejaarlijkschen prijs van Vlaamsche tooneelliteratuur deel maakt van hare werkzaamheden;

Op voordracht van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken en Openbaar Onderwijs,

Wij hebben besloten en Wij besluiten :

Art. 1. Het artikel 4 van voormeld Koninklijk Besluit van 10n Juli is gewijzigd als volgt :

« Art. 4. De beoordeeling is toevertrouwd aan eene Commissie van ten minste drie leden, gekozen op eene dubbele voorstellingslijst, *door de Koninklijke Vlaamsche Academie opgemaakt.*

Art. 2. Onze Minister van Binnenlandsche Zaken en Openbaar Onderwijs is gelast met de uitvoering van het tegenwoordig besluit.

Gegeven te Brussel, den 2 October 1888.

LEOPOLD.

Van wege den Koning :
De Minister van Binnenlandsche Zaken
en Openbaar Onderwijs,
J. DE VOLDER.

Verordeningen voor den driejaarlijkschen wedstrijd van Nederlandsche Tooneelletterkunde.

Art. 1. Er wordt een driejaarlijksche prijs uitgeloofd voor de samenstelling van een in het Vlaamsch geschreven tooneelwerk. De mededingers hebben volle vrijheid voor de keus des onderwerps, maar bij gelijke verdienste zal de prijs toegewezen worden aan het stuk, welks onderwerp aan de geschiedenis of aan de zeden van het land zal ontleend zijn.

Art. 2. Het stuk zal in het land moeten uitgegeven zijn (1), of, in handschrift, gezonden worden hetzij aan het Ministerie van Binnenlandsche Zaken, hetzij aan de Koninklijke Vlaamsche Academie, vóór het einde van het driejaarlijksch tijdvak.

Art. 3. Vertaalde en naar vreemde of vaderlandsche werken geschikte tooneelstukken zullen buiten prijskamp blijven.

---

(1) Volgens Koninklijk Besluit van 26n Augustus 1881, worden ook tot den prijskamp aangenomen de stukken, door Belgen geschreven en in den vreemde gedrukt.

Driejaarlijksche prijzen sedert het begin van den wedstrijd.

1e tijdvak	1856-1858.	Prijs toegewezen aan	H. van Peene (1).
2e »	1859-1861.	» »	D. Sleeckx.
3e »	1862-1864.	» »	F. van Geert.
4e »	1865-1867.	» »	A. van den Kerckhove.
5e »	1868-1870.	» »	F. van de Sande.
6e »	1871-1873.	» »	D. Delcroix.
7e »	1874-1876.	» »	D. Delcroix.
8e »	1877-1879.	Prijs *niet toegewezen.*	
9e »	1880-1882.	Prijs toegewezen aan	Frans Gittens.
10e »	1883-1885.	» »	H.-B. Peeters.
11e »	1886-1888.	» »	H. Plancquaert.
12e »	1889-1891.	» »	Nestor de Tière.
13e »	1892-1894.	» »	Isidoor Albert.
14e »	1895-1897.	Prijs *niet toegewezen.*	
15e »	1898-1900.	Prijs toegewezen aan	D. en J. Minnaert.
16e »	1901-1903.	» »	R. Verhulst.

---

(1) De tooneelstukken werden, gedurende de tien eerste tijdvakken, beoordeeld door eenen keurraad, samengesteld uit Leden der Koninklijke Academie van Wetenschappen, Letteren en Schoone Kunsten.

Te beginnen van het elfde tijdvak wordt de beoordeeling gedaan door Leden van de Koninklijke Vlaamsche Academie.

Vijfjaarlijksche wedstrijd voor Vlaamsche Letterkunde.

LEOPOLD II, Koning der Belgen,

Aan allen, tegenwoordigen en toekomenden, HEIL

Gezien het Koninklijk Besluit van 6n Juli 1851, dat vijfjaarlijksche prijzen instelt van 5,000 frank ieder, voor de beste werken, welke door Belgische schrijvers zijn uitgegeven en kunnen gerangschikt worden in eene der volgende reeksen :

1° Zede- en Staatkundige wetenschappen ;

2° Fransche Letterkunde ;

3° *Vlaamsche Letterkunde ;*

4° Natuur- en Wiskunde, en

5° Natuurwetenschappen ;

En namelijk het artikel 2 van dit Besluit, luidende als volgt :

« Art. 2. De beoordeeling der werken is toevertrouwd aan jury's van zeven leden, door Ons benoemd op voorstel, te weten voor de drie eerste reeksen : door de klas der Letteren, en voor de twee andere reeksen door de klas der Wetenschappen van de Koninklijke Academie van België ».

Herzien ons Besluit van 30n December 1882, regelende de vijfjaarlijksche en tienjaarlijksche prijskampen, welke door de Regeering ingesteld zijn :

Gezien Ons Besluit van 8n Juli 1886, dat, onder de benaming van « Koninklijke Vlaamsche Academie », eene Academie inricht van letterkun-

digen en geleerden, die de studie en het beoefenen der Nederlandsche Taal- en Letterkunde tot het voorwerp harer werkzaamheden zal hebben;

Aangezien de Koninklijke Vlaamsche Academie gelast is met de belangen der Vlaamsche literatuur en dat, bijgevolg, de voorstelling eener dubbele lijst van candidaten voor de jury van den vijfjaarlijkschen prijs van Vlaamsche letterkunde deelmaakt van de werkzaamheden dezer instelling;

Op voordracht van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken en Openbaar Onderwijs,

Wij hebben besloten en Wij besluiten:

Art. 1. Het artikel 2 van voormeld Koninklijk Besluit van 6n Juli 1851 is gewijzigd als volgt:

« Art. 2. De beoordeeling der werken is toevertrouwd aan jury's van zeven leden, door Ons benoemd op voorstel, te weten: voor de twee eerste reeksen door de klas der Letteren, voor de twee laatste reeksen door de klas der Wetenschappen der Koninklijke Academie van België, en voor de derde reeks, *Vlaamsche Letterkunde*, door de Koninklijke Vlaamsche Academie ».

Art. 2. Onze Minister van Binnenlandsche Zaken en Openbaar Onderwijs is gelast met de uitvoering van het tegenwoordig Besluit.

Gegeven te Brussel den 14n October 1889.

LEOPOLD.

Van 's Konings wege:
De Minister van Binnenlandsche Zaken
en Openbaar Onderwijs,
J. DE VOLDER.

Uittreksel uit de algemeene verordeningen van den vijfjaarlijkschen wedstrijd.

Het programma van den vijfjaarlijkschen wedstrijd is bepaald als volgt :

a) Dichtstuk (ter uitsluiting van de dramatische poëzie, voor welke een driejaarlijksche wedstrijd is ingericht).

b) Romans, novellen, en andere louter letterkundige voortbrengselen, als levensbeelden, zedeschetsen, verzamelingen van gedachten, opstellen van welsprekendheid.

Art. 12. De nieuwe uitgave van een werk geeft geen recht tot aanvaarding er van, tenzij het werk aanmerkelijke veranderingen of vermeerderingen ondergaan hebbe.

Art. 13. Een voltrokken werk, waarvan eenig deel reeds zou bekroond geworden zijn, zal desniettegenstaande tot den prijskamp toegelaten worden, indien de nieuwe deelen er aanmerkelijke vermeerderingen aan toebrengen.

Art. 15. De keurraad, belast met het beoordeelen van eenen prijskamp, zal niet kunnen beraadslagen dan ten getale van ten minste vijf leden.

Wanneer hij kennis genomen heeft van de werken, aan zijn onderzoek onderworpen, zal hij beslissen, of er tusschen die werken één is, dat, bij uitsluiting der andere, den vijfjaarlijkschen prijs verdient, en hetwelk.

De vraag zal onverdeeld ter stemming gelegd en niet bevestigend kunnen opgelost worden dan door ten minste vier stemmen.

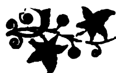
Geen lid zal zich mogen onthouden van te stemmen.

Art. 16. De werken der leden van den keurraad mogen niet mededingen voor den prijs.

Art. 17. In geval van twijfel nopens de klassen van een werk zal de keurraad, met het toekennen van den prijs belast, de vraag beslissen door eene bijzondere stemming.

De vraag zal niet mogen opgelost worden dan door ten minste vier stemmen, en geen lid zal het recht hebben zich te onthouden van stemmen.

Art. 18. Het oordeel van den keurraad zal afgekondigd worden in de Openbare Zitting der ....Koninklijke Academie.... op wier voorstel de keurraad zal genoemd zijn.

Vijfjaarlijksche prijzen voor Nederlandsche letterkunde, sedert de opening van den wedstrijd.

(*Beoordeeling, toevertrouwd aan Leden der Koninklijke Academie van Wetenschappen, Letteren en Schoone Kunsten.*)

1e tijdvak.	1850-1854,	prijs toegekend aan	H. Conscience.
2e	»	1855-1859	»	Prud. van Duyse.
3e	»	1860-1864	»	Joanna Berchmans. (We Courtmans).
4e	»	1865-1869	»	H. Conscience.
5e	»	1870-1874	»	Tony Bergmann.
6e	»	1875-1879	»	P. de Mont.
7e	»	1880-1884	»	J. van Beers.

(*Beoordeeling door eenen keurraad, samengesteld uit Leden der Koninklijke Vlaamsche Academie*).

8e tijdvak.	1885-1889,	prijs toegekend aan	Mathilda Ramboux.
9e	»	1890-1894	»	Virginie Loveling.
10e	»	1895-1899	»	Guido Gezelle.

HENDRIK SERMON

(1833-1904)

door JAN BOUCHERIJ

Den 30 Juli 1904 nam de Heer H. Sermon, na dertig jaren als professor in het St. Norbertusgesticht te Antwerpen werkzaam te zijn geweest, afscheid van zijne leerlingen, om eindelijk de rust te genieten, waarop zijn hooge ouderdom en zijn jarenlang werken hem recht hadden gegeven.

Gezond van lichaam en geest, vlug en opgeruimd als altijd, had hij ons bij het heengaan nog de hand gedrukt en eene genoeglijke vacantie toegewenscht, erbij voegende : « Tot Woensdag, in de Academie! »

Helaas! Wij zouden onzen vriend en ambtgenoot niet meer in levenden lijve terugzien! Den Dinsdag daaropvolgende, 2 Augustus, terwijl zijn geliefd gesticht feest vierde ter gelegenheid der prijsuitreiking, werd de grijze leeraar plotseling uit het leven weggerukt.

Hendrik Sermon was den 17 Februari 1833 te St. Pieters-Leeuw in Brabant geboren. Zijn eerste onderricht genoot hij in de gemeenteschool zijner geboorteplaats, waarna hij zijne studiën voortzette in het college der nabijgelegene stad Halle. In 1851 werd

hij leerling der Staatsnormaalschool van Lier, en verkreeg er zijn diploma van onderwijzer in 1854.

Na eenigen tijd te Brussel en te Antwerpen het ambt van privaat leeraar te hebben waargenomen, vestigde hij zich voor goed in de Scheldestad en opende er eenen boekwinkel.

Intusschen had hij zich bijzonder toegelegd op de studie van het Duitsch en het Engelsch. In 1874 aanvaardde hij het ambt van professor bij het pas opgerichte St. Norbertusgesticht te Antwerpen, en onderwees er tot aan zijnen dood de Nederlandsche, de Duitsche en de Engelsche taal, alsook de geschiedenis, in de middelbare afdeeling.

Allen, zoowel leeraars als leerlingen, droegen H. Sermon een goed hart toe. Hij was immers een door en door braaf mensch, wiens edele gaven van geest en hart door iedereen op hoogen prijs werden gesteld. Beminnelijk en dienstvaardig in den omgang met ambtgenooten en studenten, was hij de vriend van allen, de helper en raadgever in menige omstandigheid, maar tevens was hij altijd de zedigheid, de nederigheid in persoon. Deze lofspraak zal niet alleen door zijne leerlingen, maar vooral door de oudstudenten van het gesticht en door allen, die met hem omgingen, volmondig bijgetreden worden.

Bijzonderlijk zij, die in zijne omgeving geleefd hebben, weten met hoeveel toewijding en opoffering hij zich te allen tijde van zijne lastige taak gekweten heeft. Bij zijn dagelijksch werk scheen hij onvermoeibaar; steeds was hij de eerste op zijnen post,

en te midden zijner leerlingen voelde hij zich waarlijk gelukkig : hij leefde met en voor hen.

Zonder bijbedoeling, zonder hoop op vergelding bewees hij bereidwillig diensten, waarover de buitenwereld nooit iets vernam, en welke des te meer prijzenswaardig waren.

Niet slechts met raad, ook metterdaad ondersteunde hij degenen, die zijne hulp behoefden of zijne medewerking kwamen afvragen, en nooit liet zijn mond zich een woord ontvallen over de ondankbaren, die hij meer dan eens op zijnen levensweg ontmoette. Hij mocht zich immers verheugen in de achting van zoovele anderen, die het hart op de rechte plaats droegen en hem in hunnen lateren leeftijd de ondubbelzinnigste blijken hunner dankbare genegenheid gaven.

Maar het is ons niet zoo zeer te doen H. Sermon als leeraar en opvoedkundige te beschouwen; wij willen veeleer een beeld van hem ophangen als koene strijder voor het Vlaamsch grondbeginsel, als verdienstelijk Nederlandsch schrijver.

Van jongsaf had H. Sermon eene plaats gekozen in de gelederen der strijdende flaminganten. Toen hij te Brussel verbleef, stond hij aan de zijde van den kloeken Michiel Van der Voort en van den Nederduitschen Waal Jottrand, om er de rechten van zijn volk tegenover de franschgezinden der hoofdstad te doen gelden, en de hoofdmannen der Vlaamschhatende partij in hun onvaderlandsch streven te dwarsboomen. Met gloed en overtuiging

voerde hij alsdan het woord in meetings en volksvergaderingen, en geene enkele gelegenheid liet hij ontsnappen, waar er te strijden viel voor het goede recht.

Doch niet slechts met het woord, ook met de pen diende hij de heilige zaak des volks. In den aanvang van het jaar 1857, nog geene 24 jaren oud zijnde, liet hij te Antwerpen, onder den deknaam H. van Walrave, een boek van 80 bl. verschijnen, getiteld : *De Vlaming en de Staat in het tegenwoordig België*, met het doel « den toestand van « het dietsche volk in België te doen kennen, zijne « rechten tegen de aanmatigingen van het fransch « element te verdedigen, het op te wekken om zijne « rechten, om zijne ontvoogding van de wetgeving « af te eischen, en het van de mogelijkheid der « verwezentlijking zijner rechtsherstelling te over« tuigen ».

In zes hoofdstukken behandelde hij daarin de volgende punten : 1° België onder het Vlaamsch oogpunt; 2° de Vlaamsche Beweging; 4° het vlaamsch onderwijs in België; 4° Tegenstrevers des vlaamsches; 5° het Taalrecht in Vlaamsch-België en in andere landen; 6° Plichten der Vlamingen.

Niemand zal het verwonderen, voornamelijk wanneer men het tijdstip der uitgave nagaat, dat dit geschrift niet van jeugdige onervarenheid vrij te pleiten is.

H. Sermon vertoont zich hier als een vurig patriot, als een van die onafhankelijke Belgen, die

« tegen koning Willem verbitterd waren, omdat hij
« een gereformeerde vorst was, en zekere hinder-
« palen aan de vrijheid van godsdienst, aan de vrij-
« heid der sprake en aan de vrijheid des onderwijzers
« stelde; omdat hij het land met buitengewoone
« belastingen sloeg; omdat men *overal Hollanders*
« *in het bestuur vond.* »

Maar tevens erkent hij, dat « het nationaal « kongres den vlamingen nog vreemder was dan « een Hollandsch bestuur en dat de walen er den « baas speelden... »

Het zou ons te verre leiden moesten wij eene volledige ontleding geven van Sermons vlugschrift. Zeggen wij slechts, dat hij zich daarin als een hardnekkig voorstaander der Vlaamsche Beweging doet kennen. Hij geeft de oorzaken op van de onmondigheid van het Vlaamsche volk en van den vernederenden toestand, waarin het zich bevindt in al de vertakkingen des landsbestuurs; maar tevens wijst hij middelen aan om in dien toestand verbetering te brengen.

Het schijnt ons niet ongepast deze door H. Sermon in 1857 opgegeven middelen in beknopten vorm mede te deelen. Zij zijn twaalf in getal en maken dus om zoo te spreken zijn credo uit. — Wij schrijven letterlijk af :

« De eigenweerde des Vlamings, zegt hij, dwingt « hem, heden van zijne wetgeving af te eischen :

1. Dat alle ambtenaars de Nederduitsche en de Fransche taal machtig zijn, dat zij in de taal, in welke hun geschreven wordt, antwoorden.

2. Dat elke volksvertegenwoordiger de beide talen machtig zij en dat hij zich in de taal zijner vertegenwoordigers uite.

3. Dat gevolgentlijk de voorgaande punten de wetten in beide talen afgekondigd worden; dat er een Vlaamsche *Moniteur* besta, of zoo de afkondiging eener wet in eene enkele taal gebeurt, dat zij dan maar in dat gedeelte des lands, waar de gebezigde taal in voege is, verplichtend weze; het fransch zal dus de *officieele* taal niet zijn.

4. Dat in elke gerechtelijke zaak, de taal des beschuldigden in acht genomen worde.

5. Dat de provincieraden der beide Vlaanderen, van Antwerpen en Limburg hunne zittingen in het vlaamsch houden, en dat het provinciaal bestuur er gansch Vlaamsch weze; dat het voor Braband gemengd zij en men in den provincieraad de beide talen spreke. (Men zou het arrondissement Nijvel bij eene Waalsche provincie, b. v. bij Namen kunnen voegen.)

6. Dat elke vlaamsche gemeenteraad zijne zittingen in het vlaamsch houde en dat het gemeentebestuur alles in het vlaamsch uitvoere.

7. Dat voor elk exaam... het vlaamsch nevens het fransch verplichtend weze.

8. Dat de Belgische Academie hare vlaamsche afdeeling hebbe.

9. Dat men in de vlaamsche lagere scholen geen fransch, en in de waalsche geen vlaamsch onderwijze.

10 Dat men in de middelbare scholen der vlaamsche gewesten alles in het vlaamsch onderwijze en dat er het fransch als bijtaal aangeleerd worde. (Het omgekeerde voor de waalsche scholen.)

11. Dat men in de atheneums van Brussel, Hasselt, Antwerpen, Gent en Brugge, alsook in de hoogeschool van Gent, alles in het vlaamsch onderwijze: dat er het fransch nochtans ook op eene behoorlijke wijze gegeven worde. (Het omgekeerde voor de atheneums van Door-

nik, Bergen, Namen, Arlon en Luik, alsmede voor de hoogeschool van Luik.)

Dat men verder in de vlaamsche landbouw-, zeevaart, handel-, veeartsenij- en normaalscholen alles in het vlaamsch onderwijze, en dat deze taal ook in de krijgscholen onderwezen worde.

12. Dat men in het leger de moedertaal in acht neme en er de vlamingen, uit hoofde dat zij geen fransch kennen, niet late mishandelen en dat elke officier de beide talen spreke.

Zooals men ziet, doet de schrijver van het vlugschrift er geene doekskens om; doch hij gaat nog verder waar hij, als slot van deze eischen, het volgende schrijft : « Ziedaar wat de Vlaming « in zijn vaderland kan bezitten en wat hij zou « moeten bezitten, maar wat hij niet bezit. De « Walen beletten hem dit, en zij alleen kunnen « het beletten; maar zoo zij dit blijven onmogelijk « denken, zoo zij den vlaming zijne rechten weigeren « blijven, heeft dezen nog den middel eene adminis- « tratieve scheuring, dat is, een bestuur gelijk aan « dat van Zweden en Noorwegen te vragen, en dan « ontsnapt de vlaming van zelfs uit de handen zijns « waalschen broeders ».

Bovenstaande zal voldoende zijn om te bewijzen, hoe radicaal de Vlaamschgezindheid van H. Sermon te dien tijde was.

In denzelfden zin spreekt hij over het Vlaamsch onderwijs in België en drukt hij de hoop uit, dat « dit vertoog den Vlamingen den waren toestand « van het onderwijs in hun vaderland zal doen

« kennen en het hun beraden zal om van den Staat « een met hunne behoeften overeenkomstig onder- « wijs af te eischen. »

Elk gelegenheid neemt Sermon te baat om de taal van de meerderheid der Belgen te verdedigen en haar goed recht te handhaven; hare tegenstrevers wederlegt hij met doorslaande bewijsgronden en doet daarbij eene groote belezenheid uitschijnen. Hij vergelijkt het taalrecht in Vlaamsch-België met dat in andere landen, en geeft « desaangaande eenige aanhalingen, hier en daar uit vreemde staatswetten opgeoogst » of aan eenen of anderen schrijver ontleend; hij besluit zijn pleidooi met eenen warmen oproep tot de Vlamingen, om dezen hunne plichten te herinneren en hen aan te zetten eendrachtig te werken en te strijden tot het bekomen van al hunne rechten.

Het valt niet in ons bestek te onderzoeken, in hoeverre de taal, welke de schrijver in bovenvermeld vlugschrift bezigde, min of meer aan de vereischten der wetenschap beantwoordt. De lezer zal daarover best kunnen oordeelen door het nagaan der uittreksels, welke wij hebben medegedeeld. Ons doel was enkel de aandacht te vestigen op den moed en de vastberadenheid, door H. Sermon destijds reeds aan den dag gelegd, en op zijne ongeveinsde liefde van het Vlaamsche volk.

Doch, verdient hij allen lof voor zijne bemoeiingen in den Vlaamschen taalstrijd, niet minder mogen

wij hem prijzen om zijne werkzaamheid op letterkundig gebied.

Deze bedrijvigheid openbaart zich het meest in het tijdschrift *Noord en Zuid*, welks eerste aflevering in April 1862 verscheen, onder de redactie van Aug. Snieders, L. van Ruckelingen, Herman en Sermon, met de medewerking van verscheidene letterkundigen uit Noord- en Zuid-Nederland.

Een aantal bijdragen, voor het meerendeel uit het Engelsch en het Duitsch overgezet, komen van de hand van Sermon in dit maandschrift voor Daar deze schriften aan velen onbekend zijn, denken wij het niet ongepast ze hier te vermelden.

In den eersten jaargang (1862-1863) verschenen :

1. *De XXe eeuw.* (7 blz.).

2. *Overzicht van het werk :* « Geschiedenis der staatkunde van Johan de Witt door W. C. Knottenbelt » (14 blz.).

3. *Philips de Tweede,* naar het Duitsch. (15 blz.).

4. *Boekoverzicht* van « Freiheit, Autorität und Kirche » (47 blz.).

5. *Wat oliebronnen zijn,* uit het Engelsch. (13 blz.).

6. *Dante,* naar C. Cantu, G. Weber, enz. (7 blz.).

7. *Poëtische voortbrengselen,* naar Friedrich Schlegel. (2 blz.)

8. *Het 7de Taal-, Letter- en Geschiedkundig Congres,* te Brugge gehouden in Aug. 1863. (10 blz.).

9. *De Boudha en zijn godsdienst.* (34 blz.).

10. *Reis van Flaminius naar Londen.* (64 blz.).

11. *Boekoverzicht* van « Histoire du Consulat et de l'Empire » van Thiers en « Les Misérables » van V. Hugo. Uit de *Quarterly Review.* (45 blz.).

In den tweeden jaargang van *Noord en Zuid* (1863-1864) treffen wij van hem aan :

1. *De Keurvorst in duplo,* naar het Duitsch. (52 blz.).
2. *De nationale taal- en letterkunde,* naar Friedrich Schlegel. (2 blz.).
3. *Polen,* sinds zijne onderdrukking tot heden. (22 blz.).
4. *Duitschlands literarische vrouwen.* (5 blz.).
5. *De dood eens Engels,* naar Richter. (4 blz).
6. *Woordgrondelijke overzetting* van Virgilius Herderszangen. (4 blz.).
7. *Van Yedo naar Londen* met de Japansche afgezanten. Vertaald uit Cornhill Magazine. (27 blz.).
8. *De Pauzin Johanna.* Uit Döllingers *Pabstfabeln* vertaald. (39 blz.).
9. *Eene schilderij* aan Fried. Overberg. (5 blz.).

De derde jaargang, welke nog altijd onder redactie der vier eerste opstellers verschijnt, vermeldt op zijn titelblad, als medewerkers : Mev. Van Ackere, Mev. David-Van Peene, en de heeren G. J. Van den Bergh, J. J. de Beucker, H. Conscience, Frans de Cort, P. Dubois, Jan Ferguut, L. W. Schuermans, de oude heer Smits, Dr Renier Snieders en andere.

Sermon plaatste in dezen jaargang de volgende bijdragen :

1. *Theodoor Van Ryswyck.* Voordracht. (31 blz.).
2. *Toestand der Katholyken* in Engeland en Schotland, vertaald uit de Hist. Pol. Blaetter. (80 blz).
3. *Het keizerrijk Mexico,* uit *Quarterly Review.* (42 b.).
4. *Natuurrecht.* Van de erving, naar Walter. (6 blz.).
5. *Hoe men in Duitschland oorlogen maakt.* Uit de Hist. Pol. Blaetter. (12 blz.).

6. *Het Nederlandsch en de Belgische Procureur-generaals.* (28 blz.).
7. *Bijdrage tot de geschiedenis van het hoefbeslag,* naar Dr Rueff. (12 blz.).
8. *Berthold Auerbach,* Levensschets. (3 blz.)
9. *Jan van Aken,* Levensschets. (1 blz.).

Van Sermons hand vinden wij in den vierden jaargang (1865-1866) de volgende bijdragen :

1. *De Bouwkunst of Architektuur,* naar het Hoogduitsch. (16 blz.).
2. *De Fransche Schilderkunst* in de Middeleeuwsche handschriften. Naar het Fransch. (8 blz.).
3. *Faust van Gœthe,* vertaald door Vleeschouwer. (5 blz.).
4. *Anasthasius Grun,* Levensbericht. (2 blz.).
5. *Prof. David,* Levensbericht. (2 blz.).
6. *Gœthe,* naar het Hoogduitsch. (20 blz.).
7. *De Friezen en de Franken.* (7 blz.).

Eindelijk in den vijfden en den zesden jaargang van *Noord en Zuid* komen nog de volgende stukken voor :

1. *Lod. Vleeschouwer,* Levensschets. (3 blz.).
2. *A. Fr. Servais,* violoncellist. (3 blz.).
3. *Nieuwe Schriften over de ziel* in Duitschland, uit de « Litterarische Handweiser ». (15 blz.).
4. *Remarcabele Voorvallen* ofte Geschiedenissen. (32 blz.).
5. *Zoo gaat het in de wereld.* Een vertelsel. (4 blz.).
6. *Opvoeding der Vrouwen in Engeland,* naar Th. Tablet. (5 blz.).
7. *J. M. Dautzenberg.* Doodsbericht. (4 blz.).

Uit deze bloote opsomming van 45 titels moge blijken, welk ruim aandeel H. Sermon in de letterkundige beweging van dien tijd gehad heeft.

Verder is het algemeen bekend, dat hij de wezenlijke bestuurder van *Noord en Zuid* geweest is.

Dit tijdschrift mocht zich in eenen betrekkelijken bijval verheugen; dit schijnt men althans te kunnen opmaken uit het feit, dat met het begin van den derden jaargang, het getal bladzijden van 576 op 768 gebracht werd.

Helaas! *Noord en Zuid* moest ook het lot ondergaan, dat reeds aan zoovele loffelijke pogingen van uitgevers ten deele viel. In den aanvang van den zesden jaargang (Juli 1868) klaagt de redactie, dat « de weinige bijval, welken ernstige gewrochten « nog altijd in Vlaamsch-België te gemoet zien, « hebben gemaakt dat er op *twee* jaren tijds slechts « *een* jaargang van het tijdschrift is verschenen ». Zij drukt ook de hoop uit, « dat de vrienden « van hare onderneming ook hun best zullen willen « doen van haar tijdschrift te helpen verspreiden ».

IJdele pogingen! De zesde en laatste jaargang van *Noord en Zuid* bracht het slechts tot blz. 512 en in het begin van 1869 verdween het maandschrift voor goed van het wereldtooneel.

Intusschen had H. Sermon zich, sedert Maart 1865, te Antwerpen als boekhandelaar gevestigd. Terzelfdertijd gaf hij er lessen van Duitsch en Engelsch in enkele vrije gestichten der stad, tot hij

in 1874, bij het oprichten van het St. Norbertusgesticht, vrije katholieke middelbare school, tot leeraar bij de middelbare afdeeling werd benoemd.

Dertig jaren hebben wij hem daar gekend en aan het werk gezien, met hem dagelijks aangename betrekkingen gehad en zijne vriendschap genoten.

Het was voorwaar geene ijdele loftuiting, wanneer de toenmalige bestuurder bij Sermons afsterven van hem getuigde : « M. Sermon was de kroon « van het St. Norbertusgesticht, en wat ik ook van « hem zegge, niemand zijner medeleeraars, zijner « leerlingen of oud leerlingen zal mijne woorden « kunnen tegenspreken... De buitengewone gaven « van zijnen geest en de onuitputtelijke hoedanig« heden van zijn hart heb ik naar weerde leeren « schatten.... Hij werd te allen tijde geacht en « bemind... M. Sermon was steeds bereid iedereen « met raad en daad bij te staan, en zijne veelvul« dige kundigheden als eene bron ten dienste te « stellen van alwie er wilde aan putten... Sermon « was ons dierbaar om zijn oprechte en gulle « inborst; hij werd bemind om zijne bereidwillige « dienstvaardigheid, hooggeacht om zijne uitgebreide « kennis » (1).

---

(1) Dat zijne tegenwoordige leerlingen hem ook hartelijk liefhadden blijkt uit het feit, dat zij, eenige weken na zijnen dood, als *eene hulde van zijne dankbare leerlingen* een boekje van 24 blz. op eigen kosten hebben uitgegeven, getiteld : *Professor Hendrik Sermon. Zijn leven, zijne werken, zijne begrafenis,* en opgeluisterd met zijn portret.

Deze lofspraak, tot den leeraar en opvoedkundige gericht, kon met evenveel recht op hem toegepast worden voor zijn werk op maatschappelijk gebied. Niet zonder reden mochten wij dan ook, uit naam der Zuidnederlandsche Maatschappij van Taalkunde, van hem zeggen : « dat de leden hem eenparig tot de waardigheid van Ondervoorzitter hadden verheven, wel wetende dat zij daardoor hulde bewezen aan zijne onvermoeibare werkzaamheid, aan zijn groote belezenheid, aan zijne veelzijdige kennis op taalgebied Sedert jaren hadden zij hem in hun midden aan het werk gezien. Zij hadden de stiptheid en den moed bewonderd, waarmede hij al de vergaderingen bijwoonde; zij waren getuige geweest van zijn streven in alles, wat den bloei der maatschappij kan bevorderen. En daarom hadden zij hem boven zooveel anderen uitverkoren om hun leidsman en raadgever te zijn. »

Ook in andere omstandigheden heeft H. Sermon diensten bewezen. Te Antwerpen, in den Kring der letterkundige Voordrachten, alsook in den schoot der Katholieke Vlaamsche Hoogeschooluitbreiding trad hij als spreker op en wist hij er zijne toehoorders te boeien.

Overal, waar iets goeds te stichten of te steunen viel, trof men hem aan; wat het hem ook kosten mocht, uit loutere liefde tot het Vlaamsche volk en zijne taal, arbeidde hij onverpoosd en gaf in menig opzicht aan de jongeren het voorbeeld van onbaatzuchtige toewijding en gewetensvolle plichtbetrachting.

H. Sermon kon, daarenboven, smakelijk vertellen, voornamelijk over de eerste mannen der Vlaamsche Beweging, met wie hij te Brussel en te Antwerpen herhaaldelijk in aanraking was geweest. Meer dan eens hebben wij hem aangezet de hem bekende eigenaardige bijzonderheden uit het leven onzer Vlaamsche schrijvers na 1830, de anekdoten en trekken over zijne eerste lettervrienden op papier te stellen, gelijk hij ons die nu en dan opdischte, bij het eetmaal, dat op de zittingen der Zuidnederlandsche Maatschappij van Taalkunde volgde. Hij had ons dan ook beloofd, nu hij « rustend leeraar » geworden was, zijne herinneringen uit vroegere dagen te boeken in den vorm van kleine opstellen, zooals hij reeds gedaan had over *Emiel Moyson* en zijn *Lied van de Colonne du Congrès* en over de ontmoeting van de dichteres *Mevr. David-van Peene met den dichter P. C. Verhulst.*

Helaas! de dood heeft ook, jammer genoeg, deze verwachting te leur gesteld.

Tot het einde toe was Sermons vlaamschgezindheid oprecht; zij was niet — aldus sprak advocaat Ad Henderickx in zijne lijkrede — zooals bij zoovelen, een dekmantel, dien men omhangt om de gunst zijner medeburgers te winnen, en die binnen de huiskamer of in besloten kring als iets hinderlijks wordt afgeschud. Neen, bij hem was zij rechtzinnig : zooals hij zich toonde, zoo was hij. »

« Niet dat hij strijdlustig was van aard; integendeel, de stilte der studiekamer, waar hij kennis

opdoen, en der klas, waar hij die aan zijne aandachtige hoorders mededeelen kon, was hem liever dan het gewoel der politieke vergaderingen Ook niet, omdat zucht naar eer hem daartoe aanspoorde : hij was de nederigheid zelf; en werden hem in zijne laatste levensjaren eereplaatsen en onderscheidingen (1) geschonken, dan had hij die, voorwaar, enkel aan zijne begaafdheden van geest en hart te danken. Maar hij had te veel rechtvaardigheidszin en te veel liefde voor zijn volk om niet pijnlijk te worden getroffen door den vernederenden toestand van ondergeschiktheid, waartoe het Vlaamsche volk sedert 1830 gedoemd is, om niet, ook op werkzamer politiek gebied, mede te helpen tot herstelling onzer taalgrieven. »

Deze woorden van een onzer jongeren in den Vlaamschen taalstrijd zal voorzeker ieder rechtgeaard Vlaming willen bijtreden.

Op 8 Juli 1886 werd de Koninklijke Vlaamsche Academie voor Taal- en Letterkunde ingericht Zij hield hare eerste vergadering te Gent den 27 October daaropvolgende.

Reeds het jaar nadien, den 6 November 1887, nam zij H. Sermon op onder hare briefwisselende

(1) Hendrik Sermon was Ridder in de Leopoldsorde, en vereerd met de Burgerlijke Medalie 1ste klas. Hij was lid van de Provinciale Tooneelcommissie en van de Commissie der stedelijke Bibliotheek te Antwerpen.

leden, willende daardoor dien *self made* man hulde brengen en hem beloonen om zijn onafgebroken werken op het gebied der Vlaamsche Beweging, der Taal- en Letterkunde en der Geschiedenis.

Vier jaren later, den 21 October 1891, werd hij tot werkend lid verkozen.

Verschillende opstellen, in de *Verslagen en Mededeelingen* alsook in het *Jaarboek* der Academie opgenomen, bewijzen dat hij in zijnen nieuwen werkkring even arbeidzaam bleef als vroeger.

Alzoo verschenen van hem in de *Verslagen en Mededeelingen*, van 1888 tot 1903, de volgende bijdragen :

1 *Anthoon van Hemert, Remigius van Eertborre en Frans Amelry,* Nederlandsche schrijvers uit de eerste helft der 16e eeuw. (27 blz.).

2. *Lijkrede* bij het graf van Dr Renier Snieders. (5 blz.).

3. *Jan zonder Vrees*, geschiedkundig opstel. (28 blz.).

4. *De Vlaamsche Vertaal- en Woordenboeken,* van het begin der boekdrukkunst tot den jare 1790. (36 blz.).

5. *Nalezing* op het voorgaande. (3 blz.).

6. *Richardus Versteganus* of Ryckaart Verstegen. (76 blz.).

7. *Lijkrede* op Frans Willems. (3 blz.).

8. *Nomina Geographica Belgica.* (4 blz.).

9. *Lijkrede* op P. Génard. (3 blz.)

10. *Thomas Cantipratanus.* (45 blz.).

11. *Iets over Antoon Reinhard Falck.* Twee lezingen.

Dit laatste geschiedkundig stuk bleef onvoltooid en kon dus niet in druk verschijnen.

Ook in de *Jaarboeken* der Academie komen bijdragen van H. Sermon voor, namelijk :

Levensschets van Lod.-Jan Mathot. (21 blz.)
Levensschets van Willem J.-Fr. Nuyens. (25 blz.).
Levensbericht van Peeter Génard. (14 blz.).

Voegen wij daar nog bij, dat in de *Verslagen en Mededeelingen* tal van bibliographische aanteekeningen en verslagen over wedstrijden van hem werden opgenomen.

Uit al het bovenstaande blijkt ten overvloede, dat H. Sermon ongemeen werkzaam is geweest op velerlei gebied.

Geen wonder dan ook dat hij door zijne medeleden der Academie geacht en geëerd werd.

Doch laten wij desaangaande het woord aan den heer Gustaaf Segers, die als afgevaardigde der Academie, in zijne lijkrede van hem zegde :

« In de Novemberzitting van 1902 werd Sermon tot Onderbestuurder verkozen. Het volgende jaar had zijne verkiezing tot Bestuurder plaats. Deze verkiezing gebeurde bij eenparigheid van stemmen. Dit zegt u genoeg welk vertrouwen de Academie in Sermon stelde, in welke mate hij het vertrouwen en de genegenheid zijner collega's genoot. Dit vertrouwen, deze genegenheid waren gewettigd. Al de leden der Koninklijke Vlaamsche Academie, zonder eene enkele uitzondering, ik vrees niet het hier te verklaren, getuigen dat Sermon ten volle aan de

hooge verwachting heeft beantwoord, die zij in hem hadden gesteld.

« Hij wist onze vergaderingen zonder moeite te leiden. Het geheim daarvan lag in zijne toewijding aan de belangen der Academie, in den ernst waarmede hij zijne taak opnam, in de stiptheid en nauwgezetheid, waarmede hij zijne plichten vervulde.

« Doch, het gezag, dat hij op ons allen uitoefende, moet meer nog aan zijn karakter, dan aan zijne bevoegdheid worden toegeschreven. Sermon was inderdaad eene beminnelijke persoonlijkheid. Met hem omgaan was zich tot hem aangetrokken gevoelen; hem kennen was hem liefhebben. Hij was gemoedelijk en tevens joviaal; stil en tevens vroolijk en luimig; bescheiden en tevens mededeelzaam. Oprechtheid en welwillendheid waren zijne hoofdeigenschappen. Veinzerij, arglist, linksche middelen en persoonlijke eerzucht waren aan zijn schoon karakter vreemd, dat in zijnen schuldeloozen eenvoud veel van de argelooze braafheid aan een kind had behouden. »

Ongetwijfeld zullen allen, die H. Sermon gekend hebben, deze woorden van M. Gustaaf Segers tot de hunne willen maken; zij zijn eene warme en verdiende hulde aan den man, die zijn volk en dezes taal innig lief had, en zijne beste krachten aan de verheerlijking van zijn Vlaamsch vaderland gewijd heeft.

Op vrijdag, 5 Augustus 1904 hebben wij, met den rouw in het hart, den braven en rechtschapen

Vlaming naar zijne laatste rustplaats geleid. Overgroot was de schare vrienden en vereerders, die het als een plicht hadden beschouwd deze droevige plechtigheid bij te wonen.

Wij bemerkten er eene afvaardiging van de Koninklijke Vlaamsche Academie, met haren Onderbestuurder M. Gustaaf Segers aan het hoofd; den Bestuurder en het talrijk leeraarskorps van het St-Norbertusgesticht; de oud-studenten en de leerlingen der school; leden van Senaat en Kamer, Provincie- en Gemeenteraad; vele hooggeplaatste personen, priesters en wereldlijken; taal- en letterkundigen, kunstenaars en kennissen, kortom, een langen stoet vereerders van den ontslapene.

In het sterfhuis, waar de lijkkist ten toon gesteld was, werden vijf redevoeringen uitgesproken. M. Segers sprak er namens de Koninklijke Vlaamsche Academie; de Eerw. H. Van Noyen voerde er het woord als Bestuurder en uit naam van het St-Norbertusgesticht; advocaat Ad. Henderickx herdacht er den Vlaamschen strijder namens den *Nederduitschen Bond* van Antwerpen; Jos. Fierens, de voorzitter van den Oudstudentenbond, bracht den gewezen leeraar hulde en dank, en de steller van dit levensbericht sprak er als vriend en tevens als afgevaardigde van de Zuidnederlandsche Maatschappij van Taalkunde.

Het stoffelijk overschot van den geachten Bestuurder der Koninklijke Vlaamsche Academie rust thans in den grond van Vlaanderen, voor wiens volk hij

heeft gewerkt, en wiens zonen hij zoo dikwijls in de taal der vaderen heeft opgewekt.

Hij ruste in vrede! Zijne nagedachtenis blijve ons dierbaar!

Lijst der werken van Hendrik Sermon.

Behalve de talrijke geschriften, in het tijdschrift *Noord en Zuid* en in de uitgaven der Academie verschenen, en in bovenstaande Levensbericht vermeld, kennen wij van hem:

De Vlaming en de Staat in het tegenwoordig België.

Geschiedenis van Peter Coutherele, meier van Leuven, volksvriend uit de 14e eeuw; met onuitgegeven oorkonden.

La question Flamande devant la Chambre, ou la vérité sur les débats du 3 et 4 décembre 1864.

Over het Onderwijs der Nationale Geschiedenis in de beide Nederlanden.

Historische en Kritische Schetsen.

Grootvader en Kleinzoon, naar het Hoogduitsch.

De Keurvorst in dobbel en *Een Hond in Vlaanderen*, twee novellen, naar het Duitsch.

Ossians Fingal, uit Macphersons proza vertaald en met eene voorrede voorzien.

Sermoenen door J.-A. de Vloo. 12 boekdeelen uitgegeven door Sermon en Weemaes.

Philips de Stoute, hertog van Burgondië, 1342-1404.

Keizer Karel in Duitschland. Twee voordrachten.

Don Juan van Oostenrijk, geschiedkundige studie.

Praktische en Theoretische Leergang der Hoogduitsche taal, 2 uitgaven.

Sermon werkte tevens mede aan vele binnen- en buitenlandsche tijdschriften en bladen, als daar zijn : *De Vlaamsche School*, *De Toekomst*, *De Taalgids*, *de Navorscher*, *De Dicht- en Kunsthalle*, de *Revue trimestrielle*, de *Litterarischer Handweiser*, de *Weiner litterarischer Anzeiger*, de *Historisch-politische Blaetter*, *the Atheneum*, *the Academy*, enz.

Antwerpen, October 1904.

Imp.J.B.Van Campenhout
163 Chaussée de Wavre. Bruxelles.

NICOLAAS BEETS.

Verhouding tot België en Levensschets.

O rustig, vredig, kalm te sneven,
Gelijk in 't najaar de natuur,
Eerwaardiger van uur tot uur,
Ziedaar wat groot is en verheven!
Als zij bedaard den geest te geven,
En zoo, dat elk gevoelig hart
In 't afscheid deelen moet met smart,
Dat weegt de moeiten op van 't leven.

Zoo zong de tweeëntwintigjarige Beets, toen hij onder den statigen herfstindruk over den dood mijmerde.

Geen eenzaam, verlaten sterven! Liever dan een onopgemerkten, een « winterschen » ouderdom wenschte hij een vroegen dood.

Toen de dichter die verzen uit Najaarsmijmering neerschreef, dacht hij er voorzeker niet aan, dat zijne hoogst gespannen verwachtingen eensdaags zouden overtroffen worden.

Hij kon in 1836 niet gissen, dat hij verzadigd aan jaren en eerbewijzingen, met een nog jeugdig hart en met ongekrenkte geestvermogens de twintigste eeuw zou begroeten te midden van een schaar kinderen en kleinkinderen. En niet alleen het hart van bloedverwanten en vrienden, maar inderdaad *elk gevoelig hart*, het hart van geheel Holland zou

tweemaal voor hem kloppen, van nationale fierheid in 1884 bij zijn zeventigsten verjaardag, van nationalen rouw bij zijn begrafenis den 17en Maart 1903.

Ja, het was een dag van nationalen rouw over het heengaan van Hollands meest geliefden schrijver, van een zijner grootste zonen, toen vertegenwoordigers der beide vorstinnen, ministers, geleerden, studenten, tal van genootschappen, toen groot en klein, rijk en arm naar Utrecht was saamgestroomd om hem een laatste, een koninklijke hulde te brengen; ja, toen het voorrecht van een krans op zijn graf te leggen slechts aan Hollands koningin mocht te beurt vallen.

Als warm vaderlander, als schrijver, als mensch vertegenwoordigde Beets den Hollander in den echten en besten zin van het woord. Als predikant was zijn naam onafscheidbaar verbonden met de godsdienstige beweging der hervormde kerk in den lande. Hij was, zooals Jhr. Mr. J. Röell bij de geopende groeve zei, een verknocht aanhanger van het vorstenhuis, waarvan hij drie koningen heeft gekend, en van de koningin; bovenal een vriend van het volk, dat hij nooit heeft gevleid en dat door drie geslachten hem heeft geëerd en liefgehad. « In Beets ging een stuk van onze eigen geschiedenis weg. »

Inderdaad gedurende zijn lange loopbaan stond Beets met de voornaamste letterkundigen en geleerden van het land in betrekking. Hij was hetzij te Leiden, hetzij te Heiloo of te Heemstede in aanraking geko-

men met van der Palm, Siegenbeek, Kneppelhout, Bakhuizen van den Brink, Brill, Heye. Potgieter, Geel, Mevrouw Bosboom-Toussaint, Willem de Clercq, da Costa, van Lennep, Hofdijk, ter Haar, om enkel de voornaamsten te noemen, maar vooral met Hasebroek, zijn trouwen Jonathan gedurende meer dan zestig jaren; van den anderen kant verschenen in het album, hem op zijn 70^{en} verjaardag aangeboden, bijdragen van Harting, Donders, Buys Ballot, Opzoomer, de Vries, Quack, Pierson, Busken Huet, Alberdingk Thijm e. a., zoodat men met recht kan zeggen, dat Beets de schakel was, die het geestesleven van de eerste helft der 19^{e} eeuw met dat der 20^{e} eeuw verbond. Zijn leven is dus wel een stuk van Hollands geschiedenis.

Overal waar voor den bloei van taal en letteren gewerkt werd, was Beets te vinden; daarom was hij geen vreemdeling voor Zuid-Nederland, daarom liet hij geen gelegenheid voorbijgaan om zijn instemming te betuigen met het edel pogen van onze Vlaamsche mannen.

In den feestdronk « Maastricht » spreekt hij van de « trouwe nageburen »; in het album, aan Conscience door kunst- en lettervrienden bij het verschijnen van zijn honderdste boekdeel vereerd, leverde hij eene kleine, doch den Vlaming kenteekenende bijdrage.

In een brief aan prof. Heremans, als antwoord op een uitnoodiging tot het bijwonen van het feest

ter nagedachtenis van J. Fr. Willems, zegt hij : « Al wat Nederlandsch spreekt en denkt vereere hem hoog en vergete hem nimmer. »

Zijn brief van warme aanerkenning bij het verschijnen van Ernest Staas is even eervol voor Beets als voor Tony Bergmann. « Indien Ernest Staas in België en Holland geen *grooten* opgang maakt, beklaag ik den smaak mijner tijdgenooten. » En wat verder : « Dit is een boek dat ik voorlees, dat ik den mijnen niet onthouden mag, en gij moest het gezien hebben hoe het door ouderen en jongeren in mijn huiselijken kring genoten, innig genoten werd. »

Vleiender getuigschrift kon Tony wel niet uitgereikt worden, nu mocht hij de eeuwigheid intreden, de onsterfelijkheid was hem door Hildebrand gewaarborgd. Wie beter dan deze kon de verdiensten van een werk schatten, dat met de Camera Obscura meer dan een familietrek gemeen heeft? 't Is dezelfde innigheid van gevoel, dezelfde geestige scherts, doch meer getemperd bij Tony, dezelfde ingenomenheid met het volk, en vooral dezelfde diepe blik op de kinderziel.

Beets' werken werden hier steeds gretig gelezen. De Camera Obscura beleefde hier in 1853 een uitgave, nadrukken van de gedichten verschenen er in 1844, 48 en 55. Op het studieprogramma der Belgische Athenæums bekleedt de Camera Obscura een eerste plaats.

Meer dan een onderscheiding viel Beets te onzent te beurt. Hij was lid van het Vlaamsche genootschap « De Taal is gansch het Volk, » buitenlandsch eerelid

van de Koninklijke Vlaamsche Academie ; het ridderkruis van de Leopoldsorde werd hem in 1862 door Delcroix op het Taal- en Letterkundig congres te Brugge overhandigd, dat van officier in 1884 bij het oogstfeest van zijn leven, de brieven er van waren in het Nederlandsch opgesteld, bij deze gelegenheid werd hij door zijn vriend Rosseels namens de Zuid-Nederlanders begroet. Of Beets met andere Vlaamsche voormannen de kennismaking nauwer heeft toegehaald, heb ik niet kunnen nagaan.

Zeker is het, dat hij met meer dan één in aanraking kwam, want hij was een ijverig bezoeker van de Nederlandsche congressen en heeft in de afdeelingen meer dan eens het voorzitterschap waargenomen. In het tweede congres gehouden in 1850 te Amsterdam was hij al secretaris.

Op het 20e Congres in 1887 te Amsterdam gehouden vroeg de voorzitter, prof. Quack, alvorens hij den hamer liet neervallen om de werkzaamheden te sluiten, of iemand nog het woord verlangde. Toen sprak Beets : « Ik ben tegenwoordig geweest bij het meerendeel der congressen. Hier, in deze zaal gezeten, gedenk ik onwillekeurig het tweede congres, dat voor dertig en meer jaren op deze zelfde plaats gehouden werd. Velen dergenen, die wij toen hier bijeenzagen, zijn reeds ten grave gedaald, te veel om te noemen, en bij de herinnering aan hen overmeestert mij een gevoel van weemoed. Maar ik vind aanstonds troost in de overtuiging, dat de ouderen,

die zijn heengegaan, vervangen werden door een jong geslacht, dat warme geestdrift bleef behouden voor de congressen. Dat geeft mij moed voor de toekomst! Of ik zelf nog een congres zal moeten bijwonen weet ik niet. « Moriturus vos salutat » zal ik, drieënzeventigjarige, de aanwezigen nog niet toeroepen, maar ik hoop ook, dat mij van de congressen in lang nog geen « morituri te salutant » zal in de ooren klinken ». Men mag dus met recht zeggen, dat Beets door zijn geregeld opkomen zeer veel tot de verbroedering tusschen Noord en Zuid heeft bijgedragen.

Na zijn verhouding tot België aangestipt te hebben mogen hier enkele levensbijzonderheden volgen. Hij werd den 13 September 1814 te Haarlem geboren, studeerde van 1833 tot 39 in de godgeleerdheid te Leiden, waar hij in 39 den doctorstitel verwierf met een Latijnsch proefschrift over paus Aeneas Silvius. Van zijn vader, die apotheker en botanicus was, erfde hij die liefde tot de natuur, waarvan menige prachtige beschrijving getuigenis aflegt. Hij doolde rond in de omstreken van Haarlem, in het duin van Bloemendaal en hield er een verzameling van kevers en planten op na.

Van deze liefhebberij vernemen wij een naklank in zijn voorgenomen uitstapje met den medischen student Boerhave uit de C. O. alsmede in de als het ware microscopische beschrijving van de bloemen uit *Nevens de Bijenkorf*.

Van lieverlede versmolt zijn liefde tot de natuur en zijn godsdienstige aanleg tot een harmonisch geheel, het groote lied was aangevangen, dat voortaan zijn ziel zou doordringen.

In later jaren herdenkt hij met voorliefde die gelukkige dagen in *Haarlem*, *In de Diligence, Bloemendaal*, *Holland*, *Haarlems Flora.*

Zijn leermeester op de lagere school te Haarlem was Prinsen, de schrijver van een nieuwe leesmethode, het Spa-a-boek. Hij herdenkt hem in de C. O. maar vooral waardeerend in *Na Vijftig Jaren.*

Tot zijn dichterlijke vorming heeft zijn oudste zuster Dorothea, door hem onder den naam van Serena bezongen, veel bijgedragen; zij wist haar ouders te bewegen, haar broeder voor predikant te laten studeeren. Ongelooflijk veel werk heeft de jonge student gedurende de zes jaren van zijn academieleven afgedaan. Buiten zijn gewone studiën schreef hij in tijdschriften, vertaalde gedichten van Walter Scott en Byron, gaf zijn dichterlijke verhalen en de Camera Obscura uit, wist nog menig uurtje uit te knijpen, gewijd aan studentenvreugd, en deed telkens uitstapjes naar Heiloo, waar hij met zijne bruid Aleide van Foreest de heerlijkste uren sleet op het huis Nijenburgh. De 3e September 1840 was de heuglijke dag, waarop het huwelijk te Heiloo werd ingezegend door Hasebroek, predikant aldaar. De jonge dichter had steeds gehoopt door zijn poëzie het hart eener schoone te bekoren, deze wensch ging in vervulling, want, aldus zegt hij in *Nagedachtenis*,

Aleide kreeg hem lief, haar ziel ging open op den zachten toon van des jongelings weemoedvolle zangen.

Aleide had van haar moeder een ernstige opvoeding ontvangen, het is dus niet te verwonderen, dat dit huwelijk een door en door godsdienstig karakter droeg. Wie denkt hier niet aan *In Aleide's Bijbel* en zoo menig ander gedicht?

Wij kwamen, Bruid noch Bruigom meer,
Zoo las wij brood en beker zagen,
Maar Broeder, Zuster in den Heer.

Zoo roept de geloovige dichter uit in *Na een Avondmaalsviering te Heiloo*, en onwillekeurig rijst, schoon heel in de verte, de mystische liefde van Gwy den Vlaming voor den geest.

Den 4^{en} October 1840 werd hij beroepen tot predikant te Heemstede en in 1854 te Utrecht. Hoe ernstig hij deze taak opvatte kan men in hetzelfde gedicht lezen :

Hij heeft ons tot zijn oogst gezonden,
In gindschen liefelijken oord,
Waar wij aan zondaars 't godlijk woord
Van zonde en zondezoen verkonden.

Over Beets als predikant schrijft het Utrechtsche provinciaal en stedelijk Dagblad, n° 162 :

« Van den beginne af heeft Beets het ambt van Evangeliedienaar met de grootste liefde opgevat. Gedurende de vele jaren, in Heemstede doorgebracht, werd hij door de gemeentenaren op de

handen gedragen. Hoewel man van oprechte vroomheid had Beets toch eerbied voor anderer overtuiging. Wars was hij van alle partijschappen en nooit was hij gezind van den godsdienst een twistappel te maken. »

Dr. A. W. Bronsveld liet zich in zijn lijkrede nog daarover uit als volgt :

« Met een enkel woord wensch ik te zeggen, wat het was dat zijn leven tot zulk een schoon geheel maakte en dat thans nog over zijn graf een heerlijk licht doet stralen : het is zijn *geloof* geweest, zijn oprecht, vast geloof. Hij was een kind van het Réveil en geloofde van harte aan de grondstellingen van de hervorming. »

Beets was een voorbeeldig huisvader; al de gedichten aanwijzen die hierop betrekking hebben ware een onbegonnen werk. Laat ik alleen een enkel woord van Jolles aanhalen uit *Geloof en Vrijheid*, veertiende jaargang, 3e aflevering :

« Ook Beets had groote zorgen. Hij heeft een groot gezin gevormd. Maar hij heeft ook den zegen, de vreugde, de voorrechten gekend daaraan verbonden Nooit heeft hij het geluk geloochend dat hij smaakte door zijn groot gezin, zijn talrijk kroost. »

Den 8n Mei 1856 ontviel hem zijn Aleide, hem acht kinderen, waarvan een nog heel jong zoontje, achterlatende.

De dichter was geknakt, gedurende een jaar zweeg hij om zoo te zeggen, maar hij was, als blijkt uit *Zomerdag*, te geloovig om lang het hoofd

te laten hangen. Twee jaar nadien zou de zon der vreugde weer schijnen, de lier weer van de wilgen genomen worden. Den 20ⁿ October 1859 was Heiloo nogmaals getuige van zijn huwelijk, thans met Jacoba, Elizabeth van Foreest, een zuster zijner eerste vrouw, en Hasebroek zou nogmaals den echt bezegelen.

In 1875 beklom hij den leerstoel van zedenleer en kerkgeschiedenis aan de hoogeschool te Utrecht.

Beets, de veelzijdige man, maakte er geen geheim van, dat hij niet wetenschappelijk onderlegd was, gelijk dat van een vakman vereischt wordt. In het leekedicht, *Den Bijbel*, bekent hij volmondig, dat hij « maar een burgerman, » « geen geleerde » is. En desniettegenstaande was niemand beter dan hij voor de christelijke opleiding van toekomstige predikanten berekend.

> « Niet altijd mannen die veel *weten*
> Maar die veel *kunnen* eischt het werk. »

Deze machtspreuk uit *Kennis niet = Kracht* zal steeds waar blijven. Geven wij het woord aan Jolles :

« Wanneer ik mij weer in dezen tijd verdiep, dan denk ik ook aan de lessen over de moraal, waaraan wij zooveel hadden voor ons leven. Hoe schoon wist hij te spreken over vaderlandsliefde, het huwelijk, de verhouding tusschen ouders en kinderen vooral, en men dacht onwillekeurig, hoe groot moet wel de eerbied en bewondering zijn,

die de kinderen hebben voor zulk een vader en als vanzelf kwam ook deze gedachte op : Gelukkig het huis, waarvan Beets het hoofd is. »

In 1884 moest hij ingevolge de wet aftreden. Sedert bleef hij te Utrecht wonen, waar men den statigen, krassen grijsaard aan den arm zijner dochter Aleide elken middag gedurende het schoone jaargetijde door de bloeiende plantsoenen kon zien wandelen, gegroet door bijna iedereen. Wel mocht hij als in het heerlijke *Nog een Driekoningenlied* den naam Aleide met « den liefsten naam » bestempelen.

In deze korte levensschets hebben wij een woord van den predikant en geloovige gerept, omdat men den dichter bezwaarlijk van hen kan scheiden, nu is de schrijver aan de beurt; daar het echter ondoenlijk is in dit kort bestek den man van alle zijden te beschouwen, zullen wij niet spreken van den redenaar, taalkenner, kunstrechter, stichtelijken schrijver en hoogleeraar, om ons enkel met zijn gedichten en met de Camera Obscura bezig te houden.

Onze taak zal zijn de ontwikkeling van Beets' zieleleven na te gaan in de vier tijdperken, welke vertegenwoordigd worden door de eerste gedichten, door den zwarten tijd, door de Camera Obscura en ten slotte door de latere poëzie vanaf 1836-39.

VOORSPEL.

In de eerste stukken van zijn zestiende, zeventiende en achttiende jaar, in zijn *Volledige Dichtwerken* onder den titel van *Voorspel* uitgegeven, is de predikant in den dop aanwezig.

Zij zijn van didactischen, zedekundigen aard. Deugd, nederigheid, tevredenheid, medelijden met ongelukkigen, vergevensgezindheid, vrouwelijke zachtheid worden er aangeprezen.

De natuur is er een openbaring Gods, de poëzie gevoel; lijkdicht en bijbelpoëzie komen er al voor. Men neemt uit Voorspel een indruk mee van niet rijpe wijsheid, die uit boeken en preeken, niet uit de ervaring geput is en die aan de « diepzinnige » vertoogen over de deugd van de Jannen en Pieten van de eerste broek uit de C. O. herinnert.

LEVENSBESCHOUWING. —Merkwaardig met het oog op later is echter de levensbeschouwing, zij is niet enkel godsdienstig maar ook kerngezond en verre van zwaarmoedig.

Aan Serena en *Aan Miranda* uit het jaar 1833 vergen hier de aandacht. Wel staat ons later, zoo spreekt hij tot zijn zuster, de onvermijdelijke kamp te wachten zoowel met eigen leed als met hetgeen ons door de boosheid van anderen wordt toegevoegd; maar vooralsnog genieten wij het geluk der jonkheid,

ons verdriet is gering en van voorbijgaanden aard. Later — en Hildebrand zal ons diezelfde les in « Jongens » voorhouden — zullen wij benijdend op dit verleden terugzien en deze herinnering zal een troost zijn als de ernst des levens gekomen is. Voor zich zelf vreest hij niet den strijd om het bestaan, want hij wordt man en zal zoo licht niet buigen onder het verdriet, ja hij trotseert het noodlot.

In het gedicht *Aan Miranda*, een jonge, ongelukkige vrouw, spreekt hij over de beproevingen. Hij ziet er Gods hand in die, als Borger zegt, niet « plaagt uit lust tot plagen. » Niet enkel de wellusteling en goddelooze wordt door God bezocht, maar ook de deugdzame, omdat de beproeving tot berusting leidt en aan de deugd meer glans bijzet. De jonge dichter streeft reeds naar zedelijke volmaking en bekent, dat hij haar sterk geduld, haar grootheid van ziel benijdt en er zijn zoetste vreugd voor zou weggeven.

SPOTZUCHT. — Waarheid, openhartigheid is het voornaamste kenmerk van Beets' poëzie. Welnu, de bekentenis hier boven laat ons veronderstellen, dat er een strijd in zijn binnenste plaats heeft. Wij zijn aan een keerpunt gekomen. Nog beter zien wij dien gemoedsstrijd in *Zwijgen*, een gedicht uit 1832, dat van het hoogste belang is voor de kenschetsing van zijn innerlijken toestand.

Hij klaagt over zijn twee groote gebreken, *menschenhaat* en *spotzucht*, gebreken welke hun voedsel

vinden in de beschouwing van eigen leed aan den eenen, en van de boosheid, belachelijkheden en ondoelmatigheid der menschenwereld aan den anderen kant. Voor het oogenblik vindt hij in zijn godsdienstige overtuiging de kracht om dien menschenhaat te beteugelen, doch er zal niet veel toe noodig zijn om den storm in zijn hart te ontketenen.

De spotzucht, die verschillende graden heeft vanaf het opzettelijk afbreken en schimpen van Nurks tot de plaagzieke scherts uit de Familie Stastok, vanaf de vroolijke hekeling in de Familie Kegge tot den goedaardigen glimlach in Gerrit Witse of den verontwaardigden en temet ironischen toon in zijn wijsgeerige puntdichten, deze spotzucht heeft langer stand gehouden dan zijn menschenschuwheid.

In Voorspel komen twee stukken voor, waar de neiging tot hekelen het letterkundig terrein betreedt, en die tot zijn best geslaagde in dat soort mogen gerekend worden, *Verjaarsverzen* 1832, en *Rijmelarij* 1833. In beide neemt hij het rijmelaarsgild onder handen.

Het eerste heeft het gemunt op de Heldings, die bij elk huiselijk feestje een gelegenheidsdicht opdreunen. Volgens Beets gaan zij allen onder de verdenking van hoogmoed en valsche nederigheid gebukt; dat is overdrijving, maar voor het overige zal iedereen wel instemmen met deze geestige schets, die in den grond een afkeuring is van het misbruik der gemeenplaatsen.

Rijmelarij is een goed geslaagde spotteekening van den verzenlijmer, die zich tot in den slaap vruchteloos afbeult om een rijm te vinden. Als wilde hij de kreupeldichters een voorbeeld geven van zijn handigheid, speelt hij hier met de rijmen, alsof hij ze maar uit de mouw heeft te schudden.

Het is hier de plaats om nog een paar gedichten te bespreken, die niet meer tot Voorspel behooren maar denzelfden strijdzuchtigen geest ademen : *Aan het Noorden* 1834, *Wij Weten* 1835, *Sta bene* 1835 en *De Maskerade* 1835. De twee eerste zijn de voorloopers van de puntdichten tegen het moderne ongeloof. *Wij Weten* is een doorloopende ironie, gericht tegen de materialistische wetenschap of liever de proefondervindelijke methode, die aan bespiegeling en godgeleerdheid alle recht van bestaan ontzegt.

In *Aan het Noorden* treedt hij op als strafprofeet en geeselt met de striemen zijner verontwaardiging het ongeloovige, losbandige Frankrijk. Hij stelt er het gezonde, krachtige Noorden tegenover, « met daden in de vuisten », als het in de C. O. zal heeten, en doet een oproep tot de Germanen om Frankrijk te kortwieken; hetgeen dan ook niet is uitgebleven. Dit stuk zal in 1870 een tegenhanger vinden in de reeks gedichten *Tijdens den Oorlog*, waar een juichtoon wordt aangeheven op den brand van het goddelooze Parijs.

Een zonderlinge inleiding tot de latere vader-

landsche zangen van Hollands « poet laureate » maakt *Sta bene* uit; het is niet minder dan een verguizing van de behoudsgezindheid der Hollanders, de natie van sta-vast, met hunne sta-volharding en sta-geleerdheid. Hun godsdienstigheid herinnert aan de farizeesche eigengerechtigheid van een Droogstoppel :

> Maar wij hebben nooit iets kwaads gedaan,
> Daar wij zoo vast in onze schoenen *staan*.

De vergelijking, welke hij met de Franschen maakt, valt niet in het voordeel uit zijner landgenooten en is in lijnrechte tegenspraak met *Aan het Noorden*.

Nu is het wel waar, dat Potgieter nog in 41 spreekt van den Jan-Saliegeest, maar toch blijft *Sta bene* een psychologisch raadsel. Dat Beets, de latere loftrompetter van de Hollandsche deugden, de geloovige behoudsman, de tenvuurdoemer van het goddelooze Frankrijk, zich zoo iets heeft laten ontvallen, vindt alleen een verklaring in zijn nukkige stemming in 1835, toen hij in Byron's voetspoor was getreden.

In *De Maskerade* komt integendeel de schelmsche Hildebrand om den hoek kijken, wiens guitige tronie men maar al te zeer in de gedichten mist. De verandering van toon, die vroolijke, geestige spot lag wel vooral aan het onderwerp, een gemaskerden studentenoptocht. Hiervan maakt hij gebruik om, altoos met een luchtig gemoed, rechts

en links speldeprikjes en ook wel harde waarheden uit te deelen. De Maskerade is een voorbeeld van den burlesken stijl met zijn koddige bokkesprongen en kan, ook wat de verwantschap der gedachten betreft, naast De Genestet's *Fantasio* gelegd worden, ofschoon het werk van Beets meer doordacht is.

Niemand loopt vrij, noch de courantenschrijvers, die op gespannen voet met de waarheid staan, noch Homeros, noch de — ook in Fantasio — « onmisbare » classieken. Het Romantisme jaagt de Hollandsche muze den schrik op het lijf, dit is een wraakneming van den dichter van Jose. Het schouwburgbezoek « alleen om daar toilettes gâ te slaan » zal in het Concert uit de Familie Kegge nog eens het thema zijn. Een voorproefje van zijn latere veroordeeling van de karakterloosheid onzer eeuw vinden wij hier al in de tegenstelling tusschen de weekelijkheid en het oudachtige van het tegenwoordig « verlicht geslacht » en de middeleeuwsche ridders, mannen uit één stuk.

Ons nat klimaat wordt ook niet aangeprezen, evenmin als in Fantasio. De beschrijving van Spanje is buiten kijf een van de schoonste plaatsen en mag naast die van ter Haar gelegd worden, doch alweer ondeugend is de tegenstelling tusschen Sevilla, Grenada, en de stad van de puieraars en de Breestraat, waar hij maar liever van wil zwijgen.

Niet alleen Leiden, maar ook de academiewereld moet hier evenals in de C. O. het gelag betalen met hare faculteiten, de bals op 't Casino,

de studentenconcerten, de doctorandi en vooral de kruiwagens.

Niet alles is echter kortswijl, er zijn ook diepe gedachten, die aan Shakespeare doen denken en zijn diepzinnige narren. Zoo het slot :

> De dwaasheid volgt de wijsheid wel 't gereedst...
> En vaak neemt de een het kleed der andere aan.

Ofwel :

> Maar dwaas is hij, die zich gelijk wil blijven,
> Wiens dwaasheid nooit tot lachen dwingen kon.

Ernst en luim zijn gemengd, men voelt hier Hildebrand's polsslag en denkt aan het motto der C. O.

DE ZWARTE TIJD.

Voorloopig is de geest, die uit de Maskerade spreekt, van voorbijgaanden aard, niet aanstonds geraakt Beets tot dit benijdbaar zelfbezit; de droesem moet eerst bezinken, Beets heeft eerst den Zwarten Tijd door te worstelen.

Met dit woord van eigen vinding bedoelt hij dat naargeestige, sombere, wanhopige, in een woord, het pessimisme in de poëzie.

Er zijn schakeeringen. Het pessimisme van Beets is gematigder dan dat van Byron, die, een tweeden Lucifer gelijk, zijn hoogmoedigen kreet van verzet naar den hemel slingert; terwijl b. v. Feith's romanheldinnen als Julia, Cæcilia, die haar levenspad met tranen besproeien en naar het graf verzuchten, den Zieken Jongeling van Van Beers in zwaarmoedigheid overtreffen, want deze had wel redenen om naar den dood te verlangen.

Zwaarmoedigheid voert tot menschenhaat.

In het opstel « Alle deze dingen zijn tegen mij » uit *Stichtelijke Uren* II, blz. 25, zegt hij hieromtrent : « Wie weet niet dat zwaarmoedigheid en menschenhaat tweelingen zijn? En wie heeft het nog niet in zijn eigen boos hart ontdekt, dat wanneer het zich bij uitnemendheid ongelukkig gevoelt en in dat gevoel toegeeft, het met een sterke verleiding te worstelen heeft om anderer geluk, anderer rechten, anderer gevoel juist niet al te zeer te ontzien. »

In *Den Zwarten Tijd*, een opstel uit 1840, ontleedt de schrijver op scherpzinnige wijze de oorzaken van deze verderfelijke richting. Het zijn de teleurstellingen der jeugd, de behoeften, die wij aanwinnen en waaraan wij nog niet kunnen voldoen, omdat wij er nog te klein voor zijn, en eindelijk verborgen jaloezie en hoogmoed : het gevoel van de meerderheid der wereld maakt ons bang en nu doen wij juist alsof wij haar verachten, terwijl wij ons als diep ongelukkige wezens beschouwen, bij wier leed geen ander kan halen. Het middel tegen deze geestesziekte is volgens hem godsdienst en zelfbeheersching.

Wij zagen, dat Beets al in 1832 aanvechtingen van menschenhaat had te bestrijden, het vuur smeulde, en olie op het vuur was de studie van Byron, van wien hij eenige gedichten en wel de minst ergerlijke in 1834 begon te vertalen. Een merkwaardige bladzijde heeft hij hem in 1848 gewijd in *Een woord over Lord Byron.*

Hij spreekt er — en De Genestet legt dezelfde bekentenis af in Fantasio — van den overweldigenden invloed, dien Byron op de jongelingen uitoefende. Hoe groot zal dan die betoovering niet zijn geweest op de jonge romantische dichters, die nukkige Aprilmenschen, op wier ontvankelijk gemoed de teleurstellingen meer vat moesten hebben dan op dat van een zelfzuchtigen verstandsmensch. En Beets had juist een prikkelbaar gestel.

De navolging van Byron valt vooral in het jaar 1834, het eerste jaar van zijn verblijf te Leiden, toen de onzekere toekomst hem zeker voor den geest zal gespookt hebben. Hiertoe behooren vooreerst acht stukjes: *Droomen*, *Ernst*, enz., die hij in het opstel *Den Zwarten Tijd* aan den toets eener gezonde critiek onderwerpt; onnoodig er op in te gaan. Een nadere beschouwing vereischen de kleine stukken *Eens Kusers Klacht* 1834, *Aan Arabella* 1834, *Aan Bertha* 1834, en de groote epische gedichten *Jose*, met opdracht aan Serena, 1834, en *Kuser*, doch dit dagteekent uit 1835.

De held van het eerste stukje is dezelfde als die van het latere episch gedicht Kuser, waarvan Beets het plan toen al ontworpen had, tusschen de regels echter is het de jonge dichter in levenden lijve.

Men zou zeggen, dat Kuser gelukkig is. Gewoonlijk toont hij een matten glimlach, is hij soms vroolijk, dan gaat het door het dolle heen. Vertrouw echter niet dat blij uiterlijk, 't is een valsch zonnetje, die glimlach is weemoed van den teringzieken jongeling, die uitgelatenheid is razende wanhoop; het voorgevoel van een vroegen dood verkwikt hem des avonds alleen voor een poos. Is deze Kuser geen interessant wezen, vooral voor de dames, of liever hebben wij hier niet een staaltje van dien verborgen hoogmoed?

Diezelfde hoogmoed gaat schuil in *Aan Arabella*. Hij ziet haar veel liever ernstig en bleek dan

tintelend van levenslust, niet uit medelijden met haar toestand — zij kent immers nog geen leed — maar omdat haar smeltende schoonheid hem alsdan meer bekoort en vooral omdat Arabella in die weeke stemming deernis zal hebben met het zielsverdriet van den jongen Beets. Arabella's leed is maar ingebeeld, maar het zijne, dat is wat anders! 't Is niet alleen verwaand maar ook zelfzuchtig.

Het gedicht *Aan Bertha* maakt het al te bont. Ik meende, heet het, dat gij beter waart dan heel uw lief geslacht, ik heb mij in u bedrogen; gij zijt niet goed, niet zachtmoedig, niet kinderlijk. Aan welk vergrijp heeft de beklagenswaardige zich dan schuldig gemaakt? Zij is behaagziek, zij laat zich de vleierijen aanleunen van aanbidders, die haar eerbiedig naderen hetzij uit liefde, hetzij — en dit teekent nog meer des dichters jaloerschheid — uit vleeschelijke drift. De minnezanger uit Voorspel is een vrouwenhater geworden. Het is de taal der ijverzucht en deze ijverzucht is een gevolg van eigen ontoereikendheid. Men moet veronderstellen, dat hij niet veel opgang maakte bij de meisjes. Waarom anders die bittere trek in de Maskerade:

« Niet stond hij best bij 't vrouwelijk geslacht,
Die geestigst sprak, die rijkst of netst gekleed was? »

De schuld zal wel gelegen hebben aan den te ernstigen en daarom belachelijken dichter, die het een meisje kwalijk neemt, als zij wil behagen; of ligt dat niet in de natuur der vrouw?

In het vers *Maria*, 1834, laat hij zich ook scherp uit over de vrouwelijke ijdelheid en over de schoonheid, die een wreed spel met minnende harten drijft.

Dit alles werpt een helder licht op het karakter van Pieter Stastok, en het verwondert ons niet meer, dat Hildebrand hem zoo sprekend kon treffen.

In *Jose* bereikt het Byronianisme het hoogtepunt. Jose's trots en onbuigzaam karakter tegenover de zachte inborst zijner moeder stellen Byron's mannelijk en vrouwelijk ideaal voor, waaromtrent ik in het reeds aangehaalde opstel over den Engelschen dichter lees: « Onder zoo vele personen als in zijne gedichten optreden, heeft hij nimmer meer dan een eenig manlijk en een eenig vrouwlijk type met wezenlijke kracht opgevat; het eerste somber, hooghartig, van verdriet verteerd en onverzadelijk van genot, hij heete Harold, Conrad, Lara, Manfred of Caïn; het andere teeder, zich weggevende, onderworpen, maar, uit liefde, tot alles in staat, hetzij Julia, Haïdee, Zuleika, Gulnare of Medora. Die man is Byron zelf; die vrouw, de vrouw welke zijn hoogmoed zou begeerd hebben. » Jose is evenwel geen wellusteling, maar voor de rest is hij een tweelingbroeder van de boven genoemde helden, 't is de zwerver, die de menschen en niet het minst de vrouwen haat en zich tegen God durft kanten. De druk, waaronder hij leed, moet Byron voor den geest roepen, maar welk verschil tusschen zijn holle

declamaties, die door geen enkel afdoenden grond gestaafd worden, en den wel degelijk gekrenkten trots van den door de Engelsche aristocratie achteruitgezetten Byron.

't Is een mislukte Byron en Geel's, door Beets aangehaalde oordeelvelling is nog altijd van kracht. De godvreezende Hollander schrikt echter terug voor de goddeloosheid van zijn voorganger, daarom hinkt Jose op twee gedachten : nu eens erkent zijn beter ik een leidend opperwezen, dan weer teekent zijn hoogmoed verzet aan tegen een godsbestuur, dat zijn brave moeder liet sterven en niet verhinderde, dat Florinde aan een ander werd toegezegd. De strekking is daarom niet beter, ook niet omdat Florinde de deugd aanprijst, want niet het berouw maar het verzet zegeviert. Wat Jose ontbreekt is overgeving in Gods wil.

In deel II, bl. 26 van de *Stichtelijke Uren* zegt Beets over dit richten met God : « Laat ons nu nog éénen greep dieper doen in het menschelijk gemoed, opdat ons des te meer in het oog valle de schadelijkheid van zich in hartstochtelijke stemmingen van droefheid en angst toe te geven of maar niet te bedwingen. Ons hart is van nature twistgierig tegen God, gezind om tegen God te antwoorden, zich over God te beklagen, en schoon wij misschien geleerd hebben haar doorgaans met onze rede te bestrijden, ja zelfs al is er door genade een gansch andere geest in ons gemoed uitgestort, nog wil deze booze eigenschap telkens weder bovenkomen en ziet slechts

naar gelegenheden uit om het onbemerkt, onverhinderd, met een schijn van recht te doen. »

De vrouwen komen er niet goed af. Florinde wekt wel is waar deelneming, maar zij valt te zeer in den preektoon. Serena, aan wie hij het gedicht opdraagt, zal wel groote oogen opgezet hebben bij Jose's uitval tegen vrouwenliefde, al is de beeldspraak nog zoo schoon :

Der vrouwen min moog hemelsch schijnen,
Ze is als een lenteregenboog,
Schoon, kleurig, blinkend, zacht voor 't oog,
Maar slechts aanwezig tot verdwijnen;
En als dat neevlenkind uit regen
En zon, een telg van zwakte en gloed,
Die geen op aard betrouwen moet,
Noch hulde plegen!

Dit beeld doet mij onwillekeurig aan « Iris » van Jacques Perk denken.

Kenmerkend voor later is reeds hier die zucht naar zedepreeken en bijbelteksten. Florinde toont zich zeer bijbelvast in haar bekeeringsijver ; wist zij dan niet, dat Jose niet dominéachtig zou geweest zijn, daar hij de zedepreekers voor schijnheiligen uitkrijt? De toekomstige predikant moge dat voor zich zelf verantwoorden.

Het voornaamste bezwaar tegen het gedicht is wel het gebrek aan motiveering. De ontknooping is in strijd met alle gegevens. Jose zou zich hebben moeten bekeeren, alles werkt daartoe samen : de avondvrede, het nonnengezang, de herinnering

aan moeder en Florinde, de verschijning van de jonkvrouw, haar droomgezicht, haar tranen — die « kracht der bekoring van 't lijdende schoon », als in *Verleiding* staat — zijn onwillekeurige ontroering, zijn verlangen om te bidden. En des ondanks vertrekt de wanhopige, want al die betere gevoelens worden verijdeld door den dorst naar wraak op zijn vroeger medeminnaar. Waarom heeft hij dan zeven jaar gewacht? Zegt Florinde niet, dat zij ongehuwd bleef en hem alleen bemint?

Die nevelachtige mededinger moet dus wel sedert lang alle aanspraken hebben laten varen. Leeft hij nog? Wie weet het? Zoo ooit, dan bestond hier geen reden tot wanhoop, maar Beets had zich tot taak gesteld Byron na te volgen, en deze navolging bracht Jose's onbuigzaamheid mede, met het noodlottig gevolg, dat de kwijnende Florinde een jaar nadien vrede vond in het « herbergzaam » graf, terwijl Jose denkelijk de hand aan zich zelven heeft geslagen. Toen de dichter later in *Waar is uw hart?* te velde trok tegen hem, die « den sterken held » speelt en zijn beter gevoel uit hoogmoed versmoort, toen dacht hij buiten kijf aan Jose.

Het pessimisme van Beets is hier zachter gekleurd dan dat van Byron, zijn helden geven zich nooit aan zingenot over, en indien Jose God te na spreekt, zijn weifeling, Florinde's vermaningen en de bijbelinlasschingen moesten het tegengif verstrekken. Jose's vrouwenhaat wordt goedgemaakt door de schildering van de minnende Florinde, zoodat

men moet besluiten, dat de dichter beter was dan zijn held en dat in dit gedicht Beets' poëzie bij uitzondering niet gansch gemeend is, niet gansch uit het hart welt.

De opdracht aan Serena, waarin gezegd wordt, dat zij den dichter van zijn wrevel heeft genezen en dat zij het gedicht goedkeurt, lijkt ons een raadsel; de verderfelijke strekking van Jose was haar toch zeker niet ontgaan.

In *Kuser* is Byron's invloed merkelijk aan 't dalen. Het gedicht is aan zijn medestudent Hasebroek opgedragen. Beets spreekt van zijn « sombren toon », van zijn weerzin in de menigte. Hij zou niets liever wenschen dan door zijn verzen een vrouwelijk hart te verrukken. Vrouwenliefde is dus geen ijdel droombeeld meer. Is misschien de veronderstelling al te gewaagd, dat Beets toen reeds een stille liefde koesterde voor Aleide? Immers het verschijnen van Jose had hem met van der Palm, Aleide's grootvader, in kennis gebracht, het volgend jaar zien wij den dichter op Nijenburgh, en Kuser, de bezongen held, is een voorvader van de adellijke Foreesten; dit laatste vooral schijnt mij gewicht in de schaal te leggen (1).

Dit epos heeft veel voor op het vorige. Al zijn er ook hier subjectieve beschouwingen, die

---

(1) Dit was al geschreven, toen ik in een nota van Deyserinck, bl. 6, las, dat Kuser op Nijenburgh voltooid werd.

het verhaal stremmen, toch is er meer handeling.

Schoone plaatsen heeft het in ruimer mate aan te wijzen dan Jose, waar alleen de beschrijving van Jose's moeder, die van de tering en van den avond uitblinkt, welke laatste dan nog aan den aanhef van *Parisina* herinnert. Hier munt uit de herfst, het spel der zonnestralen op de boomen, het portret van Bertha, de geliefkoosde plek in het bosch, een echt Hollandsch tafereeltje, en het door Byron ingegeven portret van de doode Aleide, op wier wezen, naar Ledeganck's vertaling, « het genot der eeuwige rust » den doodskramp heeft vervangen.

Op een enkele plaats komt een bijbelsche toespeling voor. De karakters zijn beter geteekend en verklaren de gebeurtenissen. Kuser's droefheid is geen ingebeelde als die van Jose. Het ligt voor de hand, dat de ijdelheid van de gevierde Aleide langzamerhand veld wint op haar aangeboren eenvoud. Niet minder geslaagd is haar opwelling van gekrenkten trots tegenover Bertha, even spoedig door leedwezen gevolgd. Haar ontzetting bij het ontvangen van den brief werd voorbereid door Bertha's vermaning. Bertha is het toonbeeld der vriendin, die de gebreken durft aantoonen en ondanks haar zachten aard vastberaden is in het gevaar. In *Vrouwendeugd* zal de rijpe dichter deze soort van zachtmoedigheid met een aardige woordspeling aanprijzen :

« Zachtmoedigheid staat onzen vrouwen goed
Niet slechts een zacht gemoed, maar ook een zachte moed. »

Een trek alleen is valsch, als zij betreurt, Aleide's moordenaar niet eigenhandig te hebben kunnen wurgen; dit strookt niet met hare zachtheid van inborst.

De ziekelijke somberheid blijkt vooral uit de onbevredigende ontknooping. Waarom heeft de dichter aan Aleide haar dwaling niet op het laatste oogenblik laten inzien; waarom dien jongsten troost aan den stervenden Kuser ontzegd? Dat had niet alleen verzoenend gewerkt op het gemoed van den nu onvoldanen lezer, maar ware ook een welkome gelegenheid geweest om een roerend tafereeltje op te hangen. Maar neen, de navolging van Byron had niet genoeg aan den onrijpen dood der jongelieden, het moest nog de troostelooze dood wezen van twee gebroken harten, en er moest voor Kuser een aanleiding gevonden worden om, evenals Jose, tegen de liefde uit te varen, een monster dat « ons in 't eind den besten dienst bewijst, indien zijn macht ons uitstrekt op de baar. »

Hier ook zijn de menschen « mismaakt, misdadig boos; » de edelmoedige jeugd wordt ontmoedigd in den levensstrijd, zelfs zij, die zich niet gewonnen geven, verliezen er hun zuiverheid van hart en jong vertrouwen bij; doch daar staat tegenover, dat er een middel is om het hoofd boven te houden en dit middel is de godsdienst.

De held is nog steeds de bleeke zwijger, « die in zijn jeugd reeds meer dan grijsaard scheen. » Deze « broeder der smart » heeft iets kalmers in

zijn houding, iets dat spreekt van zelfbedwang. Wel mint hij ook de eenzaamheid, doch zonder afschuw voor de menschen, hij is zelfs bij voorkomend geval heusch en dienstvaardig, 't is niet de bokkige Jose, wiens aanblik alleen iemand op de vlucht joeg.

Hij verlangt naar een vroegen dood ; zelfs dacht hij een oogenblik aan zelfmoord, alhoewel hij die zucht tot den laatsten dag toe heeft bestreden, want hij wil Aleide's geluk en acht zich mans genoeg om ze de gade van den graaf te zien. Men kan hem dus geen zelfbedwang ontzeggen, wél aan Jose.

Met de schoone kunne schijnt Beets minder overhoop te liggen. Hij vaart niet meer uit tegen de ijdelheid van de vrouwen, maar vergoelijkt ze :

« O wees niet hard voor vrouwelijke ijdelheid! »

Hij bewondert weer de vrouwelijke zachtheid, evenals in Voorspel, en iets ridderlijks ligt in zijn uitroep :

« De ondeugd ook is zwakker in een vrouw. »

Onbekookte uitvallen tegen de Voorzienigheid komen niet meer voor ; de natuur verkondigt een schepper, dit wordt zelfs in een veertigtal verzen uitgebreid. Zelfs betreurt hij het, dat velen aan die stem geen gehoor willen leenen, en hiermede breekt hij den staf over Jose's twijfelzucht.

TERUGWERKING.

Zoo wij Jose en Kuser uit hoofde van hun innerlijke overeenkomst niet van elkaar gescheiden hebben, dan wil dat niet zeggen, dat al het geschrevene gedurende de jaren 1834 en 35 voor de ingenomenheid met Byron pleit; wij zagen reeds het tegendeel in de Maskerade. Zelfs in den loop van 34 ontsnapt Beets een enkelen keer aan den invloed van zijn slechten genius.

Deze reactie gaat in den beginne nog langzaam in haar werk, eerst is er aarzeling, dan een instorting met Kuser, maar in 1836 is Beets van zijn ziekte genezen en zich zelf geworden.

Gaan wij dit na.

In een ander gedicht *Aan Serena*, in hetzelfde voorjaar als Jose geschreven, is al weifeling te bespeuren. Het leven bestaat niet enkel uit leed, wel en wee wegen tegen elkander op; dit is reeds een vooruitgang. Er zijn oogenblikken, waarin dankbaarheid jegens God, levenslust en menschenliefde een lach afdwingen. Wel hem, die in lief en leed uit den godsdienst kalmte weet te putten; ziedaar reeds een van zijn latere lievelingsdenkbeelden.

In denzelfden geest is *Scheiden*, 1854. De scheiding bij het graf valt hard, doch harder is die, wanneer men aan de hoop moet verzaken.

Zij ondermijnt het karakter, knakt de gezondheid en brengt tot vertwijfeling. Kuser en Jose

mogen dit in den zak steken. Nog ruimt Beets in de alledaagsche teleurstellingen een te breede plaats in aan de wanhoop, maar hij legt alweer nadruk op den practischen kant van den godsdienst.

De Droefgeestige, 1835, bewijst, dat Beets over zijn zwarten tijd heeft nagedacht. Veel menschen vinden geen vreugde in het leven, hij onderscheidt drie klassen : den droefgeestige, den dichterlijken dweper en den geloovigen dweper. De dichterlijke dweper is de Byroniaan zooals hij, deze vertroetelt zijn smart, is moedwillig blind voor de goede zijde van het leven en is van oordeel, dat vroolijkheid het kind of den dwaas, niet den dichter, voegt.

De godsdienstige dweper, waarvan Gwy de Vlaming het evenbeeld zal zijn, veracht de aardsche vreugd voor den hemel. En nochtans is de vroolijkheid een zegen Gods.

De droefgeestige heeft een andere plooi, bij de vreugde denkt hij aan het mogelijke leed en dat vergalt zijn tegenwoordig genot.

De kentering gaat voort in *Onstandvastigheid*, 1835, en *Begoocheling*, 1835. Het eerste stuk veroordeelt den zwarten tijd, het tweede de droefgeestigheid, en *Gwy de Vlaming* zal weldra den godsdienstigen dweper veroordeelen.

In *Onstandvastigheid* is Beets tot het klaar besef van al het verderfelijke in zijn Byroniaanschen waan gekomen en daarom voelt hij deernis met hen, die aan deze kwaal lijden. Die smart is poëtisch en gaat ook voorbij om plaats te maken voor de

hoop « die geliefde uwer jeugd », men zal beseffen, dat men ondankbaar jegens den goeden God is geweest.

Begoocheling neemt het ergerlijke terug, dat in Jose en Kuser omtrent het leven en de vrouwen, en in Kuser's opdracht aan Hasebroek omtrent des dichters onverschilligheid voor letterroem werd gezegd.

Neen, later is nog vreugde, nog zelfopofferende vrouwenliefde, nog dichterlijke geestdrift voor den mensch weggelegd, daarom moet de jeugd zich vermaken en zich niet door de onzekere toekomst laten ontmoedigen. Dit slaat op zijn eigen jeugd, en deze gedachte zal in de C. O. en elders terugkeeren.

De reactie gaat nu geleidelijk voort in Gwy den Vlaming en is voltooid in Ada van Holland. *Gwy de Vlaming* werd in 1836 onder « het hooge geboomte van het heerlijk Nijenburgh » ontworpen en geschreven en door den dichter aan zijn toekomstigen schoonbroeder opgedragen. Die heerlijke zomerdagen verdeeld tusschen liefde en poëzie waren zonnige oogenblikken in zijn jong leven en wel in staat om de steeds ijler wordende nevelbeelden te verdrijven, die in Kuser nog eens waren opgedoemd.

Van Byron's invloed is dan ook niets te bespeuren, tenzij in de sombere keus van het onderwerp. Een naar ongeval, dat in het gemengd nieuws eener courant op zijn plaats zou zijn, heeft Beets tot een tragische gebeurtenis, tot een aangrijpend kunst-

werk herschapen en dit dank zij de karakterteekening. De tweede zang « Gwy » pleit voor zijn epischen aanleg; aangrijpender tooneel heeft hij wel niet geschreven. De beschrijving van den motregen is uitstekend geslaagd en past volkomen bij het troostelooze van den toestand op het einde.

Gwy's nauwgezette strenggeloovigheid, de ongunstige voorteekenen bij de trouwplechtigheid bereiden ons voor op zijn godsdienstigen waanzin. Men mag minder ophebben met die voorteekenen, een laatste spoor van de oude epiek en van de tusschenkomst harer bovennatuurlijke machten; men vergete echter niet, dat zij voor een angstvallig gemoed als dat van Gwy een vreeselijke beteekenis moesten hebben.

Machteld is wel het verhevenste, door Beets ontworpen karakter. Zij bemint haren echtgenoot ook na de onthulling van den Oedipusgruwel.

« de Almacht weet
Wat liefde is voor het hart der vrouwen. »

Trouw tot in de schande, ja des noods tot in de hel! Kan het wel tragischer? Die verkleefdheid doet denken aan Beatrijs in de sproke van dien naam, ook zij wilde van den hemel afstand doen om den beminden jongeling, doch daar is het de ontboezeming van de hoogste minneweelde, hier die van de hoogste vertwijfeling in de liefde.

Niet alleen vertoont Machteld de liefde der gade tegenover de harde, godsdienstige zelfzucht, de

kwalijk begrepen vroomheid van Gwy, maar zij heeft ook een verlicht, beredeneerd geloof, dat vrij van alle gewetensbezwaren enkel en alleen den plicht betracht.

Hier wordt een nieuwe snaar aangeslagen, die zal blijven klinken, 't is de lof der vroomheid. Deed hij tot hiertoe de zachtheid uitschijnen in de vrouw, nu spant deze nieuwe vrouwelijke deugd de kroon. Hij toont aan, waarin die vroomheid bestaat. Het is geen laxisme en ook geen rigorisme, maar eenvoudig godsvertrouwen, als dat van Machteld, die haar kruis met gelatenheid draagt. Lauwheid is een « dood geloof. » Overdreven strengheid had hij reeds veroordeeld in Kuser, waar hij aan zoo iemand het klooster aanraadt, doch dat was ter loops gezegd. Hier stelt hij zich ten taak, al het noodlottige van het rigorisme aan te toonen. Wat Gwy ontbreekt is het kinderlijk vertrouwen op God, de kern der ware vroomheid; dit gebrek kan niet worden goedgemaakt door het bijwonen van kerkelijke diensten, door bedevaarten en bijbellezen, het geeft hem iets stugs tegenover den evenmensch en voert tot waanzin. Beets verkondigt hier het ware midden en tot voorbeeld er van strekken zijn latere gedichten.

Jammer dat didactische bespiegelingen het verhaal onderbreken, onder anderen trekt de dichter te velde tegen het ongeloof, waarvan koude twijfelzucht zonder ideaal de wrange vrucht is, en tegen de

materialistische zienswijze omtrent het hiernamaals, een troosteloos verschiet bij de kwellingen des levens.

Onaesthetisch is de zalvende preektoon en de tale Kanaäns. Bijzonderheden betreffende den Roomschen eeredienst zijn niet zeldzaam, zelfs wordt goedgekeurd, dat Gwy zich op goede werken toelegde, hetgeen uit zijn hervormd standpunt beschouwd nog al gewaagd is en zeker in strijd met andere uitspraken. Bij de opsomming van die goede werken is een ondeugende trek, een Hildebrandstrek, ingeslopen, ik bedoel het vers : « de ketters haatte ik bovenal! » Deze voorbarige oordeelvelling werd eenige bladzijden hooger door den dichter zelf ontzenuwd, toen hij getuigde, dat Gwy's geloof geen dood geloof was, omdat het niet alleen brandde maar « gloeide » van naastenliefde. Deze protestantsche zuurdeesem, die bij zijn vriend Hasebroek insgelijks gist, zal van lieverlede verdwijnen.

Ada van Holland, 1839, is zijn laatste episch gedicht, daarom laten wij het hier volgen, ofschoon tal van kleinere stukken verschenen in de drie jaren, die tusschen Gwy en Ada liggen. Beets had hetzelfde jaar zijn « ernstig ambtsleven met lust en liefde aanvaard. » De Camera Obscura werd in 't licht gezonden, met Byron was voor goed afgerekend.

In het woord vooraf drukt hij de hoop uit, in dit laatste zijner dichtverhalen « de hoofdgebreken der voorafgaande doorgaans ontgaan te zijn ».

Welke gebreken bedoeld worden is licht na te gaan : vooreerst is de indruk niet zoo ontmoedigend als in Kuser en Gwy. Ada is wel ongelukkig, maar zij put kracht en kalmte uit haar geloof en plichtsbetrachting. Wij beklagen haar ongetwijfeld, echter wordt dat medelijden getemperd en gelouterd door bewondering voor haar zedelijke meerderheid.

Nog een ander gebrek is vermeden, het zijn die talrijke onderbrekingen van het verhaal, waardoor de toekomstige predikant den dichter telkens van zijn onderwerp afbrengt.

Eenmaal komt zulke onhebbelijkheid nog voor, in den laatsten zang, waar hij op zijn verkeerde wereldbeschouwing van vroeger de aandacht trekt. De oplossing wordt er gegeven van het groote levensraadsel, hoe de mensch het onvermijdelijk leed heeft te dragen.

Zal hij den teugel vieren aan zijn smart en er zelfs, als Jose en Kuser, een hoogmoedig zelfbehagen in scheppen; ofwel zal hij ongevoelig blijven als een stoïcijn? Beets' oplossing, en 't is de ware, ligt in het midden. De mensch is geen ongevoelig wezen, derhalve mag hij klagen onder den last, maar hij dient hem toch te torsen met moed en kracht, ja met zelfverloochening, en het middel daartoe is het geloof en het plichtgevoel. Ziedaar de rol van het lijden, zooals die te voorschijn treedt uit Ada van Holland in verband met « Den Zwarten Tijd » en met een gedicht uit 1861 « Waar is uw hart? »

Deze afwijking was dus gewild, zij wijst in alle geval op de bij Göthe zoo hoog aangeschreven zelfbeheersching. Jose had er geen zweem van, zoo min als Gwy, Kuser had er vruchteloos naar gestreefd, Machteld bezat zelfbeheersching geworteld in geloof en plicht, maar tegenover « het fatale van het feit, » tegenover den waanzin van een dweper diende zij tot niets. Hier integendeel zijn alle personen, uitgezonderd de nietswaardige van Loon, met deze innerlijke springveer toegerust.

Bij Adelheide, Ada's moeder, behaalt de plicht, naar zij dien van haar heerschzuchtig oogpunt inziet, de overwinning op het hart. Zij laadt vrijwillig het verwijt van hardvochtigheid op zich, zij blijft doof voor de smeekingen eens stervenden gemaals en weert Willem van de doodsponde, zij doet het huwelijk voltrekken zonder Ada, de betrokken persoon, te raadplegen, ja — en dit baart wel bevreemding — zij is bij die plechtigheid niet tegenwoordig. 't Is voor haar zake spoedig maatregelen te nemen om den gehaten Willem den pas af te snijden, dit eischt de staatsplicht. Wel komt meer dan eens de vrouw boven en betreurt zij het lot der vorstinnen, wel zijn er oogenblikken waarop zij alles ongedaan zou willen maken, doch haar wilskracht drijft de tranen terug, de vrouw gaat onder in de vorstin.

Dezelfde onbuigzaamheid is ook aan Banjaart eigen. Het Hollandsch recht sluit de vrouwen uit van het bewind, derhalve heeft Ada volgens hem

de hand wederrechtelijk naar de gravinnekroon uitgestoken. Daarom dient Banjaart Willems zaak en bevecht hij Ada, die hij nochtans bemint. Hard is zijn lot, maar hij moet zich aan zijn eed houden.

In de zestienjarige Ada komt het zelfbedwang nog beter uit. Zij heeft moeders geestkracht, daarbij een gevoel van grootheid, van eigenwaarde, en vooral een klaarder besef van haar plicht. Haar bleekheid, haar flauwe, weemoedige lach en mijmerzieke aard, dat alles doet bij het eerste zicht aan een tweelingzuster van Kuser denken; ook haar schijnt een vroege dood beschoren te zijn. En nochtans zoo ze treurt, is het niet uit wanhoop en levensmatheid, maar omdat zij werkelijk diep te beklagen is. Haar stille smart heeft een diepen grond: haar heerschzuchtige moeder bemint haar te weinig. De blijde jeugd ontluikt alleen in den warmen zonneschijn der moederliefde; niets, zegt Hildebrand in *Kinderrampen*, kan een ongelukkige jeugd vergoeden. Dit belet ze echter niet, haar moeder met innigheid aan te hangen.

Haar leven is een gedurige strijd tusschen gevoel en plicht, heel wat zwaarder dan bij haar moeder. Wanneer zij uit kinderlijke gehoorzaamheid haar hand aan Van Loon schenkt, wanneer zij de trouwe gade van een onwaardige blijft, wanneer zij haar liefde tot Banjaart in het diepste harer ziel begraaft en hem met hooghartige koelheid bejegent, dan heeft zij telkens een harden strijd te strijden, welken de bleekheid harer wangen alleen verraadt. Zij mag wel een oogenblik neerslachtig zijn, doch zij zet er

zich ten slotte over heen, en haar plicht als kind en gade draagt de zege weg.

Rechtuit gezegd, tegen het gewoon gevoelen in bevalt mij dit gedicht minder dan het vorige, omdat de zelfbeheersching te ver gedreven is, ten koste van het warm gevoel. De personen hebben iets koels over zich, dat afstoot, Adelheid noch Banjaart zijn innemend. De eerste geeft breed op van haar vrouwelijken aard, maar hare handelwijze logenstraft die woorden en pleit voor zelfzuchtige staatsmansberekening.

De liefde, welke Banjaart voorgeeft, kost hem niet den minsten strijd. Welhoe, zoo iemand onderwindt zich na de bezegeling van den echt aan Ada te schrijven, dat hij haat heeft gezworen aan haar echtgenoot! Nog meer, hij tast haar aan in haar vrouwelijk gevoel, in haar eigenwaarde, die zij nochtans in den hoogsten graad bezit, door haar huwelijk aan onedele drijfveeren toe te schrijven. Hierna durft hij zich met een stalen voorhoofd voor de gekrenkte vrouw en vorstin vertoonen om den burcht op te eischen, haar zijn vrijgeleide op te dringen en te spreken van liefde en riddereer, hij die zoo dorperachtig over haar huwelijk denkt.

Een zekere stroefheid is ook aan de heldin eigen. Ada is edeldenkend, zij heeft gevoel, maar zij onderdrukt het te zeer, omdat Beets haar tot eenzijdige belichaming maakt van plichtbesef en zelfbedwang. Zij bekent wel, dat zij een « schreister » is, dat zij

hare tranen niet vermag te bedwingen en nochtans... is het tegendeel waar. Als zij aan haar moeder op koelen toon verklaart, dat haar huwelijk voltrokken is, beeft alleen « het zilver van haar stem », voor het overige ziet zij haar bedaard, zonder te schreien in de rustelooze oogen. Toen Adelheide haar vroeg, of haar hart nog vrij was, stortte zij niet haar gemoed uit in den schoot harer moeder, neen, zij hield zich groot, haar lippen beefden, een enkele traan kwam te voorschijn om weer plaats te maken voor kalmte. Die wilskracht, nog gestijfd door haar gevoel van hoogheid, komt vooral uit in haar optreden tegenover Banjaart; geen zweem van vrouwelijke zwakheid of teederheid. Ja bij de toespeling op de echtscheiding wellen tranen in haar oogen op, maar tranen van verontwaardiging en dan nog voor een vluchtig oogenblik, want « zij was gehaast die af te drogen ». Treft haar eindelijk de zwaarste slag, het bericht van den dood des beminden, dan is de eerste kreet, de kreet des harten : « Ik zal sterk zijn! » Voorwaar, dat is aldoor haar leus geweest in dien strijd tusschen liefde en huwelijkstrouw, welke zich voor aller oogen verborgen in haar binnenste heeft afgespeeld.

Beets heeft steeds de vrouw boven den man gesteld, zelfs in zijn slechtste periode, men denke maar aan Florinde, beter dan Jose; hij is de dichter van deugdzame meisjes en van de huwelijkstrouw, de Nederlandsche Frauenlob; in Ada echter

treedt de zedelijke meerderheid van de zwakke kunne onverholen aan den dag. Den man, zegt hij, betaamt de moed op het slagveld, roem en eer strekt hem daar tot spoorslag en ook tot belooning. Er is nochtans een hooger moed, 't is de zedelijke kracht, de zelfverloochening; het is de dagelijksche en alledaagsche strijd voor plicht en eer, welke in het verborgen geschiedt en op geen belooning aanspraak maakt Welnu, die hoogste moed is het eigendom der vrouw. Zulk een moed bezong hij in *Aan Yolande*, 1836, die, door haar echtgenoot verlaten, den trouwelooze trouw bleef.

Het opstel *Moed* uit de Stichtelijke Uren, II, bl. 285, laat over deze zedelijke kracht een helder licht opgaan. Na aangetoond te hebben, dat moed geen natuurlijke koelbloedigheid en misschien wel onnatuurlijke stompheid is, en ook geen roekeloosheid, wier onedele oorsprong, als wraakzucht, eerzucht, zelfbehagen, geen zedelijke waarde heeft, gaat hij voort : « Als wij naar den waren moed vragen, vragen wij niet naar hetgeen een hartstocht doen kan, vragen wij naar eene kracht der ziel, die zoowel kan uitstaan als handelen, zoowel wachten en stil zijn als aanvallen en strijden; naar een kracht der ziel, die zoowel veerkracht is om te lijden, als beweegkracht tot groote daden ».

Om te besluiten wijzen wij onder de natuurbeschrijvingen op het prachtige tooneel van de morgenschemering en den zonsopgang.

DE CAMERA OBSCURA.

In 1839 zag de Camera Obscura het licht, een vroolijk, echt Hollandsch boek, naar het plebisciet van den Spectator het meest gelezen boek in Noord-Nederland, en het meesterstuk van den schrijver.

Een enkele bijdrage valt uit den toon en helt naar het tragische van Gwy over, 't is *Teun de Jager*, en toch bewijzen de menigvuldige vertalingen er van, dat de indruk van een eenzaam Hollandsch landschap goed weergegeven is.

De ernstige Beets, die nog groen van jaren maar grijs van zeden zich in het studeervertrek opsloot om over de wijsgeerige vraagstukken van het leven na te denken, kreeg den schop van Hildebrand, den joligen student. Hildebrand is zijn volmaakte tegenstelling, zijn levend protest.

Wat hem kenmerkt is werkelijkheidszin en opmerkingsgave, een zekere jeugdige voortvarendheid, de frischheid der jonkheid met haar levenslust en gezonden wereldzin, geestige scherts in haar verschillende schakeeringen, warm gevoel, in een woord de schoone hoedanigheden, die de geestdriftige jonkheid kenmerken, en ook hun schaduwzijde. Nochtans dient opgemerkt, dat de laatste verhalen ernstiger, minder wispelturig zijn.

REALISME. — De personen, die in de dichtverhalen optraden, overtroffen, hetzij in het goede

hetzij in het kwade, door hun sterk sprekende, buitengemeene karaktertrekken het gewone peil van de menschen. Jose, Kuser, Gwy, Machteld, Ada, Banjaart enz. waren uitzonderingen, het zijn geïdealiseerde figuren.

Nu integendeel hebben wij te doen met alledaagsche karakters, met gewone Hollandsche burgermenschen, die in dezelfde omstandigheden verkeeren als wij, die denken en gevoelen als wij en niet vrij zijn van ijdelheid, kleingeestigheid en onhandigheid, in een woord van de gewone menschelijke tekortkomingen.

Naast deze alledaagsche menschen treedt dikwerf in meer of minder scherpe tegenstelling de student op, want Hildebrand toetst deze burgerwereld aan de denkwijze van den academieburger.

Deze werkelijkheidszin blijkt dus uit de keuze van het tooneel, maar hij blijkt ook uit de sprekende voorstelling van de personen, die zich op dat burgerlijk tooneel bewegen. Dit is zoo waar, dat men in de omgeving van den schrijver de personen aanwees, op wie hij zijn Camera zou gericht hebben. Eenige trekken van Hildebrand's hand volstaan om de typen naar het leven uit te teekenen, soms heeft hij maar éénen trek noodig, maar dan is het altijd de juiste, de beste, die gekozen kon worden.

Voorbeelden er van heeft men voor het grijpen. Noemen wij : de kunstbeoordeeling van de straat-

jongens voor het keldervenster; de personen die zich bij de studenten indringen; de tegenstelling tusschen Amelie en de Arcadische kleinen, tusschen haar Duitsche romance en het liedje van de boerendeerne; de tijdkortingen van Dolf van Brammen; den gang van de oude dienstmeid naar de schel; de boedelbeschrijving der broekzakken van den Hollandschen jongen; den straatjongen in Een oude Kennis; het gesprek tusschen Bruis en het kindje met den pompoen; het tafereel van Deluws « bloeiend kroost »; de beschrijving van den snikheeten Vrijdagachtermiddag; de onaangenaamheden van zwaarlijvig te zijn; het zweetkamertje; de aanvankelijke verlegenheid aan tafel; de spanning bij het instellen van een toost; het gesprek van de boeren en de boert van den secretaris op de houtveiling; de tegenstelling tusschen Hil en Emilie.

Onder de kortere trekken verwijzen wij alleen naar de verlegenheid van het meisje in het Wapen van Amsterdam, het neussnuiten bij een mal figuur in de diligence, het opzetten van een verkeerden hoed bij het heengaan, en naar het bukken van Pieter om te verbergen dat hij een kleur krijgt; ziedaar een paar grepen uit honderd.

VOORTVARENDHEID. — Op het einde van zijn eerste opstel spreekt Hildebrand over de « voortvarende drift », die de jeugd kenmerkt. Deze verkeerdheid moet hem ook ten laste gelegd worden en meer bepaald in de stukken, die over opvoeding

handelen, welke ook den lateren Beets zeer na aan 't hart gaat. En toch maakt hij er Mevrouw een verwijt van, dat zij te veel boeken over de opvoeding gelezen heeft; of zou zij misschien juist daarom slecht gelezen hebben?

In *Kinderrampen* betoogt hij, dat men de jeugd voorzichtig moet behandelen o. a. niet te vroeg naar school zenden en ni t te klein houden. Dit sluit zich aan bij *Jongens:* alvor. ns school te gaan dient de jeugd zich in de open lucht te vermaken, ten einde lichaam en karakter te ontwikkelen. Dit wordt allerlevendigst voorgehouden in de tegenstelling tusschen het verwende heerenkindje, dat niet mag stoeien, en de wilde « spes patriæ ». Het heerenkindje is wel voorlijk, maar zwak van gestel, vreesachtig en gluiperig van inborst; de Hollandsche jongen integendeel is wel ietwat onbehouwen, maar hij is stevig gebouwd, hij is goedhartig en gaat recht door zee.

Het nageslacht heeft door de invoering van het turnen aan Hildebrand's gevoelen zijn zegel gehecht. Er ligt niettemin overdrijving in de voorstelling, deze wilde knaap dreigt een verwilderde knaap te worden. Inderdaad, het eischen van een haveloos plunje, vuile handen, inktvlak op halsboord, gescheurde broek, en van een buil of een schram om een groot man te worden, kan wel waar zijn geweest voor een de Ruyter, maar is op de keper beschouwd een aanprijzing van het straatjongensleven.

In *Vooruitgang*, waarover Geel hem onder handen nam, viert hij insgelijks den vollen teugel aan zijn gevoel als artist. Hij hecht, en niet zonder reden, gewicht aan de ontwikkeling van de verbeeldingskracht; het gebruik van Grimm's sprookjes en andere als leesboek op school heeft hem ook hierin gelijk gegeven.

In zijn scherts met het al te positieve in geschiedenis en natuurlijke historie laadt hij den schijn op zich van « een opzettelijke smaadrede op alle wetenschappelijk onderzoek » te schrijven; daarom acht hij het noodig in 1840 tegen deze averechtsche verklaring op te komen.

Hetzelfde kan gezegd worden van *Een Beestenspel*. 't Is een pleidooi voor vrijheid, in den aard van Jongens en Kinderrampen, maar nu ten gunste van de verscheurende dieren. Er ligt alweer iets stoutmoedigs in de denkbeelden van den jongen Hildebrand, om die reden en dank zij den toover van den stijl sleept hij ons mee, en men vraagt zich niet af, of alles wel steekhoudt voor het koel redeneerend verstand. Dooden mag men de wilde dieren, niet opsluiten; men moet hun vrije natuur ontzien. Of dit echter zonder schade kan geschieden en of wetenschap en kunst er meer bij gebaat zullen zijn, ziedaar wat zich zijn kunstenaarsnatuur niet afvraagt.

En wat zeggen van de « lage baatzucht » van den eigenaar, die ook eerlijk aan den kost moet

komen, of van den bombastischen uitval tegen de « weekelingen », die hun brood bakken?

Die overdrijving is aan de geestdrift der jeugd toe te schrijven. Hildebrand zegt het zelf in *Genoegens smaken* en wat hij daar ter verontschuldiging aanvoert is ook op Jongens, Kinderrampen en Vooruitgang toepasselijk : « Over de beestenspellen kent gij mijne opinie. Maar in 't geen ik daar wel eens tegen gezegd heb is ook vrij wat overdrevenheid, mijn vriend ! En als men het letterlijk op wilde nemen en.... Maar letterknechten zijn wij niet, zoo min als letterhelden ; — daar hoort nog meer grieksch bij, Augustijn, dan gij kent. Wij mogen ook wel eens doorslaan, dunkt mij, als het thema goed gemeend en diep gevoeld is, en als dan de eene gedachte de andere uitlokt en wij worden er warm bij, of vroolijk ! »

LEVENSLUST. — In *Genoegens Smaken* en in *De Familie Stastok*, om niet te spreken van *Jongens*, treedt Hildebrand's levenslust te voorschijn. De jongelingen moeten onbezorgd pleizier hebben, gelijk de kinderen doen, en niet van te voren het gehalte van hun vermaken onderzoeken.

Deze gulden les geeft hij aan zijn vriend Augustijn te beste, die zich te ernstig, te geleerd acht voor luidruchtige volksvermakelijkheden en uit de hoogte op de Rotterdamsche kermis neerziet. Augustijn is een soort van pedant, die nochtans door Pieter Stastok zal overtroffen worden. Hildebrand

breekt hier ook een lans voor de poëzie der werkelijkheid, voor « het Hollandsche mooi in het Hollandsche gelaat », hetgeen hij zelf in zijn Liedekens in toepassing brengt.

Buiten den pedant is er nog een ander slag van vreugdehater of brekespel, wien hij in Genoegens Smaken de les leest; 't is de zwaarmoedige droomer. Ook deze is een van de vele menschen die « toetsen hetgeen zij vinden aan hetgeen zij lezen, in plaats van hetgeen zij lezen aan hetgeen zij vinden ». Deed de navolger van Byron wel anders? Behartigenswaard is het einde : « Daar wordt dan de arme twintigjarige — ik weet het best, lieve vriend! — plotseling te groot voor een aarde, die hij niet kent; te verfijnd van gevoel voor genoegens, welker grotheid hij slechts onderstelt; dan giet hij den frisschen beker ledig, die hem zou verkwikt hebben; dan leeft hij een aangetrokken dichterlijk leven. » enz.

Die zwarte tijd is een steen op het hart van Beets, hij komt er in de C. O. en ook later op terug.

Zoo wordt in 's *Winters Buiten* bij gelegenheid van het afgesprongen huwelijk tusschen Hain en Hil, die daarom niet treurt, op de romanheldinnen gewezen, die zeker eenige teringen zouden gezet hebben, in *Kinderrampen* op de lieve dame, die de wereld zoo trouweloos en de mannen zoo wuft vindt. Zoo vreest hij in *Den Wind* voor de kleinmoedigen bij den orkaan, dat zij ook de stormen des levens niet zullen trotseeren.

De talentvolste veroordeeling van deze richting is echter in *De Familie Stastok* te vinden, waar de gevoelerige en met het klooster dwepende Amelie in het belachelijke wordt getrokken.

Men moet het leven eenvoudig nemen zooals het is, niet den moed laten zakken en ook niet den neus optrekken voor het pleizier, ziedaar de levenswijsheid, welke hij aan den lezer voorhoudt.

Hildebrand gaat nog verder en hij keurt in *'s Winters Buiten* niet alleen het strenge af van Gwy, maar ook het hoogernstige van Ada.

Men leze de bladzijde, waar hij een loopje neemt met zich zelf en na het frissche tafereeltje van het ijsvermaak er een ander ophangt van een lezing in de hoofdstad.

Het bleeke en jeugdige slachtoffer van zijn eigenliefde treedt er op om een al te akelig dichtstuk ten gehoore te brengen « van een man die bij vergissing met zijn zuster trouwt, of van een juffer die zich dood treurt op een toren ».

Nergens wordt echter het « carpe diem » met meer klem aan de jonkheid toegeroepen dan in *De Familie Stastok*, en men kan er ook bijvoegen, met meer lichtzinnigheid. 't Is de best geslaagde uiting van Hildebrand's onbezorgde levensblijheid en wereldzin. Wij geven hier enkel het voornaamste. Pieter is een blokker, die door elk student met den nek wordt aangezien. Hij studeert, zou Vuylsteke zeggen, maar is toch geen student; want hij speent zich van alle vermaken, en dat almachtig veel

studeeren laat, tegen moeder Statok's meening in, vermoeden, dat hij niet bijzonder vlug van geest is; in een woord, hij is niet jong maar vóór den tijd een oude paai, hetgeen zijn uiterlijk al uitwijst.

Ten tweede, Pieter is ongeschikt voor alle gezelschappelijk verkeer; in 't koffiehuis, op partijtjes, met de meisjes, overal maakt hij een belachelijk figuur. 't Is een kruk op het biljart en een onhandig roeier. Tegenover Koosje is hij vreesachtig en onbeholpen; hij heeft zin in haar, maar durft haar niet aanspreken, ja op straat biedt hij haar zelfs niet den arm aan. Durfde hij niet of wist hij niet beter? 't Zal wel allebei wezen.

Hij is daarenboven kort aangebonden en verdraagt geen jokkernij; hij durft niet van zich af spreken en als hij het doet, ontbreekt het hem aan gevatheid; daarom zwijgt hij liever en verkropt des te meer zijn woede.

Hij is jaloersch op den fijn beschaafden Hildebrand en op den grappigen Dolf, die er meer slag van hebben met meisjes om te gaan.

Deze minnenijd verklaart zijn knorrigheid, als zijn neef hem 's morgens beet heeft, als Dolf mee gaat spelevaren, met Koosje op den schommel staat, of haar voor de leus een complimentje maakt. Dit laatste is zelfs de oorzaak van het ongeval, waar hij met een nat paken niet tot zijn eigen eer van afkomt; immers, het moet wel gezegd, de ondeugende Hildebrand laat zijn neef er overal inloopen. Buiten zijn ijverzucht heeft Pieter nog een leelijk zwak, hij heeft een hoogen dunk van zich zelf, 't is ja een toekomstig candidaat.

Geen van de biljartspelers was eigenlijk knap, zoo smaalt hij na het potspel; hij beweerde te kunnen biljarten en roeien en wordt kwaad als Dolf hem terecht wijst. Evenals sommige hondjes, die op hun eigen erf er wild op los keffen, zoo slaat hij thuis en onder bekenden een hoogen toon aan, dit zegt ten minste Hildebrand zonder het te toonen.

Pieters gebrek aan wereldzin wordt nog verscherpt door de tegenstelling met Dolf. Op dezen valt vrij wat af te dingen; te Leiden studeerde hij niet, maar had er des te meer beren staan brommen, nu is hij thuis gehaald, doch er niet op gebeterd; steeds uithuizig stelt hij belang in de herbergen, de mooie meisjes en mooie honden, daarenboven staat hij slecht te boek bij de eerzame moeders van huwbare dochters. Dit alles kan in Hildebrand's oogen niet opwegen tegen zijn vroolijkheid en goedrondheid. Al leeft Dolf enkel om jool te hebben, Pieter om te blokken, de jonge schrijver heeft juist daarom en om niets anders tienmaal meer over voor den verloopen student dan voor zijn drogen, kniezerigen neef. Zeker, Dolf is beter dan hij aangeschreven staat, en zijn medeburgers zullen in hun kletspraatjes er wel veel bijgehangen hebben, zoo denkt Hildebrand er ten minste over; doch met dat alles is en blijft hij een leeglooper.

In de latere gedichten oordeelt Beets niet zoo lichtvaardig meer. Buiten de vroolijkheid zal hij deugdelijker eischen, arbeidzaamheid en zedelijkheid,

stellen; men vergete echter niet, dat Hildebrand jong was en student en de wereld met andere oogen beschouwde dan een huisvader, die moet zorgen, dat de schoorsteen blijft rooken.

Om dezelfde reden is hij zoo zeer ingenomen met Christien en met Koosje, die echter nog wat jong is. Beiden laten zich de kwinkslagen van Dolf welgevallen; vooral Christien, die zoo glunder weet te lachen en Hildebrand's arm zonder de minste preutschheid vastgrijpt, is een prettige meid. Het is niet te verwonderen, dat beide meisjes het gezelschap van den houterigen Pieter niet aantrekkelijk vinden. Later zal Hildebrand in Klaartje Donze nog eens denzelfden vrouwelijken tegenzin in droge geleerdheid belichamen. Welk een vooruitgang in de kennis van het vrouwelijk hart! Is dit wel dezelfde schrijver, die het Bertha tot doodzonde aanrekende, dat zij bekoorlijk was en aan de jongelui beviel?

SPOTZUCHT. — Wij wezen er reeds op, dat Beets' spotzucht langzamerhand met den menschenhaat ook het bittere van vroeger had afgelegd.

Zeer *ad rem* is de kenschetsing er van door James Mackinnon, zijn Schotschen vertaler, door Deyserinck aangehaald. Men voelt zich « onweerstaanbaar aangetrokken tot den schalken, tintelenden humor in het oog van Hildebrand, als hij zijn ouderwetsche figuren laat praten en over die zwakheden en dwaasheden lacht, welke ieder karakter duidelijk genoeg onderscheiden, om er een onder-

houdend type van te maken. Maar onze geniale vriend grijnst noch smaalt, als hij zijne Camera richt op het maatschappelijk leven en de tooneelen waarin hij zelf betrokken is ».

Kwistig wordt de scherts rondgestrooid : Vertalers van Hölty; albumdichters; officiëele maaltijden; geleerde genootschappen; Leidsche rederijkers; oudheidkundigen; hoogleeraars, die onmisbare boeken verkoopen; doctorandi, die tegen de gansche wereld hun « stoute » stellingen volhouden; aanstaande rectors, advocaten en geneesheeren; regenten van diaconieën; reizigers in de trekschuit, postwagen en spoor; kindermeiden, die willen toonen, tot wat deftig huis zij behooren, of hoe nauwgezet zij voor de kleinen zorgen; oude dienstmeiden, die zich de kwartjes schijnbaar onverschillig laten welgevallen; moderne dienstmeiden, die het huis niet bewaken en zich veel laten voorstaan, die met den knecht stoeien of hun meesters beoordeelen; winkeljuffers, die voor staatjufferen willen doorgaan; allen krijgen wat mee.

Voor alles wordt op de ijdelheid van de kunstenaars, muziekliefhebbers en schilders afgegeven, het is hun niet om de kunst te doen, maar wel om van zich te laten spreken.

Er komen ook veel gegronde opmerkingen onder voor; wijzen wij alleen op het aansteken der lantarens op een donkere gracht, op het Latijn als voertaal in het hooger onderwijs en op « kunst is geen regeeringszaak » naar aanleiding van het Leidsche Academiegebouw.

De wonde, waar de schrijver doorgaans den vinger op legt, is de menschelijke eigenliefde, de ijdelheid; hierboven zagen wij er verscheiden staaltjes van, gaan wij nu eenige typen na, waarin hij ze heeft veraanschouwelijkt.

Een voor een verschijnen de plechtige Van Naslaan, die uit een drietal boeken al zijn belezenheid over de voorvaderen geput heeft en met gezag de vierschaar spant over het talent der predikanten; zijn echtgenoote, die op het terrein van het alledaagsche onfeilbare, doch geenszins duistere orakelspreuken veilt; de saaie Dorbeen, een vermeend comisch genie; Mevrouw Dorbeen, trotsch op haar man, haar mevrouwschap en haar « Rijntje ».

Eenige dezer karakters komen ook in *Gerrit Witse* voor, maar breeder uitgewerkt.

Van Hoel houdt zich even deftig als Van Naslaan, maar heeft niet diens plechtige gebaren met de pijp; de laatste vleide zich met zijn belezenheid en was enkel waanwijs, Van Hoel, de rijke koopman, de ijverzuchtige vader, is buitendien hoogmoedig, daarbij kan hij zeer venijnig zijn, wanneer men hem in zijn zwak aantast door hem niet te groeten of te veel lof aan de studeerende jongelui toe te zwaaien. Mevrouw Van Hoel voegt bij den trots van Mevrouw Dorbeen het scherpe van haar echtgenoot.

Wagestert is ook een van die flauwe grappenmakers, welke wij bij het biljart- en trekschuitgezel-

schap en nog beter in Dorbeen ontmoet hebben; hij blijft echter niet binnen de perken der wellevendheid als de vorige, hij is aanmatigend en kan op den koop toe zeer bits zijn. Hateling staat alleen, hij heeft al het nette en tevens het oppervlakkige van een beschaafd jong mensch.

Deze kleingeestige verwaandheid komt in *De Familie Kegge* bij vader en dochter ook uit de mouw kijken. Hildebrand is er echter minder eenzijdig dan in de *Familie Stastok* en *Varen en Rijden;* hij ziet ook het goede, niet alleen in William, de grootmoeder, De Groot enz. maar ook in de gehekelde personen, bij uitzondering nochtans van den charmante.

Wij hebben hier een maatschappelijke studie. Zij beoogt de toenadering der standen in het dagelijksch verkeer door onderlinge waardeering (1).

Deze waardeering is gegrond op rechtschapenheid en een zekere beschaving, en deze twee eigenschappen vindt men niet alleen bij den waren adel als baron Van Nagel en diens dochter, maar ook bij de kleine burgerij, bij de familie De Groot en Noiret. Vandaar die hartelijke welwillendheid van freule Constance voor Suzette en die vertrouwelijke aanhankelijkheid van deze laatste.

---

(1) Voor meer bijzonderheden verwijs ik naar een studie over de Familie Kegge, welke ik in het tijdschrift *L'Enseignement des Langues modernes*, 1897, heb laten verschijnen.

Deze zoo noodwendige maatschappelijke verstandhouding wordt verbroken door den parvenu, die zich boven elken stand verheft, hier Jan, Adam Kegge en Henriette, en door den oneerlijken man, die er buiten staat nl. Van der Hoogen. Deze drie zijn derhalve het voorwerp van Hildebrand's hekelende luim.

Kegge is in den grond een luidruchtige, joviale kerel, hij is gastvrij zonder aanmatiging en al is hij verstoken van tact, hij heeft toch een gouden hart. Hij laat zich echter veel voorstaan op zijn rijkdom, op zijn kinderen en op zijn burgermanschap. Hij smaalt op de groote hanzen en hij denkt er niet aan, dat hij door zijn volslagen gemis van goeden toon, door zijn luidruchtigheid in het openbaar, door zijn opzichtig toilet en nog meer door dat zijner vrouw in de oogen der groote heeren bespottelijk is.

Wat kleeding en welgemanierdheid betreft valt op Henriette niets uit te zetten, maar, is Kegge vol eigendunk, zij is beslist hoovaardig : zij veracht de minderen, schaamt zich haar fatsoenlijke familie, trekt den neus op voor den gegoeden burgerstand, maar stelt — tot haar beschaming en gerechte straf — het gezelschap van den charmante op prijs.

Immers Van der Hoogen is de valsche aristocraat, die bekoord door haar schoonheid en geld zich uitgeeft voor hetgeen hij niet is. Hij weet Henriette voor zich in te nemen dank zij een knap

uiterlijk, eene tot in het belachelijke overdreven vormelijkheid, en een beetje Fransch, boven alles echter door het voorgeven van deftige relaties. Deze schijnbaar onnoozele kwast, die Mevrouw Kegge naar den mond weet te praten met zijn belangstelling in de hondjes, is tevens een verachtelijk mensch, als blijkt uit zijn gedrag als ambtenaar en uit zijn handelwijze jegens Suzette en De Maete. In den beddegoedswinkel heeft hij buitendien niets meer van het aristocratische.

Uit de schildering van den charmante zien wij, dat de schrijver hoe langer hoe meer zijn stof beheerscht, hij zet zich geen kwaad bloed, valt ook niet in het overdrevene als met neef Pieter, neen hij roept alleen een fijnen glimlach bij den lezer te voorschijn; 't is de glimlach van het hoogere blijspel.

Deze zelfbeperking, deze evenmaat valt ook in *Gerrit Witse* te bewonderen. Evenals in het vorige verhaal zijn ook hier de toestanden het uitvloeisel van de karakters.

Gerrit schijnt een pedant als Pieter Stastok te zijn, maar hij heeft niets belachelijks over zich; het belachelijke schuilt hier in de kleingeestige burgerwereld, waarvan hij zijns ondanks de zondenbok wordt.

Hij is het slachtoffer van overdreven ouderentrots en onbehendige vriendenhartelijkheid. Hier treedt insgelijks een levenslustig meisje op, 't is Klaartje Donze; zij is tegen hem ingenomen, omdat

zij zich een verkeerde voorstelling van hem heeft gemaakt, daar de Heer en Mevrouw Vernooy zijn geleerdheid te breed hebben uitgemeten, Mevrouw uit onschadelijke koppelliefhebberij, Mijnheer uit loutere goedheid des harten om zijn vrouw in alles gelijk te geven.

Moeder Witse, veel meer dan haar echtvriend, heeft een enkel doel: met haar candidaat te pronken. Uit dien hoofde wordt een feestje gegeven, en noodigt zij onder haar kennissen juist diegenen uit, welke Gerrit het minst zullen bevallen, als Van Hoel, die het Gerrit maar niet vergeven kan, dat zijn eigen zoon een losbol is, als Mevrouw Stork, die zooveel boeken gelezen heeft, als den oppervlakkigen Hateling, die bijgevolg den hekel heeft aan geleerden, en Wagestert, die de geneesheeren niet kan velen. Daarom heeft zij haar zoon niet naast Klaartje geplaatst, wel naast de drukke Mevrouw Stork, wier belezenheid hem een geschikte gelegenheid zal aanbieden om met zijn kennis te pronken.

Daarom maakt de goede ziel hem bespottelijk, als zij vindt, dat hij heel lief kan voordragen, en als zij de versjes van zijn twaalfde jaar wil halen.

Hildebrand's luim heeft iets goelijks, iets hartelijks, als hij spreekt van Gerrits ouders en van het echtpaar Vernooy, wij begrijpen volkomen den billijken trots van de eersten en de beste inzichten van de tweeden. Kostelijker tooneeltjes dan *Ouderenvreugd*, waar nederigheid en hoogmoed elkander bij beurte den voorrang betwisten, en dan *Meisjes-*

kwelling, waar de toeschietelijke Vernooy er zich met Gerrits gratias en gele handschoenen tot over de ooren inwerkt, zijn niet in de Camera Obscura aan te wijzen, 't is meer dan de glimlach van het blijspel, 't is fijne humor.

Deze hoogte heeft Hildebrand niet in eens bereikt. In de eerste opstellen gaat de spotternij soms te ver, al beweert zijn Schotsche vertaler dan ook, dat hij nooit belachelijk maakt.

Is dan het boek luidens de Latijnsche kenspreuk niet de « speeltijd » van Hildebrand's geest? En zegt hij niet in *Varen en Rijden* : « ik schik mij in alles, mits ik aan alles een belachelijken kant mag zoeken? »

Dat is zoo waar, dat hij nu eens wit, dan zwart zegt naar gelang de ingeving van het oogenblik. In *Varen en Rijden* komt hij op tegen de pietlutten uit de trekschuit, « bewaarplaats van alle verouderde begrippen ». Dit verbaast ons, daar wij weten, dat hij hart heeft voor het volk en in « Vooruitgang » juist geen volbloed vooruitstrever scheen te zijn, doch hij neemt dit weer terug in *Den Veerschipper*, waar hij spreekt van het « goed, eerlijk, trouw en ouderwetsch slag van volk ».

In 't eerste stuk is hij ook eerst voor dan tegen het reizen. In den Haarlemmerhout toont hij zijn geboortestad op haar voordeeligste zijde aan neef Nurks, die er op neerziet met al het zelfgenoeg-

zame van een Amsterdammer. 't Is kleinsteedsche bekrompenheid van Hildebrand en verschoonbaar; minder verschoonbaar is echter dat *would be*- aristocratische. Met zelfbehagen maakt hij Nurks opmerkzaam op den rijkdom der stad en hij onderscheidt zelfs onder de deftige Haarlemmers drie trappen van vergelijking. den deftigen middelstand, de hoogere ambtenaars en het neusje van den zalm, de haute-volée; terwijl hij van den anderen kant bevindt, dat de winkeliers, ambachtsbazen, om niet te spreken van hun vrouwen, boven hun stand gekleed zijn, en de zonen zich hun eenvoudige ouders schamen.

Beide neven hebben hier veel van den charmante weg.

De belachelijke kant wordt vooral in *De Familie Stastok* gezocht. Laat ik eerst aan de juiste oordeelvelling van Busken Huet herinneren over den zich op den voorgrond dringenden Hildebrand, « in de schaduw van wiens vroege wijsheid niemand kan staan, en die een open oog heeft voor al het bespottelijke in anderen, maar niet ook tevens voor het gewaagde zijner eigen rol ».

Ik wijs terloops op het reisgezelschap in de diligence, waarop insgelijks de taxatie van Nurks « niet veel zaaks! » toepasselijk is, op de ouderwetsche oom en tante, wier goede eigenschappen worden gewaardeerd, maar die bij gelegenheid van het gesprek over de achterkamer, van de schor-

soneren en de kabeljauwshom ook veeren moeten laten, om een oogenblik bij Pieter stil te staan.

Van den beginne af ziet Hildebrand met een zekere laatdunkendheid op hem en op het stedeke neer, men denke aan het bezichtigen van toren en haven en aan hun gesprek gedurende dien tijd. In het koffiehuis levert hij hem met onmiskenbaar leedvermaak aan zijn beulen over; op het theekransje is zijn aandringen bij Pieter om een vers te zeggen niet eerlijk, niet welgemeend, hij wil hem er laten inloopen; 's morgens op de slaapkamer sart hij hem op niet minder menschlievende wijze met zijn aanleg tot minnekoozen.

Ook de omstandigheden moeten tegen Pieter samenspannen; niet genoeg dat hij op zich zelf belachelijk is, dat Hildebrand's spot hem « pijnlijk » aandoet, dat Dolf en de meisjes zich over hem vroolijk maken, neen, nog moet de arme jongen in « edele verontwaardiging » in het water vallen en op de hofstede met de kleeren van den boer de lachspieren in beweging brengen. En toch is het Hildebrand's bloedverwant en daarbij een weerlooze en volstrekt geen boosaardige jongen.

Men bedenke nu, dat de plaagzieke Hildebrand hoogst ingenomen is met zich zelf; hij draagt het beste voor en maakt den diepsten indruk op de dames, hij speelt de eerste rol, hij is het geestigst en wil zich wel gewaardigen aan Dolf een beetje talent toe te kennen : « en ik zelf vond

hem werkelijk van tijd tot tijd nog al heel aardig ». Deze twee onhebbelijkheden, spotzucht en aanmatiging, heeft de schrijver van de Familie Stastok met zijn neef Nurks gemeen, 't is een familiekwaal.

Neen, Hildebrand's gedrag ten opzichte van den hulpeloozen Pieter is niet edelmoedig, evenmin als het ridderlijk staat met de « leelijke in Egyptenlande » den draak te steken; het heeft niets van « die zachte humaniteit », welke hij bij onze kennismaking met Nurks aanprijst, het heeft ook niets van die vergoelijkende deelneming waardoor hij het vertrouwen van Keesje weet te winnen. Dit gedrag is echter toe te schrijven aan den speelzieken overmoed van den jongen student, waarvan vroeger al werd gesproken. Boekenwijsheid, boekwormen, letterslaven, blokhengsten zijn aan Hildebrand, evenals later aan Fantasio, een doorn in het oog. Dit opstel kon slechts geschreven worden door iemand die jong en student is. Deze wispelturigheid past hem beter dan het oudemannetjesachtige van den braven Hendrik uit Voorspel. Er steekt leven in dien tuchtknaap, en niemand zou het, aan Hildebrand denkende, invallen te eischen wat in *Humoristen* verondersteld wordt, nl. dat de jongelingen als een schadelijke uitvinding buitenslands gezonden worden.

Al moet Hildebrand veel vergeven worden, omdat hij het goede en edele veel bemind heeft,

toch ligt er iets stuitends voor een beschaafd man in de lezing van *Een onaangenaam mensch in den Haarlemmerhout.*

Indien Hildebrand ooit een gegronde schuldbekentenis heeft afgelegd, dan is het wel de volgende : « Als ik het indenk, weet ik nauwelijks vanwaar mij de vermetelheid is aangewaaid om hem u voor te stellen ».

In 't dichtje *Scherts* lees ik : « ongevoelig, ruw, koelbloedig mag de scherts niet zijn ». En dat is nochtans de scherts van Nurks.

't Is een Amsterdamsche burgerjongen, maar die zeer kleinsteedsch denkt, een hoogmoedige, kleinzielige albedil, die al het betere benijdt tot in kleinigheden toe b. v. de anecdoten, die hij zelf te pas zal « jagen », de halsboorden, die niet als het zijne verfrommeld zijn. Als hij het op uw kleeding, op uw lievelingschrijver geladen heeft, als hij zijn neef niet muzikaal vindt of zijn anecdote afbreekt, als hij verstrooid is bij het treffend verhaal van Boerhave, met wien hij pas kennis heeft gemaakt, en daarna onverschillig bij het splinternieuw mopje, dan is Nurks onbeleefd. Hij is het vooral in het publiek, men denke aan den krulhond, aan de schimmeltjes, aan het maneschijntje.

Hij heeft ook geen tact, hem ontbreken die « voelhorens » van het gemoed uit het gedicht van dien naam, die men voor geld noch geleerdheid kan verkrijgen en welker gemis door niets kan opgewogen worden, « men mist ze en voelt niet dat m' iets mist ».

Zoo zal hij op krenkende wijs van uw beminde spreken, zoo hekelt hij de dokters ten overstaan van Boerhave en vraagt hij, of de hem aangeboden sigaar nog altijd van het « strooien soortje » is. Hij legt alles in de slechtste plooi en spreekt van « den miserabelsten kerel van de wereld, » van « de smerige affaire met de politie ». Is dat geen boosaardigheid dat « demonisch » vermaak in andermans leed? Is het ook geen lafheid, dat hij het juist op weerlooze menschen gemunt heeft, gelijk de twee eenvoudigen en het juffertje in het Wapen van Amsterdam?

Dit alles is meer dan voldoende om van de kennismaking met Nurks verschoond te blijven, maar het ergste komt nog. 't Is een laffe, hartelooze kerel, die met ongelukkigen spot; men herinnere zich het kindje in beugels, den te wijden rok van den jongen bij Stoffels en de drie niet meer jonge zangeressen. Veel eerder dan 's namiddags had hij hier « een streek met den parapluie » verdiend, en ziedaar een gegronde grief tegen Hildebrand, dat hij zijn hatelijken neef er heelhuids van laat afkomen.

« Men moet in den handel ook het vuile geld aannemen », zoo denkt er Hildebrand over, maar hij had het hem vlak in 't gezicht moeten zeggen. Wat doet hij nu? Hij zwijgt vreesachtig onder diens magnetischen invloed, hij, die toch niet op zijn mond gevallen is.

Zelfs maakt hij te veel ophef van zijn goede hoedanigheden, waarvan de meeste verborgen blijven. Nurks heet eerlijk, nauwgezet, godsdienstig, hij is

vroolijk, geen kniezer ; in andere woorden : hij is godsdienstig zonder naastenliefde; geen kniezer, maar altijd ontevreden ; vroolijk, maar hij doet pijnlijk glimlachen, tenzij men een uitzondering maakt voor den langen procureursklerk, die zijn gelag niet betaalt. 't Is waar ook, hij geeft een vijfje, « het vuile geld », aan de dames op het concert, maar 't is de eenigste schoone trek, welke — en Hildebrand voelde het ook wel — geen beleediging vermag goed te maken.

Waarom heeft de schrijver ons dan dat misselijk heerschap voorgesteld ? Ja waarom ? Ik vind maar één oplossing, Hildebrand wilde aantoonen, waartoe die spotzucht, welke, naar wij uit *Zwijgen* vernamen, een van zijn grondtrekken is, kan leiden, indien zij niet bewaakt wordt en gelouterd door het gevoel. En indien Beets in latere stukken, als *Scherts*, *Voelhorens*, *Malcontent* op een onhebbelijkheid als die van Nurks terugkomt, dan wordt hij weer gedreven door de zucht om er voor te waarschuwen.

GEVOEL. — Een laatste eigenschap hebben wij nog in het licht te stellen, 't is het gevoel. Al is het waar, dat in de C. O. meer geest, in de verzen meer gevoel is neergelegd, toch klopt ons uit meer dan eene bladzijde de beminnelijkste menschenliefde tegen.

In *Begraven* trekt hij tegen het blufferige, het pronkerige te velde, want dat is geen waar gevoel, maar vermomde ijdelheid. In *Verre Vrienden* komt

iets weemoedigs boven, als in Najaarsmijmering. Tevens levert de tegenstelling tusschen zijn droefheid bij een vertrek of een verlies en de onverschilligheid van natuur en menschen de stof tot diepe zielkundige opmerkingen. Een enkele snaar klinkt echter een weinig valsch. Als hij de met vreemdelingen zoo vaak gesloten vriendschap betreurt om zijn gestoorde rust, ofwel om het door hem gemaakte mal figuur, dan spreekt het hoofd, niet het hart, terwijl toch op andere plaatsen, waar beide in strijd zijn, als in *Jongens*, *Vooruitgang*, *Begraven*, dit laatste de zege wegdraagt.

Over dit alles zullen wij heenstappen, om op twee punten het licht te laten vallen, op Hildebrand's ingenomenheid met de jeugd en met het volk.

Hij mint de jeugd, dit is zelfs de oorzaak van zijn ongeëvenaarden bijval.

« Mijn hart heeft steeds de kinderkens lief gehad. » Deze bekentenis legde hij af in *Moeders Troost*, en zijn latere gedichten beamen dit ten volle.

Veel beter dan de zoetsappige Hieronymus van Alphen begrijpt hij het leed van de kleinen, dat voor hen een ware « ramp » is. Hoe verrassend waar is hij niet, als hij spreekt van de knikkers in de rekenopgaven, van de taxatie bij het groot worden, van het afdragen der kleeren, en vooral van de afgunstige blikken, welke de schoolgaande knaap werpt op de armemenschenkinderen, die in de koesterende zon mogen blijven spelen. De jonge

Hildebrand was zeker geen voorstander van de overlading der jeugd.

Hij is ook niet onverschillig voor de vreugde van het kind. Men leze de plaats in *Genoegens smaken* over « pleizier hebben », en vooral de bladzijde uit *Jongens*, waar over het knikkeren gehandeld wordt.

Evenals Tony zich op het standpunt van Ernestje plaatste, toen deze lucht gaf aan zijn bewondering voor Frans, den grootste en sterkste van de school, zoo weet zich ook Hildebrand in het kind in te denken ; de knapste in het knikkeren is tot alles geschikt, de nagelaar tot niets.

Tony wijst er te recht op, dat Ernestje 's nachts niet bang was, want tante was aanstonds bij hem ; met niet minder menschenkennis verhaalt Hildebrand van den « heerlijken » Blauwbaard en van het griezelig gevoel, dat hem alsdan bekroop. Bekleedt niet de angst voor spoken een breede plaats in het kinderleven ?

Moeten wij nog op de hulpvaardigheid van den Hollandschen jongen wijzen, op zijn haat tegen al wat valsch is, op zijn grootmoedigheid in de veelvuldige vechtpartijen en op zijn gedrag tegenover de dienstboden en de dieren ? Er klopt een goed hart onder die ruwe schors.

Bij het zien van die vroolijke troep levert de toekomstige predikant zich aan zijn geliefkoosde mijmeringen over. Hij vraagt zich af, wat uit die bengels groeien zal ; deze gedachte had hem al vroe-

ger bezig gehouden in *Bij een kind*, *Aan Serena* 1833, en *Aan Maria*. Een ander lievelingsdenkbeeld is nog dit, hij hoopt dat de latere man nog iets van de schoone hoedanigheden uit zijn kindsheid moge behouden. Van dit laatste zullen wij in de gedichten menig staaltje ontmoeten; een minder prijzenswaardig voorbeeld er van, maar toch een voorbeeld, is in de C. O. de lichtgeloovige, wel wat naïeve Bruis, die zijn vroeger academievriend Deluw onverhoeds op het lijf valt, in den waan — een echten jonkheidswaan — dat hij evenals vroeger met open armen ontvangen zal worden.

Het beste voorbeeld echter van het vasthouden aan de jeugd zal later de grijze Beets in eigen persoon zijn.

Opmerking verdient, dat de levensmoede jongelingen van vroeger van het tooneel verdwenen zijn, iets moderns treedt er voor in de plaats, de vroegrijpe jeugd, die het zingenot najaagt. Ik bedoel hier Kegge's kinderen, die niet kleingehouden, maar als grooten behandeld worden, alsmede de beminnelijke spruiten van Dr. Deluw, vooral Mientje met den opgeschoten knaap, die « nu al toonen wat ze later zullen zijn ».

De genegenheid tot het volk mist men maar al te zeer in de gedichten, die doorgaans tot den gegoeden burgerstand gericht zijn. Hier in de Camera integendeel geene stijve deftigheid, enkel natuurlijkheid, hartelijkheid, eenvoud, zonder echter tot plat-

heid af te dalen. Nergens komen die hoedanigheden beter uit dan in de beschrijving van de kleinburgermeisjes op de verguldpartij in de Familie Kegge.

Aan volkslied, oude volksgebruiken, kermissen, huismiddeltjes, pandjesspelen wordt een plaatsje ingeruimd. Onder de volkstypen trekken de veerschipper, de baker, de boeren op de houtveiling de aandacht, en niet minder de goedhartige maar praatzieke hospita's, die de van de studenten opgevangen stadhuiswoorden zeer ernstig weten te radbraken. Natuurgetrouw is de zuinige en nieuwsgierige klappei uit den koomenijswinkel weergegeven, die zulk een onzin uitkraamt, dat zij zelf de kluts kwijtraakt.

In zijn volkstafereeltjes toont Hildebrand zich meer dan eens humorist in de beteekenis, welke de Schotsche vertaler van Teun den Jager aan dit raadselachtig woord toekent :

« De ware humorist is niet louter geestigheid.

Om den humor van het menschelijk leven te waardeeren, moet men in staat zijn het verhevene te begrijpen. Shakespeare, Dickens, Reuter, Burns – de grootste humoristen — zijn zij ook niet de grootste meesters in 't schilderen van de smart der menschelijke ziel? Op kleinere schaal hanteert Hildebrand de tooverroede, die naar willekeur doet lachen of tot tranen roert. »

Naast den doodzieken William Kegge komt de hospita even kijken, die « der tranemontanen haast was kwijt geraakt ». Barend de meesterknecht, de

wijsgeerige praatvaar, ontroert ons met het beklaaglijk verhaal van zijns vaders uiteinde en toch lokt hij een ongeloovigen glimlach te voorschijn met zijn zelfbehagen in zijn krassen ouderdom en in dien zijner vrouw, die men op haar vijftigste jaar nog voor een meisje versleet; verder met zijne overtuiging dat zijn vader er nog best had kunnen zijn, en met zijn verontwaardiging te elfder ure tegen boer Stoetema, die al lang begraven en vergeten zal wezen.

Niet minder humoristisch is de tegenstelling in het hofje, hier de wezenlooze Suzette bij het lijk van haar moeder, daar de moeder van het hofje, die maar niet over het hart kan krijgen, dat die kostelijke sprei op het doodsbed ligt, en de potdoove best Samei met de peertjes, die wel « wat hardhoorend » is.

Het meesterstuk in deze soort is ontwijfelbaar *Keesje*. Was er ooit verschoppeling als deze zeventigjarige, nochtans zoo braaf, zoo goedaardig, zoo bescheiden, die voor alle have alleen kan wijzen op zijn tabaksdoos, bonten zakdoek en de twaalf gulden, waar hij zijn heele leven voor gespaard heeft, die schraal eten krijgt, onder al te strenge tucht staat en dan nog beweert, dat hij niet te klagen heeft? En ondanks dit alles perst hij ons een glimlach af met zoo menig onnoozel gezegde, waaronder het verlangen om ook een bochel te hebben als klein Klaasje wel den doorslag geeft. Keesje, die zijn hard lot gelaten draagt, is de tegenvoeter van ontevredenen

als Jose en Kuser; 't is een van die eenvoudigen van harte, welke Beets prijst in *Klein voor God* en voor wie hij in zijn *Stichtelijke Uren* den hemel in het verschiet stelt; 't is ook een van die stumperds, die *niets* van het kind zijn afgelegd hebben, want al is het bewaren van « eenige dier kinderlijke gevoelens » wenschenswaard, men dient toch eerst en voor alles man te zijn. Het ongeluk heeft hem gedwee gemaakt, gekneed als was, en hij heeft niets van Daantje, dat andere, meer moderne diakenhuismannetje uit Heyermans' « Op Hoop van Zegen ».

Nog een bewijs van Hildebrand's volksgezindheid is de keerzijde van het tafereel, de scherpe, ondeugende blik op de burgerlijke deftigheid; om dit aan te toonen hoeven wij enkel te verwijzen naar de preutsche Mevrouw Deluw en naar hetgeen over de Van Hoels, de Dorbeens, de Van Naslaans en de Kegges is opgeteekend. Deze burgerwereld geeft breed op van haar liefde tot de kunst, men doorloope wat in *Een Concert*, wat blz. 31, 83, 217, 222 over de muziekliefhebbers, wat blz. 293, 305 in *Een Tentoonstelling van Schilderijen* over de schilders gezegd wordt en legge daarnevens de oprechte bewondering van het volk. De eenvoudige, naïeve De Groot toont meer gevoel voor de muziek dan de deftige lui, die op het concert aanwezig zijn om te zien en gezien te worden; het lieve burgermeisje komt op de tentoonstelling om de schilderij te bewonderen « waarvan zij zoo veel heeft hooren spreken », ter-

wijl de tegenwoordigheid van de oude baronnes, van de brillante modemaakster, kortom van de Haagsche kringen meer aan snobisme is toe te schrijven dan aan kunstgenot; op zijn beurt bewijst « de mottige » met zijn schietblaasbalk, dat er soms meer geest in een veerschipper steekt dan in de heele zooi flauwigheden van de burgerlijke grappenmakers.

Uit hoofde van dit alles kan ik mij niet vereenigen met de eenzijdige oordeelvelling van Busken Huet : « De Camera Obscura heeft geen andere strekking dan eene openbaring van het aristokratische in de natuur des schrijvers te zijn ».

Wij moeten hem toegeven, dat Hildebrand zich niet altijd gelijk blijft; wij hebben hem ja betrapt op wispelturigheid in trekschuit en postwagen, op kleinsteedsche bekrompenheid op zijn wandeltoertje met Pieter Stastok en Nurks. Dat zijn altemaal echter bijzaken, niets wezenlijks.

Zeker de schrijver keurt alles goed bij Van Nagel, maar hij handelt niet anders met Saartje en Suzette. Op een eenige plaats uit het heele boek en wel in de Familie Kegge kan Huet zich beroepen, nl. wanneer Henriette, die den eenvoudigen, den deftigen burger beneden zich acht, ontevreden is, dat de eerste kringen haar niet met open armen ontvangen. Hildebrand veroordeelt dezen waan, maar in de bedwelming der woorden haalt hij zaken er bij die hij moeilijk zou kunnen verantwoorden, b. v. « Moeten dan,

Mevrouw, omdat uw echtgenoot een ambt bekleedt dat hem tot het waterpas van zes zeven groote heeren in de stad opvoert, de zes zeven groote heeren terstond vergeten dat uw geboorte burgerlijk, uw afkomst burgerlijk, uw *toon* (ik cursiveer) *burgerlijk is?* »

In andere woorden : een burgerlijke afkomst brengt uiteraard minder beschaafde manieren mee dan een hooge geboorte. Dit is kras, zelfs voor een land, waar men nog hecht aan het kleingeestig onderscheid tusschen Juffrouw en Mevrouw.

Nu moge deze ongunstige voorstelling van den burgerstand waar zijn voor Kegge, zij is het niet voor Henriette; doch daarvan afgezien, deze aristocratische ontboezeming is in tegenspraak met de strekking van de Familie Kegge als geheel, strekking welke in de slotoverweging zoo duidelijk uitkomt, waar Hildebrand de bekentenis aflegt, versterkt te zijn in de overtuiging « dat beminnelijkheid en voortreffelijke deugden niet het eigendom van bijzondere standen der maatschappij zijn, maar aan allen gelijkelijk kunnen toebehooren ».

Het is met deze bewering van den tegen Beets ingenomen kunstrechter gelegen als met zijn kenschetsing van des dichters psychologie, als hij steunende op de wulpsche beschrijving van Dione in *Zoetheid* en op die van de dansweelde in *Minone* ons wil diets maken, dat Beets « een broeder van Byron naar het vleesch » is.

Ernstiger was de kunst in de Familie Kegge en in Gerrit Witse, ernstiger ook is op de laatste bladzijden van de C. O de geestesrichting van Hildebrand geworden. Het lichtzinnige van sommige tooneeltjes uit de Familie Stastok is verdwenen om plaats te maken voor een rijper, bezadigder levensbeschouwing, die in de te volgen gedichten hoe langer hoe ernstiger zal worden.

In *'s Winters Buiten* heeft de wereldzin uitgediend; de schrijver komt er op tegen de wereldsche verstrooiingen « uiterst stijf, vervelend en akelig » en hij schaart zich in de gelederen van de « stille huiselijke gemoederen, die van het bij uitstek wereldsche genoeg hebben en den cirkel hunner genoegens, hetzij die les hun zachter of gevoeliger is voorgehouden, zachtjes aan hebben leeren inkrimpen. »

Bij dit vonnis zou Dolf van Brammen vreemd opgekeken hebben.

LIEDEKENS.

Alvorens deze nieuwe zijde van den dichter te beschouwen, moeten wij een oogenblik stilstaan bij de *Liedekens*, welke in 1839, het jaar van de Camera Obscura vervaardigd zijn, en waarin de Hildebrandsgeest nog eens opflikkert, niet zoozeer zijn luim als wel zijn hartelijk gevoel.

Deze stukjes met enkele huiselijke gedichtjes behooren tot het beste, wat Beets op poëtisch gebied heeft voortgebracht. De stijl heeft het frissche, het ongedwongene van de C. O. de versmaat met strofen en refereinen geeft een aardigen, lossen draai, geheel en al in den trant van het zangerige volkslied, waarvan ook sommige stukjes den dramatischen gang vertoonen.

De oude voorliefde voor de kinderen des volks blijft hier niet achterwege, varensgasten, visschers, flinke boerenborsten en deernen treden op, die aan pedante stadsheertjes als *Jantje* en nuffige meisjes als *Guurtje* het land hebben.

Men vindt ook den gezonden werkelijkheidszin terug in die kostelijke landelijke vrijages als *Maartje van Schalkwijk*, *Het Boertje van Heemstede*.

Dezelfde student, die liever dan het Leidsch museum door te drentelen « de bekoorlijken » op Rapenburg en Breestraat gadeslaat, knikt ook vriendelijk evenals Dolf de lieve meisjes toe of den *conducteur*, die den horen steekt voor het venster

van het Sassemsch meisje. Beets heeft nooit het voorhoofd gefronst bij het zien van minnende paren, mits alles zich in eer en deugd toedraagt; ziedaar gezond realisme. Zijn boerenjongens maken niet veel strijkages, zij gaan recht op hun doel af, zoenen flink, en hun verliefde kortswijl is wel wat ruw uitgevallen. Zij hechten aan hun duiten en koebeesten en zijn verlegen bij het huwelijksaanzoek. De boerinnetjes zijn niet preutsch, zij slaan aanstonds toe, als het hooge woord er uit is, zonder valsche schaamte.

De levensbeschouwing is optimistisch. 't Is niet alleen het volk, dat eerlijk en oprecht vrijt, maar dat bovendien hard werkt, nooit den moed verliest, maar op God vertrouwt en, als in *Willem I*, verkleefd is aan het Oranjehuis.

In *Den Overgrootvader* voelt de tachtigjarige zich grafwaarts getrokken door al zijn beminde dooden en nochtans bij het jongste achterkleinkind, dat op zijn schoot dartelt, verkiest hij te blijven leven. In *De Weduwe*, die met een huis vol kinderen zitten blijft, komt de gelukkige onbezorgdheid van het volk nog beter uit. Moeder houdt zich goed, zegt een der jongens; de handen dienen uit de mouw gestoken, want de meisjes moeten later een man krijgen. Wij zullen ook trouwen, zwoegen, kinderen hebben en, wie weet? een weduwe achterlaten. Doch waarom zoo zwaartillend? Heeft vader, toen hij jong was, ook niet zoo gedacht? En toch is hij niet ongehuwd gebleven!

De keerzijde toont ons het schalksche *Zwaarhoofd*. De rijke Teeuwis eet en drinkt goed en wordt er niet magerder op, maar hij is ontevreden, ingebeeld ziek, hij heeft het land. Kniezen zit niet in het volk.

De visschers worden herdacht in *Roodkapje's Thuiskomst*, een van de juweeltjes uit het snoer, ook naar de schatting van Beets.

Hier de vreugde van Jaap, die Maandag met vader uit mag varen; daar de arbeidzame visschersvrouw bij de wieg van den jongsten schreeuwer. Zij rekent uit, dat de visch goedkoop zal afgezet worden. En toch schuilt er in die doortastende en practische vrouw diep gevoel en godsvertrouwen, immers te beginnen met Maandag is er « voor een tweede meer te bidden! »

Dezelfde les van werkzaamheid, godsvrucht en levensmoed wordt ons voorgehouden in *Blinde Elze*, *Moed houden*, *Groothouden*, alhoewel er in dit laatste liedje een steekje los is aan de gepredikte wijsheid, want de met een kwaad wijf geplaagde vedelaar zal « met een schijntje van pleizier » niet voor zich zelf — wél voor de menschen — gebaat zijn.

In al deze stukjes, ook in *Tabakslied* en in de helderklinkende *Damiaatjes*, is niet onderrichten, maar het tafereeltje hoofdzaak, het lesje krijgt men op den koop toe.

Later heeft Beets het lied maar al te zelden beoefend, en dan als bijschrift; zoo *Vaders Vedel-*

deuntje bij de Wieg, waaruit schalksche ouderenweelde u tegenstraalt; zoo vooral *Ons Visschersvolkje* op platen van schilderijen van Israëls. Guitige vrijages, moed, zelfbeheersching in lijden, godsdienstig gevoel spiegelen er zich insgelijks af. Beets had er minder mee op, omdat zij niet rechtstreeks uit de werkelijkheid geput zijn, en desniettegenstaande zijn er eenige versjes, die de beste onder de Liedekens naar de kroon steken.

Zoo *Het Breistertje*, waar mooi Kniertje een loopje neemt met den saaien, onnoozelen Krijn; *Moeders Middagslaapje*, waarin de visschersvrouw droomt, dat man en jongen nog leven, en dat zoo veelbeteekenend eindigt met den uitroep « och arme ziel! droom voort! » Zoo nog *Langs Moeders Graf*, waarin, op het oogenblik dat de visscher met zijn zoon langs het kerkhof gaat, dit ééne vers « zijn hand de mijne greep » evenveel zegt als een heel dichtstuk.

Al deze kinderen der zee zijn gelaten in hun lot; deze gelatenheid is een uitvloeisel van hun geloof, 't is niet de wezenlooze sufheid, als bij het aan de zweep gewende lastdier, van Heyermans' visscherstypen.

DE GEDICHTEN.

Als een verpoozing in de oase heeft 1839 gegolden. Voortaan en dat gedurende een tijdsbestek van meer dan zestig jaren zal Beets geloof, bijbel, deugd, vaderland, natuur, geboorten, huwelijken, sterfgevallen, eigen huis en vriendenkring bezingen.

De gelegenheidsverzen geven den doorslag, dit baart geen verwondering, als wij weten — en hij erkent het zelf in zijn voorbericht tot *Korenbloemen* — dat hem tijd en gelegenheid ontbrak om de poëzie opzettelijk te kweeken.

Te Heemstede moest hij driemalen 's weeks preeken, en deze taak viel hem zwaar, daarbij had hij het aldaar niet breed; hem ontbrak derhalve die rust, die helderheid van geest, welke, alhoewel geen onoverkomelijk vereischte, een gunstige voorwaarde uitmaakt voor de beoefening van de dichtkunst. Niet minder dan de Genestet, die reikhalsde naar de lucht der dalen, welke het lied doet ontluiken, voelt hij den aandrang tot poëzie, en ook zijn klacht is roerend, wanneer hij, Nijenburgh voorzeker herdenkende, in *Zangdrift* de onbezorgde vreugd van zijn verdwenen jonkheid en de « zoete mijmeringen in schaduw van 't aloud geboomt » terugvraagt.

Godsdienst, vaderland, gezin, natuur, deze onderwerpen werden door de grootste dichters gevierd; tegen die keus is niets in te brengen, wél tegen de

dorre, eentonige, leerstellige wijze, waarop Beets ze meer dan eens bezingt. De kunst is voortaan van ondergeschikt belang, stichten is hoofdzaak.

OORZAAK VAN DEN DIDACTISCHEN TOON. — Hoe komt dit? Waarom heeft Beets met Hildebrand's kunstzin gebroken en is hij tot den zeurigen preektoon van Voorspel teruggekeerd?

Men zou kunnen wijzen op de didactische neiging van de Nederlandsche poëzie, op de stichtelijke omgeving, waarin zich de predikant met zijn gedachten bewoog. Edoch de oorzaak ligt dieper.

« Het eenige antwoord ligt hierin, zegt Deyserinck, dat bij al zijn gezonden levenslust de behoefte aan vroomheid en ernst van zijne jeugd af diep in hem school en zich paarde aan zijn liefde tot den Bijbel. »

Deyserinck, die in deze weinige woorden de karakteristiek van den heelen Beets omschrijft, bevestigt dus de meening van Hulsman in Elsevier's geïllustreerd maandschrift : « Beets heeft naar mijn meening een groot offer gebracht, het offer van meerderen letterkundigen roem, omdat hij iets had leeren kennen, dat hem meer waard was dan alle kronen der wereld te zamen, en omdat hij zelf heeft gedaan, wat hij aan Rachel predikte : « vergeten elke rol en schijn, om zondaar slechts voor God te zijn » en te zoeken dien vrede, dien de wereld nu eenmaal niet geven kan. » Zoo is het. Die godsdienstige kleur was gewild. Hij dichtte om dezelfde reden als hij preekte, als hij zijn Stichtelijke Uren schreef, niet

uit menschelijke beweegredenen, maar uit diepe godsdienstige overtuiging.

Om zijn meening te staven geeft Hulsman twee aanhalingen uit Beets, waaruit blijkt, dat het tragische in het leven van Scott en Byron, zijn gewezen letterhelden, hem de ijdelheid van roem en macht heeft laten inzien.

Daar wij ons ten taak gesteld hebben, den gang van Beets' ideeën, zijn zielkundige ontwikkeling te schetsen, dienen wij al de bewijzen te leveren, dat hij met volle bewustzijn aan zijn dierbaarste ik, aan zijn kunstenaarsgevoel verzaakt heeft.

Een eerste bewijs, ook door Deyserinck aangevoerd, is te vinden in zijn laatste Bijvoegsel tot de Camera Obscura.

Wij zien hem eerst vaststellen, dat hij ook hier « voor het goddelijke niet onaandoenlijk was ». Dat zal wel zien op het slot van *Verre Vrienden*, op *Begraven*, op het oud-testamentische *Den Wind* en op eenige verspreide wenken omtrent het kerkgaan, waarvan de voornaamste de *Familie Kegge*, bl. 196-97, ontsiert; gelukkig voor het boek zijn die godsdienstige bemoeiingen vrij schaarsch.

Wat echter meer is, Hildebrand heeft afgedaan : « De tijd van het *incidere ludum*, waarvan mijn motto gesproken had, was met nadruk daar. Ik kon voortaan mijn instrument beter gebruiken. » Wat verstaat hij dan door dat betere? Ziehier het antwoord : « het is de vraag niet meer van *spelen*, maar wel van wederom *kinderen te worden* ».

Wie nu tot het einde doorleest of de gedichten naslaat zal uit menig versje als b. v. *Klein voor God* en *Wasdom tot kleiner* kunnen opmaken, dat hij het oog heeft op het kind zijn *voor God*. Dit wordt in *Stichtelijke Uren* II, bl. 72, nader verklaard. « Mijne vrienden, hoe ver ook afgeweken, het kinderhart kunnen wij wederbekomen... Ootmoed, eenvoud, kleinheid voor God, gevoel van onwetendheid, van onbekwaamheid, van afhankelijkheid, onbepaald vertrouwen, ziedaar wat gij bezitten moet, waarin gij moet wassen en toenemen ».

Waarom heeft de dichter dan den ouden mensch — niet naar onze, maar naar zijne zienswijze — d. i. den blijgeestigen, hartelijken Hildebrand afgelegd? Omdat hij den geest van de Camera Obscura met zijn streng godsdienstige, zijn « vruchtbarer levensbeschouwing » niet meer kon vereenigen. En inderdaad er ligt wereldzin, zelfvoldaanheid, spotzucht, dus, uit zijn standpunt, te weinig menschenliefde in die bladzijden opgesloten. Immers waaraan ontleent spotternij, geestigheid, scherts, lach, of hoe het heeten moge, zijn heimelijken oorsprong, tenzij aan het besef van eigen meerderheid, en kan dat gevoel van meerderheid zich wel anders uiten dan ten koste van den evennaaste?

Om ons een voorstelling te maken van den ommekeer in Beets' denkwijze, mogen hier eenige uittreksels uit de *Stichtelijke Uren* volgen, zonder welke men zijn zieleleven maar ten halve kan begrijpen.

Het doel des levens omschrijft hij in het allereerste opstel : « Het doel van dit korte leven is dat daarin het eeuwige leven gezocht en gevonden worde... Het doel van dit korte leven is dat men daarin een zegen, een zegen ook voor de eeuwigheid, rondom zich verspreide » enz. In « Niet inkomen », II, bl. 243-44, komt hij hierop terug : « Het hart dat in Christus heeft leeren gelooven, is een ander, is een nieuw hart geworden... Het wil niet slechts goed, het wil voor God leven; het wil Christus liefhebben en belijden. Het wil niet slechts vragen : wat is zonde? maar waartoe dringt mij de liefde van Christus? Het gevoelt den prikkel der werkzaamheid, ja der overvloedigheid in alle goede werken, tot zijn eer ».

De wereld heeft geen aantrekkelijkheid meer voor hem. In *Psalm Drie en Twintig*, I, bl. 51, zegt hij : « De wereld is een ruwe drijver met harden stok; hij laat degenen die hem dienen geen oogenblik verademen. Het gaat op den weg der zonde, onder den naam van genot op genot, van de eene onrust tot de andere. » Nog scherper in zijn oordeel in « De overwinning der wereld » V, bl. 163-64, 165, 168.

Roem en eer zijn ondergeschikt aan dat eenig noodige, het eeuwige leven toebereiden. « Het is een leven vol moeite, en het is der moeite niet waard, voor eene ijdele eer te leven » I, bl. 13. In « Drie Eischen van het Christelijk Leven » I, bl. 58, treedt hij in bijzonderheden. « Maar er is een loffelijke

bezigheid, die toch ook nog geen christelijke is. Den geest te beschaven, dien met kundigheden te verrijken, gaven aan te kweeken en zich in velerlei kunst en wetenschap te oefenen, is op zijn plaats en in zijne mate loffelijk, maar een leven hierin werkzaam voldoet nog niet aan de eischen der christelijke werkzaamheld... Menschen voor wie deze dingen alles zijn, kunnen er van spreken alsof men door beschaving en wetenschap en kunst en vreemde talen voor den hemel werd opgeleid. » Hij toont zelfs aan in « Het Licht der wereld en den Blindgeborene » I, XXXII, dat de toeneming van de beschaving met de toeneming van het ongeloof gepaard gaat. Men leze nog « De Vrucht des Geestes » II, bl. 412, waar hij zegt, dat de groote gaven van verstand, hart en genie, die niet tot God gekeerd zijn, tot dwaasheid zullen gemaakt worden en met deze wereld voorbij zullen gaan; alsmede *Eenzaamheid* II, bl. 407 : « Al hadt gij zonnestelsels ontdekt en nieuwe werelden opgespoord met uwe gedachten, gij zult gelijk gesteld worden met den minsten beuzelaar, daar waar geen vraag is van eene andere wijsheid dan die naar de godzaligheid is ».

Deze uittreksels werpen een licht over een gedicht uit 1837, *Hoogmoed*, dat de zienswijze van Deyserinck komt staven. Beets is niet trotsch op zijn dichtgave, welke bijval heeft ingeoogst vooral vanwege Hollands schoonen, immers die gave is des hemels. Eén zaak is hij zich echter bewust, dat

hij met dat talent moet woekeren, niet tot eigen bevrediging, maar tot Gods eer,

Dat hij eenmaal en glorie en eer moet vergeten,
Met een hart, waar de geest des Apostels in huist,
Die niets voornam te weten dan « Christus gekruist. »

Er is meer, deze stichtelijke poëzie was niet alleen een levensbehoefte voor des dichters geloovig hart, maar zij was ook een *eerherstelling*.

Toen hij in Byron's netten verward lag, had hij verderfelijke stellingen verkondigd, voortaan rustte op hem de dure plicht het verkorvene goed te maken en anderen te waarschuwen voor de klippen, waarop hij verzeilde.

Kenteekenend zijn hier twee ontboezemingen; vooreerst de toepassing op zich zelf uit *Zomerregen*. Zijn ziel was de voor den tijd verdroogde grond, waar als een levenwekkende regen de waarheid van Gods woord over neerdaalde. Ziedaar de schuldbekentenis, daarna volgt het eerherstel :

« In 't kloppend harte werd geboren
Deze eene wensch : o Heer!
Mocht op het veld mijn handvol koren
Slechts ruischen tot uw eer! »

De tweede belijdenis staat te lezen in « Den Zwarten Tijd », waar het volgend besluit genomen wordt : « Daarom, indien hij (de dichter) ooit tevoren het donkere pad betreden heeft, en zich bewust is van eenigen invloed te hebben uitgeoefend, behoort hij den moed te hebben met eigen hand af te breken,

wat hij verkeerdelijk heeft gebouwd, en te zeggen als de Apostel : Toen ik een kind was, sprak ik als een kind, maar wanneer ik een man geworden ben, zoo heb ik teniet gedaan hetgeen eens kinds was ».

Op twee wijzen breekt Beets af hetgeen hij heeft opgebouwd. In de eerste plaats pleegt hij in zijn gedichten, meer nog dan in de C. O., zijn navolging van Byron te veroordeelen; ziedaar nog een bewijs van schuldgevoel. Die weemoed is gemaakt (In den Herfst; Bij een in laten herfst nog groenen treurwilg); met zijn smart dwepen is verderfelijk (Aan de Bedroefden; Wees sterk en Hij zal uw hart versterken; Aan een Pessimist); veel weenen doet het hem niet (Tranen); het lijden is gezond, versterkend, het kwijnen ziekelijk (Wees vroolijk; In den Herfst); maar opdat het zulks zij moet men gelooven, op God vertrouwen (Wees vroolijk; Vertrouwen; Aan Bedroefden).

Dies bewondert hij vooral in het gedicht van dien naam het rustig zelfbezit van Vondel. Hij beklaagt zich de navolging van Byron; had hij Vondel tot voorbeeld gekozen, hij zou zich minder hebben te verwijten.

> « 'k Zou mooglijk hedendaags met vrediger genoegen
> Terugzien op mijn dichterpad. »

Dienvolgens neemt hij zich voor in de veronderstelling dat hij nog eens jong mocht worden, zijn jeugd beter te besteden, ik zou « met ingebeelde smart mijn ziel niet kwellen » (O mihi praeteritos!)

Uit al het voorgaande blijkt zonneklaar, dat de didactische toon met opzet wordt aangeslagen. Daarom mocht Beets bij de uitgave van zijn Verstrooide Gedichten van zich zelf het getuigenis afleggen :

« Ik had altoos een zelfde lier, maar dikwijls andre snaren. »

Daar de zaken zoo staan, is het niet noodig van het onderzoek der verschillende dichtstoffen — dit zijn de « andre snaren » — dagwerk te maken. Bepalen wij ons bij het nagaan van de voornaamste motieven, van die denkbeelden, welke Beets tot *christelijken* dichter stempelen, en waarop hij doelt, als hij spreekt van zijn éene lier.

Deze motieven kan men in éen woord samenvatten : Zij zijn het tegenovergestelde van den zwarten tijd. Ziedaar zijn tweede manier van afbreken, of liever van opbouwen op andere grondslagen.

HERFSTWEEMOED. — Een van die motieven is zijn gelouterde stemming bij het verschijnen van den herfst. Wij zeiden, dat Beets in 1836 zich zelf geworden is. Van zijn zwaarmoedigheid is niets overgebleven dan een neiging tot weemoed. Zulk een stemming, welke zich vermeit in de bespiegeling van het onbestendige op aarde, is hoogst dichterlijk en den kunstenaar eigen; zij kan het best vergeleken worden bij het onbepaalde, weeke en droomerige gevoel, dat de muziek met haar tooverroede te voorschijn roept.

Deze weekelijkheid wordt Beets meester bij de

beschouwing van den herfst en wekt in hem een kalme verzuchting op naar den dood.

Voorzeker Beets heeft uitmuntende natuurbeschrijvingen geleverd in zijn epische gedichten — niet zoozeer in de kleine stukken, waar hij meer naar leering zoekt, al keurt hij dat ook af in *Wandeling* — maar noch morgen- noch avondstond, en de lente wel het minst van al vermogen zijn ziel in dezelfde mate te roeren als het najaar, zijn « dichterlijk seizoen ». « Aan 't najaar hangt mijn hart! » mocht hij in alle waarheid uitroepen. Wie denkt hier niet aan *Najaarsmijmering*, 1836, het dichterlijkste gedicht van Beets, waar hij zelf met voorliefde op terugzag? 't Is een klacht over de vergankelijkheid van het aardsche in de stemming van De Genestet's « Komen en Gaan », en al schuilt er ook wat ijdelheid onder dat verlangen naar een vroegen, niet onopgemerkten dood, die ijdelheid is menschelijk.

« Ik weet op den bodem uws gemoeds is de wensch, dat uw dood niet onopgemerkt voorbijga », zegt Hildebrand in *Begraven*, en wie zal hem dat logenstraffen.

Dit verlangen gaat samen met zielsrust; het schokt niet, het verbergt geen inwendigen storm als bij Kuser, die ook haakte naar den dood, maar uit wanhoop. Hier integendeel — en dit slot lijkt wel wat didactisch — fluistert de natuur hem vertroosting in, zij predikt een barmhartigen God en leert hopen, nooit vertwijfelen.

Beets heeft den herfst meermalen behandeld, maar nergens heeft hij in die mate den stempel van weemoed op zijn verzen gedrukt.

In de Familie Kegge komt een schetsje voor van het woud in den herfst, dat alleszins geslaagd mag heeten, maar er is geen stemming. Zijn *Najaarslied* wijst ook op de vergankelijkheid, doch op alledaagschen toon. In *Herfst* komt de oude tegenstelling terug tusschen voor- en najaar, die hij in Kuser breed had uitgewerkt, en al heet hij ook het ernstige jaargetijde « mijn lust van ouds », toch is het gedicht koud; de laatste trek alleen, het omhakken van den olm, die « zoo menig lieven naam heeft in zijn schors gedragen », is een zwakke naklank op de vroegere mijmering.

Al deze gedichten zijn mat en kleurloos in vergelijking met de eerste dichtproeve, en geen wonder, want dat droefgeestige, dat verlangen naar den dood stond zijn streng godsdienstige levensopvatting in den weg. Dat alles herinnerde nog te zeer aan het tijdperk, dat hij achter den rug had. Daar komt nog dit bij, hij was man geworden en had bij gevolg een klaar besef van zijn plicht.

Dezen meer christelijken herfstindruk heeft hij in *Overgangen*, 1852, en vooral in een gedicht uit 53, *In den Herfst*, onder woorden gebracht.

Nog hangt zijn hart aan den najaarsdag, nog brengt hij zich de zoete klacht van weleer te binnen, maar de droefgeestigheid heeft haar rol uitgespeeld evenals de jeugd. Het leven heeft hem geen reden tot ontevredenheid, wel tot vreugde en dankbaarheid jegens God gegeven. Voortaan roept de herfst niet

meer het beeld van den dood wakker, maar van den schoonen ouderdom, dien hij met kalmte ziet naderen.

Met het klimmen der jaren klimt ook de zielevrede van den dichter. Wat hij nu vraagt is te blijven leven voor gade en kroost (In het Nijenburgsche bosch, 1869); nu voelt hij eerst recht wat hij vroeger meer dan eens zonder het dieper in te denken had geuit, dat de natuur kalmte inboezemt.

Als hij nu *In den Zomer* door de velden dwaalt, voelt hij dat hij leeft, alles ademt vrede en stil genot en uit de rust van heden ziet hij terug op den uitgewoeden strijd en hij wacht zijn stervensuur met gelatenheid af. Dit en hetgeen volgt klinkt heel anders dan in Najaarsmijmering. Hij wenscht een eenvoudig graf, als in het opstel Begraven; dat zijn laatste rustplaats onder « gindsche zoden » worde gespreid en dat zij stil en onbezocht blijve. Ja, de liefde mag er tusschenbeide een traan komen plengen, maar zij alleen!

Dit rijper inzicht in het leven ontraadselt ons ook, waarom er veeleer vroolijkheid dan weemoed opwelt uit gedichten als *Haarlem*, *Heiloo*, *Bloemendaal*, *Den ouden Olm*, waarin hij nochtans uit zijn zoete jeugd ophaalt. In het gedicht *In de Diligence*, — had hij niet in Varen en Rijden gezegd, dat er gedachten zijn waarmede hij zeer gaarne in de diligence zitten wil? — trilt bij poozen de oude snaar, doch op bescheiden, nauw hoorbaren toon, en zeker wordt die overstemd door realistische

thema's, als het gesprek tusschen Teeuwis Tijssen en Jan Duin.

BLIJGEESTIGHEID. — Een tweede kentrek, en die in lijnrechte tegenspraak staat met de zwaarmoedigheid van weleer, is de opwekking tot vroolijkheid, en hij toont door eigen voorbeeld, dat het hem gemeend is. « Vroolijkheid is kracht, is kracht tot arbeid, kracht tot deugd! » (Wees Vroolijk.)

Waarin bestaat zij dan? Is het luidruchtigheid als die van de Hollandsche jongens, of ondeugende levenslust als die van Hildebrand?

Neen het is een *innerlijke* blijmoedigheid :

> « Daar wordt niets goeds, niets groots volbracht
> Dan bij een innerlijke vreugd. » (t. a. p.)

Het is een bij uitstek Christelijke deugd; een Christen moet vroolijk zijn.

In de *Stichtelijke Uren* wordt op dit aanbeeld gehamerd; in het tweede deel handelt het XXIVe opstel over *Blijdschap*; in *Nog drie eischen van het Christelijk leven* I, XXXIV, rangschikt hij er onder : « verblijdt u in de hope ».

Hier volge een aanhaling uit de eerste « *Drie Eischen van het Christelijk leven* » I, bl. 72 : « Een Christen zonder blijdschap is eene tegenstrijdigheid. Zijn er waarlijk die het Christelijk achten het hoofd te laten hangen en een somber gelaat te toonen? Niet zoo Paulus. Hij zegt : « « verblijdt u in den Heere ten allen tijd; wederom zeg ik u, verblijdt u! » » In al zijne droefenissen was hij altijd blijde. »

Men moet de beproeving dankbaar uit Gods hand aannemen, en hij doelt in *De Vrucht des Geestes* II, bl. 411, op de woorden van den apostel, als hij herhaalt : « Droevig, doch altijd blijde! »

In BEETS ALS GRIJSAARD zien wij een toepassing van dit beginsel. In *Een gezegenden Ouderdom*, St. U. I, XVI, ontwikkelt hij, dat de grijsheid is een tijd van rust, van overdenking aan al het beleefde, een tijd van voorbereiding tot den dood, hij spreekt er van het genoeglijke van den ouden dag en, alhoewel in 1848 geschreven, hangen die woorden het tafereel op van zijn eigen ouden dag :

« Bij inwendige rust, eene nog frissche gezondheid, geen of weinig lichaamsgebreken, uitwendige vrede, welvaart, eere; afzijn van knellende zorgen; genot van de overvloedige vruchten eener langdurige werkzaamheid; bij de stille overdenking, hartelijke, ernstige, stichtelijke toespraak en opleiding; bij de voorbereiding tot dood en eeuwigheid, een aangename kring waarvan men het middelpunt, de kroon en de vraagbaak is; en de zegen Israëls, *het zien van kindskinderen.* »

Maar in zijn gedichten toont hij zich daarenboven een opgeruimd grijsaard. « Verzoend met God en met mijn lot in sterven als in leven, » naar hij zich in *Blijmoedig*, 1881, beschrijft, kon hij wel niet anders dan vroolijk zijn.

De grijsheid is niet altijd eerbiedwaardig, maar dan is het haar eigen schuld, hetzij ze te zeer aan

het oude hecht, hetzij ze als de dwaze uit De Genestet's Liedje van Verlangen met de jongeren mee wil doen, hetzij ze vergeet ook eens jong en onbezonnen te zijn geweest.

Niets van dat alles bij Beets.

Op zijn 63n verjaardag zong hij « 'k Ben jong geweest, 'k ben oud geworden, maar van veroudren nog bewaard, » en vijf jaar later :

« Mij dunkt daar klopt geen jonger hart
In iemands borst dan 't mijn. »

De geestige etser van Barend, den meesterknecht, beroemt zich niet op zijn krassen ouderdom, de dichter van Jose en Kuser echter wél op zijn jeugdig hart. En hij heeft geen ongelijk, want tegenover de oude jongelingen van weleer mag hij wel zijn jeugdigen ouderdom aanprijzen, niet omdat hij als een tweede vader Cats op zijn voorbeeldigen levenswandel roem draagt, maar omdat hij moet opbouwen wat hij vroeger afgebroken heeft.

Het geheim van die levensblijheid openbaart hij in menig dichtje als *Jong blijven*, *Drieënzestigsten Verjaardag*, *Tweede jeugd*; het komt hierop neer : hij gevoelt nog al wat menschelijk is d. i. hij heeft de jonge geestdrift voor het ideaal bewaard, en hij begrijpt de jeugd d. i. hij beschouwt veel vergoelijkend, met zachtmoedig oog.

De oude Beets heeft Hildebrand niet verloochend. Hij blijft de kindervriend van weleer, hij bewondert de onschuld van de kleinen in *Reinen*

van harte evenals vroeger *Bij een kind*; wij verwijzen hier naar *Kinderkens*, St. U. I, bl. 70, waar hij op den christelijken zin van de prille jeugd nadruk legt. De aanblik van het kind, zegt hij in *Kinderkusje*, maakt den man beter, en als dichter van het gevoel vindt hij de beste weerlegging van het darwinisme in den *Kinderlach*; ongetwijfeld zullen alle Hollandsche moeders dit vers hebben toegejuicht.

Het kan wel niet anders of de schrijver van Jongens zal ook de mannelijke jeugd herdenken, doch niet meer in den ouden, speelschen toon, tenzij een enkelen keer in *Jongensmijmering*, die overigens een jaar na de C. O. gedicht werd. Daar is de springin 't-veld van vroeger wat grootemenschachtiger; hij rookt al, vrijt al, is nog verslingerd op vogeltjes, maar zet ze met het roer na, en onder zijn liefhebberijen behoort ook het kersenplukken in buurmans tuin.

In de overige op de jeugd ziende gedichten spoort hij de studeerende jongelingschap tot vroolijkheid aan en te gelijkertijd tot arbeidzaamheid en deugd. Het doordravende van Hildebrand is hier afgelegd; haar voegt liefde, poëzie, wapenroem en de schuimende beker, zoo klinkt het opwekkend in *Jongelingschap*. Zij houde echter haar wegen rein, zij hebbe den moed « om God te vreezen, om kuisch en vroom te wezen. » En meer nog dan voorheen wijst hij op het vasthouden aan de jongelingsidealen en aan de kinderlijke gevoelens :

« Vergeet ze niet, de heerlijke idealen,
Wier gloed, in 't hart gevoeld, uw jong gelaat doet stralen,
Vergeet ze niet in later levenstijd! »

De hekkens zijn verhangen; hij waarschuwt niet meer voor het gevaar, waaraan de jeugd in het tijdperk der romantiek blootstond, neen, de achtentwintigjarige Jose alsmede Kuser, die vóór hun tijd ontgoocheld schenen, zijn niet meer in trek; ook was het niet gansch juist, toen hij hen grijsaards heette; hoe konden zij van het leven walgen zij, die het leven niet hadden genoten? Maar de moderne jeugd, die haar levenssappen verboemelt en onvatbaar is voor edele gevoelens, ziedaar de eigenlijke jonge grijsaards. Deze laatsten stelt hij aan de kaak in *Leven en Sterven*, *Aan een gewezen dichter* en in *Opwekking* :

« Van hier, van hier 't vroeg stokoud ras,
Met doffe en vaakrige oogen,
Voor God, Natuur en Leven koel,
Aan geestdrift vreemd en zielsgevoel! »

Had Beets moeten kiezen tusschen de Kusers en deze don Juans, het lijdt geen twijfel of hij zou aan de eersten de hand hebben toegestoken, want die hadden ten minste ridderlijk gevoel en zin voor het edele en schoone (Profaneeren).

De schoonste krans wordt om het hoofd van de *vrouwelijke jeugd* door den dichter gestrengeld. De eerbied voor de vrouw uit Voorspel, waarvan *Schroom* het beste getuigt, is teruggekeerd.

Zeker is hij niet blind voor haar bekoorlijkheden — in het begin zijner loopbaan beviel hem vooral de zeldzame vereeniging van blond haar en vurige, donkere oogen — maar wat hem meer dan haar schoon weet te boeien is het vrouwelijk gemoed. Indien Beets de vrouw verheerlijkt, is het niet naar Huet's verdachtmaking uit vleeschelijke drift, maar omdat haar zedelijk peil dat van de mannen overtreft. Men roepe zich Machteld, Ada, Yolanda voor den geest. Daarenboven zijn de meisjes aanhankelijker dan de jongens, dit sprak hij reeds uit in *Moeders Troost*.

« Opdat gij gansch uw moeder aan zoudt kleven,
Schiep de Almacht u een dochtertje, en geen zoon! »

Eerst had Beets de vrouwelijke zachtheid bezongen, daarna de godsvrucht, doch een gefronste godsvrucht, welke die van Gwy bijna op zij streefde, en waarvan *Voorbereiding*, 1836, een uitstekend proefje is. Hij stelt aan Geertruide de vraag, of zij wel voor de wereld dood is, en drukt haar wel op het hart, « niet hoog te stijgen op de wieken goeder werken », geheel en al naar de zuivere leer der hervorming.

Neen, de vrouw moet niet der wereld afsterven om vroom te zijn.

Zelfs is de verheven deugd van Ada van Holland, die zonder te klagen haar plicht doet, te weinig meegaande, om de harten voor God te winnen; meer menschenkennis legt Beets aan den dag, wanneer

hij in de vrouw het lieve, lustige wezen bezingt, wiens godsvrucht niet in een rimpel maar in een lach geplooid is. Op deze blijgeestigheid zinspeelt de gulden levensles uit *Bloeiende Linde* :

« Liefde reikt het verst met *liefljkheid.* »

In zoo menig bevallig meisje uit zijn gedichten straalt juist die vroolijkheid uit, het beste sieraad van een lief gezichtje. In Ebella, 1838, maken wij kennis met een amazone, die als Klaartje Donze haar jeugd geniet; de lustige Lilia, 1838, heeft geen muizennesten in het hoofdje; voor de schalksche Maria, 1838, zou Kuser zich niet te best kunnen in acht nemen, Margarita, 1839, is blijgeestig en vol luim, de versmaat, niet het meisje, heeft iets met Hooft's pruilend Klaartje gemeen; Anna, 1839, is de fiere schoone, die enkel aan pleizier maken denkt, een tweede Ebella.

Beets gaat hier van hetzelfde beginsel uit als in de C. O. dat men aan de meisjes lucht en vrijheid moet schenken, mits men zorg drage voor het leggen van een goeden grondslag. (Een Roos).

Deze aansporing tot jong zijn gaat gepaard met wijze raadgevingen.

Waak op uw jong hartje, anders duurt de vreugde niet (Aan een achttienjarige), verzuim niet uw plichten voor het genoegen (Zieltje zonder zorg; Korenbloem; Nazomer); weet maat te houden in uw kortswijl, want

« onmaat stuit het meest in vrouwen. »

Een zeventigjarige ervaring schuilt in dit ééne vers, gericht tot *Lachebekje* met haar tintelend piepoogje. Hoe ouder de dichter wordt, hoe natuurlijker, hoe gevoelvoller, hoe minder leerstellig de toon is, waarop hij de jonge vrouwen toespreekt. Lees *Bleckneusje*, het guitig gedichtje van den scherpzienden, gemoedelijken grijsaard, die wel merkt, dat de kwijnende schoone verliefd is. En dan dat gevoelvolle stukje aan *Inga* :

« Gedenkt gij somtijds d'ouden man
Die u maar niet vergeten kan? »

Hier komt weer de oude droomstemming boven. Wat zal van dat lief, onschuldig wezen geworden, dat het leven zoo hoopvol tegenlacht, dat ernstige leven, « dat de grijsaard kent? »

Denzelfden geest ademt het niet minder schoone *Naöoging*, maar besluiten wij met zijn eigen woorden *Aan een Achttienjarige* :

« Wij brachten gaarne t'allen tijde
Ons kransjen aan een frissche jeugd. »

ONDERONSJES. — Met sommige van de huiselijke gedichtjes heeft Beets den meesten roem ingelegd, want hij is ook de zanger van het familieleven, een bij uitstek Hollandsche dichtstof.

's Levens zuur en zoet, zoowel aan zijn eigen haard als aan dien van vrienden en bekenden, heeft hij in een reeks gelegenheidsverzen herdacht, die te talrijk zijn om op te sommen. Vertrouwen op

God in tegenspoed, dankbaarheid in voorspoed, ziedaar den draad, die ze bijna alle te zamen rijgt; net als in de zoogenaamde heilige onderwerpen is Beets hier in zijn keus niet streng genoeg met zich zelf te rade gegaan.

Noemen wij er eenige, alhoewel wij er vele, die ook goed geslaagd zijn, over het hoofd zien: *Aan een jonge moeder*, dat Ledeganck schijnt voor den geest gezweefd te hebben in den treurzang op het graf zijner moeder; *Aan een Huisvader*, waarin zooveel toepasselijks voorkomt op des dichters eigen leven; *Bruidstranen*; *Thuiskomst van het eenjarig Koosje*; *Liederkransje voor de jonge moeder*; *In de Kinderkamer*, waarin hij zijn Aleide, die eerst de kinderen in slaap heeft gekust, goeden nacht wenscht:

« Kom, leg ook gij nu het hoofd maar terneder, liefdrijke moeder! »

Dit vers zal Beets wel nimmermeer zonder tranen gelezen hebben; zijn Aleide legde het hoofd neder... maar het was voor altoos. Halen wij nog *Jan Janszen* aan; er is maar al te zeer behoefte aan stukjes als dit, waarin de les niet door den dichter, maar door de gebeurtenissen wordt voorgehouden, hetzelfde valt te zeggen van *Het Portret*, aangrijpend van realisme; vergeten wij niet *Hollandsch Huishouden*, dat in den vorm eener luimige troonrede is opgevat, *Ter nagedachtenis*, aan zijn vier overleden zonen gewijd; *Nog een Driekoningenlied*, waarin — en dit is een meesterlijke greep

— de kinderen uit het eerste huwelijk en de eerste moeder optreden om het nieuwe gezin te zegenen. Het Vondeliaansche « liefde is sterker dan de dood » dringt zich hier aan den geest op.

Boven elken lof en blaam verheven is het dichterlijke klaverblad : *Herinnering*, *Wanneer de kinderen groot zijn* en *De Vijftiende*. De lezing en nog meer de geschikte voordracht er van zegt meer dan alle verklaringen, welke het koude verstand er mag bijhangen. Hildebrand heeft in Beestenspel een waar woord gesproken, als hij van de anatomie sprekende er bijvoegt, dat alle analyse schadelijk is aan de poëzie; dit is vooral waar voor gevoelspoëzie. Niet minder lof verdient uit zijn laatsten dichtbundel *Het stokje van mijn zoon*, ter herinnering aan het kind, dat hem te Utrecht in den ouderdom van zestien jaar ontvallen was.

« Zijn vroege zij mijn laatste staf. «

Hoe pakt deze klacht niet aan van den meer dan tachtigjarigen grijsaard!

MENSCHENLIEFDE. — Naast de vroolijkheid bekleedt de menschenliefde een breede plaats in zijn dichterlijke bemoeiingen en niet minder in zijn Stichtelijke Uren; Jose had immers menschenhaat gepredikt.

In Voorspel toonde hij reeds in *Aan een Vondeling* en in *Grafgebloemte*, dat de christen moet zegenen en vergeven, in *Verleiding*, dat men

deernis moet hebben met wie viel; op dit ingeslagen pad gaat hij nu voort.

Hij doet in Tollens' trant een oproep tot weldadigheid voor de Leidsche weezen (Nieuwjaar); hij kampt voor de afschaffing der slavernij, (Een lied van bevrijding; Nog een lied van bevrijding); hij neemt deel in het wee zijner vrienden, vooral bij sterfgevallen. Dikwijls betreurt men alsdan de hardheid, waarmee men den ontslapene heeft bejegend. (Heb lief; Liefde na den dood). Ook buiten de Kerk moet de christen broederliefde openbaren, (De omtuining uit). Groote geestesgaven zonder een liefderijk en liefelijk hart werken niets nuttigs uit, (Bloeiende Linde).

Waarin bestaat de liefelijkheid, welke in dit gedicht wordt aangeprezen? 't Is geen zwakheid; men toone goedheid en vertrouwen, maar wezeniet blind voor de gebreken (Verbeter en verbitter niet; Waarschuwing); dit geldt vooral voor den godsdienstleeraar, (Evangelizeeren).

Iets wat hij niet over het hart kan krijgen is het grieven van zijn evennaaste; dan stort hij tranen, geen kunstmatige, dogmatische als zoo vaak op den kansel worden gestort, maar tranen van oprecht berouw (Boetvaardigheid) :

« Mijn verstand heeft geen tranen, hun bron is het hart. »

't Is de veroordeeling van Nurks.

Iemand, die zoo gestemd is, kan niet veel ophebben met PARTIJZUCHT.

Beets haat ze : « partijzucht haat ik als de pest »; daarom heeft hij zich nooit aan het lijntje laten krijgen, (Geen Partijman).

Nederland is vrij en gelukkig, partijgeest met zijn « vergulde pillen » is er niet noodig, (Wat wil men toch?). Partijzucht doodt alle vernuft, (Partijgeest) en liefde, (Aan dezen en genen). Zijn vurigste wensch is daarom, dat Nederland eendrachtig blijve (Blijft een).

Een enkelen keer is Beets op staatkundig terrein opgetreden, toen de Vereeniging voor Christelijk-Nationaal onderwijs te Utrecht in 1869 op aandringen van den onverzettelijken Groen van Prinsterer had aangenomen, dat in Art. 23 van de Schoolwetgevig het woord *christelijk* in de woorden : « Opleiding tot alle christelijke en maatschappelijke deugden » zou wegvallen. Beets heette dat voorstel *misdadig*, omdat dit het doodvonnis was van al wat er christelijks is in de staatsschool, en hij bedankte voor zijn lidmaatschap.

In « Een rol te spelen » keurt hij de eerzucht af van hen, die in staat of kerk den toon willen aangeven. Zij zeggen wel, dat is « mannenwerk », maar : « een rol is maar een rol ».

Wat verstond Beets dan door MAN ZIJN?

Men heeft hem wel eens vergeleken met den voorzichtigen Hooft en beweerd, dat hij hierom Vondel zoo bewonderde, omdat hij niet het aanvallende, het onstuimige, het niets ontziende van

dezen laatste had. Zeker, Beets was geen karakter als Vondel, maar hij staat toch boven den zelfzuchtigen Hooft.

Men kan man zijn door aanvallenderwijze te werk te gaan als Vondel, dit deed Beets niet; maar er bestaat ook een lijdelijke kracht, de moed, welken hij in Ada heeft beschreven, het weerstandsvermogen van de rots, die pal staat, niet het luidruchtige van de golf, welke er op stormloopt en ook... er op breekt.

Voor Beets gaat « mensch zijn » boven het hoogmoedige man zijn, dat in « mannenwerk » van hierboven opgesloten ligt. Het « mensch zijn » bestaat voor hem in het doen van zijn plicht; dit omschrijft hij nog beter in *Den Zwarten Tijd* : « Mensch te zijn, is te weten wat men voor de aarde wezen, en voor de toekomst worden moet. Het licht van Gods Woord, mijne vrouw en mijne kinderen leeren mij dat. Nu heb ik mijn doel voor oogen, voor mijn eigen ziel, voor hen, voor de maatschappij, voor de wetenschap, voor den hemel. Alles is mij nu helder en klaar, en ik ga recht op dat doel af, met bewustheid van Gods hulp, met vrijmoedigheid omtrent de genoegens des levens, met een mannelijke houding en een goelijken lach tegenover de dwaasheden der wereld, met beproefde wapenen tegen het leed, met kalmte en rust, te midden van beweging en botsing, en vol ijver om dien duren plicht te vervullen : mensch te zijn ». Men ziet het, in deze woorden ligt niets

strijdlustigs, en iets dergelijks moet men waarschijnlijk ook niet achter de woorden van baron van Nagel zoeken, als deze zich liever een man in de maatschappij gevoelt dan een student.

Beets betracht bovendien het christelijk leven, welnu, het christelijk leven is iets eenvoudigs, dat voor ieder toegankelijk is, 't is niets buitengewoons, als de aanval op tegenstanders of de opoffering van zijn leven voor de goede zaak, neen, het bestaat in de vervulling van zijn alledaagsche plichten.

« Wat zoekt gij? zegepraal? of martelaarschap?
Een kruis? Een kroon? — Zoek niets. Vervul uw plicht. »

Zoo luidt het in 1882 in « Wat zoekt gij? »

Dat Beets zich nooit met partijgeschillen wilde inlaten, heeft men hem kwalijk genomen, vooral zijn geestverwanten. Maar hij, getrouw aan zijn levensregel, heeft niet moedig gesproken, maar moedig gezwegen :

« Ook zwijgen is somtijds een spreken en een doen »,

zegt hij in *Zwijgen*, 1852.

Hij, die in het gelijknamige gedicht uit Voorspel had uitgeroepen :

« Maar dat ik nooit lafhartig schijn! »

hij laat zich nog liever zeggen, dat hij lafhartig is, door de mannen van zijn richting dan in hun liefdeloos werk, dat niet « tot vredestichting » is, mee te doen.

« Veel liever uw miskenning lijden
En, in de hardheid dezer tijden,
Zijn wat uw soort lafhartig hiet. »
(Aan dezen en genen).

Zijn leuze was « Doen door laten », en Hulsman bedroog zich niet, toen hij zeide : « Daar was iets in Beets dat gevoelde voor weerlooze liefde ».

Of is dat soms geen moed?

Beets zal daarenboven handelen, als het moet. Al geeft een man toe, waar het hem zelven geldt, hij moet pal staan voor het recht van anderen. Dit lezen wij in « Geef meê » :

« Verdedig d'aangevallen vrind,
De zwakke vrouw, het weerloos kind. »

VERDRAAGZAAMHEID. — Hier ligt de vraag voor de hand, of Beets in overeenstemming met zijn menschlievende beginselen ook verdraagzaam is geweest jegens andersdenkenden.

Wat zijn bekeeringsijver betreft in het gedicht aan Rachel, de groote tooneelspeelster, verwijzen wij naar de door ons aangehaalde woorden van Hulsman; vast staat het, dat hij waardeerend spreekt over het jodendom, « het heilige geslacht der godsbeminden, » dat « den Immanuel heeft voortgebracht. » (Aan Rachel).

Evenals Da Costa, ziet hij verlangend uit naar de verwezenlijking van de voorspelling, dat Israël tot Christus zal terugkeeren.

« Eindelijk zullen naar Gods bestel
Ook uwe tijden zich vervullen, o Israël!
Ook gij zult tot uw koning naderen. »
(Eens Konings Tranen.)

Minder verdraagzaam schijnt hij bij poozen jegens de roomschen.

In het inleidend woord tot Parisina spreekt hij van de « zondebron des aflaats, de tirannie der geestelijkheid », in Gwy van de kettervervolging. Op de onschuldige scherts met de paters goedleven in Maskerade leggen wij geen gewicht, evenmin als op die aangaande de jodin, die als een edelsteen tusschen twee christenen gevat is, uit de Familie Stastok.

In zijn gedichten op den oorlog van 1870 juicht hij het godsdienstige Duitschland toe, omdat Europa niet meer aan den leiband van het zondige Frankrijk zal loopen, doch, zonderling genoeg! Fransche goddeloosheid en katholicisme worden op één lijn gesteld :

« De wind zal uit een beter hoek
Langs alle bergen stroomen,
En maken alle harten kloek,
Die sidderen voor ban en vloek
Van een onfeilbaar Romen. » (Uitboezeming.)

Dat lijkt niet meer op de zegepraal van het christelijk, maar wel van het protestantsch geloof. De anti-revolutionnairen, die in Holland aan het bewind zijn, zouden stellig die woorden niet onderschrijven; het bestaan van deze partij en de kerkver-

volging in Frankrijk hebben des « dichters profecij » gelogenstraft.

Dit alles moet men echter zoo nauw niet nemen, immers daar tegenover staat een oproep tot eensgezindheid tusschen Protestanten en Roomschen in « Op het veld bij Heiligerlee » :

« Begraaf er d'ouden twist en laat geen nieuw' ontspruiten! » Wees, Nederland, geen volk « waar godsdiensthaat den godsdienst moordt ». Deze ruimte van blik past den geloovigen en behoudsgezinden dichter vrij wat beter. Afdoende is ten slotte de volgende verklaring van Beets, welke ik uit Deyserinck overschrijf : « Van harte gun ik mijnen roomschen landgenooten, die ik als landgenooten niets anders kan dan liefhebben en ook als roomschen nooit vermocht te haten, eene school voor hun kroost, naar de behoefte hunner eigenaardige belijdenis. »

Een andere vraag biedt zich hier natuurlijk aan :

Welk is de verhouding geweest van Beets tegenover den TIJDGEEST ?

Eerst stelt hij eenige algemeene beginselen voorop.

Men moet van zijn tijd zijn, d. i. men moet hem beminnen, indien men nut wil stichten; hierop wordt in *Uw Tijd* nadruk gelegd. Men sta niet buiten zijn tijd door in het verleden te leven en aan het heden te twijfelen, want dit leidt tot werkeloosheid en tot het prijsgeven van de toekomst, de vrucht van het heden.

Wel moet men opkomen tegen de gebreken, maar met zachtheid en liefde.

Maar, zoo zal men opwerpen, gij zijt niet van uw tijd! « Geen kind zijns tijds » te zijn, is geen oneer, zegt Beets met een aardige woordspeling op « kind » :

> « Geen *kind* zijns tijds te zijn, strekt geen verwijt :
> Een groote geest staat *boven* zijnen tijd. »

Welnu Beets ging niet met zijn tijd mee, evenmin als Bilderdijk en Da Costa, mannen van het Réveil; maar terwijl deze laatste voor den omwentelingsgeest waarschuwt, legt onze dichter den vinger op de wonde, op den wortel van het kwaad, op *het ongeloof* of *materialisme*.

Hier heeft hij het oog op de moderne *wetenschap*. Hij is gekant tegen haar methode, die alleen de ervaring als criterium aanneemt, geen godgeleerdheid, die « glooft en niets bewijst, » geen bespiegeling, slechts « metaphysisch gezwoeg » (Wij weten), geen gevoelsgronden, en toch is er geen tegenspraak tusschen verstand en hart (Verstand en Hart; Hooger Waarheid).

Volgens dezelfde wetenschap bestaat de zedenleer in het maat houden (Wij weten), want 's menschen natuur is goed, hij steune derhalve op zich zelf (Zij zeggen).

Er bestaat enkel stof (De letter doodt), en blinde natuurwet (Zij zeggen), het verstand en het brein zijn eender (Materialistische Logica). God wordt

ontkend of ten minste in twijfel getrokken (De deuvik en de kompasnaald), er is geen belooner van het goed en straffer van het kwaad (Geen vergeldend God); de stof is eeuwig (Geen schepper); er is geen Voorzienigheid, geen Verlosser, geen onsterfelijkheid (Zij zeggen).

Vandaar dat de godsdienst wordt bespot, dat de christen volken elkander bekrijgen (Een lied op het jaarfeest der Utrechtsche Zendingsvereeniging), dat de lijkverbranding wordt aangeprezen (Lied voor lijkverbranders), en het darwinisme (Kinderlach; Het lied van de cel).

Hij heeft het ook tegen den hoogmoedswaanzin van « la nouvelle idole. »

Onze eeuw is de eeuw der kennis, vroeger wist men niets; de schooljeugd is waanwijs, zij heeft

« een bol, die, 't zij dan plat of spits,
Scheepsruimte voor de hoogste wijsheid is. »
(Wij weten).

De geleerden zijn alles behalve nederig (Triomfante argumenten; Teleophobie).

En nochtans zijn er ook voor hen duistere vraagpunten. Was is leven, kracht, beweging (Wij weten, Vragen aan den schepper; God laat groeien)? De wetenschap kent slechts deelen van het alpgebied der geestelijke wereld, niet het geheel, niet het verband (Hopeloos onderwinden).

Daarom paait zij zich dikwijls met woorden

(Vragen aan den schepper); zij spreekt van selectie daar, waar het toeval den schepter zwaait (Natuurkeus), en toch veronderstelt « kiezen » een wikkend verstand; zij spreekt van oorzaken en gevolgen, alsof men er vroeger nooit aan gedacht had (Groote Ontdekking), van beweging (1), en toch is de stof op zich zelf werkeloos, dood. (Levenskracht; Arbeidsvermogen.)

Bovendien zal de huidige wetenschap ook verouden, haar resultaten staan bijgevolg op losse schroeven (Nieuwste wetenschap).

Ja op één gebied zijn er reuzenstappen gedaan, op dat van de bewapening, van het ruw geweld, maar dat rijmt niet goed met de beschaving. (Vuurwapenen).

Men heeft Beets wel eens verweten, dat hij een vijand van de wetenschap is, en men haalde « Het lied van de cel » aan, waarvan het einde zeer bijtend is. Dit verwijt, dat men ook aan Hildebrand gemaakt heeft, is ongegrond. Beets valt niet de wetenschap-

---

(1) De eerste oorsprong van de beweging is inderdaad het steunpunt van Archimedes voor de monistische philosophie, dat nog moet gevonden worden. 't Is het tweede wereldraadsel van Du Bois-Reymond.

Haeckel integendeel beweert in » Die Welträthsel », blz. 97, het volgende: nach unserer Ansicht wird dieses « zweite Welträthsel durch die Annahme gelöst, dass die Bewegung ebenso eine immanente und ursprüngliche Eigenschaft der Substanz ist wie die Empfindung ».

Hij vergeet echter die stelling afdoende te bewijzen, het blijft dus een « Annahme ».

pelijke uitkomsten aan, maar wel de *wijsgeerige* gevolgtrekkingen, die met de eerste niets te maken hebben.

Hij huldigt integendeel de mannen, die zich verdienstelijk gemaakt hebben voor de wetenschap, maar die zich tevens voor God vernederden (Aan hoogleeraar J. J. Mulder; Stijg maar nijg; Aan de artsen; Gelooven en weten; Zien).

Beets heeft een tweede bezwaar tegen onze eeuw, het is *de karakterloosheid.*

In de Maskerade had hij reeds de tegenstelling uitgewerkt tusschen de middeleeuwen, toen ridder-eer gevonden werd, heldenmoed, kracht, trouw aan koning, eer en geliefde, en ons « verlicht geslacht, » dat beschaafd en verfijnd is en uitmunt in kunstig gebabbel, schrijf- en dichtwoede, maar niet in daden; dit had menigeen hem zelfs euvel genomen.

Nu schikt men zich naar de omstandigheden, de opgaande zon wordt aangebeden, geen beginselen, geen geweten, geld is alles (Liedje; Wereldwijsheid; Tijd = Geld; Geld; Wij weten; Sanctum sanctorum).

« Verzaak Gewisse en God, maar nimmermeer uw Beurs! »
(Weerhaanwijsheid).

Men leeft voor stoffelijk genot; heeft de jeugd geld en gezondheid verspild, dan huwt zij een jong meisje, krijgt een vet baantje, en zij is bekeerd en geëerd. Slechts aan het leven, niet aan den dood wordt gedacht, en men wachte zich vooral den

zieke met het naderend einde te verontrusten. (Leven en Sterven). Geen natuurlijkheid meer; « de wereld heeft haar mommerij zoo noodig als haar geld. » (Eenvoud).

Een laatste bezwaar heeft de dichter tegen *het hedendaagsche onderwijs.*

Trouw aan den geest van Hildebrand is hij tegen het examendrillen (Aan hoogleeraar J. J. Mulder), tegen de examens zelf (Hedendaagsche methode), tegen leerplicht (Schoolverzuim), tegen de overlading der jeugd en de vele leervakken (Een vraag). Dit neemt echter niet weg, dat hij een tegenstander is van de zachte schooltucht (Schoolverzuim).

Ook is hij niet gediend met het uitsluitend wetenschappelijk onderwijs, dat — men denke aan Vooruitgang uit de C. O. — de poëzie als leugen beschouwt en bij gevolg niet den *heelen* mensch ontwikkelt (Altiora contra humaniora); zulke opleiding heeft geen vormende waarde, daarom houdt hij het met de oude talen (Klassieke wereld).

In het belang van zeden en godsdienst moeten wetenschap en kunst met het geloof hand aan hand gaan (Aan hoogl. Mulder), is niet zoozeer het vormen van den geest als wel het vormen van het karakter een vereischte (Opvoeding). Geen opvoeding zonder godsdienstigen grond (ib.), en nochtans bestrijdt de moderne school het kerkgeloof en wordt er enkel werk gemaakt van kennis, alsof dat deugd is, en niet van karaktervorming; alsof onderwijs voldoende

is om de ondeugd te keeren d. i. moord, roof, leugen, ontucht, en ook — dit is een schampere zet — kerkgeloof. (Schoolverzuim; Qui bene distinguit bene docet).

ZIELSRUST. — Kan men uit al het voorgaande opmaken, dat Beets de *geloovige* dichter bij uitstek is, dan dient hem vooral dat getuigschrift uitgereikt te worden, wanneer men de christelijk-maatschappelijke deugden in oogschouw neemt, welke hij links en rechts verkondigt. Deze onderrichtingen gevoegd bij de bijbelstof geven juist die didactische kleur aan zijn werk.

Nemen wij *Zielsrust*, een opstel uit de Stichtelijke Uren, tot leidraad, I, VII.

Hij zet er de volgende gedachte uiteen : geen kalmte van ziel is bestaanbaar zonder nederigheid, tevredenheid, onderwerping en vertrouwen op God; deze vier geven aan de ziel de kracht.

Hij zegt er, blz. 84 : « Niet in de hooge golven, die ten hemel druischen, maar in effen water spiegelt zich de hemel en het licht des hemels. » *Nederigheid* is derhalve een vereischte voor zielsrust, deze is onbestaanbaar met hoogmoed. In Voorspel huldigde hij al deze deugd, een der eerste stukjes « Het Maartsch Viooltje » staat daar om het te bewijzen. Buiten de kortstondige dwaling uit zijn woeligen tijd — men leze de opdracht van Kuser — toen hij uit moedeloosheid minachtend neerzag op letterroem, kan men zeggen, dat hij zich gelijk is gebleven. Deze

nederigheid werd gelouterd door het geloof (Hoogmoed); daarom kan hij zelfs dezulken niet goedkeuren, die zonder vertoon in 't verborgen leven, maar er op uit zijn, zich een naam te maken (Hooge Eerzucht). Liefde wordt hooger aangemerkt dan geboorte of roem (Aan Joh. van Foreest). Valt u onderscheiding te beurt, neem ze in dank aan, doch verneder u niet met er jacht op te maken (Naar Epictetus.)

Dit is een antwoord op de « officiëel-geijkte banaliteit » van Henriette Roland Holst in « Den Nieuwen Tijd ».

De nederigheid heeft haar voordeelen : iedereen wordt er door bekoord (Madeliefje; Eenvoud; Veldbloem en Kasbloem). Vandaar de tegenstelling, die aan Jantje en Guurtje uit de Liedekens herinnert, tusschen *Betje*, nog aan eenvoud trouw, en het ijdel nest *Mooi Kaatje :*

> « Mooi Kaatje heeft een mooie kans
> Maar Katty krijgt een kwast ».

« Bij nederigheid, *tevredenheid;* tevredenheid met ons deel, tevredenheid in de wegen ons van God beschikt. » (t. a. p.)

De tevredenheid met ons deel sluit de zucht naar geld en bezitting uit. Beets is tevreden met zijn land, zijn buitenpastorie en gezin, met zijn bescheiden bestaan. (Wat geef ik om een werelddeel.)

Doch deze deugd bestaat ook in het tweede punt, in de tevredenheid met Gods voeging; dit leidt tot *onderwerping*. Ik lees hieromtrent bl. 84 :

« De wil van God verwisselt veel malen onze omstandigheden; brengt ons uit den eenen weg in eenen gansch anderen over; ontneemt ons vaak wat zeer veel tot het geluk onzes levens toebracht, ja wel eens wat ons dierbaar was als het leven zelf. Nu wordt de eisch van de tevredenheid die van eene moeilijke *onderwerping*. Maar zich niet te onderwerpen; met ons lot, dat is met God te twisten, te murmureeren; ons in stugge somberheid toe te geven, of in luide en herhaalde klachten uit te putten, maakt den weg nog moeilijker. Zoo wij bij onze rampen en verliezen de kalmte onzer ziel moeten inboeten, is het ongeluk dubbel en oneindig. »

Meer dan *het vertrouwen op God* (Vertrouwen), is deze onderwerping of berusting het leidmotief van zijn poëzie. Wij zagen dit reeds in het gedicht Aan Miranda uit Voorspel. Vroom geduld weet diepe smart met een glimlach te dragen (Lijdzaamheid); stilzwijgen voegt in tegenspoed (Berusting), « buig neer met ootmoed, rijs met kracht » (Aan een achttienjarige); men moet alles in Gods hand geven en laten (Onderwerping met volharding; Aan God; Een nieuw lied op een oud refrein voor het nieuwe jaar).

Deze onderworpenheid heeft haar goede zijde : Leed voert tot God, « eens Christens droefheid

trekt omhoog » (De ledige plaats; Lotswisseling); want God beproeft wien hij gelukkig wil maken (Beproeving); met Hem gevoelt men meer vreugd dan smart (Godsvrucht); hij geeft vrede in het lijden (Een Lied), en troost (Kerstavond; 'k Ben jong geweest); zonder God is het leed veel erger (Geen kruis, geen kroon; Geen nood; Afval); tegenspoed doet den mensch een blik slaan op zijn eigen zonden, « wel zalig zijn de armoedigen van geest » (Klein voor God). Deze armoede van geest, welke ons Keesje te binnen roept. wordt nog verheerlijkt in « Kerstavond ».

Hierover handelt hij ook in *De Kananeesche*, St. U. II, bl. 280 : « In hoe veler hart komt een hoogmoedig Neen! op, wanneer men hun met ernst zou willen onder 't oog brengen dat zij wellicht deze rampen behoeven, om tot ware kennis van zichzelven en tot wezenlijke behoefte aan den Heer te geraken.

Ach! dat wij allen het rechte buigen kenden, niet alleen voor de slaande hand, maar ook voor het verootmoedigend, het beschamend, het bestraffend Woord Gods. Dat het *Ja Heere!* van een gebroken hart en een verslagen geest daarop ten allen tijde het antwoord ware ».

De dichter past deze berusting ook toe op de verscheiden gebeurtenissen van eigen en anderer leven, bij ziekte (Op 't ziekbed; Vacantiewerk); na moeders dood (In Eenzaamheid); bij dien van Aleide (Bij haar graf). Hoe vaak spreekt hij niet

een hartelijk woord tot vrienden bij sterfgevallen, wijst hij op God « die gaf en nam » en op den hemel, evenals Gezelle deed in zijn Kerkhofblommen.

Beets dacht veel aan den dood (Ter begraafplaats), en zonder vrees, met gelatenheid verbeidde hij zijn stervensuur (Als gij voor 't laatst; Aan mijne twee nog overige zusters; Aan mijn zonen).

Deze overgeving in Gods wil is zoozeer met zijn denkwijze vergroeid, dat hij zelfs bij heuglijke feesten het toekomstig leed in het verschiet stelt :

« Gezegend 't huis waarin de liefde wone!
Waar u de Heer met vreugde en eere krone!
Gezegend ook het Kruis! enz. »

(Ter bruiloft van Moeders Troost; Gulden bruidspaar.) Nederigheid, tevredenheid, vertrouwen, onderwerping, deze vier geven niet alleen zielsrust maar ook *kracht* (Aan God).

De theologale deugden worden ook bezongen. Stippen wij enkel aan : de liefde tot God (Liefde tot Jezus; God is liefde; Voorzienigheid), het geloof (Geloof en gij ziet; Blindheid; Lied). Vandaar zijn ijver voor het zendelingswerk (Zendingslied; Niels Stockfleth; Aan Dr. Karel Gutzlaff).

Het is wel onnoodig te zeggen, dat hij zich overal op het standpunt plaatst van de *protestantsche theologie:* wij spraken reeds van « Voorbereiding, aan Geertruide »; voegen wij er nog

bij « Johanna Gray » en de gewoon menschelijke voorstelling van de Moeder Gods in « De Moeder des Heeren » en in « Maria op den Kruisberg », waar onder meer het vers te lezen staat : (Eere) « gebracht aan d'Eerstling, dien uw boezem zoogen mocht ».

Hiermede hebben wij de motieven doorloopen, welke het derde, streng-godsdienstige tijdperk van den schrijver uitmaken.

Vatten wij ze nu samen, dit zal de *tegenstelling met den zwarten tijd* beter doen uitkomen.

Alwie ontmoedigt en dus ongeschikt maakt tot den strijd om het bestaan vergrijpt zich aan God en aan de maatschappij.

Welnu, Jose en Kuser waren moedeloos en wanhopig; dienvolgens achtte de schrijver zich verplicht de lezers voortaan met het leven te verzoenen.

Tegenover de wanhoop stelde hij eerst levenslust in de Camera Obscura en later zielsrust; tegenover de mijmerziekte, plichtbetrachting en zelfbeheersching; tegenover den verborgen hoogmoed, nederigheid; tegenover het verlangen naar den dood, tevredenheid met zijn lot en levensblijheid; tegenover de ontgoochelde jonge grijsaards, zijn eigen jeugdige grijsheid; tegenover Jose's twijfel, Gods liefde, Voorzienigheid en het geloof; tegenover zijn richten met God, vertrouwen en onderwerping; tegenover zijn menschenhaat, naastenliefde, ver-

gevensgezindheid en verdraagzaamheid; tegenover zijn wrevel tegen de vrouwen, lof der vrouwelijke hoedanigheden nl. zachtheid, zedelijken moed en vroomheid, welke eerst vrij stug is, doch later beminnelijk; tegenover de vroegere bleeke teringlijderessen stelt hij ten slotte de gezonde boerinnetjes uit Liedekens en de vroolijke meisjes uit zijn gedichten en uit de C. O. De spotzucht uit de C. O. heeft hij laten varen, wel keurt hij het schertsen niet af, maar het moet met mate en kieschheid geschieden.

Er blijft ons nog over, een oordeel te vellen over BEETS ALS DICHTER.

Wat den *vorm* betreft is het onnoodig over zijn gemak van rijmen en zuiverheid van taal uit te weiden; deed hij niet in zoo menig puntdicht aan taalpolitie? Ik wil enkel wijzen op de tegenstelling tusschen den bezadigden Beets van later jaren en den stoutmoedigen durfal uit *Verjaarverzen*, een gedicht uit Voorspel, waar ik ter loops op gewezen heb. Verjaarverzen is vooreerst gericht tegen de afgezaagde rijmwoorden :

« Elk dichter, neen elk dichter*tje* spant daar de snaren,
Die eeuwig rijmen op het *heugelijk verjaren.* »

Dit hekelt hij ook in de Familie Kegge bij gelegenheid van de albumverzen, waar de vriendschap, die « gestrengeld » is, dank zij het rijm altoos « verengeld » wordt. In dit opzicht was Beets de voorlooper van Droogstoppels weerzin in het rijmambacht.

Verouderde beeldspraak wordt ook afgekeurd als « citer », « snaren », « losbarsten »; alsmede tot op den draad versleten vergelijkingen b. v. die van het leven bij het schuitjevaren, bij een pelgrimstocht, bij een enkelen dag, waar dan achtereenvolgens « klip en storm », « rozen en doornen », « zonneschijn en regen » dienstig moeten zijn. Ten laatste veroordeelt hij ook het sluiten van gelegenheidsdichten met een gebruikelijken wensch als : het meest mogelijk geluk voor de toekomst, nog lange jaren en hierna de hemel!

Het is in een woord een aanval op gemeenplaatsen en gelegenheidsverzen.

Dit pleit voor den helderen blik van den jongen Beets; de wetenschap heeft nieuwe gezichtskringen geopend en doet bij gevolg den dichter nieuwe, frissche beelden aan de hand; ook moet de taal, die toch een levend organisme is, niet bij het oude blijven; daarom verdient het streven van de nieuwe school, die beeldspraak en taal aan een verjongingskuur wil onderwerpen, alle waardeering.

Maar, helaas, het is bij dezen vromen wensch gebleven; wat Hildebrand was voor het proza is Beets niet geweest voor de poëzie. Ik denk hier onwillekeurig aan de bekentenis uit de Voorrede tot Voorspel afgelegd, dat men ook uit deze eerstelingen kan zien « wat zich jeugdige overmoed en voorbarige wijsheid vermeten. »

De beeldspraak van Beets is nog op de oude

leest geschoeid : « rozen en doornen » komen maar al te vaak terug, als van meisjes en opvoeding gesproken wordt; de harp wordt getokkeld in Aan Aleide, de citer in Bruidsbezoek in de pastorie en Aan mijn echtgenoote, de snaren in Aleide, de luit komt voor den dag in Ter bruiloft aan moeders troost en In den herfst, het huwelijksbootje in Gulden bruidspaar, de pelgrimstocht in Naar Jerusalem.

Vingerwijzingen op toekomstig geluk en op den hemel ontbreken het minst van al.

Omtrent het invoeren van nieuwe vormen, van klankmaat of klankgebloemte is weifeling te bespeuren; in Echten Zang, 1868, is hij er tegen, later vraagt hij integendeel of « gij den zang in 't dicht gevoelt. » ('t Poëtisch oor, 1881.)

Het naturalisme echter met zijn platte taal vindt in zijn oog geen genade (Nieuwste stijl; Nieuwste dichtschool).

De voorbarige wijsheid van den jongen poëet wordt nog beter in het licht gesteld doordat Beets in hoofdzaak een *gelegenheidsdichter* is geweest. Oordeelde hij niet zelf « dat sommige zijner gelegenheidsverzen tot de beste zijner gedichten behoorden »? Hij vindt er geen been in te bekennen, dat hij niet al datgene geleverd heeft, wat hij zich voorgespiegeld had en dat hij zijn dichtgave te hoog had aangeslagen (Zangdrift; Onvermogen); daarom vergeeft hij het de jongeren, indien

zij met « de ouderwetsche wijzen », waar hij zich toe rekent, den spot drijven (Verflauwing).

Nooit kwam het in hem op, de evenknie te willen heeten van Vondel of Bilderdijk, zegt Deyserinck. Deze zelfkennis en openhartigheid eert den man.

De ware poëzie is voor hem gelegen in het *gevoel*, niet in de verbeelding, waarmede hij minder gezegend was; vandaar die *oprechtheid*, welke wel het voornaamste kenmerk van zijn geestesarbeid is (Geen orgeltoon; Echte zang; Eens menschen hart). Daarom houdt hij niet van het schitterende (Gij schittert), al had hij zich vroeger wel eens laten ontvallen, dat hij de voorkeur geeft aan de dichters van het « gevleugeld ras » (Vleugels).

Beets is de dichter *van den Hollandschen burgerstand*; hij heeft er al de hoedanigheden van: godsdienstigheid, zedelijkheid, huiselijkheid, practischen zin, die zich uit in zijn didactischen aanleg en, indien wij een voorbehoud maken voor de Liedekens, ernstige deftigheid.

Voor het maatschappelijk vraagstuk, voor de eischen van de werkende klas is hij blind gebleven, dat strookte niet met zijn godsdienstig-optimistische zienswijze en met zijn sympathieën als dichter van den middelstand.

Wil men een bewijs? Men leze het alleszins merkwaardige gedicht « Nevens de Bijenkorf »,

waarin de bekende Latijnsche spreuk wordt uiteengezet, die hierop neerkomt :

« Hier woont en werkt de nijvre bij
Voor zich niet, maar voor mij »

Immers :

« Ik pluk de beste vrucht er van
Ik die geen honig maken kan »

De toepassing op den arbeidersstand was hier op haar plaats en zal ook wel in de bedoeling des dichters gelegen hebben; maar waar bleef hij dan met zijn vredestichting? Daarom maakt hij zich er van af met dit éene vers als besluit :

« Ziedaar des werelds loop. »

Is hij derhalve op dit punt geen volmaakte, algeheele afspiegeling van zijn tijd, hij vertegenwoordigt toch steeds de breeder wordende schaar geloovigen van verschillende belijdenissen, die zoowel in Holland als elders, tegenover het veldwinnend ongeloof vergeten wat hen tot hiertoe verdeelde en de handen eendrachtiglijk ineenslaan.

Ziedaar een teeken des tijds, en in dit opzicht is Beets, de heraut van het christelijk geloof, wel degelijk een kind zijner eeuw. Van Chantepie's studie heb ik tot mijn leedwezen te laat kennis gedragen.

Brussel, 19 *December*.

Lijst der Schriften, uitgegeven door de Leden der Koninklijke Vlaamsche Academie.

DE VOS (Dr. Amand). — *Geboren te Exaarde den* 9 *September* 1840. (*Vervolg der lijst opgenomen in het Jaarboek voor* 1887, *blz.* 97.)

Prijskamp en Academie, Gent, F.-L. Dullé-Plus, 1887, in-12°, XIV-209 bl.
Het Verraad-Van Hoorde, ibid., id., 1887-1888, 2 deeltjes, in-12°, 155 bl. (samen).
Keerzijde van Van Beers' « Rijzende blaren », Lokeren, We De Smet-Themon, 1888-1889, twee deeltjes, in 12°, 132 blz. (samen).
Een officier geworgd in het Belgisch leger, Lokeren, We De Smet-Themon, 1892, in-12°, 376 bl.
Over veelschrijven, in de *Verslagen* van de Kon. Vl Academie, 1890.
Kunstcredo, in de *Handelingen* van het Letterkundig Congres van 1891, te Gent.
Idealen, gedicht, in de *Verslagen* der Kon. Vl. Academie, 1893.
Vlaanderens Maagd en de Schim van Willems, ibid., 1893.
Eene moeder, ibid., 1894.
Volkenmoord, gedicht, in het *Tijdschrift van het Willems-Fonds*, 1897.
De Kollewijn-spelling, in de *Verslagen* der Koninklijke Vlaamsche Academie, 1900.

BROECKAERT (Jan). — *Geboren te Wetteren den* 13 *Februari* 1837, *griffier der Rechtbank van eersten aanleg te Dendermonde; Briefwisselend Lid den* 16 *November* 1887, *Werkend Lid den* 16 *Augustus* 1888. (*Vervolg der Lijst in het Jaarboek voor* 1888, *blz.* 87, *opgenomen.*)

Geschiedenis van de gemeenten der provincie Oost-Vlaanderen. (Met medewerking van FRANS DE POTTER.) Gent, eerst bij

Annoot-Braeckman, later bij A. Siffer, 1864-1903, 45 deelen, 8o, van ongeveer 320 bl. ieder.
Middelnederlandsche Bibliographie. Bekroond door de Koninklijke Vlaamsche Academie, in 1887. (Onuitgegeven.)
Taal- en Letterkundige Nalatenschap van K.-L. Ternest. Gent, A. Siffer, 1888, 8o, XII-137 bl., met portret.
Prudens van Duyse en het « Land van Aalst ». Dendermonde, Ducaju-vader, 1890, 22 bl.
Taal- en Stijlzuivering. Gent, A. Siffer, 1890, 8o, 14 bl. (Verschenen in *het Belfort.*)
Dendermondsche Drukpers. Dendermonde, Ducaju-vader, 1891, 8o, 210 bl.
Biographische Sprokkelingen. Gent, A. Siffer, 1891, 16 bl.
Nieuwe biographische Sprokkelingen. Gent, ibid., 1891, 20 bl.
De Zwarte Zusters van Dendermonde. Dendermonde, A. Grootjans, 1891, 16o, 28 bl.
De Schilder Jan-Erasm Quellin. Gent, A. Siffer, 1891, 8o, 11 bl.
Marten Bruynincx, Vlaamsche dichter der XVIIe eeuw. Gent, ibid., 1892, 8o, 11 bl.
Lofdichtjes op Dendermonde. Dendermonde, Aug. De Schepper-Philips, 1892, 8o, 16 bl.
Dendermondiana. Dendermonde, ibid., 1892-1897, 8o, 200 bl.
Mededeeling van eenen bundel rederijkersgedichten der XVIe eeuw. Gent, A. Siffer, 1892, 8o, 18 bl.
Feestrede uitgesproken ter gelegenheid der onthulling van het Standbeeld des dichters Prudens van Duyse. Dendermonde, Ducaju-vader, 1893, 16o, 8 bl.
Rederijkersgedichten der XVIe eeuw. Gent, A. Siffer, 1893, 8o, XX-70 bl. (Uitgave der Koninklijke Vl. Academie.)
De Vrijheerlijkheid van Moorsel, Gevergem en Wieze en hare costumen. Dendermonde, Aug. De Schepper-Philips, 1894, 8o, 100 bl.
De Zwarte Zusters van Dendermonde. Tweede vermeerderde uitgave. Dendermonde, ibid. 1894, 8o, 32 bl.
Over de twee schilderijen van Ant. van Dyck, te Dendermonde. Dendermonde, ibid. 1894, 8o, 11 bl.
Dendermondsche Drukpers. Bijvoegsel. Dendermonde, ibid., 1894, 8o, 46 bl.
Bastaardwoordenboek. Gent, A. Siffer, 1895, 8o, XXIII-438 bl. (Uitgave der Koninklijke Vlaamsche Academie.)

Graf- en Gedenkschriften der stad Dendermonde. — Inscriptions funéraires et monumentales de la ville de Termonde. Dendermonde, Aug. De Schepper-Philips, 1896, 4°, XVI-298 bl., met platen.
Pater Bruyninck. Dendermonde, ibid., 1897, 8°, 16 bl., met portret.
Emmanuël Quaetfaslem. Dendermonde, ibid., 1897, 8°, 12 bl.
Eenige aanteekeningen over de kunstenaarsfamilie Kerricx. Dendermonde, 1897, 8°, 11 bl.
Iets over het oude straatlied. Gent, A. Siffer, 1895, 8°, 16 bl.
De Raadpensionarissen van Dendermonde. Dendermonde, Aug. De Schepper-Philips, 8°, 19 bl.
Twee spotdichten op Dendermonde. Dendermonde, ibid., 8°, 16 bl.
Nog iets over onze oude liedjeszangers. Gent, A. Siffer, 1898, 8°, 22 bl.; Antwerpen, J. Bouchery, 8°, 19 bl.
Albine, dochter van Migranimus, koning van Engeland. Historisch tooneelstuk van de tweede helft der XVIIIe eeuw. Dendermonde, Aug. De Schepper-Philips, 1898, 8°, 96 bl.
Dendermondsche Drukpers. 2e Bijvoegsel. Dendermonde, ibid., 1898, 8°, 46 bl.
De dichteres Elisabeth van den Hove (1666-1751). Gent, A. Siffer, 1898, 8°, 10 bl.; Dendermonde, Aug. De Schepper-Philips, 1898, 8°, 6 bl.
De familie Loret. Dendermonde, ibid., 1899, 8°, 19 bl.
Les Brigands à Termonde. Dendermonde, ibid , 1899, 8°, 19 bl.
Omstandig programma van den historischen en nijverheidsstoet ter gelegenheid van de voltooiing der nieuwe brug over de Schelde en der nieuwe kaaimuren te Dendermonde, 25-26 Juni 1899. Dendermonde, D. Grootjans, 8°, 16 bl.
Termonde sous la république française. Documents officiels. Dendermonde, Aug. De Schepper-Philips, 1899, 8°, 78 bl.
Généalogie de la famille van Langenhove. Dendermonde, ibid., 1900, 8°, 67 bl.
De Griffier Jan de Neve. Dendermonde, ibid., 1900, 8°, 22 bl.
Het Collegium medicum van Dendermonde. Dendermonde, ibid., 1900, 8°, 157 bl.
De stedelijke Boekzaal van Dendermonde. Redevoering uitgesproken ten stadhuize van Dendermonde den 26 Augustus 1900. Dendermonde, ibid., 1900, 8°, 11 bl.

De Martelie van den H. Hilduardus, apostel van Nederland. Historisch tooneelstuk van de tweede helft der XVIIIe eeuw. Dendermonde, ibid., 1901, 8o, 68 bl.

Dr Hippoliet van Duyse. Dendermonde, ibid., 1901, 8o, 7 bl.

Een onbekend dichtstuk van Prudens van Duyse. Dendermonde, ibid., 1901, 8o, 7 bl.

Warminia, ancien domaine de l'abbaye de St.-Bavon et de l'hospice Hebberecht à Gand. Dendermonde, ibid., 1901, 8o, 25 bl.

Les Brigands à Wetteren. Dendermonde, ibid., 1901, 8o, 12 bl.

Rentboek van het Begijnhof van Dendermonde (1499). Dendermonde, ibid., 1901, 8o, 53 bl.

De familie van Okegem te Dendermonde. Dendermonde, ibid., 1901, 8o, 4 bl.

A propos d'un registre mémorial. Dendermonde, ibid., 1901, 8o, 7 bl.

Nog iets over den « Kerstnacht » van Ant. Van Dijck. Dendermonde, ibid., 1901, 8o, 7 bl.

Bijdrage tot de geschiedenis van den Vlaamschen taalstrijd. Gent, A. Siffer, 1902, 8o, 40 bl.

Prudens van Duyse en zijn standbeeld. Dendermonde, Aug. De Schepper-Philips, 1902, 8o, 38 bl.

Cartularium van het Begijnhof van Dendermonde, voorafgegaan van eene historische schets dezes gestichts. Dendermonde, ibid., 1902, 8o, LXXIV-360 bl.

Victor van Wilder, homme de lettres et musicologue. Termonde, A. Ducaju-Beeckman, 1904, 18 bl., 8o, met portret.

Bibliographie van den Vlaamschen taalstrijd (met medewerking van Th. Coopman), 1e deel, 1787-1844. Gent, A. Siffer, 1904, 338 bl. 8o. (2e deel onder de pers.)

Les sociétés chorales termondoises. Dendermonde, A. Ducaju-Beeckman, 1905, 40 bl. 8o.

Le siége de Termonde sous Louis XV (1745). Dendermonde, ibid., 1905, 24 bl., met platen.

Bijdragen in de *Gazet van Dendermonde* : Het vraagstuk der Spellingseenheid (7 Sept. 1862); *de Klauwaert, de Eendragt* (tijdschrift), *het Nederduitsch letterkundig Jaarboekje, de Toekomst, de Oude Tijd, het Leesmuseum, de Flamingant, de Vlaamsche Wacht, de Eendracht* (Wettersch weekblad), o. a. daarin : *Wetteriana*, histo-

rische bijdragen, legenden en volksoverleveringen; *het Belfort*, *Dietsche Warande*, *Gedenkschriften van den Oudheidkundigen Kring van Dendermonde*, enz.

BOLS (Jan). — *Geboren te Werchter den* 9 *Februari* 1842. (*Vervolg der Lijst in het Jaarboek voor* 1883, *blz.* 56-57, *opgenomen.*)

De Taal van het godsdienstig Onderwijs in Pruisisch Polen en in Vlaamsch België. Leuven, K. Peeters, 1884, 19 bl. in-8°.

Nederduitsche Bloemlezing. Dicht- en prozastukken, verzameld en voorzien met aanteekeningen, eene schets van de geschiedenis onzer letterkunde, enz. (uitgegeven met den eerw. heer MUYLDERMANS). *I D.* Mechelen, van Velsen, 1884, 269 bl. in-8°. — Tweede uitg., ib., 1886, 272 bl. in-8°. — Derde uitg., ib., 1889, VIII-300 bl. in-8°. — Vierde uitg., ib., 1892, VIII-288. — Vijfde uitg., ib., 1895, VIII-292 bl. in-8°.... — Achtste uitg , ib., 1903, VIII-292 bl. in-8°.

Nederduitsche Bloemlezing. Dicht- en prozastukken, enz. (uitgegeven met den eerw. heer MUYLDERMANS). *II D.* Mechelen, van Velsen, 1883, 400 bl. in-8°. -- Tweede uitg., ib., 1892, V-550 bl. in-8°. - Derde uitg., ib., 1896, V-560 bl. in-8°. — Vierde uitg , ib., 1902, V-566 bl. in-8°.

Nederduitsch Leesboek ten gebruike van lager en aanvankelijk middelbaar onderwijs (uitgegeven met den eerw. heer MUYLDERMANS). Mechelen, R. van Velsen. Tweede uitg., 1897, XI-313 bl. in-8°. — Derde uitg., ib., 1901, XI-310 bl. in-8°.

De taal van den godsdienst in de parochiën. Brugge, 1893, 19 bl. in-8°.

Kerkboek met uitleg (met medewerking van den eerw. heer J. DE MEYER en den eerw. Pater STEPHANUS SCHOUTENS). Doornik, Desclée, 1893, XXII-560 bl. in-16°.

Aardrijkskundige Begrippen. Gent, Siffer, 1895, 16 bl. in-8°.

Honderd oude Vlaamsche Liederen met woorden en zangwijzen verzameld en voor de eerste maal aan het licht gebracht. Namen, Wesmael, 1897, XXIV-264 bl. in-8°.

Brieven aan J. L. Kesteloot en J. F. Willems. Gent, Siffer, 1901, 67 bl. in-8°.

Verslag over het 25-jarig bestaan van het S. Jozefscollege te Aarschot. Aarschot, Tuerlinckx-van Noten, 1901, 28 bl. in-8°.

Nota over de werkzaamheden der Commissie voor geschiedenis, bio- en bibliographie. Gent. Siffer, 1902, 12 bl. in-8°.

Eene neolitische standplaats te Alsemberg ontdekt in 1901. Gent, Siffer, 1902, 8 bl. in-8°.

Guldeboeck van S. Sebastiaansbroederschap te Linkebeek. Gent, Siffer, 1903, 16 bl. in-8°.

Bijdrage tot de geschiedenis van de Ieperssche Rederijkkamer *De Korenbloem*. Gent, Siffer, 1903, 18 bl. in-8°.

Oude schilderijtjes met opschriften in verzen. Gent, 1903, 16 bl. in-8°.

Weerd of *waard*, *hert* of *hart*, *bie* of *bij*. Gent, Siffer, 1903, 20 bl. in-8°.

De H. Rozenkrans, gedicht en getoonzet door Jan Bols. Brussel, Nationale muziekdrukkerij, 1904.

Rozenkranslied van Scherpenheuvel; woorden en wijze van Jan Bols; begeleiding van Alfons Moortgat. Brussel, Nationale muziekdrukkerij, 1904.

Het Houwelijksbootje, gedicht en getoonzet door Jan Bols. S. Genesius-Rode, bij Pastur, 1904.

Bijdragen in *De Toekomst, De Nieuwe School- en letterbode, Rond den Heerd, De Vlaamsche Wacht, De Belgische Illustratie, Lettervruchten van « Met Tijd en Vlijt », Loquela, 't Daghet in het Oosten, Het Katholiek Onderwijs, Verslagen en Mededeelingen der Kon. Vlaamsche Academie* (bibliographische nota's, verslagen over de wedstrijden van 1898, 1901, 1904), enz.

CLAES (**D.**). — *Geboren te Neerlinter den 26 December* 1836. (*Vervolg der Lijst in het Jaarboek voor* 1896, *blz*. 99-102, *opgenomen*.)

Op het Huwelijk mijns Boezemvriends J.-F. Tuerlinckx met Benigna Bullens. Gr. 8°, 8 bl. Tienen, P.-J. Stevens, 1863.

Boetgezang voor gemengd koor. Muziek van Th. Hamoir. Gr. 8°, 12 bl. Hasselt, steendr. M. Ceysens.

Le Mouvement wallon en Belgique. Simples annotations sur le « Compte-rendu analytique des débats des Congrès wallons : 2e session : Namur, 25-26 décembre 1891, — 3e session : Liège, 20 novembre 1892, — 4e session : Mons, 1 novembre 1893 » (par D. Crauwers). Gr. 8°, 30 bl. Leuven, A. Meulemans-De Preter, 1895.

Eenige Volksuitdrukkingen verdedigd en aanbevolen. Uit *Verslagen* der Kon. Vl. Academie. 27 bl. Gent, A. Siffer, 1890.

Broeder Jan. De Minderbroedersklokken te S.-Truiden (1798-99). Gedicht 8°, 26 bl. Gent, A. Siffer, 1897. Gr. 8°, Mechelen, S. Franciscusdrukkerij, 1897.

Cours pratique de langue flamande à l'usage des écoles moyennes et primaires de la Belgique wallonne, 12°, 124 bl. Namen, Wesmael-Charlier. Vier uitgaven van 1898 tot 1904.

Levensbeschrijving van Jan-Jozef-Matthijs Micheels. 8°, 75 bl. Uit het Jaarboek der Kon. Vl. Academie, 1898. Gent, A. Siffer.

Eene kortswijlige verhandeling over het partikel « Op ». Voorlezing in de Kon. Vl. Academie. 13 bl. Gent, A. Siffer.

Vriend of Vijand! Overzicht van Hoogleeraar Godefroid Kurths laatste werk : « De l'emploi officiel des langues dans les Pays-Bas ». Gr. 8°, 15 bl. Gent, A. Siffer, 1898.

De Onkruidkunde van H. Meert gewikt en gewogen. Voorlezing, 8°, 140 bl. Gent, A. Siffer, 1900.

Wetenswaardigheden uit onze oude « costuymen ». Voorlezing in de Zuidnederlandsche Maatschappij van Taalkunde. 19 bl. Overdruk uit *De Kunstbode*, 1899.

Eenige Wenken over het Woordenb. der Nederl. Taal. Voorlezing in de Academie, 48 bl. 1901.

Het Davids-Fonds en de Vrouwen. Eene voorlezing. Uit *Dietsche Warande* en *Belfort*, 23 bl. 1901.

Paschen. Een uitstapje naar Hakendover. Uit *Dietsche Warande* en *Belfort*, 14 bl. 1901.

Comment le jeune Alfred apprit le flamand. Etude pratique de la seconde langue dans les écoles primaires et moyennes de la Belgique wallonne. 16°. Première partie, 72 pages; deuxième partie, 75 pages. Namen, Wesmael-Charlier, 1901.

Merkweerdige Woorden en Uitdrukkingen in onze oude costuymen voorhanden. Voorlezing in de Zuidnederlandsche Maatschappij van Taalkunde. 15 bl. Overdruk uit *De Kunstbode*, 1902.

Lijst van bij Kiliaan geboekte en in Zuid-Nederland voortlevende woorden, die in de hedendaagsche woordenboeken niet opgenomen of onvolledig verklaard zijn. Uitgave van de Kon. Vl. Academie, 4°, 80 bl. Gent, A. Siffer, 1902.

Bijvoegsel aan de « Bijdrage tot een Hagelandsch Idioticon », gedeeltelijk volgens onuitgegeven aanteekeningen van J.-F. Tuerlinckx. Uitgave van de Kon. Vl. Academie, 4°, 298 bl. Gent, A. Siffer, 1904.

DE CEULENEER (Adolf). — *Geboren te Dendermonde den 22 Februari 1849, Hoogleeraar te Gent. (Vervolg der Lijst in het Jaarboek voor* 1896, *blz.* 104-106, *opgenomen.*)

Discours prononcé sur la tombe de M. Léonce Lamal. Leuven, 1871.

Souvenir du 26 juin 1873. Discours adressé à M. le Prof. Ch. Moeller. Leuven, Peeters, 1873, 8°, 8 bl.

L'Ecole de France à Rome. (J. des Beaux-Arts de Siret, 1878).

Les peintures du nouvel hôtel des postes à Rome; les portes de bronze de l'Italie méridionale, les ambons ornés de mosaïques et de statuettes (ib., 1879).

Le Musée Forlonia à Rome (Athénæum belge 1879).

La pinacothèque d'Athènes (ib.).

Les monuments de l'Athènes moderne (Athénaeum belge, 1879).

Sparte et l'art spartiate (ib.).

Smyrne et Ephèse (ib.).

Olympie (ib.).

Mycènes et ses trésors (ib.).

Les Musées d'Athènes (ib., 1880).

M. G. Boissière. L'Afrique romaine. Parijs, Palmé, 1881, 23 bl. (Rev. d. quest. histor.).

Les Musées à Madrid (Athénaeum belge, 1880).

Les sculptures en bois en Espagne (ib.).

Ségovie (ib.).

Diplôme militaire de Trajan. Lettre à M. Vallentin. (Bull. épigr. de la Gaule I).

Le Portugal. Notes d'art et d'archéologie. Antwerpen, Van Merlen, 1882, 8°, 90 bl. (ib.).

Le Musée archéologique de Gand (J. des Beaux-Arts de Siret, 1814).

La sceuotique de Philon. Gent, Van der Haeghen, 1884, 8°, 7 bl. (Rev. instr. publ. XXVII).

Correspondance de Berlin : le Musée des postes, les antiquités de Pergame. Gent, Van der Haeghen, 1885, 8°, 16 bl. (ib., XXVIII).

L'archéologie étrusque et le livre de M. Martha. Gent, Van der Haeghen, 1885, 8°, 12 bl. (ib.).

Discours prononcé sur la tombe de M. le Prof. P. J. Wouters (*Moniteur*, 1885).

Olympie. Gent, Van der Haeghen, 1886, 8°, 17 bl. (Rev. instr. publ., XXIX).

L'hypogée des Dunes de Poitiers. Melle, 1886, 8°.

De la Conservation des monuments au moyen de servitudes (Bull. van het Comiteit der Commissie van Monumenten der Prov Oost-Vl. 1887, II).

Type d'Indien du nouveau monde représenté sur un bronze antique au Louvre. Nouvelle contribution à l'interprétation d'un fragment de Cornelius Nepos. Brussel, Hayez, 1890, 8°, 34 bl. 3 pl. (Mém. ac. roy. XLV), vertaald in : Archiv f. Anthropologie. Braunschweig, 1891 (Ein amerikanischer Indianertypus auf einer antiken Bronze in Louvre).

Rapport sur la question des attributions des comités provinciaux des monuments. Gent, Van Doosselaere, 1890, 8°, 7 bl. (Bulletin van het Comiteit II.)

De bespreking van het wetsontwerp over het hooger onderwijs en het Vlaamsch in de Kamers. Gent, Siffer, 1890, 8°, met naschrift, 36 bl. (*Belfort.*)

De afschaffing der normaalscholen van het middelbaar onderwijs. Gent, Siffer, 1890, 25 bl. (*Belfort.*)

Du devoir pour les classes dirigeantes de se familiariser avec la langue parlée par les classes populaires. Rapport présenté au Congrès des Catholiques de Malines. Mechelen, Ryckmans, 1891, 8°, 16 bl. en Verslagen van het Congres. Vertaald : Over de plicht voor de hoogere standen de volkstaal aan te leeren. Gent, Siffer, 1891, 27 bl. (Uitg. van het *Davidsfonds.*)

De Verovering van Tongeren door Sicambers, Usipeten, Tenchters, in 't jaar 13 v. C. Leuven, Van Linthout, 1892, 26 bl. (Lettervruchten van « Met Tijd en Vlijt ».)

Onze Moedertaal en de Heer Tilman. Gent, Siffer, 1894, 8°, 8 bl. (*Belfort.*)

Introduction à l'étude de la géographie générale. Compte rendu du cours de M. A. De Ceuleneer par Fr. Huybrechts. (L'extension universitaire à Bruges.) Brugge, Popp, 1891, 8°, 160 bl.

Rapport fait au Conseil de perfectionnement sur les Conférences anti-alcooliques. Brussel, 1896, fol., 7 bl.

Rapport fait au Conseil de perfectionnement sur diverses questions relatives au Concours général. Brussel, 1896, fol., 22 bl.

De kerkdeur van Sinte Sabina te Rome. Gent, Siffer, 1897, 8°, 13 bl. (*Dietsche Warande.*)

Rapport fait au nom du jury chargé de juger le concours institué par arrêté royal du 22 mai 1896 pour la rédaction d'un manuel sur l'alcoolisme. *Moniteur*, 21 nov. 1897.

La Crète. Antwerpen, De Backer, 1897, 8°, 39 bl. (Bull. soc. roy. de Géographie d'Anvers.)

Les dolmens et les Gounds. Leuven, Peeters, 1898, 8°, 5 bl. (Musée belge.)

Rapport sur les travaux de la Commission provinciale des Monuments de la Flandre Orientale, 1898, 11 bl. (Bull. II, en Bull. des Commissions d'art et d'archéol.)

Tabernae Aprianae. Gent, Van der Haeghen, 1899, 3 bl. (Rev. instr. pub.)

Les quelques réflexions sur la lecture privée de M. Mallengier. Rev. des humanités en Belgique, 1899.

Examen professionnel pour les professeurs de l'enseignement moyen du degré supérieur, ib., 1899.

Rapports sur les travaux de la Commission provinciale des Monuments de la Flandre Orientale, 1899, 1900, 1901, 1902, 1903, 1904.

Georges Rodenbach. Redevoering uitgesproken in den Gemeenteraad. Gent, 1900 (Bulletijn).

Geschiedenis der kaartenkunde van de oudste tijden tot aan Mercator. Drie lessen. Gent, 1901.

L'exposition cartographique d'Anvers. (*Métropole*, 1902, 26 en 27 Juli.)

Wetsvoorstel Coremans betreffend het vrije middelbaar onderwijs. Antwerpen, Kennes, 1902, 8°, 20 bl.

Het onderwijs in de gemeentescholen der stad Gent. Gent, Van Doosselaere, 1900, 8°, 14 bl. (Bulletijn.)

Een Standbeeld voor Laurent. Gent, Van Doosselaere, 1902, 8°, 32 bl. (Bull. van den Gemeenteraad.)

Het godsdienstig onderwijs in de gemeentescholen der stad Gent. Gent, Van Doosselaere, 1902, 8°, 14 bl. (Ib.)
Verslag over de prijsvraag : Eene critische studie en eene critische opgave der verschillige geschiedkundige bronnen van den Gulden Sporenslag. Gent, Siffer, 1902, 8°, 29 bl. (Versl. der Kon. Vlaamsche Academie.)
Les origines de notre art national. (Bull. ac arch. de Belg. 1902).
De levensschets van J. L. D. Sleeckx door de HH. Van Veerdeghem en Fredericq. Gent, Siffer, 1903, 8°, 11 bl. (Versl. der Kon. Vlaamsche Academie.)
Over den toestand onzer moedertaal in de middelbare normaalschool der Regenten te Gent, 1903 (Ib.)
Vijfjaarlijksche wedstrijd voor Nederlandsche letterkunde. X^e tijdvak (1895-1900). Verslag. Gent, Siffer, 1903, 8°, 71 bl. (Versl. der Kon. Vlaamsche Academie.)
Onze taal en de hervorming der humaniora. Gent, 1904. (Ib.)
Quelques mots sur les verrières. (Bull. com. d'art et d'arch.)
Het stadhuis van Gent. Gent, Vuylsteke, 1904, 12 bl. (Bull. der maatsch. van geschied- en oudheidkunde van Gent.)

Medewerking aan : *Polybiblion*, *Athenaeum belge*, *Revue des questions historiques*, *Revue de l'instruction publique*, *Journal des Beaux-Arts de Siret*, *Musée belge et Bull. bibliographique*, *Belfort*, *Dietsche Warande*, *Inventaire archéologique de Gand*, *Internationales Archiv f. Ethnographie; brieven over Vlaamsch onderwijs en Vlaamsche beweging in Het Fondsenblad en den Bien Public; bibliographische aanteekeningen in Verslagen der Kon. Vl. Academie; Verslagen in Bulletin van den Gemeenteraad van Gent en Bulletin van het Comiteit der Commissie van Monumenten der provincie Oost-Vlaanderen.*

MUYLDERMANS (J.). — *Geboren te Kapelle-op-den-Bosch, den* 8 *September* 1855, *hoofdopziener van het vrij middelbaar onderwijs in 't aartsbisdom Mechelen.* (*Vervolg der lijst in het Jaarboek voor* 1899, *blz.* 84-86 *opgenomen.*)

Herdrukken :

Nederduitsch Leesboek ten gebruike van lager en aanvankelijk middelbaar onderwijs (uitgegeven met den eerw. Heer

Bols). 3e uitgave. Mechelen, Raym. van Velsen, 1901, XI-310 blz. in-8°.

Nederduitsche Bloemlezing. Dicht- en prozastukken verzameld en voorzien met aanteekeningen, eene schets van de geschiedenis onzer letterkunde, enz. (uitgegeven met den eerw. Heer Bols). I D. 8e uitg. Mechelen, R. van Velsen, 1903, VIII-292 bl. in-8°.

Nederduitsche Bloemlezing. Dicht- en prozastukken enz. (uitgegeven met den eerw. Heer Bols). II D. 4e uitg. Mechelen, R. van Velsen, 1902, V-566 bl. 8°.

Sansculot en Brigand of Beul en Slachtoffer. Eene bladzijde uit de geschiedenis der 18e eeuw. 3e uitg. Rousselare, Jules De Meester, 1901, 298 bl. in-8° en 4 platen. De twee bijlagen van deze uitgave verschillen van die der 2e uitg.

Verhalen voor onze Volksjeugd. 3e uitg. Rousselare, Jules De Meester, 1902, 254 bl. 8°.

Het Keikboek der christene Jonkheid. Leuven, Kar. Peeters, 1904, 246 bl. 16°. — 16e duizendtal.

Nieuwe werken :

Peter en Pauwels, treurspel, en De Kruisberg, lierzang van Joost van den Vondel, benevens De Kruistriomf van Joan. Vollenhove. Met inleiding en aanteekeningen heruitgegeven. Rousselare, J. De Meester, 1899. XXXVIII-124 bl. 8°.

Sprokkelingen op het gebied van Onderwijs en Opvoeding. Mechelen, Raym. van Velsen, 1899, 328 bl. 8°.

Geloof, Hoop en Liefde. Drij voordrachten te Leuven voor het Sint Thomasgenootschap der studenten van de Hoogeschool uitgesproken op den 5, 6 en 7 Meert 1901. Mechelen, H. Dierickx-Beke Zonen, 1901, 84 bl. 8°.

De Heerlijkheid der Kerke, leerdicht van Joost van den Vondel. Met inleiding en aanteekeningen heruitgegeven. Rousselare, J. De Meester, 1901, X-166 bl. 8°.

Franciscus Costerus S. J. (1532-1619). Gent, A. Siffer, 1901, 53 bl. 8°.

Levensbeschrijving van Eugeen-Edward Stroobant. Gent, A. Siffer, 1898, 39 bl. 8°.

Gustaaf-Norbert Bols. Leuven, Karel Peeters, 1901, 10 bl. 8°.

Alexander Bonvarlet (1826-1899). Gent, A. Siffer, 1902, 18 bl. 8°.

Aanspraak op de eerste algemeene vergadering van den Oud-studentenbond van het St.-Jozefscollege, te Aarschot, op

den 2 September 1901. Aarschot, Herm. Tuerlinckx-Van Noten, 1901, 15 bl. in-8°.

Een gulden Boeksken voor Ouders en Meesters. Raadgevingen voor opvoeding en onderwijs, getrokken uit de schriften van eerbiedweerde mannen en heruitgegeven. Mechelen, H. Dierickx-Beke Zonen, 1902, 180 bl. 8°; — 2° uitg. 1905, 186 bl. 8°.

Weerklank uit het Buitenland. Eenige beschouwingen over het gebruik der Moedertaal in het onderwijs van den godsdienst. Leuven, Karel Peeters, 1902, 17 bl. 8°.

De Humaniora van morgen. Beschouwingen op eene verhandeling van Hgl. Kurth. Gent, A. Siffer, 1902, 26 bl. 8°.

De Hervorming der Programma's in het middelbaar onderwijs. Beschouwingen op eene verhandeling van Hgl. Mansion. Antwerpen, Nederl. Boekhandel, 1903, 20 bl. 8°.

Waar met de Humaniora heen? Beschouwingen op eene bijdrage van Hgl. Hubert. Nederl. Boekhand., 1903, 18 bl. 8°.

Onze Taal en de Hervorming van de programma's der Humaniora. Gent, A. Siffer, 1904, 10 bl. 8°.

Woord en Schrift. (Eerste Reeks.) Rousselare, J. De Meester, 1903, 336 bl. 8°.

Lessen en Studiën. Proeven van letterkundige Ontledingen. Mechelen, R. van Velsen, 1903, 286 bl. 8°.

Engeland en Congostaat. Antwerpen. Nederl. Boekhandel, 1904, 40 bl. 8°.

Wenken en Raadgevingen nopens het Onderwijs van taal en letterkunde met het oog vooral op de Moedertaal in de humaniora-klassen. Mechelen, Ryckmans, 1905. (Onder druk.)

BOUCHERIJ (Jan). — *Geboren te Gent, den* 16 *November* 1846. — *Letterkundige te Antwerpen.*

De Dronkaard en zijn Huisgezin. Novelle. Antwerpen, A. Donné, in-8°, 34 blz., 1868.

Iets over Kinderspelen. Antwerpen, L. de Corte, in-8°, 10 bl. 1868.

Bonte's Graf. Vlaamsche legende. Gent, 1869. — 2e uitgaaf, Antwerpen, 1904, gr-8°, 28 blz.

Ik denk aan U! Melodie. Muziek van Emiel De Bie. Gent, L. Van Gysel, in-4°, 4 blz., 1869.

Vergeet-mij-niet! Dichtbundel. Gent, Eug. Vander Haeghen, in-16°, 48 blz., 1870.

Geld! Romantisch verhaal. Gent, F.-L. Dullé-Plus, in-8°, 100 blz., 1872.

Nalatenschap van Pieter Bosch. Artikels over onderwijs en opvoeding. Met een dichtstuk. Gent, Eug. Vander Haeghen, in-16°, 130 blz., 1872.

Voorjaarsavond. Bekroonde melodie. Muziek van Edward Blaes. Gent, W. Rogghé, in-4°, 6 blz., 1872.

De Zee. Cantate. Muziek van Edw. Blaes. Dendermonde, Aug. De Schepper, in-16°, 16 blz., 1873.

De Roos uit de Duinen. Novelle. Gent, 1873. — 2e uitgaaf, Antwerpen, 1893, in-16°, 40 blz.

Wees Spaarzaam! Tooneelstukje voor kinderen. Lier, Josef van In & Co, kl-8°, 32 blz., 1873.

Geschiedenis der stad Halle. (In samenwerking met Leopold Everaert.) Met platen. Dendermonde, Aug. De Schepper, in-8°, 316 blz., 1874.

Levensschets van Edm. Cnudde, onderwijzer. Antwerpen, L. de Cort, in-8°, 12 blz. 1874.

Geschiedenis der oude Vrijheid Lembeek. (Met Leop. Everaert.) Antwerpen, H. en L. Kennes, in 8°, 120 blz., 1875.

Geschiedenis der gemeente Dworp. (Id.) Antwerpen, L. de Cort, in 8°, 100 blz., 1877.

Geschiedenis van Klein Waalsch Brabant. (Id.) Antwerpen, L. de Cort, in-8°, 184 blz. 1878.

Histoire de la ville de Hal. (Id.) Louvain, Al. Tillot, in-8°, 440 pp., 1878. — 2e édition revue et augmentée, 456 pp. Id. id. 1879.

Willem. Een verhaal. Antwerpen, Jos. Dirix, in-8°, 30 blz., 1880. (3e uitgaaf, Antwerpen, 1891.)

De naamlooze Brief. Een verhaal. Antwerpen, Jos. Dirix, in-8° 58 blz, 1880. (Derde uitgaaf, Antwerpen, 1891.)

De gebroken Kruik. Vertelling. Antwerpen, L. de la Montagne, in-8°, 12 blz., 1881.

A.-J. Cosyn, zijn leven en zijne werken, zijne dood en zijne begrafenis. Antwerpen, L. de la Montagne, in-8°, 24 blz., 1881.

Edmond van Herendael. Korte Levensschets. Antwerpen, Jos. Dirix. In-8°, 4 blz. 1881.

Uit de Volksbuurt. Eene schets. Antwerpen, L. de la Montagne, in-8°, 16 blz., 1882.

Een zonderling Huisgezin. Humoristische schets. Antwerpen, L. de la Montagne, in-8°, 12 blz., 1884. (2e uitgaaf, Antwerpen, 1902.)

Broederliefde. Cantate. Muziek van Alb. Stordiau. Antwerpen, Jos. Buerbaum, in-8°, 16 blz., 1886. (2e uitgaaf, 1895.)

Levensschets van Jan-Frans Willems. Antwerpen, Majoor, in-8° 18 blz., 1882. (Tweede uitgaaf, 1887.)

Levensschets van Dr F.-A. Snellaert. Antwerpen, Majoor, in-8°, 18 blz., 1882. (Tweede uitgaaf, 1887.)

Twee Vlaamsche Strijders : J.-Fr. Willems en F.-A. Snellaert. In-8°, 32 blz. Antwerpen, boekhandel Jan Boucherij, 1887.

Kops en Brants. Eene schets. Antwerpen, Jos. Buerbaum, in-8°, 14 blz., 1890.

Onthulling van Dr Snellaerts praalgraf, met portretten en teekening. Antwerpen, drukk. *De Vl. Kunstbode*, in-8°, 20 blz., 1896

De Taalstrijd in Vlaanderen. Dordrecht, Blussé en C°, in-8, 16 blz., 1897.

Ledeganckscantate. Bij de onthulling van Ledeganks standbeeld te Eecloo. Muziek van Peter Benoit. Antwerpen, drukk. *De Vl. Kunstbode*, in-8°, 16 blz., 1897. (Vierde uitg. 1898.)

Heil Snieders! Bij zijn gouden jubelfeest. Muziek van Peter Benoit. Antwerpen, G. Faes, in-4°, 6 blz, 1898.

Verslag der Uitvoerende Commissie van het 23e Nederlandsch taal- en letterkundig Congres. Dordrecht, Blussé en C°, in-8°, 16 blz. 1897.

Gedichten en Gezangen. Dichtbundel. Antwerpen, drukk. *De Vl. Kunstbode*, in-8, 132 blz., 1897.

F.-A. Snellaert, de Vader des Taalcongressen. Met portret. Antwerpen, drukk. *De Vl. Kunstbode*, in-8°, 16 bl., 1897.

Gedenkteeken van J.-Fr. Willems te Gent. Antwerpen, drukk. *De Vl. Kunstbode*, gr.-8° 16 blz. 1899.

Nog de Vlaamsche Taalstrijd. Antwerpen, drukk. *De Vl. Kunstbode*, in-8°, 20 blz. 1900.

De laatste Pharao. Cantate in 3 deelen. Antwerpen, drukk. *De Vl. Kunstbode*, in-8°, 12 blz. 1900.

Na 25 Jaren. Ter gelegenheid onzer zilveren bruiloft. Antwerpen, Id., id., in-12°, 14 blz. 1900.

De Visschers, bekroond vierstemmig mannenkoor, met muziek van Paul Lebrun. Met Fransche vertaling. Gent, H. De Vestel, gr-8°, 26 blz., 1899.

Peter Benoit. Eenige herinneringen. Met portret. Antwerpen, drukk. *De Vl. Kunstbode*. gr-8°, 52 blz., 1901.

Kermisklok-Doodsklok. Cantate. Antwerpen, Id., id., in-8°, 12 blz., 1901.

Filips van Artevelde. Dichtverhaal in 10 zangen. Met geschiedkundige aanteekeningen. Antwerpen, Id., id., in-8°, 84 blz. 1901.

De Ruwaard van Vlaanderen. Zangspel in 3 bedrijven en 5 tafereelen. Antwerpen, Id., id., in-8°, 82 blz. 1902.

Eenige Gedichten. Gent, A. Siffer, in-8°, 16 blz. 1904.

De Bruid van den Rijn. Dichtverhaal in 9 zangen. Antwerpen, drukk. *De Vl. Kunstbode*, in-8°, 88 blz. 1904.

Prudens van Duyse herdacht, 1804-1904. Gent, A. Siffer, in-8°, 16 blz. 1904.

Korte Levensschets van Hendrik Conscience, met de volledige lijst zijner werken. Gent, A. Siffer.

Hendrik Sermon. 1833-1904. Eene levensschets. Gent, A. Siffer. In-8° 24 blz. 1904.

Een prettige Vastenavonddag. Eene schets. Antwerpen, drukk. *De Vl. Kunstbode*. In-8°, 20 blz. 1905.

Loreley. Zangspeldicht in 3 bedrijven, naar het Hoogduitsch van Em. Geibel. (Onder druk.)

De Kerk van Halle en hare kostbaarheden. (Onder druk.)

Uit 's Levens Herfst. Nieuwe gedichten en gezangen. (Onder druk.)

Eerste Leesboekje voor lagere en middelbare scholen. Antwerpen, We Van Ishoven, 1875. — 19e uitgaaf, Lier, Jos. Van In en C°, in-12°, 32 blz., 1904.

Tweede Leesboekje, id., id., Antwerpen, 1876. — 17e uitgaaf, Lier, Jos. Van In en C°, in-12°, 36 blz., 1904.

Sneeuwklokjes. Derde leesboek, id., id. Lier, 1876. 19e uitgaaf, Lier, Jos. Van In en C°, in-12°, 52 blz., 1903.

Rozeknopjes. Vierde leesboek, id., id. Lier, 1877. — 19e uitgaaf, Lier, Jos. Van In en C°, in-12, 80 blz., 1903.

Bloemenkrans. Vijfde leesboek, id., id. Lier, 1877. — 15e uitgaaf, Lier, Jos. Van In en C°, in-12°, 112 blz., 1904.

Edelgesteenten. Bloemlezing uit Zuidnederlandsche schrijvers. Lier, 1877. — 10e uitgaaf, Lier, Jos. Van In en C°, in-8°, 158 blz., 1905.

Oefeningen op de Nederlandsche Spraakleer. Mechelen, 1876. — 23e uitgaaf, Antwerpen, drukk. *De Vl. Kunstbode*, in-8°, 158 blz., 1905.

Zinbouw en Stijlleer. Oefeningen in het opstellen. Mechelen, Ryckmans-Van Deuren, in-8o, 48 blz., 1878.

De Vlaamsche Kunstbode. Tijdschrift voor letteren, kunsten en wetenschappen, gesticht door A.-J. Cosyn in 1871. Sinds 1881 tot heden bestuurd door Jan Boucherij. Antwerpen, drukk. *De Vl. Kunstbode*, gr-8°, 576 blz per jaar.

Stichter en hoofdopsteller van het weekblad *Het Vlaamsche Volk* (Gent, 1870) en van het dagblad *Allemansblad* (Antwerpen, 1886-1896).

Bijdragen in *De Vlinder* en *Ieders Belang* (Antwerpsche weekbladen), *de Gazette van Eecloo*, *de Portefeuille* (Amsterdam), *het Fondsenblad* (Gent), *de Gazette van Gent*, *het Handelsblad* (Antwerpen), *de Gazet van Antwerpen*, het tijdschrift *De Toekomst*, het Nederlandsch letterkundig Jaarboekje van Rens, het Jaarboekje *Meiloover*, de jaarboekjes van het *Kersouwken* te Leuven, de jaarboeken der letterk. vereeniging *Jan-Frans Willems* te Antwerpen, de *Levensschetsen der Zuidnederlandsche schrijvers*, enz.

VAN SPILBEECK (Waltman-Lodewijk-Frans). — *Geboren te Antwerpen den 16 Januari 1840, kanunnik-regulier en leeraar in de godgeleerdheid in de abdij van Tongerloo.* (*Vervolg der Lijst in het Jaarboek voor 1900, blz. 119-120, opgenomen*).

Necrologium Ecclesiæ B. M. V. de Tongerloo, Ordinis Præmonstratensis. Tongerloo, 1902, 8°, bl. 307.

Levensschets van kanunnik Servaas (Domien) Daems, der abdij van Tongerloo. Gent, Siffer, 1904, kl.-8°. bl. 53. *Overdruk uit het Jaarboek der Kon. Vlaamsche Academie*, 1904.

Medewerking aan tijdschriften : *De Vlaamsche School* (1869-1887). — *Het Kempenland* (1879-1896). — *Maria-Almanak* (1888-1896). — *Noord-Brabantsche Almanak* (1890-1893). — *Kempisch Museum* (1890-1892). — *Taxandria* (1894-1896). — *De Bode van O.-L.-V. van het heilig Hert* (1887 en volg.). — Hoofdopsteller van het maandschrift : *Het H. Misoffer. Tijdschrift van de Belgische Aartsbroederschap der H. Mis van Eerherstelling... en van de Norbertijner missiën*, sedert 1898.

DE CORSWAREM (Ridder A.). — *Geboren te Hasselt, Lid van de Kamer van Volksvertegenwoordigers.* (*Vervolg der Lijst in het Jaarboek voor* 1900, *blz.* 116, *opgenomen.*)

Het Vlaamsch Bestuur, maandelijksch tijdschrift voor gemeente-, kerk- en armbesturen. 15 boekdeelen in-8°, ieder van 384 blz. Hasselt, M. Ceysens, 1889-1904.

Uitlegging der militiewet en der wetten op de vergoeding in zake van krijgsdienst. Hasselt, M. Ceysens, in-8°, eerste uitgaaf, 1890, 480 bl.; tweede uitgaaf, 1902, 380 bl.

Uitlegging der wetten en der koninklijke besluiten over het lager onderwijs en over de pensioenen der gemeente-onderwijzers. Hasselt, M. Ceysens, in-8°, 1893, 372 bl.

Van de kiezers en van de jaarlijksche herziening der kiezerslijsten. Hasselt, M. Ceysens, 1891, 148 bl. in-8°.

De instellingen van vooruitzicht in België. Hasselt, M. Ceysens, in-8°. Eerste uitgaaf, 1899, 92 bl.; tweede uitgaaf, 1903, 100 bl.

VERRIEST (Hugo). — *Geboren te Deerlijk den* 25 *November* 1840.

Drij Geestelijke Voordrachten. Gent, Siffer, 1899, 66 bl.

Een Regenboog uit andere kleuren. 68 bl., drij uitgaven. Rousselare, J. De Meester, 1900.

Twintig Vlaamsche Koppen. Eerste deel, 164 bl.; tweede deel, 188 bl., twee uitgaven. Rousselare, J. De Meester, 1901.

Op Wandel. 134 bl. De Meester, 1901.

Voordrachten, 265 bl. De Meester, 1904.

Bijdragen in Tijdschriften.

ACADEMIËN EN ANDERE GELEERDE GENOOTSCHAPPEN, ONDERWIJSGESTICHTEN, ENZ., met welke de Koninklijke Vlaamsche Academie in letterkundig verkeer is.

Académie royale des Sciences, des Lettres et des Beaux-Arts de Belgique, te Brussel.

Koninklijke Academie van Wetenschappen, te Amsterdam.

Académie royale d'archéologie de Belgique, te Antwerpen.

Provinciaal Bestuur van Gent.

» » » *Antwerpen.*

Rijksarchief, te Brussel.

Hoogeschool van Gent.

» » Brussel.

» » Loven.

» » Luik.

Oudheidkundige Kring van het Land van Waas, te St.-Nicolaas.

Oudheidkundige Kring, te Dendermonde.

Kring der Germanisten bij de Gentsche Hoogeschool.

Idem bij de Hoogeschool van Loven.

Letterkundig Genootschap « Met Tijd en Vlijt », te Loven.

Letterkundig Genootschap « Het Kersouwke », te Loven.

Snellaertskring, te Gent.

INHOUD.

꞉REEKS. — UITGAVEN DER COMMISSIE VOOR NIEUWERE TAAL- EN LETTERKUNDE.

rudens **van Duyse**, door J. Micheels. (Met portret des dichters) (1893), 52 blz. 4,00
ederijkersgedichten der XVIe eeuw, door J. Broeckaert (1893) . 1,25
ak- en Kunstwoorden (N^r 1 Steenbakkerij) bezorgd door Th. Coopman (1894), x-94 blz. 1,25
laatsnaamkunde. Gemeente Bilsen, door Jef Cuvelier en Cam. Huysmans (1897), 316 blz. 3,00
nkruid onder de Tarwe. Proeve van Taalzuivering, door H. Meert 1ste aflevering) 1,00
ıleiding tot de studie der Analytische Scheikunde, door Dr. A.-N.-H. Biltris en Dr. A.-J.-J. Vandevelde (1899), 107 blz. 1,50
e Rederijkkamers in Nederland, door Pr. van Duyse, uitgeg. door Fr de Potter en Fl. van Duyse, (1902) 610 bladz 6,00
epertorium van de geschriften over de voedingsmiddelen in 1900 verschenen, door Dr. Vandevelde, 140 blz. — **Idem, 1901**, 165 blz., elk 1,75
e behandeling der niet beklemde liesbreuken, door Dr. A. Teirlinck (1902), 72 blz. 1,00
Lijst der in Zuid-Nederland meest gebruikelijke voornamen (1902), 55 blz. 0,50
Lijst van bij Kiliaan geboekte en in Zuid-Nederland voortlevende woorden, die in de hedendaagsche woordenboeken niet opgenomen of onvolledig verklaard zijn, door D. Claes (1902), 80 blz. 1,00
Bijvoegsel aan de Bijdrage tot een Hagelandsch Idioticon, door D. Claes (1904), 324 blz. 3,25
Onze taal in het Onderwijs, door Gustaaf Segers (1904), 328 blz. . 3,50

VIe REEKS. — BEKROONDE WERKEN.

Bibliographie der Middelnederlandsche Taal- en Letterkunde, door L. Petit (1888), xvi-300 blz. (*Uitverkocht.*)
Verhandeling over de verbinding der volzinnen in het Gotisch, door P.-H. van Moerkerken (1888), 104 blz. 1,50
Het voornaamwoord DU, door H. Meert (1890), ix-98 blz. 1,50
De klank- en vormleer van het Middeln. dialect der St.-Servatius legende van H. van Veldeken, door F. Leviticus (1892), 172 blz. . . 2,50
De Belgische Taalwetten toegelicht door Mr. A. Prayon-van Zuylen, (1ste deel) (1892), 476 blz. (2de deel ter pers). 3,00
Historisch en Critisch overzicht van het Vlaamsch tooneel in de 17de eeuw, door Osc. van Hauwaert 1893), 102 blz. 1,50
De rol van het « booze beginsel » in het middeleeuwsch drama, door Ernest Soens, pr. (1893) 144 blz. 2,00
Gebruik der naamvallen, tijden en wijzen in den Heliand, door J. van de Ven, pr. (1893), vi-238 blz. 3,00
Antwerpen in de XVIIIe eeuw, door Edw. Poffé (1895), 328 blz. . 3,00
Bastaardwoordenboek, door J. Broeckaert (1895), xxiii-439 blz. . . 5,00
Vak- en Kunstwoorden (N^r 2. Ambacht van den smid), bezorgd door Jozef Vuylsteke (1895), 178 blz. (Met platen) 2,25
Klank- en Vormleer van het gedicht van den VII Vroeden van binnen Rome, door E. de Neef (1896), 85 blz. 1,25
Vak- en Kunstwoorden (N^r 4. Ambacht van den Metselaar), bezorgd door Alfons van Houcke en Jozef Sleypen (1896), x-486 blz. (met platen). 5,00
Proeve van Oudnederfrankische Grammatica, door Dr P. Tack (1897), xxvi-116 blz. 1,50
Vak- en Kunstwoorden (N^r 3. Ambacht van den Timmerman) bezorgd door J. en V. van Keirsbilck (1898), x-547 blz. (met platen) . . 5,00
De Moedertaal. eenig doel- en redematig voertuig der gedachte in Opvoeding en Onderwijs, door H. Temmerman (1898), 60 blz. . . 1,25
Eene vreemde spraak als voertaal van 't onderwijs, door A. en Th. van Heuverswyn (1899), 180 blz. 2,00
Vak- en Kunstwoorden (N° 5. Ambacht van den Metselaar), bezorgd door J. en V. van Keirsbilck (1899), x-406 blz. (met platen) . . . 4,00
De Gallicismen in het Zuidnederlandsch. Proeve van Taalzuivering, door W. de Vreese (1899), lxviii-662 blz. 6,00

20. Idioticon van het Antwerpsch dialect, opgesteld door P.-Jozef Cornelissen en J.-B. Vervliet, 6 afleveringen (Aanhangsel ter pers), elk . . 2,50
21. De verouderde woorden bij Kiliaan, door J. Jacobs (1899), x-244 blz. . 3,00
22. De Fransche Overheersching in België, door F. van den Bergh (1900), 528 blz. 4,00
23. De Handschriften van Jan van Ruusbroec's werken, door Dr. de Vreese (1900), 1ste stuk 4,00. — 2e stuk, eerste afl. (1902) (verdere ter pers) 3,50
24. De Fransche Overheersching in België (van 1792 tot 1815), door C. Cortebeeck (1900), 239 blz. 2,00
25. Vormleer van het Oudfriesch werkwoord, door J. Jacobs (1900), 278 blz. 3,00
26. Vormleer van de taal van Jan van Ruusbroec, door H. Meert (1901), 130 blz. 1,25
27. Vak- en Kunstwoorden (Nr 6) Ambacht van den loodgieter en zinkbewerker, door A. van Houcke (1901) (platen), 2 deelen, 956 blz. . . . 10,00
28. Handboek voor Germaansche Godenleer, door E. Soens en J. Jacobs (1902), 230 bladz. 2,25
29. Kinderspel en Kinderlust in Zuid-Nederland, met zangwijzen, door A. de Cock en Is. Teirlinck (1902), 1ste deel, 380 blz., 2de deel, 389 blz., 3de deel, 284 blz., 4de deel, 360 blz. (verdere deelen ter pers) . . . 4,00
30. Onze Zeil-vischsloepen, door Frans Bly (1902), 146 blz. (met platen) . 2,00
31. Germaansche Heldenleer, door M. Brants, (1902), 314 blz. 3,00
32. De slag bij Kortrijk, door V. Fris (1902), 394 blz. 4,00
33. Verhandeling over het nut van de zuivere uitspraak der Nederlandsche taal, door St.-L. Prenau (1903), 240 blz. 2,50
34. Geschiedenis van het rijm in de Nederlandsche poëzie van de oudste tijden tot heden, door J. Geurts. 1ste deel, 396 blz. (2e deel ter pers) . 4,00
35. Kinderspelen uit Vlaamsch-België, verzameld door den Westvlaamschen Onderwijzersbond, voorzitter Remi Ghesquiere (1905), 1ste deel, 240 blz., met zangwijzen (2de deel ter pers) 2,50
36. Zuid-Oostvlaandersch Idioticon, door Is. Teirlinck, 1ste deel, 1ste afl. (A—AZULK), 220 blz. (2e afl. ter pers) 2,50

TER PERS OF IN VOORBEREIDING.

Vocabulario para aprender Franches Espannol y Flaminco (a° 1520), opnieuw uitgegeven en toegelicht door Dr. Willem de Vreese.
Noël van Berlaimont's Vocabulare (a° 1536), id.
Nederlandsche werkwoorden door samenstellende afleiding gevormd, id.
Die eerste Bliscap van Maria, opnieuw uitgegeven en toegelicht, id.
Gallicismen in het Nederlandsch, met aanwijzing van de zuiver Nederlandsche uitdrukkingen, door H. Meert.
Bibliographisch Woordenboek van de Geschiedenis der Belgische gemeenten, door Fr. de Potter.
Brieven aan J.-Fr. Willems, toegelicht door J. Bols.
Geestelijke Liedekens aang'legt binnen Doccum CIƆIƆCCLVII, uitgegeven door J. Bols en Fl. van Duyse.
Spieghel van 's menschen behoudenisse van J. van Maerlant, door Edw. Gailliard en K. de Flou.
Vergelijkende Klank en Vormleer der verschillende Middelnederlandsche dialecten, door J. Jacobs.
Kern van ons Burgerlijk Wetboek, door Mr. L. Dosfel.
De hervorming van het middelbaar onderwijs in België, Frankrijk, Duitschland en andere landen. — De rol der moedertaal, door M. Brants.

